PETRE IONESCU-MUSCEL
DOCTOR IN DREPT DELA UNIVERSITATEA DIN ROMA

ISTORIA VECHE ȘI NOUĂ A COMUNEI DOMNEȘTI JUDEȚUL MUSCEL

PREFAȚĂ DE D-L
Prof. C. RĂDULESCU-MOTRU
Președintele Academiei Române

DOAMNA MARGHITA și BASARAB I-iu
(1320—1362)

BUCUREȘTI
Editura „REVISTĂ POSITIVĂ PENALĂ" — Calea Griviței 119 — Telefon 340.74

PETRE IONESCU-MUSCEL
DOCTOR IN DREPT DELA UNIVERSITATEA DIN ROMA

ISTORIA VECHE ȘI NOUĂ
A COMUNEI
DOMNEȘTI
JUDEȚUL MUSCEL

PREFAȚĂ DE D-L

Prof. C. RĂDULESCU-MOTRU

Președintele Academiei Române

EDIȚIA I-a

1941

BUCUREȘTI
Editura „REVISTA POSITIVĂ PENALĂ" — Calea Griviței 119 — Telefon 340.74

PREFAȚĂ

D-l Petre Ionescu-Muscel face cunoscut trecutul și lumea actuală a Domneștilor și dă, în acest scop — Istoria veche și nouă a comunei Domnești — după ce, cu puțini ani înainte, publicase Albumul Comunei Domnești și — Contribuții la istoria comunei Domnești.

Comuna Domnești, care este de frunte în județul Muscel, a fost declarată stațiune climaterică pentru fericitele condiții de igienă, pe care le realizează altitudinea și împrejurimile sale geografice.

Importanța ei o prezintă mai ales trecutul istoric al locuitorilor de aici și actuala desvoltare a comunei.

Prin studiul său, d-l Petre Ionescu-Muscel, aduce un serviciu de adevărat fiu al acestei comune și, în acelaș timp, s'a dovedit ca un conducător harnic și luminat al concetățenilor d-sale din comuna Domnești.

Căci, cu toată modestia d-sale voită, acela care i-a citit cărțile, nu poate să nu simtă că mijlocitorul înfăptuirilor mari din Domnești este însăși Domnia-sa.

Spune la pag. 144 din — Istoria veche și nouă a comunei Domnești: — „Nu se dă nici un nume. Munca și rezultatele din acești ani vor fi judecate de istoricul de mâine“.

Dar înaintea istoricului de mâine, sunt aceia care îl cunosc și i-au urmărit activitatea dela începutul carierii, și aceștia, între cari

să-mi dea voie să mă prenumăr și eu, nu-și pot amână pe mâine judecata.

Aceștia îl felicită și-i urează întreagă izbândă!

Fă, iubite domnule Ionescu-Muscel, din comuna Domnești, o comună model pentru toată Țara Românească!

Prof. C. Rădulescu-Motru
Președintele Academiei Române

Parte dintre locuitorii comunei Domnești sunt refugiații din Transilvania, veniți peste munți, după ce satul erà format bine în sec. XIV-lea.

CASE VECHI DIN DOMNEŞTI. — Aceasta este a lui Ion If. A., învelită cu şiţă, cu pereţii din lemn, cu o singură cameră. Lângă ea este un grajd. Este tipul de case care dispare. Din 1000 case, câte sunt în comună acuma (1940), numai vreo 10 mai sunt în starea aceasta.

GOSPODĂRII IN DOMNEŞTI. — Aceasta este a lui Gh. I. Ş. Majoritatea gospodăriilor din comună sunt în genul celei de mai sus. Se vede casa, învelită cu şiţă, cu sală spre răsărit, iar în planul din fund este grajdul, căruţa.

ARCUL DE TRIUMF. — Construit în anul 1936, la intrarea în comună.

COMUNA DOMNEŞTI

1. Aşezarea. — 2. Populaţia. — 3. Clima. — 4. Ocupaţiunea locuitorilor. — 5. Educaţia şi viaţa culturală. — 6. Viaţa economică.

1. — Cu cât mergi mai spre nordul judeţului Muscel, satele apar şi mai pline de farmec. Aceasta se datoreşte, în primul rând, poziţiilor pitoreşti, în care eie sunt aşezate şi portului neaoş românesc al ţăranilor de-aci.

Mâna omului şi mintea lui, în mijlocul acestei naturi, au făcut ca satele acestea, să fie mai răsărite şi cu vădite progrese din punct de vedere sociologic.

Incât, nu ştii care comună s'o socoteşti mai frumoasă sau importantă, din judeţul în care aceiaş munţi sunt, aceleaşi ape cristaline străbat şi aproape aceiaş climă este !

Comuna Domneşti din punct de vedere administrativ, este cea mai de seamă din judeţ. Ea este reşedinţă de plasă, are judecătorie, dispensar, piaţă, ocol silvic, ocol agricol, ocol veterinar, oficiu poştal ş. a.

De urmărim harta judeţului, se va vedea că-i aşezată în partea de nord-vest, a lui, la limita cu judeţul Argeş.

Ea se învecineşte cu satele : Muşeteşti [1]) şi Stăneşti, Slănic, Bădeşti, Pietroşani [2]).

Apa care trece pe aici se numeşte Râul Doamnei, denumire legată de o legendă ce aminteşte numele Doamnei Marghita, soţia lui Basarab I-iu [3]).

Râul Doamnei este traversat, în Domneşti, de şoseaua dintre Câmpulung-Curtea

[1]) Din Judeţul Argeş.

[2]) Din Judeţul Muscel.

[3]) Vezi epoca I-a din acest studiu.

MUNȚII DIN REGIUNEA DOMNEȘTI
Partea de nord a Ocolului Silvic Domnești [1])

[1]) Asupra distanței a se orienta după datele din harta care redă **„Pădurile"**, din partea de sud a Ocol. Silvic Domnești, ridicată la aceiaș scară.

Părțile cu cerneală neagră însemnează regiunea muntoasă, cele cu linii reprezintă regiunea deluroasă, iar cele cu puncte, regiunea de câmpie. Comuna Domnești este în regiunea muntoasă.

de Argeș, drum cu o existență de veacuri și cel mai scurt dintre acele două, dintâiu, orașe domnești.

Pe acest drum se merge, pe o rută mai scurtă, dela Brașov — Câmpulung — Curtea de Argeș — R. Vâlcea — Sibiu sau dela Sibiu — Curtea de Argeș — Brașov.

2. — Comuna este întinsă pe o suprafață de cca. 1.400.000 m. p., unde trăește o populație de 3.270 locuitori.

3. — Dacă s'ar insista asupra climei, datorită căreia a și fost declarată stațiune climaterică, ar fi de remarcat și faptul că, Domneștii se găsesc înconjurați de dealuri și păduri, care-i adăpostesc de urmările vijeliilor și curenților, atâta de dăunători populației dela munte, care nu locuește în sate bine adăpostite.

„Această regiune se caracterizează prin aceia că temperatura mijlocie anuală oscilează în jurul a 9° C, în timp ce temperatura lunei celei mai reci trece de 3° C, iar a lunei celei mai calde nu depășește 19° C." [1]).

4. — Locul, din apropierea munților, unde se găsește și această climă, a făcut ca locuitorii din Domnești să se îndeletnicească cu pomicultura [2]), păstoritul și prelucrarea lemnului de brad în șiță [3]), pe care o vând altor sate dela șes.

[1]) Extras din Cert. Nr. 3793/936 al Instit. Meteorologic din București, înaintat Ministerului Sănătății.

[2]) Pruni, meri, peri, nuci.

[3]) In alte părți i-se zice „șindrilă". Ea este folosită la învelitul caselor.

VIAȚA ECONOMICĂ ȘI EDUCATIVĂ. — Banca populară „Infrățirea", cu sală de teatru sătesc și sediu Soc. cult. „Sf. Treime". Construcție începută în 1920.

Femeile din Domnești sunt și harnice și cu spirit economic, casnic. Pe lângă munca firească gospodăriilor lor, ele se mai ocupă și cu o industrie casnică, în care se observă în de aproape creațiunea românească, în ceiace privește portul nostru național.

FÂNTÂNĂ DIN DOMNEȘTI. — S'au construit 6 fântâni, în acest stil, între cari 3 în anul 1938. Aceasta poartă numele „Ing. Ioan Săbăreanu".

PAVILION ROMÂNESC. — Construit în anul 1936, de Of. Local de Turism.

COMUNA DOMNEȘTI IN ZI DE SĂRBĂTOARE. — La piața comunală, care poartă numele „Dumitru Alimăneștianu", construită în anul 1937.

DIN DOMNEŞTI. — D-na Aurica Nic. P. Şuţa, născută L. Paul.

DIN DOMNEŞTI. — D-na Maria Ticulescu, institutoare, născută Hianu.

PARC CU BRAZI IN DOMNEŞTI. — Amenajat în anul 1937, la Eforia Disp. Cantacuzino.

BĂTRÂNI DIN DOMNEŞTI. — Nicolae Vasilescu şi Ion I. Pavel, etate 93 ani, veterani de război (1877—78).

MARE COMERCIANT. — Iosif Petrică † 1917 şi soţia sa Maria.

PORTUL FRUNTAŞILOR DIN DOMNEŞTI. Nicolae M. Diaconescu, fost primar.

Astfel, ele seamănă cânepa, ele o culeg, iar după ce au îngrijit de topitul ei, o torc şi o prefac în fire [1]), apoi în ţesătură, care imită pânza de Olanda.

Lâna, deasemenea, ele o prelucrează şi din ea fac zeghii, ţoale ţărăneşti [2]), diferite obiecte casnice, pe cari le vând în târgurile anuale, ce au loc la Câmpulung, Curtea de Argeş, R.-Vâlcea şi chiar mai departe.

Frumoasele lor costume, cari sunt cunoscute în întreaga Ţară, sunt lucrate numai de mâna acestor femei.

5. — Sub raportul educativ şi cultural, locuitorii se găsesc mulţumitor pregătiţi. In comună sunt 4 biblioteci culturale, 3 muzee, în afară de alte instituţiuni, cari, în mod oficial întreţin aci viaţa educativă prin şcoli şi biserici [3]).

6. — Viaţa economică este mereu în desvoltare; zilnic vin grupuri, grupuri din sătenii satelor din regiune, la: judecătorie, dispensar, ocolul silvic, zilnic aceşti trecători fac cumpărături dela negustorii din Domneşti, lasă bani şi mereu se dă impulsiune comerţului.

In comună s'au ridicat, în toate timpurile, opere frumoase, cari alături de ceiace i-a dat natura, au făcut din Domneşti comuna înaintată, aşa cum este socotită [4]).

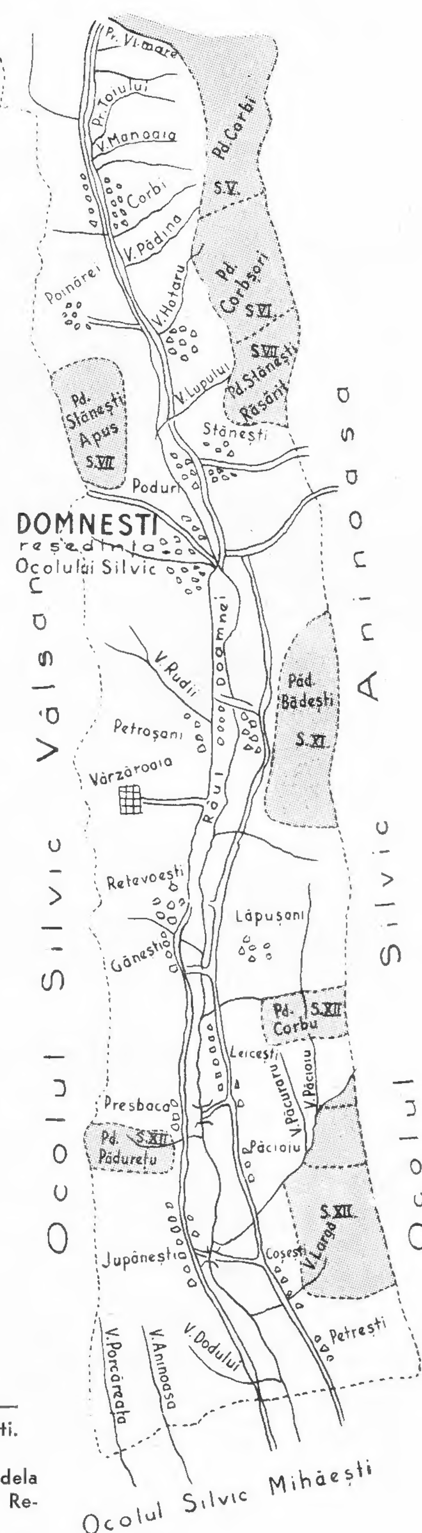
---

1) Adică după ce firele (planta textilă) s'au cules.

2) Pături groase, lucrate numai de ţărănci.

3) Sunt 2 şcoli primare, 2 biserici, o grădiniţă de copii. Bibliotecile: la Ef. „Doamna Basarab", la Căm. „Negru-Vodă", la Soc. „Sf. Treime" şi la Bis. „Buna Vestire". Muzeele sunt: „Muzeul de antichităţi" (la Bis. „Buna Vestire"), „Muzeul Istoric al comunei", (la Ef. „Doamna Basarab" şi „Arhiva cu documente istorice", (la „Fundaţia-Domneşti").

4) Cele ce formează podoaba comunei, munca de generaţii, trebuiesc văzute numai prin ceiace a fost, cu ceeace este şi mai ales ce va urma.

PĂDURILE DIN REGIUNEA DOMNEŞTI. — Partea de sud a Ocolului Silvic Domneşti.

Spre a se face calculul distanţei, se arată: dela Domneşti - Corbi cca. 10 km., dela Domneşti - Retevoeşti, cca. 8 km.

ISTORIA VECHE ŞI NOUĂ A COMUNEI DOMNEŞTI, JUD. MUSCEL

***

BIBLIOGRAFIE

Operele mai mult consultate

BASILE BOERESCU: Decretele dela 1859-1873. — Ed. 1873, Bucureşti, pag. 465.

ION C. BRĂTIANU: Lupta pentru redeşteptarea naţională. Ediţia 1921, pag. 591.

I. BREZOIANU: Reformele Românilor, pag. 734, Buc. 1864.

M. I. BUJOREANU: Colecţia de legi vechi: Vol. I, Ed. 1873 Bucureşti; Vol. II, Ed. 1875, Bucureşti; Vol. III, Ed. 1885, Bucureşti.

C. I. BRĂTIANU: „Les origines du peuple roumain: les donnèes archèologiques", pag. 52.
— Bismark şi Ion C. Brătainu. (Vezi „Rev. ist. Română", V, 1935).
— Teoria Nouă în învăţământul istoriei (1926).

G. D. BREAZUL: „Patrium Carmen".

I. BURCĂ-POPA: Atlas Geografic. Ed. VII.

C. BOBULESCU: Lăutarii noştri. Ed. 1922, Pag. 184.

P. CANCEL: Păstoritul la poporul român. (A se vedea „Convorbiri literare" XLVII, 1913).

TH. CAPIDAN: „Raporturile linguistice Slavo-romane". (A se vedea Buletinul „Dacoromania", an. II, 1923.

DENSUŞIANU - CANDREA: Dicţionar etimologic al limbei române. Bucureşti, 1907.

FILIPIDE: „Istoria Literaturi Române'.

C. GANE: „Trecute vieţi de Doamne şi Domniţe", Vol. III, pag. 414.

PAMFIL C. GEORGIAN: Intemeierea dinastiei române. Ed. 1940, pag. 60.

PAUL HENJI: L'abdication du Prince Couza et l'avènement dela dynastie de Hohenzollern, au trone de Roumanie. Paris, 1930.

P. B. HAŞDEU: A se vedea „Arhiva Istorică a României" III, Buc. 1907.

HURMUZAKI: Documente privitoare la Istoria Românilor. Ed. Acad. Rom. I. Bucureşti, 1887.

ELISABETA IOAN: „Istoria Românilor", IV, Ed. 1938.

PETRE IONESCU-MUSCEL: „Contribuţii la Istoria Comunei Domneşti", Ed. 1940, Bucureşti. Ablumul Comunei Domneşti-Muscel, Ed. I, II. „Istoria dreptului penal român", pag. 210, Bucureşti, 1931.

PREOTUL NICOLAE IONESCU: „Memoriu din 1906, asupra istoriei bisericilor din Domneşti". (Publ. partea II-a acest studiu).

NICOLAE IORGA: Acte şi fragmente privitoare la Istoria Românilor, III, Bucureşti, 1897.
— Istoria învăţământului românesc, Ed. Casa Şcoalelor, 1928, pag. 350.
— Studii şi documente privitoare la Istoria Românilor. Văleni, 1912.
— Portul popular românesc. Văleni, 1912.
— Istoria Românilor din Ardeal şi Ungaria, I. (Până la mişcarea lui Horia), Văleni, 1915.
— Histoire des Roumans et leur civilisation. Paris, 1920.
— ,Contribuţii la Istoria Munteniei", pag. 112, (Din Anal. Acad. Rom.), Bucureşti, 1896.
I. LUPAŞ: Acte şi documente privitoare la Istoria Românilor, 1821-1856.
— Comunicare la Academia Română la 6 Febr. 1931.
— Istoria Unirii Românilor. Ed. X, Fund. Regală, pag. 408.
ŞTEFAN METEŞ: Istoria neamului românesc. Vol. I, (până la Intemeierea Principatelor române). Sibiu, 1922.
I. MOTOTOLESCU: Jus valachicum in Polonia. Bucureşti, 1916.
D. ONCIUL: Teoria lui Roesler. (In „Convorbiri Literare", XIX, 1885).
— Origina Principatelor Române, Bucureşti, 1899.
— Românii din Dacia Traiană, până la Intemeierea Principatelor, Bucureşti, 1902.
— Tradiţia istorică în chestiunea originelor române. (Analele „Acad. Române", secţia ist. XXIX, 1906).
P. P. NEGULESCU: Reforma învăţământului. (Proecte de legi). Ed. 1922, pag. 302.
P. NIŢULESCU: „Muzica Românească de azi" Ed. 1940.
P. P. PANAITESCU şi ELIS. IOAN: Atlas Istoric, Ed. II.
V. PÂRVAN: Cuvântul pentru pomenirea Impăratului Traian. (Anal. „Acad. Rom." desbateri XLI).
SEXT. PUŞCARIU: Istoria literaturi române vechi. I, Sibiu, 1921.
PREOT ION RĂUŢESCU: Documentele, din partea II-a, numerotate I—XXVI, sunt extrase din arhivele respective şi certificate pentru exactitatea lor, cu originalul, de către C. Sa. *).
D. RUSSO: Elenismul în România. Epoca bizantină-fanariotă. Ed. 1912.
GR. G. TOCILESCU: Istoria Românilor. Ed. II, 1909.
V. A. URECHIĂ. „Istoria Românilor", seria 1774-1800. Tom. VII, Ed. 1894, pag. 620.
D. A. XENOPOL: Istoria Românilor din Dacia Traiană, I-III, Bucureşti 1914.
I. ZELER: Les origines chrètiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire romain. Paris, 1918.
LEGI ŞI REGULAMENTE:
Pravila lui V. Lupu.
Pravila lui Matei Basarab.
Pravilniceasca condică a lui Ipsilant V. V.
Pravila lui Caragea.
Regulamentul organic al Munteniei din 1831.
Regulamentul organic al Moldovei din 1832.

*) A se ceti la pag. 153, rândul 4, dela note: Răuţescu.

CUPRINSUL:

INTRODUCERE

PARTEA I.

I. — EPOCA INJGHEBĂRILOR DEFINITIVE ALE COMUNEI.

II. — EPOCA ORGANIZĂRII COMUNEI.

III. — EPOCA CONSOLIDĂRII COMUNEI.

Perioada I-a.

Perioada II-a

IV. — EPOCA RENAŞTERII.

PARTEA INTÂIA

EVOLUŢIA UNOR INSTITUŢIUNI SOCIALE

PARTEA DOUA

I. — EVENIMENTE ŞI FAPTE DELA 1918—1935.

II. — EVENIMENTE ŞI FAPTE INTRE ANII 1935—1940.

PARTEA II.

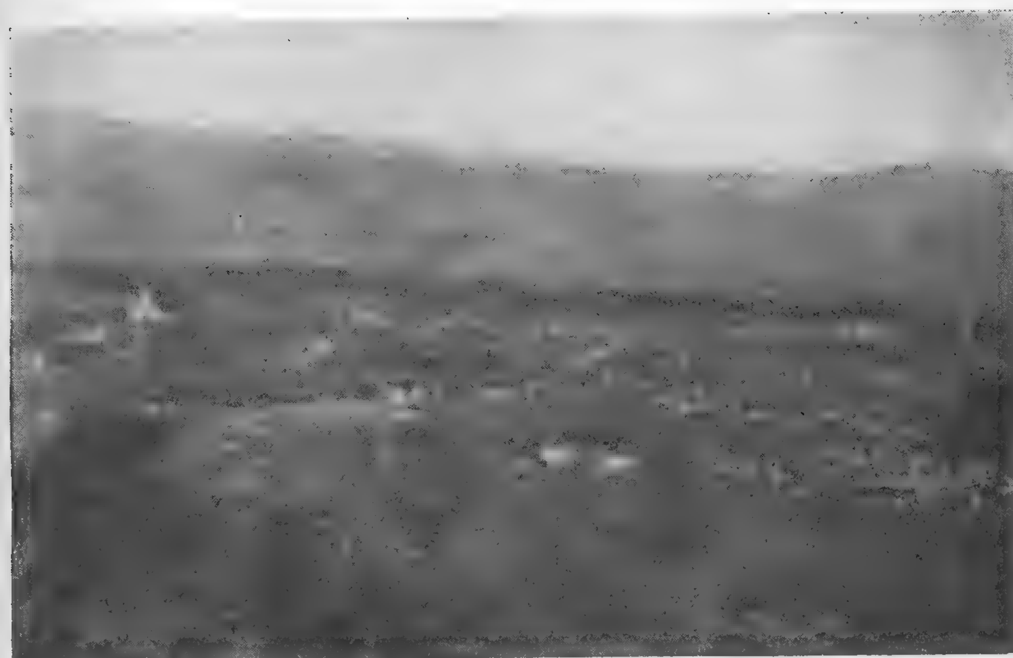
DOCUMENTE DESPRE ISTORIA VECHE ŞI NOUĂ A COMUNEI

ACTE DE PROPRIETATEA DISPENSARULUI.

DIFERITE

PARTEA I-a

Introducere. — I. Epoca închegărilor definitive ale comunei. — II. Epoca organizării.— III. Epoca consolidării. — IV. Epoca renașterii.

COMUNA DOMNEŞTI. — Vedere generală.

INTRODUCERE

I

Planul de studiu.

1. Trecutul de veacuri al satelor noastre se găseşte arătat în istoria generală a ţării, al cărei material documentar explică cauzele prime ale stărilor sociale dintr'un timp determinat.

Documentele vechi cari aparţin istoriei locale, nu vor putea fi, dar, interpretate, decât prin istoria noastră naţională, în care se înglobează întreaga evoluţie şi a înjghebărilor satelor româneşti.

In redarea trecutului istoric al comunei Domneşti, din judeţul Muscel, folosindu-se calea de mai sus, în analiza documentelor, nu s'a urmat diviziunea istoriei naţionale[1]*), în ceiace priveşte expunerea istorică.*

---

[1]) Istoricul nostru: Gr. G. Tocilescu (vezi: „Istoria Românilor" op. sa ed. II, 1909), studiind Istoria Românilor, a împărţit-o în 5 părţi:

Astfel, istoria comunei Domnești, este scrisă după un plan care corespunde în primul rând desvoltării ei organice.

După acest plan, ea este divizată în următoarele patru epoci:

I. Epoca închegărilor definitive, care a început odată cu primele formațiuni ale satului și ține pân'în sec. al 16-lea, inclusiv.

II. Epoca organizării, care merge dela 1600 și pân'la 11 Februarie 1866, data abdicării Domnitorului Alexandru Ion Cuza.

III. Epoca consolidării comunei, care se întinde dela începutul domniei regelui Carol I-iu și sfârșește în anul 1918, când am avut Unitatea noastră națională.

IV. Epoca renașterii, care a început în anul 1918 și continuă în zilele noastre.

2. Impărțirea istoriei comunei Domnești, în patru epoci, se datorează grupării de evenimente din trecutul comunei, în patru părți, care se deosebesc între ele.

Aceste grupări, din istoria comunei, nu corespund cu acelea ale istoriei naționale, deși evenimentele din istoria națională au avut repercursiuni permanente și asupra desvoltării comunei noastre.

De pildă: existența neamului nostru este cu mult mai veche, decât a satelor noastre[1]*). Formarea definitivă a unui sat n'a fost în legătură imediată cu formarea Țărilor românești. Pe când în istoria națională, momentele de mai sus, sunt începuturi de epoci, în istoria comunei noastre, altele sunt momentele cari determină epocile ei istorice.*

Este sigur că aceiaș istorie poate fi redată după mai multe planuri de studiu.

Aceia cari vor aduce și alte contribuțiuni la istoria comunei Domnești, care abia este la început de publicare, vor constatà că diviziunea de mai sus, este naturală și susceptibilă adaptării ei studiilor ce vor mai surveni în direcțiunea aceasta.

I. Istoria cea mai veche, dela cele dintâiu timpuri, pân'la întemeierea Principatelor Române: Țara—Românească (1290) și Moldova (1349).

II. Istoria veche, dela întemeierea Principatelor Țărei Românești și Moldova, pân'la moartea lui Mihai Viteazul (an. 1601).

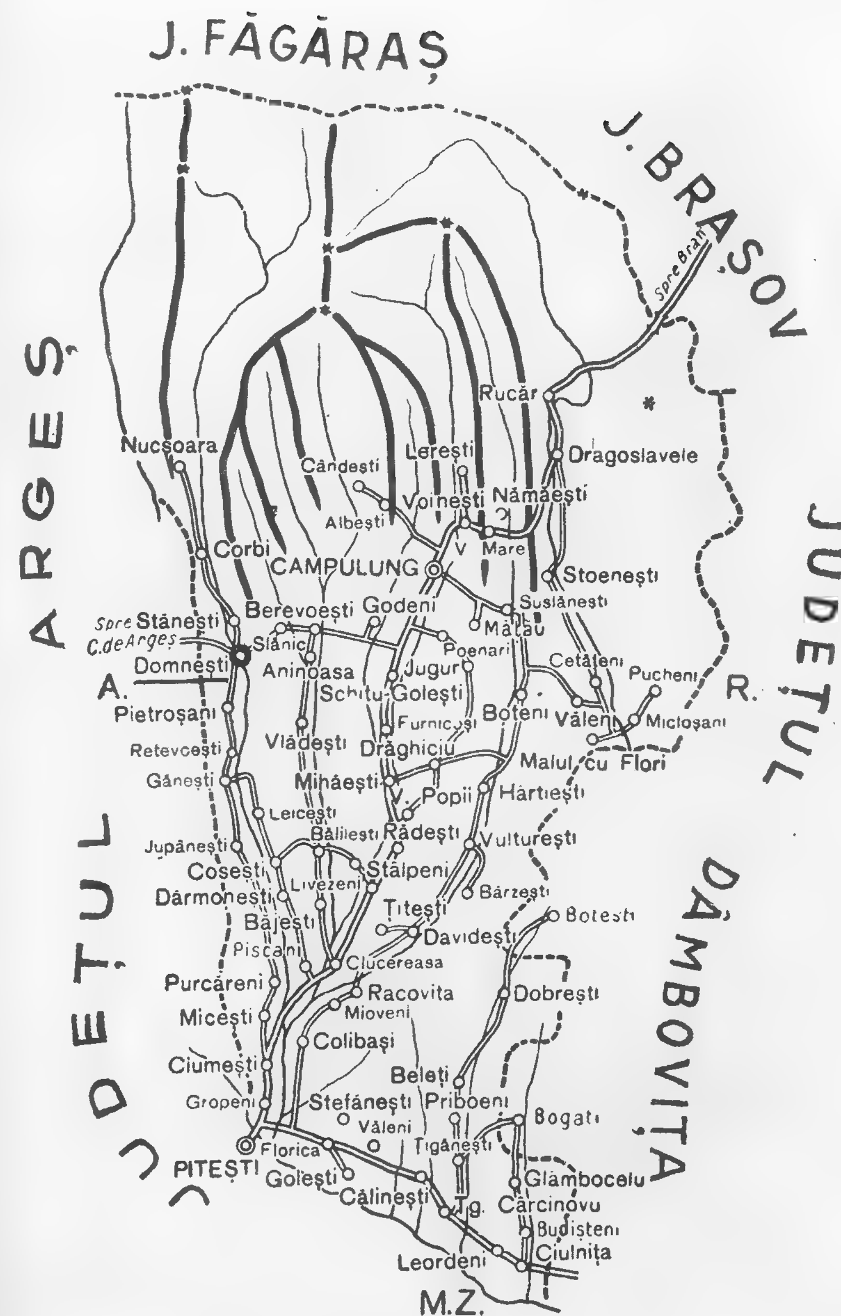
III. Istoria nouă, dela moartea lui Mihai Viteazul, pân'la Grigore Ghica și Ioan Sturdza, (1601—1822).

IV. Istoria mai nouă, dela Grigore Ghica și Ioan Sturdza, pân'la Unirea Principatelor românești și Moldovei, (1822—1859) și în fine;

V. Istoria contimporană, dela Unirea celor două Principate, pân'n timpul de față.

1) Existența poporului român este veche: cu 2.000 ani, mai înainte de Cristos, strămoșii noștri au trăit în aceste locuri.

Aci este vorba numai de Intemeierea țărilor noastre d. p. d. v. politic.

Harta cu drumurile mai însemnate.

II

Obiectul, metoda şi importanţa.

3. Obiectul acestei lucrări istorice, care priveşte trecutul unei comune rurale, Domneşti-Muscel, trebueşte privit din două puncte de vedere:

a) *Importanţa operei în cadrul istoriei naţionale şi*

b) *Importanţa ei, asupra psihologiei locuitorilor comunei, cari cunoscând faptele înaintaşilor, îşi vor întări aspiraţiunile de viitor, se vor trudi în plus, a păstrà tradiţiile istorice ale locului şi chiar a le adânci în viitor.*

Pildele trecutului vor fi de natură a uni şi mai constructiv generaţiile prezente, a le contopi într'un ideal, care s'aibă ca obiectiv principal: ridicarea comunei.

Cunoscând trecutul satului, locuitorii lui se vor întrece a-l povesti străinilor de sat. Faptele de legendă, care au străbătut veacuri, în legătură cu acel sat, vor creia noui isvoare vitale pentru desvoltarea lui.

Aceiaşi locuitori, ai satului, se vor găsi în faţa rezistenţei ce-o pune cunoaşterea istorică a comunei, atunci când resentimente, acţiuni sau inacţiuni, îi îndeamnă la acte cu caracter negativ.

Credem că nicio forţă educativă, în privinţa aceasta, nu este mai mare, chiar şi pentru adulţii satelor, ca lecţiunele din istoria lor proprie.

Ii va interesà trecutul lor, care va renaşte, în inimele lor, forţa creiatoare pusă în slujba satului lor.

Dacă se va povesti unui simplu locuitor, dela sate, istoria unui popor, el va ascultà atent; dacă îi vei povesti din trecutul neamului lui, atenţiunea lui va fi şi mai mare; dacă povestea se va restrânge la trecutul satului lui şi în care trecut se vor întâlni şi numele unora dintre străbunii familiei lui, atenţiunea acelui ascultător este cu totul încordată.

Pe faţa lui se vor observà mişcări, de a i se spune şi mai mult. Ochii lui, plini de înflăcărare, explică la el tendinţa de a fi un credincios luptei pentru înălţarea satului de care s'a legat prin naştere, ori prin şedere îndelungată în el, sau prin comunitate de simţăminte, după ce l-a cunoscut.

„FUNDAȚIA-DOMNEȘTI" — Infiinţată in anul 1939, pentru cercetarea trecutului istoric al comunei.

4. In timpul nostru se găsesc în luptă două mari concepţiuni asupra metodelor de studiu.

Este metoda inductivă şi metoda deductivă. Aceste două metode au putut fi verificate mai mult în ştiinţele denumite positive sau exacte. De pildă: în medicină, în inginerie, în viaţa care oferă date absolut exacte, metoda inductivă poate fi folosită fără dificultăţi.

In istorie, unde n'ai documente pentru orice moment, eşti ţinut a folosi metoda deductivă, pentru acele părţi din ea, unde n'ai dovedit, sau nu se găsesc documente.

Prin deducţiuni logice, din istoria generală, se fixează anumite momente din istoria locală.

Este şi firesc a se petrece astfel. Istoria satelor nu se poate scrie izolat de prefacerile din istoria naţională.

Metoda în scrierea unei opere istorice, a unui sat[1]*, mai constă şi'n descifrarea stărilor sociale ale timpului. Aceasta nu se va putea face, decât prin datele istoriei generale.*

Materialul istoric, pentru sate, îl dau, în special, actele cu caracter bisericesc. Acest material se datorează unor anumite stări de fapte, cari îşi au, desigur, obârşia, în trecutul nostru naţional.

Şi mai presus de toate, metoda folosită, în scrierea unei astfel de studiu, este de a face operă viabilă. A fi scrisă, în primul rând, pentru locuitorii satului respectiv. A fi scrisă în cuvinte cari să fie înţelese de către acei locuitori, cărora le-o prezinţi, ca mijloc de a-şi cunoaşte trecutul şi ca mijloc de îndemn pentru creierea viitorului acelui sat.

5. O asemenea operă nu-i imposibil de realizat, dar este destul de greu a îndeplini toate aceste cerinţe.

Este cu atâta mai greu, cu cât până astăzi[2] *nu s'a scris*

---

[1]) Ultima statistică, (din 1930), ne dă următoarea proporţie, între elementul rural şi cel urban:

Astfel, din populaţia rurală, avem, în:

Exploatarea solului	78,2	adică	90 %	din populaţia ţării.
Industrie	7,2	,,	3,8 %	,, ,, ,,
Comerţ şi credit	3,2	,,	1,3 %	,, ,, ,,
Transport	1,7	,,	—	,, ,, ,,
Instituţiuni Publice	4,6	,,	1,8 %	,, ,, ,,
Sănătate Publică	1 %	,,	—	,, ,, ,,
Alte categorii	4,1 %	,,	1,7 %	,, ,, ,,

Restul de populaţie, cea urbană, ocupă diferenţa.

[2]) Primele studii s'au publicat în anul 1940. Adică, studii cu caracter pur istoric, în „Revista Ist. a Com. Domneşti-Muscel".

niciun studiu despre trecutul comunei Domneşti, nici barem un articol cu date sigure.

In materialul strâns, în ultimul timp, s'au găsit isvoare istorice, care au determinat aflarea existenţei şi a altora. In Domneşti, au luat fiinţă 3 muzee istorice[1]*) cu caractere deosebite, însă cu un acelaş obiectiv: desluşirea trecutului comunei.*

In afară de aceasta, în 1940, a apărut şi „Revista Istorică" a comunei Domneşti, Jud. Muscel, publicaţiune care difuzează, periodic, actele ce s'au mai descoperit între timp, privitoare la trecutul comunei.

Studiul de faţă apare în scopul arătat mai sus, a face cunoscute actele ce s'au mai dovedit şi de acum ele sunt aşezate în judecata contemporanilor, ce scriu istoria comunei.

6. Importanţa unui studiu, despre trecutul unui sat, este constatat, că este şi d. p. d. v. istoric şi d. p. d. v. social.

Instituţiunile vechi, aşezările sociale de ieri, cu importanţa vremurilor trecute, explică evoluţia timpului pân'la actuala ordine socială.

Aceasta are importanţă şi'n examinarea stărilor actuale, cu cele trecute, în Ţara noastră şi cu acele ale umanităţii în genere.

Stările politice şi sociale vechi sunt determinate de conceptele de guvernare ale domnilor, ale stăpânitorilor, ale gradului de cultură în umanitatea timpului şi atare are importanţă a fi judecate toate manifestările din satele noastre, în legătură cu toate aceste elemente care le-au influenţat, dacă adesea nu le-au şi determinat.

Spre a se da un caracter unitar, acestei lucrări şi pentru a fi şi mai uşor de cetit, de către locuitorii comunei, s'a evitat în mare măsură, reproducerea de texte vechi, în cuprinsul ei.

S'au dat clişee multe, pentruca şi pe cale reprezentativă să se poată pătrunde din momentele mai însemnate din trecutul comunei.

Cum însă documentele vechi, de veacuri, constituesc temeiul studiului istoric şi cum cele privitoare la Domneşti, până' astăzi n'au fost publicate, aparte în „extenso", sunt publicate şi acestea.

Astfel, lucrarea de faţă, cuprinde două părţi:

Partea I-a, *care se referă la Istoria propriu zis a comunei Domneşti, divizată, în cele patru epoci, şi*

Partea II-a, *care, separat, reproduce dintre documentele vechi şi noui, cari prezintă importanţă istorică pentru această comună.*

---

[1]) Aceste muzee sunt: I. Muzeul de antichităţi religioase; II. Muzeul Istoric al Comunei Domneşti şi III. Muzeul de documente istorice, al „Fundaţiei-Domneşti".

PLANUL COMUNEI DOMNEŞTI. — Elaborat in 1936—1937.

MOTTO
Istoria leagă nădejdiile viitorului, de înfăptuirile trecutului.

I

EPOCA INJGHEBĂRILOR DEFINITIVE ALE COMUNEI.

1. Intinderea acestei epoci. — 2. Istoria Românilor şi primele începuturi ale comunei Domneşti. — 3. Denumirea Râul Doamnei şi Domneşti. — 4. Neagoe Basarab şi comuna Domneşti. — 5. Intinderea moşiei Domneşti. — 6. Origina primilor locuitori ai comunei. — 7. Ocupaţiunile şi portul. — 8. Viaţa economică şi organizarea socială. — 9 Primele influenţe culturale. — 10. Importanţa epocei pentru istoria comunei.

1. Intinderea acestei epoci.

Prima epocă din istoria comunei Domneşti se întinde dela primele înjghebări ale comunei şi ţine până la sfârşitul sec. 16-lea.

Prin evenimentele ce s'au petrecut, în cursul a 350 ani, ea este caracterizată ca etapă de înjghebare a satului.

Este, desigur, epoca cea mai greu de redat, dintre cele patru epoci, cari formează istoria comunei, pentrucă nu oferă isvoare istorice din abundenţă, cum se găsesc în epocile următoare.

Frământarea, care a străpuns-o, are un caracter diferit, de frământările epocilor de mai târziu; este epoca de formare a nucleelor satului, cu nesiguranţa firească unei stabilizări definitive.

Frământările ce vor caracterizà celelalte epoci, au importanţă din punct de vedere al preocupărilor timpului, pentru desvoltarea comunei, iar nu acelea pentru înfiinţarea ei.

Documentele vechi, cari redau evenimentele din acele secole depărtate, nu sunt multe; câte sunt, pot duce la concluziuni logice şi la susţineri istorice.

2. Istoria Românilor şi primele începuturi ale comunei Domneşti.

In Europa veche, de acum 4000 ani, cele mai vestite popoare erau: Tracii, Romanii şi Grecii.

Origina Românilor se găseşte în primele două popoare[1]).

Tracii făceau parte din marele neam al familiilor arice, popor alcătuit din numeroase triburi, între cari şi al Dacilor, ce a ajuns, cu timpul, a stăpâni pe toate celelalte.

In locul Tracilor, ca unitate politică, au succedat Dacii. Aceştia au dus răsboaie cu Romanii, cari au avut ca rezultat prefacerea Daciei, în provincie romană, în anul 106 d. Chr.

Prin încrucişările de sânge, dintre Romani şi Daci, s'a născut, după proces de timp, poporul român, în care sângele roman se găseşte la tot poporul"[2]).

Incepând a vorbi de Domneşti, până la epoca Voevodatelor, se poate arunca privirea şi dincolo de era creştină, spre a se vedea şi depărtatele înrâuriri, mai fireşti, asupra populaţiei locurilor noastre.

In privinţa aceasta, privirea s'ar fixa asupra „ramurei cea mai nordică a Tracilor, care se aminteşte cu vr'o 600 ani înainte de Chr., a Agatirşilor[3]), din părţile muntoase ale Ardealului", de unde, ca şi din Ţara Haţegului, în era creştină, după colonizarea Daciei, au

---

1) Tracii făceau parte din marea familie a neamurilor arice şi erau socotiţi de către Herodot, cu 500 ani înainte de Chr., ca cel mai mare neam după Indieni. Limba Tracilor se apropia de a Ilirilor, popor care locuia pe malurile Mării Adriatice şi a fost supus la 228 i. Chr. de către Romani. Urmaşii Ilirilor sunt Albanezii de astăzi.

Tracii nu erau un popor propriu zis, ci mai curând o reuniune de triburi, cari îşi aveau denumiri, ca: Satrii, Bessi, Messii şi Dacii, numiţi Geţi de către Greci.

Cu vremea Dacii au ajuns să stăpânească toate triburile Tracilor, iar cu 150 ani î. Chr. ei au avut şi un rege; acesta se numea Oroles.

Poporul Tracilor se întindea dela hotarul de sus al Greciei, peste Dunăre şi pân'în Maramureş.

Poporul Dac, sub regele Boerebista, care a fost contemporan cu Iuliu Cesar, îşi avea teritoriul regatului — dela Nistru, la Dunăre şi dela Marea Neagră, la Tisa.

Dacii au fost un popor de ispravă şi'n virtuţi întreceau adesea, pe Romani. Decebal a pus pe gânduri doui împăraţi romani, pe Nerva şi Diocleţian.

Romanii au fost deseori bătuţi de Daci, într'una dintre lupte murind chiar Sabinus Opius, comandantul trupelor romane, într'o parte din Dobrogea de astăzi.

Incât, Traian, la 106, cucerind Dacia, a fost pentru Romani un triumf enorm, sărbătorit 123 zile la Roma.

2) **Nicolae Iorga:** „Portul popular romănesc", Ed. 1922, Văleni
Nicolae Iorga: „Cele dintâiu cristalizări de stat ale Românilor". (In Rev. Ist. V, 1919, Buc.).

3) **Ştefan Meteş:** „Istoria Neamului Romănesc", Vol. I, pag. 180. Ed. 1922, Sibiu.

pornit Românii şi în decurs de veacuri, au dat naştere la multe sate, în regiunea cărora se află şi comuna Domneşti.

Evident, prefacerile popoarelor şi cele politice, în decursul a 2.500 ani, câţi au trecut dela acea dată, nu vor da putinţa să se ajungă la încheieri istorice definitive, până la Voevodate, în legătură cu comuna Domneşti.

Aşa că, începuturile comunei noastre se vor întâlni sau se vor deduce existenţa lor, după anul 1000 al erei creştine.

In privinţa aceasta, cel mai vechiu document, dovedit până acuma, este datat[4]) 4 Aprilie 1523 şi priveşte o întărire a lui Radu Vodă peste mai multe sate, între care se află şi comuna Domneşti.

Un alt document vechiu este datat 10 Aprilie 1560[5]), semnat de către Petru Vodă. Acesta arată că satul şi moşia Domneşti au fost proprietatea lui Neagoe Basarab (1512—1521), care le-a cumpărat, cu preţul de 30.000 asprii, dela Văsii din Stănceşti.

După ce, Neagoe Basarab, a devenit proprietar al satului şi moşiei Domneşti, le-a făcut danie mânăstirii Argeş.

Văsii din Stănceşti le va fi avut moştenire sau prin act de cumpărătoare, datate cam 1480.

Lipsesc documente scrise sau încă nu sunt dovedite, asupra anilor anteriori datei de 1480, când satul era bine alcătuit, cum rezultă din actele autentice, ale timpului.

Deci, pentru vechea perioadă, pân'la dovedirea actelor scrise, urmează a se folosi deducţiunile istorice, prin studierea existenţei voevodatelor şi locului unde au fost primele reşedinţe ale Ţării româneşti, în fiinţa cărora se află o însemnată parte şi din istoria comunei Domneşti.

Astfel, se va ajunge la susţinerea că, deci cu mult înainte de Seneslau, (mort la 1260), pe locul unde-i astăzi comuna Domneşti, există o închegare de locuitori[6]).

Argumentarea este următoarea:

a) Este netăgăduit că, a existat o perioadă a Voevodatelor. In ceiace priveşte istoria comunei Domneşti, sunt de citat: Voevodatul

---

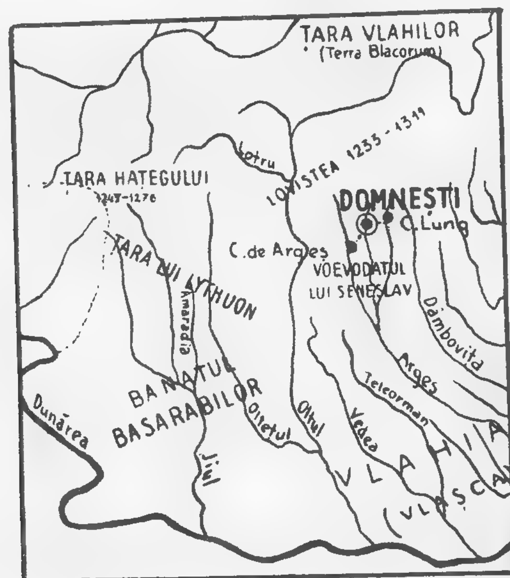
4) Doc. 1, pachet 17, la Arh. Stat. Epis. Argeş, anul 7031. Se ştie că, s'au socotit 5508 ani dela facerea lumii şi pân'la era creştină.

5) Ibidem, documentul Nr. 2.

6) **Nicolae Iorga:** „Istoria Poporului Român", Vol. I, trad. din limba germană de Otilia Teodoru-Ionescu.

La pag. 275 (op. cit.), se arată: „Voevozii de Argeş găsesc în şesul cucerit pe încetul, din spre Miazănoapte, sate cu o populaţie de agricultori, cu „silişti" şi „ţarine", şi chiar în număr aşa de mare, încât ei nu putură dărui pământuri, totul fiind acum ocupat şi stăpânit". Partea muntoasă, de bună seamă, nu va fi diferit mult de aceia dela şes.

din Țara Severinului, care cuprindeà o parte din Banat, o parte din Țara Hațegului, aceia dinspre Sarmisegetuza; Voevodatul lui Lytuon sau Litovoi, care se afla în partea dreaptă a Oltului, adică aproape întreaga Oltenie de astăzi și Voevodatul lui Seneslau, sau Seneslav, care se întindea spre Argeș, etc., pământ denumit Muntenia, Țara românească, Terra Blacorum[7]).

INTINDEREA VOEVODATELOR. — Intinderea Voevodatelor, în sec. XIII-lea, este redată sub forma aceasta, de către istorici. Se observă, din schița noastră, că sunt trecute și denumiri, ca: Banul Basarabilor, Vlahia, Țara lui Lythuon, Țara Hagețului, Voevodatul lui Seneslau.

b) Este adevărat că această perioadă erà caracterizată și prin tendința Ungurilor de a infiltrà catolicismul și în Voevodatele noastre și prin luptele cu Tătarii.

c) La 1260 a murit Seneslau și Litovoi la 1279, în luptele dela Turnu Roșu[8]).

---

[7]) Vezi. Atlas Istoric, Ed. II, de Prof. P. P. Panaitescu și Elis. Ion și Atlas Geografic, Ed. VII, de I. Popa-Burcă.

[8]) **C. Gane**: „Trecute vieți de doamne și domnițe", Ed. II. Se redă aci teoria lui Onciu că Voevodatul Munteniei a fost luat de către Litovoi, după moartea lui Seneslau și teoria lui Filitti care, din contră, spune că al lui Litovoi a fost luat de Seneslau, mai înainte de a muri.

d) Este stabilit că nu Negru Vodă este întemeietorul Țării românești, după cum spune legenda, ci Basarab I-iu, cel Mare, (1320—1352).

Radu Negru este porecla lui Radu cel Mare, care a domnit după Basarab I-iu, între anii 1374—1385. Soția sa, după pomelnicul dela Câmpulung, se numeà Ana; după un alt pomelnic, dela Tismana, s'a numit Calinichia[9]).

Prin urmare, istoria comunei Domnești, a avut o relațiune directă cu Argeșul și Câmpulungul; dar mai ales cu Argeșul.

—·—· Vechea graniță a Țării.
——— Drumuri comerciale, menționate în istorie, din sec. XIV-lea.
------ Drumul cel mai scurt, Brașov — C. de Argeș, este, din Câmpulung prin Domnești, cunoscut încă din sec. XIII-lea. Aceste drumuri există și astăzi.

Dacă la Argeș își aveà reședința Voevodatul lui Seneslau, iar orașul Câmpulung erà un centru de seamă, al timpului, prin relațiunele sale cu Brașovul, s'ar putea crede vreodată că în acel timp, în punctul cel mai însemnat de legătură, între aceste centre, să nu fi fost o înjghebare de locuitori, adică pe locul unde satul era chiar bine format în jurul anilor 1480?

---

[9]) Ibidem. Se crede că Negru Vodă ar fi avut două soții. Hașdeu, spune Gane, a arătat că Calinichia era sora sau vara împăratului Ion Paleologul din Bizanț.

Este exclus a se crede altfel.

La asta se mai adaugă încă un fapt. Pe vremea aceia se dădea mare preţuire oraşelor de munte, socotite chiar cetăţi.

Argeşul şi Câmpulungul erau în sec. XIII-lea şi cetăţi. Intre ele se află, la egală distanţă, de circa 23 km., comuna Domneşti.

Ca însăş punct de întărire a Voevodatului său, Seneslau va fi format, la mijlocul drumului, dintre Argeş-Câmpulung, o fortificaţie cu caracter militar.

Vor fi fost pe atunci, în afară de locuitorii satului şi alţii cu caracter trecător.

Apoi, alt drum mai drept, spre Braşov, dela Argeş, sau dela Câmpulung-Argeş-Râmnic-Sibiu, nu era altul, decât cel prin Domneşti[10]).

Şi nu s'ar fi putut să nu existe un nucleu de familii, în acel timp, la răspântia acestor însemnate drumuri, între cari se adaugă şi cel spre Piteşti-Bahna Rusului-Nucşoara, în secolul 13-lea.

Un sat, în secolele 14-15-lea, când populaţia era rară, nu putea fi bine format, decât după trecere de veacuri; atare, satul Domneşti fiind bine format pela 1480, el a cunoscut, de bunăseamă, prima lui înjghebare, cel mai târziu, în sec. 13-lea.

3. Denumirea Râul Doamnei şi Domneşti.

Comuna Domneşti este străbătută de Râul Doamnei, care se varsă în Argeş, lângă Piteşti. Numeroase legende asupra denumirei acestei ape şi a comunei.

Opera istorică ştiinţifică înlătură legenda, dacă ea n'are relaţiune şi cu fapte autentice.

Ce spune legenda? Spune că o Doamnă, Basarab, s'ar fi înnecat în această apă, care până atunci se numea Râul Negru, din cauza văilor întunecoase, pe unde el trecea.

Că, dela acest accident, acestui râu, Negru, i s'a dat denumirea de Râul Doamnei, iar comunei de Domneşti, derivaţiuni dela „Doamna" care s'a înnecat.

Va fi această legendă întemeiată pe vreun adevăr? Documente scrise, de atunci, nu există. In tratatele de istorie, faptul acesta este menţionat fără preciziuni multe. Din ele se arată:

a) La Argeş şi la Câmpulung erau tendinţe puternice pentru întinderea catolicismului.

10). Prof. Panaitescu şi Elis. Ion, op. cit. vezi pag. 23 şi studiul acesta, pag. 39.

b) Soţia lui Basarab I-iu (1320—1364), care se numea Marghita sau Margareta, era catolică. Altă Doamnă, soţia urmaşului[11]) lui Basarab I-iu, era şi mai fănatică catolică.

c) Aceasta se numea Clara şi se trăgea dintr'o familie mare ungurească, din familia conţilor de Doboka[12]).

Aceste două Doamne, de mai sus, fiecare, în timpul său, făceau propagandă pentru catolicism. Doamna Clara, întreţinea şi corespondenţă cu Papa, în privinţa aceasta.

Pentru atingerea scopului lor, ele făceau în mod obişnuit drumul dintre oraşele Argeş-Câmpulung.

BASARAB I-iu (1320—1362). Impreună cu Doamna Marghita, din timpul căreia s'a păstrat denumirea apei de „Râul Doamnei".

Domnii lor, fireşte, nu erau mulţumiţi de activitatea soţiilor lor. Dovadă că ei nu vedeau cu ochi buni, întinderea catolicismului, este însăş faptul că ei au ajutat biserica creştină.

Relaţiunile politice, ale timpului, le impuneau să accepte, fără să le dorească, manifestaţiunile soţiilor lor.

Doamnele Marghita şi Clara, aveau de făcut des drumul dela Curtea de Argeş-Câmpulung, mai ales cu propaganda catolicismului.

Drumul, între aceste centre domneşti, era prin Domneşti.

Ca să facă acest drum, era necesară trecerea unui râu, care astăzi se numeşte Râul Doamnei.

In el s'ar fi înnecat Doamna Marghita, soţia lui Basarab I-iu.

In istorie cazul este redat astfel:

„Eşi înaintea soţului său, care se intorcea dela Câmpulung, şi în cale se înnecă în râul ce de atunci se numeşte „Râul Doamnei" [13]).

Este verosimil, ca într'un timp, când podurile nu existau, decât rudimentar făcute, asemenea accidente să se fi petrecut.

Indiferent de urmările accidentului sau dacă el a avut loc, un lucru rămâne precizat: acest drum a fost, în mod frecvent, făcut de

11) Unii istorici socotesc data începerei domniei lui Alexandru Nicolae în anul 1330, când Basarab I-iu l-a asociat la domnie; alţii o socotesc dela 1352, când a murit tatăl său.
12) **N. Gane:** op. cit.
13) **Elis. Ioan:** Istoria Românilor, IV, Ed. 1938, pag. 136.

către doamna Marghita sau Margareta şi că numele râului de aci, este în legătură cu această Doamnă.

Deasemenea, denumirea comunei „Domneşti" îşi are originea în existenţa Curţilor domneşti, dela Argeş şi Câmpulung.

Faptele, în privinţa aceasta, s'au petrecut astfel:

Centrele din afară, ale timpului, preţuite la noi, pentru comerţ şi politica internă, erau: Sibiu şi Braşov.

Domnii aveau legături diplomatice şi economice, cu aceste centre. Spre a se face aceste legături, existau zilnic curieri diplomatici, dintr'o parte şi dintr'alta.

Drumul, în sec. XIII şi XIV-lea, evident, se făceà greu şi ca mijloace de transport erau: calul şi căruţa.

Ca să se meargă dela Sibiu, la Argeş, Câmpulung-Braşov, trebuia să se treacă prin Domneşti. Deasemenea, dela Braşov-Argeş-Sibiu.

Desigur că, pe ruta aceasta lungă, sunt numeroase sate şi natural, s'ar pune întrebarea: — pentruce, în această rută, locul Domneşti a jucat un rol mai însemnat?

La acesta răspunde aşezarea însăş a comunei, care se găseşte exact la mijlocul drumului dintre Câmpulung-Argeş.

Aflarea ei, în acest punct central, are importanţă că, drumeţii, la mijlocul drumului, dintre cele două oraşe, opreau o noapte, sau cel puţin câteva ore, spre a-şi poposi caii.

Cu prilejul acesta, ei îşi reparau şi căruţele lor.

Obiceiul acesta s'a păstrat până în sec. XX-lea, când au apărut automobilele, cari n'au nevoie de popasuri îndelungate.

Drumeţii erau oamenii cari mergeau la „Casele domneşti", din Argeş ori Câmpulung. Casele din Domneşti, un fel de hanuri ale timpului, adăposteau astfel, oamenii-drumeţi, cari treceau spre casele domneşti, adică ale domnilor din sec. XIV-lea.

Printre aceşti trecători erau şi neguţători din Braşov, cari, în timpul şederii lor la Domneşti, vindeau ,aci, chimiruri, curelărie pentru cai ş. a. şi cumpărau sau luau, în schimb, piei de miel.

Chiar locuitorii satelor vecine se interesau de trecerea acestor negustori, spre a se aproviziona dela ei.

Ziceau ei că merg la casele dela capătul podului, dela râu, unde vor fi venit oamenii domneşti, adică drumeţii spre Argeş sau Câmpulung.

Repetându-se cuvântul „domneşti", adică dela drumeţii domneşti, acelor case, dela capătul podului, după Râul Doamnei, li s'au zis Domneşti [14]).

[14]) Din adjectivul „domneşti" (case), a venit substantivul Domneşti (comună).

Cu vremea a devenit mai ridicat numărul acestor case, formând satul Domneşti, care avea să devină, de veacuri, legat de numele celor mai de seamă Domni Basarabi, cum arată numeroasele documente autentice, de secole depărtate.

Satul a luat denumirea oficială, de Domneşti, în timpul domniei lui Alexandru Nicolae (1330—1364).

Nu este fără interes a arătà şi versiunea că, Doamna Clara, soţia lui Alexandru Nicolae Basarab şi-ar fi ridicat chiar o casă de popas în Domneşti.

ALEXANDRU NICOLAE (1330—1364)

Se şi indică locul unde ar fi fost ridicată. Anume, se zice, că ea ar fi fost ridicată pe locul unde-i astăzi cimitirul nou, de împreună şi cu grădiniţa dintre cimitir şi vila Negulici.

Pe această porţioară de teren, s'au găsit ruinele unei temelii vechi, îngropate de vremuri.

Aceste urme istorice au, de bunăseamă, importanţă. Noi, credem că, aceste urme, de se vor confirmà legendele, asupra vechimei lor, ele mai curând aparţin dela vreo întăritură cu caracter militar, decât ale unei case de popas, ridicată din inspiraţia Doamnei Clara [15]).

Dacă am admite această ipoteză şi dacă am cercetà apoi şi în istoria naţională, a veacurilor XIII-XIV-lea, vom conchide că pentru asemenea întărituri aci, nu aveà interesul, a le face, decât Seneslau.

Interesul lui militar constà în a-şi întări reşedinţa Voevodatului său, contra năvălitorilor şi dinspre Câmpulung, printr'o piedică ce le-ar fi pus-o la mijlocul drumului, la Domneşti.

In timpul lui Seneslau şi chiar sub domnii Basarabi, va fi fost şi vr'o formaţiune cu caracter militar în Domneşti.

La aceasta conduce şi împrejurarea că, dacă satul Domneşti este la egală distanţă între Argeş şi Câmpulung, el mai este şi punctul de intersecţie al drumurilor de ducere spre Piteşti, în jos şi spre trecătoarea, denumită mai târziu, Bahna Rusului, în sus, în munţi.

[15]) Doamna Clara, a 2-a soţie, a lui Alexandru Nicolae, a avut ca fiică pe Ana, devenită împărăteasa Bulgariei. Anca ar fi fost fiica lui Alexandru, din prima căsătorie. Ea s'a căsătorit cu Uroş, regele Serbiei (N. Iorga) sau Simion, tot regele Serbiei (St. Grecianu).

4. Neagoe Basarab şi Comuna Domneşti.

In adâncul veacurilor, unde se găseşte elementul cel mai specific românesc, inima ţi se înalţă către divinitatea preaslăvită de atâţia voevozi ai noştri, iar mintea nu poate cuprinde faptele lor, ce merg spre nemărginire.

In adevăr, „învăţând istoria, simţi că ţi se transformă neîncetat, nu numai spiritul, dar şi inima, şi contrar metafisicienilor, eşti fericit de a găzdui în tine, nu un suflet nemuritor, ci „mai multe suflete muritoare", spune Nietzsche.

NEAGOE BASARAB (1512—1521)
A cumpărat moşia şi satul Domneşti, dela Văsii din Stănceşti, pe 30.000 asprii şi le-a făcut apoi danie mânăstirii Argeş.

Trecutul comunei Domneşti, găzdueşte în el, numeroase suflete muritoare, deasupra cărora neamuritor trăeşte al Domnului Neagoe Basarab.

El, Neagoe Basarab, este domnul care a cumpărat moşia şi satul Domneşti, pe 30.000 asprii, dela Văsii din Stănceşti, spre a le face danie, după datinele sfinte, unei mânăstiri, mânăstirii Argeş.

A îndrăsnit a face bine cu fapta, nu cu vorba.

Vorba, arată Schiller, e întotdeauna mai îndrăsneaţă decât fapta.

Şi faptele lui Neagoe Basarab, arată mereu îndrăsneală de a face binele.

El a zidit cea mai frumoasă biserică din Ţară, Mânăstirea Argeş, aşà după cum alta nu s'a putut face, nici după patru veacuri.

El a îndrăsnit să-şi facă averea danie, să vândă şi podoabele Doamnei Lui, spre a face binele.

Statul şi moşia Domneşti, sunt danie făcute de El mânăstirii Argeş, (1512—1521) şi toată evoluţia comunei Domneşti, de trei veacuri şi jumătate, a fost în legătură cu dania făcută de marele Domn.

Documentele, despre aceste fapte, au fost recent dovedite. Mereu a persistat legenda, cum că M-tirea Argeş erà să fie ridicată chiar pe locul care a format moşia Domneşti.

Legenda îşi are acum un corespondent şi în actele scrise, documentele autentice din sec. XVI-lea şi următoare, din care se confirmă cum că, Neagoe Basarab a fost proprietarul moşiei şi satului acesta.

Admiţând că, Neagoe Basarab[16]), s'ar fi gândit să zidească mânăstirea Argeş la Domneşti, s'ar pune întrebarea foarte firească:

— Ce l-ar fi determinat să se gândească la acest loc?

Căci, cumpărându-l, prezumpţiuni sunt că s'ar fi putut gândi la aceasta.

Faptul de a fi zidit mânăstirea la Domneşti, ar fi fost de ordin pur politic.

Incă dela Alexandru Nicolae, oraşul Câmpulung devenise reşedinţă domnească şi spre a se arătà nepărtinitor. Neagoe Basarab, cu Argeşul şi Câmpulungul, ar fi putut să se gândească a ridicà mânăstirea pe o moşie a sa, care s'ar fi aflat între aceste centre.

MÂNĂSTIREA ARGEŞ
Despre care legenda spune că ar fi fost să se ridice pe locul unde-i astăzi comuna Domneşti, fapt pentru care Neagoe Basarab cumpărase moşia şi satul, făcute după aceasta danie mânăstirii Argeş.

5. Intinderea moşiei Domneşti şi folosinţa ei.

După aproape 100 ani, dela moartea lui Neagoe Basarab, făcându-se un act de măsurătoare al moşiei[17]), care se păstrează în Arhivele Statului, s'a constat intinderea ei.

---

[16]) Neagoe Basarab, domnul de mare jertfă, a fost copilul din flori al Neagăi, soţia vornicului Severinului, copil făcut astfel, cu Vlad Ţepeluş.

Mama lui Neagoe Basarab se trăgeà din neamul Craioveştilor, de unde îşi trage origina: Radu Vodă Şerban, Matei Basarab, Brâncoveanu, (vezi Gane, op. cit.).

Neagoe Basarab s'a căsătorit cu Miliţia-Despina.

Iaxici, unchiul doamnei Despina-Miliţia, a omorât pe Mihnea cel Rău, la Sibiu, unde se refugiase, în anul 1510.

La 1512 Neagoe a urmat la tron, iar după moartea sa, în 1521 a urmat la domnie fiul său, Theodosie, minor, care a fost curând după aceia ucis.

In afară de acest copil, Neagoe Basarab, a mai avut două fete: Stana căsătorită, cu Ştefăniţă, domnul Moldovei şi pe Ruxandra, căsătorită cu Radu dela Afumaţi, (1526, Sibiu).

Doamna lui Neagoe Basarab a trăit o viaţă chinuită. Cu 9 ani înainte de moarte se călugărise, luând numele de Platonida. Şi-a dat sfârşitul într'o mânăstire de călugăriţe din Sibiu, în anul 1554, la 33 ani dela moartea soţului ei, marele Domn Neagoe Basarab.

[17]) Vezi actul de măsurătoare făcut de Gheorghe vel Ban, din 5 Iunie 1620, în Arh. Statului, Cond. cu Nr. 99, Epis. Argeş, pag. 263.

După acest act, moşia Domneşti ţineà până la Poiana Jugării, spre Stăneşti, Dealul Prihodeştilor, Valea Lupului, Teiu, spre Corşor, Bolduri, Teacă, Poienărei, Valea Copăcel, Valea Rea, Groşi, lângă Cărbune, Coasta Zurilor.

Satul Domneşti găsindu-se chiar pe această moşie domnească, în chip firesc el a putut să se desvolte mai sigur, decât altele, aflate, pe moşii boiereşti.

La educaţia locuitorilor satului, ajută mult chiar spiritul creştinesc al călugărilor dela mânăstirea Argeş, care prin actul de danie, al lui Neagoe Basarab, deveniseră proprietarii acestei moşii.

Folosinţa moşiei de către locuitorii satului, în primul rând, a adus acestora o viaţă economică mai bună, decât altor locuitori, sub regimul vechei proprietăţi rurale.

Regimul proprietăţii moşiei, mai înainte de Neagoe Basarab, nu-l cunoaştem.

Acest regim va fi urmat drumul istoriei naţionale, în care întâlnim, un timp, în vechime, când ţăranii erau liberi[18]).

Cu vremea, prin tributul impus de Turci, ţăranii au preferat, în mare măsură, a-şi vinde pământul.

Sub regimul acesta, erau trei clase sociale: boeri, meseriaşi — comercianţi şi a treia clasă formată din ţărani.

Putem deduce că primii locuitori din Domneşti, sec. 13-lea, erau ţărani liberi, care-şi aveau petecul lor de pământ.

In condiţiuni similare, ţăranii din Ţările româneşti, nu aveau o situaţiune mai rea, decât a celor din alte ţări[19]).

La noi, când s'a format proprietatea mare, o parte dintre ei şi-au păstrat numai căminurile de casă, prin asta plătind un bir mai mic[20]).

---

18) Până la Intemeierea ţărilor româneşti, proprietatea rurală nu aveà valoarea de mai târziu. In timpul barbarilor ea nici nu interesà. Aparţinea aceluia care o ocupà.

In vremea primilor domni, proprietatea era a Ţării şi a Domnilor. Din vechime dar, ţăranii erau liberi, stăpânind pământurile moştenite sau ocupate de ei însăşi. Turburarea le venea numai dela trecătorii barbari şi dela răsboaie.

Libertatea asta a ţinut pân' la venirea Turcilor, care au impus tribut şi spre a-l plăti, mulţi ţărani şi-au vândut pământurile lor. Astfel, s'a ajuns la marea proprietate, a ţăranilor liberi şi neliberi, la clăcaşi şi moşneni, (răzeşti în Moldova).

19) In Japonia, de pildă, existau 8 clase sociale, pân' la 1900. Aceste clase erau formate astfel: principii, nobilii, marii bogătaşi, comandanţii de trupe, burghezii, negustorii, artiştii şi ţăranii. (A se vedeà „Evenimentul" Nr. 308—910).

20) Numirea de român (şerb) a ţăranilor neliberi din Ţara Românească, crede d. Octav G. Lecca, „e în legătură cu o stăpânire din afară. Această venire a unor stăpânitori străini, confundată poate cu o întemeiere sau descălecare de mai târziu, a avut loc în veacul al 13-lea (mai degrabă la începutul acelui veac).

Pământul de hrană îl luau cu dijmă dela marea proprietate.

La Domneşti, se crede că, locuitorii satului îşi aveau ca proprietate a lor căminurile, însă pământul de hrană îl aveau cu dijmă, aşà după cum rezultă din actele domneşti, despre cari se va vorbi mai departe.

6. Origina primilor locuitori ai comunei.

Deducţiunele logice, ale datelor istorice, conduc la susţinerea că cel mai târziu în sec. XIII-lea se aflau locuitori pe locul unde se află astăzi comuna.

Adică, cu mult înainte de întemeierea Ţărilor româneşti, sub Voevodatul lui Seneslau, se aflau aci formaţiuni mici de familii româneşti.

Greutatea în stabilirea locului, de unde iele au venit, apare din ce în ce mai mare, cu cât se adâncesc mai mult studiile asupra trecutului comunei.

Va rămâne o problemă pe care cercetătorii trecutului comunei Domneşti n'au a o tranşa definitiv, decât cu enorm de mari greutăţi.

Asta este, dealtfel, problema satelor româneşti, cu vechime de veacuri.

Credinţa anonimă a fost şi este că, origina locuitorilor din Domneşti, este de căutat în Transilvania. S'a şi indicat locul de unde ei ar fi plecat[21]) şi anume, Răşinari[22]), localitate care se găseşte deasupra munţilor Lotrului.

Altă susţinere este că locuitorii satului Domneşti, sunt de o

---

Aceşti stăpânitori au fost, probabil, cavalerii teutoni. Cuprinderea Ţării româneşti începută de Ordinul Teutonic, a deschis calea întemeierii ţării de un domn sau voevod român (din Argeş), din Făgăraş, sau de peste Olt).

De atunci dateaza numele şi aşezământul sau datina rumâniei".

(A se vedea „Ordinea" Nr. 2533-940).

21) Spre a se face o părere şi despre satele, sau localităţile de unde ar fi venit locuitorii primi, ai satului Domneşti, redăm, după Anuarul României, (Ed. Rudolf Mosse, an. 1925), date sintetizate, asupra lor.

22) **Răşinarii.** Este comună rurală în jud. Sibiu, la o depărtare de 13 km. de Sibiu. Are 2 biserici ortodoxe, 1 greco-cat., 1 şcoală primară. Populaţia comunei este de 5.800 locuitori. In această comună se găsesc 3 bănci, numeroşi blănari, dogari, dulgheri, fierari, tâmplari, zidari, mori, 6 fabrici de cherestea.

23) **Jina.** Se află tot în jud. Sibiu, la o distanţă de 18 km. de gara Miercurea. Are o populaţie de 3.500 locuitori. Oficiul postal cel mai apropiat este Poiana. In comună se află o biserică ortodoxă şi o şcoală primară.

Locuitorii sunt, în majoritate agricultori şi meseriaşi. Se găsesc aci şi câteva ferestraie, 2 mori şi 6 birturi.

aceiaş înfăţişare, cu ai satului Jina[23]) care se găseşte în regiunea de sud-vest a Sibiului.

Susţinerile de mai sus, ar face să se creadă că venirea acestor primi locuitori ai satului, s'a petrecut dinspre Sibiu, Olt, Râmnic, Argeş.

In afară de această categorie, de susţineri, mai este alta, care înfăţişează venirea primilor noştri locuitori, din partea Braşovului, din Ducatul Făgăraşului, cam din locul unde se găsesc localităţile[24]): Făgăraş[25]), Sâmbăta[26]), Feldioara[27]), Mărgineni[28]), Codlea[29]), Zărneşti[30]), Râşnov[31]), precum şi altele de deasupra Munţilor Lotrului.

Credinţele acestea, luate în parte, fiecare cuprinde adevăr; niciuna însă nu poate aduce preciziuni asupra primilor aşezări, ale locuitorilor din Domneşti.

Toate merg a arăta că, origina noastră este în Transilvania.

Doamna Dr. Sofia Georgescu, care a condus 10 ani Dispensarul din Domneşti, timp în care a cunoscut în d'aproape locuitorii din Domneşti şi comuna, a vizitat comuna **Jina** în luna Aprilie 1940.

Constatările sale sunt că, manifestările locuitorilor din Jina se aseamănă mult de ale locuitorilor din Domneşti; sunt atâta de asemănătoare, încât adesea nu le poţi deosebi.

Dar nu numai aceste manifestări exterioare sunt asemănătoare, dar chiar portul nu diferă prea mult, de al nostru.

Fisionomia locuitorilor dela Jina se apropie de a locuitorilor din Domneşti.

24) Asupra cărora dăm note sumare.

25) **Făgăraş.** Este capitala jud. Făgăraş, cu o populaţie de 7.500 locuitori. Se află pe malul stâng al Oltului. Are 1 biserică ortodoxă, 1 romano-catolică, 1 greco-catolică, 1 reformată, 1 evanghelică, 1 unitară, 1 israelită, numeroase şcoli, soc. de binefaceri, soc. de agricultură, case de comerţ, meseriaşi numeroşi.

26) **Sâmbăta.** Sunt două comune: una Sâmbăta de Sus, alta de Jos. Amândouă se găsesc în jud. Făgăraş. Aceasta din urmă este mai mare, cu 1750 locuitori, prima având 914 locuitori. In amândouă sunt numai biserici ortodoxe. Se găsesc la o distanţă de 7 km. de Făgăraş.

27) **Feldioara.** Sunt 4 localităţi cu acest nume în Ardeal. Pe noi ne interesează aceia din Jud. Braşov, situată lângă Olt. Are o populaţie de 3500 locuitori. In comună se află o biserică ortodoxă şi alta evanghelică. In cursul anului, sunt două bâlciuri mari, la 24—25 Martie şi 13—14 Decembrie.

28) **Mărgineni.** Se află la o distanţă de 14 km. de Făgăraş. Are o populaţie de 823 locuitori.

29) **Codlea.** Este staţiune climaterică în jud. Braşov, cu o populaţie de 5.150 locuitori. Se află o biserică ortodoxă, alta evanghelică, crescătorie frumoasă de vite şi florării ce servesc şi pentru exportat flori. Se cultivă mult merii şi perii.

30) **Zărneşti.** Este comună în jud. Braşov, cu 6028 locuitori. Aci sunt 2 biserici ortodoxe, 1 rom. cat., 1 evanghelică, 1 reformată.

Se află şi secţiune a soc. Astra de cultură.

31) **Râşnov.** Este staţiune climaterică în jud. Braşov, cu 4876 locuitori. Are o biserică ortodoxă, alta evanghelică.

Două cazinouri, societăţi culturale. Pe an sunt două bâlciuri.

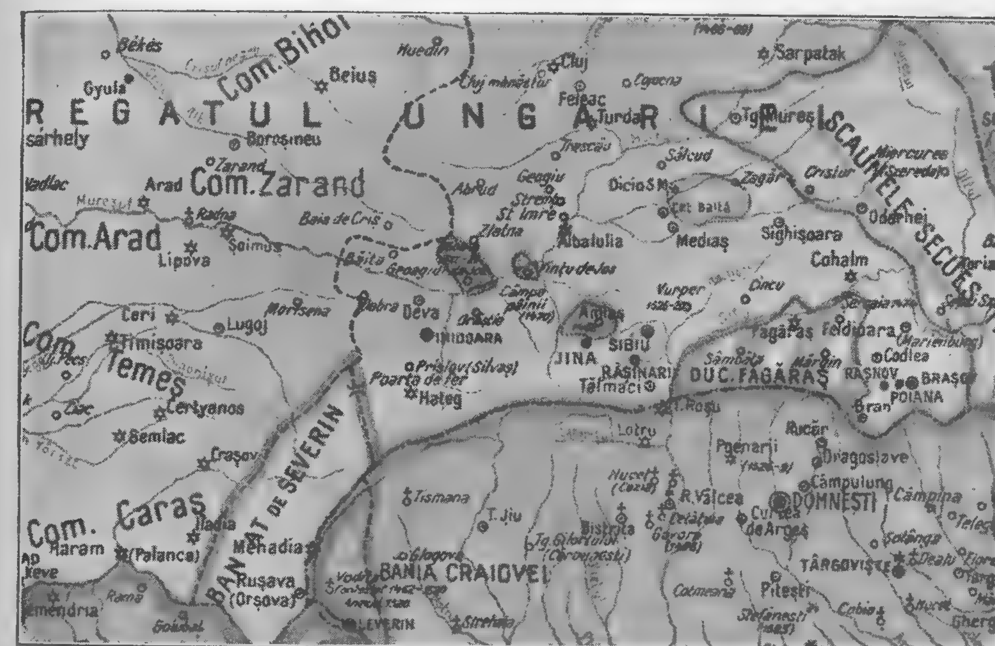
La temelia acestor susţineri se află confusia pe care o produc documentele istorice din sec. 18-lea, din care se adevereşte stabilirea unor refugiaţi din „Ţara Ungurească", în satul Domneşti.

Despre venirea acestora, se va vorbi amplu, în istoricul comunei, care priveşte epoca următoare.

Dar, de arătat este: care este origina primilor locuitori din Domneşti?.

Că, au venit, după formarea satului şi alţii, din Transilvania, nu face obiectul vr'unei discuţiuni.

Confusiunea porneşte tocmai dela aceştia, că ei venind, pe

COMUNA DOMNEŞTI ŞI LOCALITĂŢILE DIN TRASILVANIA. — A se vedea cele menţionate, de unde au pornit, succesiv, cu începere din sec. XIII-lea, primii locuitori ai comunei Domneşti. Grupurile mai mari de refugiaţi au fost cele din sec. XVIII-lea.

acest loc, cu secole mai târziu, după formarea satului, s'a zis: „locuitorii de baştină din Domneşti, sunt refugiaţi din Transilvania", Cu trecere de timp, din generaţie, în generaţie, s'a înfipt adânc credinţa aceasta, pe care, cu greu, studiile serioase vor puteà-o îndepărtà.

Incât, dela început trebuiesc înlăturate supoziţiile că, origina primilor locuitori din Domneşti, trebuieşte căutată în vr'una dintre sus menţionatele localităţi, de peste munţi.

Istoria poporului nostru n'a început odată cu Intemeierea ţărilor româneşti. Cu două mii[32]) de ani, înainte de Christos, strămoşii noştrii au trăit pe aceste locuri.

In prefacerile istorice, ale neamului nostru, bine se cunoaşte cum că, regiunile de munte se găseau mai populate şi că, în această parte a Ţării se refugiau Românii din cauza năvălirilor barbare.

Ungurii, cari au dat mult de lucru Românilor, singuri recunosc existenţa noastră[33]) cu mult înainte de Intemeierea Ţărilor noastre.

Dacă aşà stau lucrurile, dacă satul Domneşti erà format sau spre formare, în acel timp, origina primilor locuitori de aci nu poate fi, decât origina locuitorilor din satele vechi, de munte, care este una şi aceiaş, de Români ce au trecut prin mai multe părţi, până s'au stabilit definitiv într'un loc, potrivit nevoilor lor de apărare şi de desvoltare gospodărească.

Dacă am urmà deducţiunile acestea, ar trebui să credem că, primii locuitori din Domneşti au venit, în adevăr dinspre Râmnic, Argeş, cu punctul de plecare iniţial din Nordul Ardealului, Banatul Severinului, spre Haţeg, partea de nord a munţilor Lotrului, prin sudul Sibiului, de unde ar fi coborît prin T.-Roşu, spre R.-Vâlcea, Argeş, în locul ce i s'a dat în sec. IV-lea, denumirea de Domneşti.

In niciun caz, primii locuitori ai satului, n'au putut veni dinspre Ducatul Făgăraşului.

Ei au făcut drumul acesta, până la definitiva lor aşezare, într'un timp îndelungat, poate chiar de multe decenii, un secol.

Incât, la ajungerea lor, pe locul care urma să devină comuna Domneşti, nu se mai puteau socotì ca refugiaţi din vreo provincie care să fi aparţinut vreunui ţinut din Regatul Ungariei, în care se

---

[32]) Această teză este susţinută de către toţi istoricii noştri. A se vedea:

Ştefan Meteş: „Istoria neamului românesc", vol. I, Sibiu, 1922.

Onciu D.: „Origina Principatelor române", Bucureşti, 1899.

Tocilescu G. Gr.: „Istoria Românilor", Ed. II, 1909.

I. Lupaş: „Istoria Unirii Românilor", pag. 408, (Fund. „Principele Carol").

[33]) Ungurii, la venirea lor, în locul denumit Panonia, la 896, au găsit în Ardeal, sate de Români organizate, lucru ce-l afirmă chiar cronica ungurească.

Printre conducătorii acestor formaţiuni de Români, în acele timpuri, erau: Gelu (Tomeş), Glod (Banat).

Origina Ungurilor este cunoscută. Ei au venit din Asia, făcând mai întâiu un popas în Basarabia şi Moldova. Inrudiţi cu Hunii, Avarii şi Bulgarii, ei prin lupte s'au aşezat în Europa.

La 1085, sub Vladislav I au cucerit Transilvania, pe care am reluat-o din robie în 1918.

PORTUL CERNIT DIN DOMNEŞTI. — După slujba religioasă a unui parastas.

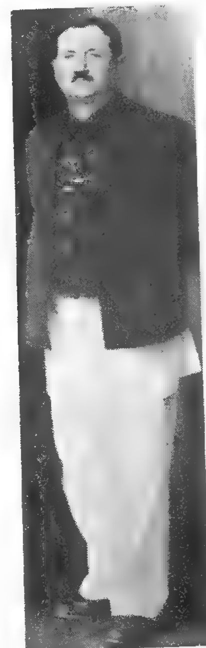
PORTUL LA DOMNEŞTI. — Grup de femei bătrâne, cu ştergare, (marame), pe cap, lucrate de ele.

Port din Prahova. *

Port din Mușcel. *

Port din Lunca Cernii-(Hunedoara) *

PORT BĂTRÂNESC DIN DOMNEȘTI. — D-na Maria P. Șuța.

PORTUL FRUNTAȘILOR. — Nicolae E. Cojocaru, fost primar.

PORT VECHI DIN DOMNEȘTI. — † Eva Ion Pr. Ion.

PORT DIN DOMNEȘTI.

LA O NUNTĂ. — A lui Vasile V. Cojocaru din Domnești.

PORT DIN DOMNEȘTI

PORT DIN BASARABIA. — Basarabia a fost reluată de Ruși în Iunie 1940.

PĂSTORI DIN POIANA SIBIULUI **. — De-aci s'au refugiat multe familii în Domnești. Portul lor nu diferă cu nimic de al oierilor din Domnești.

RÂUL DOAMNEI. — Locuitorii Com. Domnești scot bușteni de brad.

afla înglobată întreaga parte a Ţinuturilor românești, aflată dincolo de munţi.

Nu acelaș lucru s'a petrecut cu refugiaţii din secolele următoare, când procesul refugiului și așezării lor, în locurile noastre, a durat scurt timp, adesea numai cât a durat drumul lor din Transilvania, până în vechiul regat.

Origina primilor locuitori din Domnești, dealtfel, ca și a acelora care s'au infiltrat aci, în curs de șeapte veacuri și mai bine, este neaoșe românească.

Ei au fost neaoși Români, prin naștere, prin mediu, prin muncă, prin aspiraţiuni.

FETE ȘI FLĂCĂI DIN SĂLIȘTE. Au aceiaș fisionomie cu a acelora din Domnești.

Până la stabilirea lor definitivă, primii locuitori ai satului, au pribegit prin multe locuri, potrivit soartei tuturor Românilor, până la Intemeierea ţărilor noastre.

După ce ei și-au avut ales locul definitiv, satul și-a luat desvoltarea datorită centrelor domnești: Argeș și Câmpulung.

Desvoltarea aceasta, de mare făgăduială pentru viitor, a determinat venirea, în diferite rânduri, în Domnești, a multor familii din Transilvania, chiar din localităţile citate în acest studiu. Grupul cel mai masiv, de refugiaţi din Transilvania, în Domnești, a fost acela, dela data de 6 Martie 1766, așà după cum se va vedeà.

7. Ocupaţiunile şi Portul.

Poporul românesc a avut întotdeauna o relaţiune directă cu ocupaţiunea locuitorilor.

Incât, portul locuitorilor din Domneşti, este de examinat ţinându-se seamă de locul unde se află comuna, adică de felul pământului pe care-i aşezată şi atare şi de munca omului care trăieşte aci de veacuri.

Satul nostru se află în partea centrală a Ţării, în regiune de munte.

In partea aceasta, nu se puteà face agricultură întinsă. Cultura pomilor a primit desvoltare abia în sec. al 18-lea. Incât, locuitorii din Domneşti, au avut, în vremuri depărtate, ca ocupaţiune principală, păstoritul şi industria casnică.

Alături de această ocupaţiune, ei au exercitat şi comerţul timpului şi deţineau astfel, viaţa economică, ca şi în zilele noastre, din regiunea R. Doamnei.

Portul în vechime şi evoluţia lui, se explică, dar şi prin ocupaţiunea populaţiei, unde ea se găseşte.

Căci, „costumul popular s'a alcătuit după lungi şi bogate încercări ale oamenilor, pe pământul lor. Ei au căutat să-l potrivească după nevoile şi munca din ţinutul lor, după lumina şi înfăţişarea acestui ţinut, după firea şi pornirile oamenilor, a seminţiilor din diferitele ţinuturi ale ţării. Ceiace se potriveşte, de pildă, cu felul de viaţă şi cerul Sibiului, nu se potriveşte cu acelea ale Dâmboviţei“, spune d-l Nicolae Iorga[34]).

D-na Alexandrina Enăchescu-Cantemir, care a studiat, în mod aprofundat costumul nostru naţional, constată că, „este moştenirea transmisă nouă de străbuni, şi îmbogăţită de toate generaţiile, cari au urmat; este darul înnăscut al poporului nostru, geniul rassei“[35]).

Cercetările istorice[36]) au condus la concluzia că erau cam aceleaş costume, cu vreo 1000 ani înainte de creştinism.

Aşa că, privind în amănunt costumul din Domneşti, se va vedea că el corespunde regiunei de munte.

Imbrăcămintea bărbaţilor constă din vesminte lucrate numai în casă, de către femei, ca: cioareci, (pantaloni), din dimie albă,

[34]) **Nicolae Iorga:** „Portul popular românesc“. Ed. cit. şi Elis. Ion, pag. (op. cit.) 162.

[35]) **Alexandrina Enăchescu-Cantemir:** „Albumul“. Din el s'au reprodus cele trei costume-femei, din alte regiuni, semnate *. Cele semnate ** sunt din „Costumele Naţionale din Bucovina“ de G. T. Niculescu-Varone, care le-a reprodus din diferite fotografii.

[36]) **Alexandrina Enăchescu-Cantemir:** vezi op. cit.

cămaşe din cânepă, vestă, haină sau zeghe, din dimie neagră sau seină, opinci argăsite în casă, după obiceiul timpului, pieptare şi cojoace. Iarna aveau pe cap nişte glugi din dimie ţesută, tot în casă, peste căciulile lor, din piei de miel.

Femeile aveau vesminte albe, iie până la gesne. Pe acelst vesmânt, până la brâu, aveau fota lucrată din lână, înflorată, în răsboaie, în nuanţe tinereşti sau închise, după cum se aveà în vedere persoana care o purtà.

Alături de cusături, ce priveau vesmintele femeieşti şi cele bărbăteşti, a început, în secolele de mai târziu, a se lucrà macate, plocade, ţesături de borangic, etc.

Sarica, un fel de cojoc din lână, cu plete scoase prin technica dârstei, precum şi păturile, (ţoalele) de munte, au un desen specific locului nostru.

Femeile erau încinse cu bete, aşà cum obişnuesc şi astăzi. Bărbaţii, în schimb, aproape toţi, purtau chimiruri de piele, obicei care, în foarte mare măsură, se mai păstrează încă şi mai cu seamă de către păstorii din Domneşti.

In genere, portul din Domneşti, se apropie de acela al locuitorilor din regiunea Sibiului[37]) şi a fostului Ducat de Făgăraş.

In ultimul timp s'a mai părăsit costumul naţional, de către populaţia rurală. Se va reveni asupra lui. Portul naţional din Domneşti prinde această populaţie şi prin el nu se caracterizează numai comuna aceasta, ci însăş portul neaoş din judeţul Muscel, preţuit şi căutat în istoria ţării.

8. Viaţa economică şi organizarea socială.

Organizarea socială locală este întotdeauna în funcţie şi de viaţa economică locală.

Locuitorii din Domneşti, în cercetările istorice, apar cu o viaţă economică, ce şi-au înfiripat-o în mijlocul naturii, unde s'au născut şi trăit.

Viaţă economică rurală, de sat de munte, care începeà cu

[37]) D-l Ştefan Meteş, (în op. cit.) vorbeşte şi de un „amănunt“ povestit de Şincai. Anume că, solia dacică dusă la Roma, în 102, a fost eternizată în câtevà statue de marmoră, cari înfăţişeau persoanele cari au făcut parte din această solie cu îmbrăcămintea lor. Şincai le-a văzut în Februarie 1775, în Capitoliu Romei şi zice că îmbrăcămintea acestor Daci e „tocmai cum este portul Românilor celor ce locuiesc pe lângă Sibiu“.

lemnele de foc sau de construcție, aduse cu carul din fermecătoarele păduri dese cu ștejar, fag, alun.

Apoi, în Domnești, industria casnică a timpului a fost cunoscută: țesătura pânzei de cânepă și cea de lână.

Dela o viață restrânsă, cu puține case în sat, s'a ajuns la desvoltare și organizare socială, prin înmulțirea numărului „moșilor" și a „strămoșilor".

In această organizare socială, ginerele primit în casa socrilor, este socotit ca și copil al lor.

La început obiceiul erà ca, părinții să trăiască în acelaș loc cu copiii, chiar după ce aceștia se căsătoreau. Mai târziu, tatăl, ca șef al familiei, dădea la căsătoria băieților câte un petic de pământ, iar fetelor le dădea mai curând o zestre mobilă, adică haine, obiecte casnice, vite și bani.

Copilul cel mai mic, cum și astăzi se mai vede acest obiceiu în Domnești, regula erà ca el să rămână în casa părintească, după căsătoria lui.

Credința creștină și „obiceiul pământului" au fost bazele organizării noastre sociale.

In această evoluție economică și socială, poporul nostru s'a organizat păstrând mereu ceva specific lui.

Locuitorii din Domnești păstrează și ei ceva specific locului unde se află, în privința ideilor lor sociale și a conceptului lor economic.

Ei, de timpuriu, lucru stabilit din punct de vedere istoric, au cunoscut o viață economică desvoltată.

Datorită că se găseau în drumul principal și cel mai scurt, dintre Argeș-Câmpulung, unde își aveau eșirea spre drumurile mari comerciale, în legătură cu toate satele din regiunea aceasta, ei făceau aci comerț întins.

In afară de acest comerț local, desvoltat și prin găzduirea trecătorilor, către cele două centre domnești, amintite mai sus, locuitorii de aci mai mergeau să vândă din produsele locale și să cumpere altele, în marile târguri ale timpului: Râmnic, Pitești, Slatina.

Apoi, încă dela Intemeierea țărilor românești, în Domnești, s'au format meseriași, ca: rotari, fierari, lemnari, cojocari, olari.

Meseriașii aceștia erau ceruți, mai ales, de către trecătorii străini, cari în timp cât poposeau caii, își reparau și căruțele lor.

Intre trecătorii aceștia se aflau și mulți negustori din Brașov, ce vindeau aci: chimiruri, hamuri, curelărie, manufactură.

Monedele întrebuințate erau: asprii, galbeni, bani de aramă, groși polonezi, zloți tătărești.

MONEDA
(Din sec. XIV-lea)

Prin trecerea multor străini, acești bani erau bine cunoscuți în Domnești.

Unitățile de măsură, întrebuințate erau: cotul, ocaua, banița, vadra, pasul, palma, stânjenul, roata de fân.

Epoca aceasta a adus o desvoltare economică, care a întrecut epoca următoare.

S'a datorat acest lucru faptului că până în sec. 14-15-lea existà o legătură frecventă între Argeș și Câmpulung. Mai târziu s'au mutat „reședințele domnești", din regiunea aceasta; n'a mai urmat viața sec. 14-lea și 15-lea, când Domneștii adăposteau curieri domnești, negustori străini, lume străină, cu bani și cu gusturi înaintate.

In sec. XIII-lea și sec. XIV-lea, organizarea socială a nucleelor de Români erà aproape uniformă.

Era firească această stare de lucruri, după epoca invaziunilor barbare.

Preotul avea griji și administrative și griji cu caracter preventiv, pentru apărarea credinței religioase, mereu pusă la încercare prin presiunile catolicismului, reprezentat la noi chiar prin femei, soții de Domni, cum a fost cu Doamna Marghita și Doamna Clara.

Se întâlnește des cuvântul vătaf, care echivalează cu cuvântul de judecător[38]) și care ar fi de origină tătară[39]).

Acest cuvânt, în trecutul nostru românesc, a avut și înțelesul de conducător de turmă, păstor, apoi de căpetenie peste oștire, de adunare.

Legea care guvernà era aceia pe care o numim „obiceiul pământului" și locuitorii au fost guvernați de aceasta, denumită în latinește: „jus valachium ab antique".

In prima fază de organizare a Românilor, în fruntea organizațiilor lor, erau cnezii, cuvânt de origină slavă; la noi cuvântul este derivat din limba latină și se zice „jude".

Populația din Domnești era puțină în aceste secole. Spre a se vedeà cam în ce măsură ar fi fost, ne-am putea orienta după actele din 1864, cari se găsesc în arhiva Protoieriei Muscel și din

[38]) **Petre Ionescu-Muscel:** Vezi Cap. „Influența slavonă și cea greacă" în „Istoria Dreptului Penal Român", pag. 79. Ed. 1931.

[39]) **Th. Capidan:** Vezi „Raporturile linguistice slavo-romane", în Bul. „Dacoromania" an. II, 1923, pag. 129—238.

care rezultă că la acea dată în Domnești erau 211 familii, iar cu șease ani mai înainte, la 1858 erau 200 familii.

Proporția de creștere ar fi fost de 5%, la 6 ani.

In neînțelegerile mai mici, din sat, judecau bătrânii satului, într'un fel de sfat. Acest *Sfat al Statului*, îl întâlnim organizat temeinic la 6 Martie 1858 și atribuțiunile lui, cu deosebire de ale *Sfatului* din veacurile trecute, care erau și cu caracter judecătoresc, sunt de rândul acesta numai cu caracter administrativ.

Neînțelegerile mari se judecau în Divanul Țării, de către Domni și boeri.

In legătură cu comuna noastră, din această epocă, este de citat o judecată dela 19 Aprilie 1560, sub Domnul Petru Voevod, fiul lui Mircea Voevod, în legătură cu proprietatea satului și moșiei Domnești.

In această „Carte de judecată" se află și aliniatul: „Pe unde s'a hotărnicit în zilele lui Basarab Voevod, pentrucă este bătrână și dreaptă ocină și moștenire a sfintei mânăstiri pentrucă au cumpărat acest sat *(Domnești)* mai sus zis, răposatul Basarab Voevod dela Văsii din Stăncești pentru 30.000 asprii"[40]).

La acest proces, au mai luat parte și următorii boeri ai Țării: jupân Nedelco vel vornic, Bogdan vel logofăt, Stan spătar, Stanciu vistier, Bărcan comis, Ureche stolnic, Balomir paharnic, Stanciu postelnic. — Cartea de judecată, de mai sus, a fost scrisă de Mihul, însărcinat dela domnie, probabil, cu redactarea hotărîrilor pronunțate de către Divan.

Viața socială la Domnești va fi fost, în această epocă, marcată de preocupările locuitorilor cu caracter comercial și păstoresc.

In această preocupare, ideia religioasă erà adâncită mult și această concepțiune erà însăș un criteriu în rezolvarea și a problemelor cu caracter social.

9. Primele influențe culturale.

Datele istoriei naționale precizează că, în Țările românești, abià la 1401 s'a înființat o școală la Suceava, la 1552 una la Rădășeni și alta la Cotnari în 1561. Ele au ținut puțină vreme.

Dovezile istorice, din acel timp, vorbesc și despre înfiltrarea culturei slavone, care a ținut dela 1343—1654. Caracterul ei religios a făcut să se scrie mai mult cărți sfinte. In bisericile noastre, se slujea chiar în limba slavonă. Manuscrise s'au găsit și în limba română, ca: „Faptele apostolilor" sau „Manuscrisul dela Voroneț", de pe la anul 1460, „Psaltirea scheiană", de pela anul 1480—1482.

Pela sfârșitul sec. XVI-lea, (1561), a apărut tipărită în românește Evanghelia lui Coresi, la Brașov și tot în acel secol Domnitorul, Radu cel Mare, a adus la noi prima tipografie[41]).

Dacă aceasta era starea culturală în Țară, care mai târziu[42]) va fi fost îmbunătățită, este firesc să nu se poată vorbi despre școli, ca existente, în acel timp la Domnești.

Cântecul popular a ajutat în mod activ la desvoltarea sufletească a locuitorilor, care împreună cu muzica bisericească, au determinat, în primele secole, dela înființarea Țărilor românești, o cultură fericită în satele noastre.

Cercetătorii trecutului muzicei românești, susțin că, „origina cântecului popular român" trebuiește căutată în „Muzica veche a Tracilor"[43]).

Ḍée, căntec
nou căntu ție, întru
psaltiré cu ḑece mațe
căntu ție.

I. Bianu. — PSALTIREA SCHEIANĂ (1482), Ed. Acad. Rom., București, Göbl, 1889, pag. 465, Psalm CXLIII, vers 9 ***.

[40]) Textul doc. acesta Publ. în Rev. Ist. a Com. Domnești, Nr. 2-940. Originalul se găsește la Arh. Stat. Ep. Argeș, pachet 17, doc. 2.

[41]) A fost condusă de Macarie la M-rea Dealului și a tipărit numai în slavonește: liturghier, Cartea celor opt cântări și Evanghelia la 1512. Poporul nu se folosea de aceste cărți, el necunoscând limba slavonă.

[42]) Este vorba de cultura greacă, ca existentă la noi dela 1654—1821. Incepuse lupta între influența slavonă și greacă încă dela Neagoe Basarab.

[43]) **G. I. Breazul.** In „Patrium Carmen", pag. 17, face următoarea constatare:

„Origina cântecului popular român, ca și origina cântecului popular din toate țările vecine: cântecul popular sârb, cântecul popular bulgar, cântecul popular grec, în multe regiuni cântecul popular ucrainian, ici și colo, cântecul popular maghiar, acel al slovacilor, trebuie cercetat în muzica veche a Tracilor. Tracii erau un popor care cânta, un cântec plin de entusiasm uneori, adeseori plin de farmec, dar mai ales melancolic".

Manuscrisele sau clișeele cu semnul ***, din studiul nostru, au fost mai întâiu reproduse, după originale, în op. sa cit.

Se poate vorbi însă despre influenţe educative şi în genere, de cele culturale, cari ar fi putut pătrunde mai devreme şi în acest sat.

In privinţa aceasta, urmează să se cerceteze, în primul rând, legăturile vechi, pe cari cei din Domneşti le-au avut, începând dela data aşezării lor aci.

Ori, o asemenea examinare arată că în ultima parte a sec. XIV-lea şi sec. XV-lea, ei erau mereu în contact cu trecătorii dintre cele două oraşe domneşti, capitale de ţară.

Se poate dar crede că, dela Basarab I-iu locuitorii din Domneşti, puţine familii, câte au fost, au început să aibă contact cu lumea care avea mai curând o educaţie latină şi germană.

Această lume o formau: negustorii din Braşov, cu cultură germană şi curierii diplomatici cu o cultură latină.

Insăş faptul că Doamna Marghita, soţia lui Basarab I şi Doamna Clara, nora sa, soţia lui Alexandru Nicolae, fiind catolice, face să se întărească prezumţiunea că acest drum era frecventat şi de preoţi sau misionari catolici, cari aveau numai o cultură latină.

Acestei prime influenţe i-au urmat cele care predominau mânăstirea Argeş, ca o consecinţă firească a culturii timpului şi faptului că, însăşi satul se află pe moşia ei.

Nu se poate spune că dacă abia în sec. 15-lea se văd dovezi de cultură la noi, noi am avut un proces întârziat în direcţia aceasta. Căci, sunt alte popoare europene, cu preponderenţă astăzi[44]), a cărora expansiune culturală n'a fost cu multe secole mai de vreme, deşi ele au avut determinisme istorice mai favorabile.

Privind istoria culturii universale, dela popoarele vechi[45]) şi

---

[44]) La Români se vorbeşte de influenţe culturale cu începere din 1401, iar marile şcoli ale popoarelor moderne apusene s'au înfiinţat cu începere dela 1200.

[45]) Din acest trecut se cunosc:

a) Şcolile din antichitate, cu stările sociale de sub păgânism.

b) Şcolile creştine. In ele se învăţà, la Alexandria Smirna, Ierusalim: religia, matematicile, etc.

c) Prin sec. II-V se întâlnesc şcolile episcopale, catedrale, conduse de către sfinţii părinţi

d) In sec. 16-lea se înfiinţează şcolile călugăreşti. La 787 Carol cel Mare a înfiinţat Academia Palatină.

e) Abia prin sec. XV-lea, după secole, s'a format o bună burghezie la oraşe şi se va întâlni astfel şcoli pentru această burghezie aproape în fiecare oraş, unde limba Latină se va învăţà cu multă îngrijire.

f) Din sec. IX. Arabii au creiat Şcolile dela Salamanca şi Cordova. Italia apoi a întemeiat Univ. dela Bolognia. In anul 1200 a luat fiinţă Univ. din Paris, la 1206 cea dela Oxford, în 1224 cea dela Neapole, 1283 Montpellier, 1348 Praga, 1365 Viena.

până la cea românească, se vor evidenţià şi mai mult eforturile ce s'au făcut în sec. 15-lea şi 16-lea, spre a se ajunge la slova românească.

10. Importanţa epocei pentru istoria comunei.

Epoca care este denumită a „Injghebărilor definitive“ din istoria comunei Domneşti, s'a încheiat la sfârşitul sec. 16-lea.

Importanţa ei este pe primul plan al istoricului comunei, pentrucă în cursul ei s'a pus temeinic aşezarea comunei şi din acel timp s'au precizat tendinţele sufleteşti ale locuitorilor de aci.

S'a constat lipsa isvoarelor istorice directe, fapt în care constă folosirea deducţiunilor istorice, cari au la baza lor istoria generală a Ţării. Asta în ceiace priveşte intervalul de timp până la 1480, când se dovedeşte existenţa acelui Văsii din Stănceşti, care a vândut satul şi moşia Domneşti, Domnului Neagoe Basarab, între anii 1512—1521.

Deducţiunile istorice, întemeiate şi ele pe acte autentice, dar care priveau regiunea noastră, conchid la susţinerea că, primii locuitori ai comunei, au cunoscut aceste locuri din sec. XIII-lea. Ei au fost Români neaoşi, stabiliţi în ţinutul care a primit denumirea „Domneşti“, după ce au pribegit zeci de ani, prin diferite părţi din Nordul şi Sudul Carpaţilor, ca efect al stărilor politice ale vremei.

In tot acest timp, rostul bisericei a cuprins şi preocupările administraţiei civile.

Biserica a avut şi cuvântul despre ceea ce numim: „divinitate“ şi simţământul conştiinţei naţionale.

Au mers lucrurile aşà, până la sfârşitul acestei epoci, când s'au format primele instituţiuni organizate cu caracter administrativ.

Desvoltarea comunei Domneşti, în epoca aceasta, se datorează, fără îndoială, în primul rând, oraşelor domneşti C. de Argeş şi Câmpulung. Istoria ei, din acel timp, se află în evoluţia istorică a celor două oraşe, de mai sus.

Structura sufletească a locuitorilor, s'a format din acel timp. Ei, în contact permanent cu curierii Domnilor, cu oamenii de cultură, pe cari-i găzduiau, în drumul lor pe aci, cu negustorii din Sibiu şi Braşov, firesc a fost să-şi poată apropia din educaţia vremei.

Contactul acesta a determinat la ei un fel de orgoliu, o mândrie, ce-şi vor păstrà-o, cu trudă, muncă neîntreruptă. Spre a se evidenţià, ei preţuiau mult însuşirile morale, ideile mai înaintate, creaţiunea în orice muncă. Asta i-a şi făcut să rămână mereu săraci, dar de veacuri necontestaţi fruntaşi spirituali, în toate direc-

țiunele, ale întregei regiuni, din acea parte a județului, cu repercursiuni în întreg județul Muscel și chiar în județul Argeș, Valea Vâlsanului.

După așezarea primilor locuitori aci, în sec. 13-lea, datorită negustorilor din Sibiu și celor din partea Brașovului, locul acesta s'a făcut cunoscut și în Transilvania, ca fiind un loc de viitor.

Astfel, în grupuri mici, vor fi venit, dealungul veacurilor, Români din Jina, Rășinari, Sâmbăta, Poiana Sibiului, Codlea, Voivoda, Râșnov, precum și alte părți ale Transilvaniei.

Aci ar sta explicațiunea susținerilor că origina locuitorilor din Domnești, trebuește căutată în Transilvania. Dar origina, primilor locuitori din Domnești, așà după cum s'a argumentat, nu-i din Transilvania, în sensul cuvântului „refugiați".

Conceptul de viață socială a fost format de către primii locuitori ai comunei. Aceștia păstrau un fel de superioritate spirituală, de boierie, prin contactul cu „oamenii" ce trecură spre cele două orașe domnești, prin Domnești.

Drumul trasat, de către primii locuitori, n'a putut fi modificat deloc, prin infiltrațiunilor celor veniți aci mai târziu.

Este aceasta de o importanță esențială. In epoca următoare, se va urmări lupta între conceptul unui grup, mai masiv, de refugiați din Transilvania, (cel dela 6 Martie 1766) și băștinașii satului. Se va vedea că tot ideile celor băștinași au dictat aci și că prin încrucișerile dintre aceste două grupuri, comuna a eșit biruitoare, reîntinerită.

Epoca I-ia, din istoria ei, după ce s'a lămurit origina primilor ei locuitori și primele lor manifestări de viață socială, a determinat epoca II-a, a organizării comunei.

II

EPOCA ORGANIZĂRII COMUNEI.

1. Durata epocei. — 2. Dovezi istorice din epoca II-a. — 3. Organizarea muncii. — 4. Procesul de 109 ani. — 5. Refugiații din Transilvania în această epocă. — 6. Starea sufletească a refugiaților în Domnești. — 7. Biserici și preoți în epoca II-a. — 8. Popa Moisă. — 9. Primii dascăli în Domnești. — 10. Zorii organizării învățământului. — 11. Poezia populară. — 12. Epoca organizării asupra desvoltării comunei.

1. Durata epocei.

La începutul ei, sec. 17-lea, Românii aveau aproape 300 ani de organizație proprie. Cu începere din acest timp, s'au pregătit o serie de legi scrise[1]), cari să guverneze poporul, alături de obiceiul pământului, legea lui de odinioară.

Epoca II-a, din Istoria comunei Domnești, în bună parte, corespunde legilor scrise la Români. Ea ține dela 1600 și până la 1866.

Am denumit-o așà, a organizării comunei, pentrucă în acest timp, după ce s'a format bine comuna, a urmat organizarea ei.

Faptele mai importante, din veacurile 17, 18 și 19-lea, (prima parte), sunt în legătură cu organizarea comunei și frământările ce au fost, erau urmarea tendințelor ei de organizare.

2. Dovezi istorice din epoca II-a.

Cu începere din epoca doua și până în zilele noastre, dovezi istorice sunt din abundență.

Ele sunt, de acum venite și prin acte scrise, din acel timp

[1]) Dintre cele mai însemnate sunt:
a) „Pravila bisericească", denumită cea mică. Govora, 1640.
b) „Indreptarea Legei". Tradusă din Grecește și tipărită la Târgoviște în anul 1642.
c) „Cartea Românească de învățătură dela Pravilele împărătești", care a fost tipărită la Iași, în anul 1646.

depărtat şi prin monumentele istorice, ce se află în comună şi astăzi.

Cele mai importante, pe secole, sunt:

I. *Dovezi din sec. 17-lea.* Secolul cel mai trist, din istoria noastră naţională, se pare a fi al 17-lea. El formează începutul amestecului nenorocit al Grecilor în treburile noastre publice şi al înrudirilor de sânge între Greci şi Români.

Incepe acea politică de sleire a Ţării, care conduce la epoca fanariotă, dela 1711—1821.

Cu privire la comuna Domneşti, din acest secol, se găsesc în Arh. Statului:

a) Actul de măsurătoare al moşiei Domneşti, semnat de Gheorghe vel Ban, la 1620; *b)* Cartea lui Matei Basarab, datată 1634; *c)* Cartea lui Radu Vodă Leon din 1665 şi cea dela 1668; *d)* Cartea lui Antonie Voevod din 1669 şi *e)* Cartea lui Constantin Brâncoveanu din 1696.

II. *Dovezi din sec. 18-lea.* Acestea sunt de două categorii: unele dovezi sunt monumentele istorice şi altele, documentele găsite în Arhivele Statului.

a) Documentele găsite în Arh. Statului, mai însemnate, sunt acelea care se referă la nişte mărturii, din 1780, privitoare la muntele Bândea, actele care înfăţişează procesele cu privire la refugiaţii „Ungureni" în Domneşti, datate 1785 şi actele cari privesc neînţelegeri cu privire la morile şi cârciumile din Domneşti, datate 1793.

b) Actele cari sunt direct în legătură cu monumentele istorice din Domneşti, sunt restrânse la două biserici: prima, care a avut hramul „Cuvioasa Paraschiva" şi a 2-a, care s'a ridicat în locul ei, cu hramul „Buna Vestire", la 1777.

Dela biserica „Buna Vestire" din 1777, ne-au rămas numeroase dovezi istorice, cari sunt păstrate în „Muzeul de Antichităţi religioase[2]) din Domneşti.

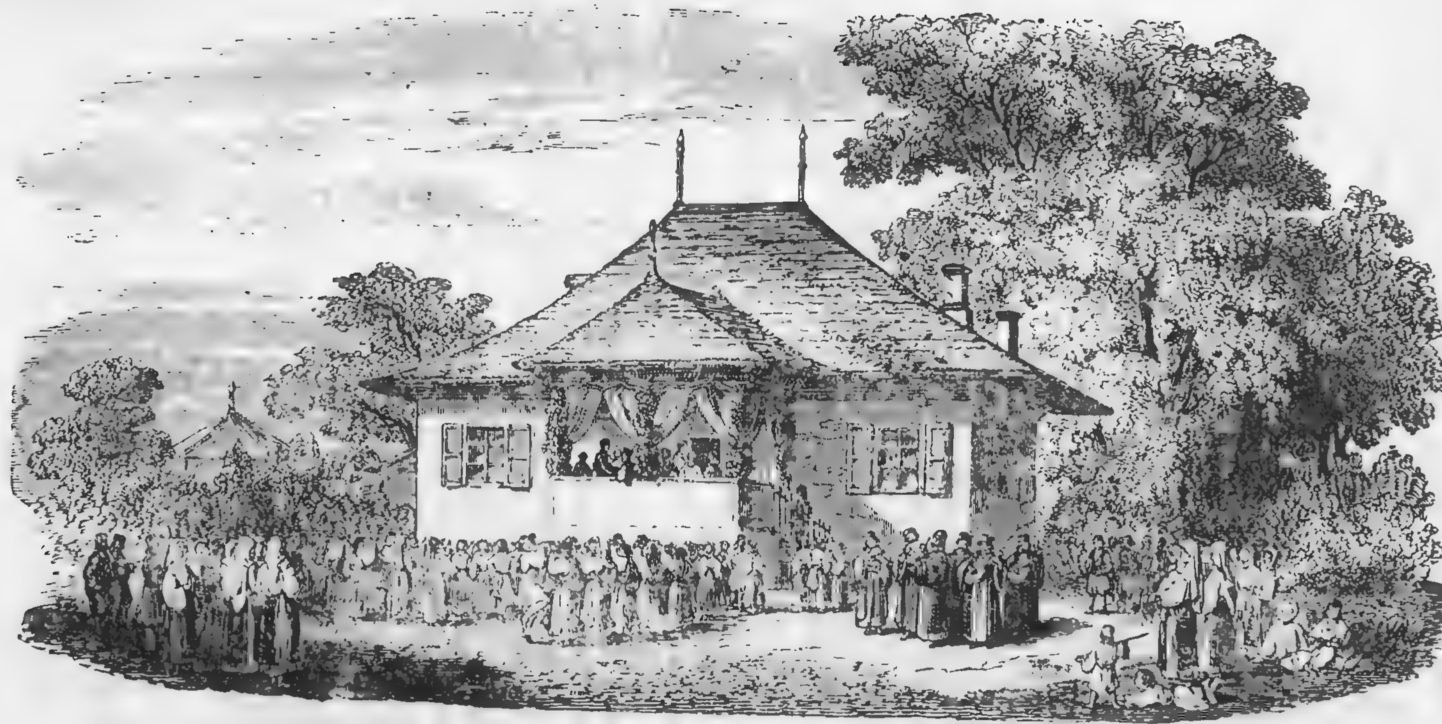
[2]) Acest Muzeu a luat fiinţă în anul 1938. După însemnările Părintelui Ion Radomirescu, conducătorul Muzeului, se află aci, dela biserica dela 1777, următoarele:

a) Un document îl constituie însemnarea pisaniei bisericei din anul 1777, ridicată pe locul unde se găseşte actuala biserică „B. Vestire", de către **Ghinea logofătul** şi zugrăvită de **Vlaicu,** „cu toată cheltuiala dumnealui". Această însemnare se găseşte scrisă în chirilică, de o mână necunoscută, pe prima foae liberă a mineiului Martie, tipărit la M-tirea Neamţ în anul 1831.

b) **Cărţile vechi,** cu însemnările făcute pe ele de mâini cunoscătoare ale literelor chirilice, constitue istoria pentru generaţiile vechi ale slujitorilor bisericeşti. Se găsesc astfel în Muzeul bisericesc:

I. **Mistirio** sau **Sacrament,** tip. la Târgovişte, pe vremea lui Matei Basarab (1651).

II. **Liturghiile,** tip. Bucureşti, 1729, pe timpul lui Ioan Nic. Alex. Voevod.

«HORA», danse nationale valaque. D'après **M. Doussault.** ***
Adolphe Joanne. — VOYAGE ILLUSTRE DANS LES CINQ PARTIES DU MONDE (1846), Paris Aux Bureaux de L'illustration pag. 102.

III. *Dovezi din sec. 19-lea.* Mai însemnate sunt actele aflate la Arh. Statului, datale 1806, referitoare tot la refugiaţii „Ungureni" dela 1766, corespondenţa dintre bisericile din Domneşti şi organele lor tutelare bisericeşti.

Din acel timp se găseşte şi astăzi vechea biserică, cu hramul „Intrarea în biserică", dela 1828, declarată Monument istoric, de către „Comisia monumentelor istorice" din ţară.

3. **Organizarea muncii.**

Populaţia rurală, în genere, nu aveà proprietatea pământului. Satele, cu locuitori cari îşi aveau pământul lor, se numeau sate de moşneni sau răzeşti (Moldova).

Ceilalţi locuitori lucrau pe moşia domnească, boierească sau a mânăstirilor.

Locuitorii din Domneşti munceau pe moşie domnească, dela Neagoe Basarab, făcută danie mânăstirii Argeş.

Condiţiunile în cari erà organizată munca aceasta şi raporturile dintre proprietar şi ţăranii cari munceau, se aflau în Cărţi domneşti, cu caracter general şi acolo unde erà cazul, se dădeau şi Cărţi domneşti, cu caracter local.

Cartea domnească erà un fel de decret regal, din zilele noastre şi ea aveà putere de lege.

O asemenea „Carte" [3]) s'a dovedit a fi existat şi în legătură cu

III. **Triodul** tip. la Râmnic în 1761, pe timpul lui Scarlat Gr. Ghica Voevod.

Pe foile acestui Triod se găsesc primele însemnări ale lui Zaheu — sin popa Bucur — viitorul popa Zaheu, despre care sătenii povesteau că „a venit de dincolo"...

IV. **Mineiul** (pe luna Octombrie), la Râmnic în 1776 şi cumpărat de fericiţii ctitori ai bisericii din 1777, „ca să se pominească în veci".

V. **Evanghelia,** tip. 1794 şi **Apostolul** (tip. 1747) în Râmnic.

VI. **Antologhion,** tip. în Bucureşti (1777), dăruit bisericii din Domneşti de d-lor Don Lisau Ungureanu şi Radu Birivoian ungurean, la 1778, martori fiind popa Irimia, popa Baniu şi Lazăr diaconul, existenţi pe vremea aceia în Domneşti, cari s'au iscălit şi ei pe carte, cu prilejul dăruirei ei.

c) ALTE ODOARE:

I. Antimisul din 1773, blagoslovit de Mitrop. Ungro-Vlahiei Grigorie.

II. Clopotul mic dela Biserica „B. Vestire", cu istorica dată: **1775.**

d) **Crucile vechi de piatră:**

I. Una purtând data de 1717 — a lui Vlădău.

II. Alta: 1724, a popii Ion şi Neacşei preoteasa.

III. Alta: 1754, a lui Drăgulin.

IV. Alta: 1756, a lui Stroe, etc.

[3]) Document care se află în orig. la Arh. Statului, Episcopia Argeş. A se vedeà isvoarele citate.

munca locuitorilor din Domneşti, dată de către Domnul Constantin Brâncoveanu, la data de 3 Oct. 1696.

In timpurile acelea, partea cea mai însemnată, dintr'o asemenea Carte, erà aceia care priveà dijma, adică condiţiunea esenţială de muncă.

Prin documentul, care priveşte numai comuna Domneşti, Constantin Brâncoveanu, a stabilit, la 1696, următoarele condiţiuni de muncă:

a) Din zece una, la: grâu, mei, fân, precum şi la alte bucate.

b) Locuitorii cari lucrau pe moşie, fiind de folos direct mânăstirii, erau scutiţi de dijmă la bucatele ce le cultivau.

c) Nu plăteau nimic nici pentru căminurile lor de casă.

In aceiaş „Carte" se mai specifică că, zilele de clacă, erau de 12 pe an.

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU
(1688 — 1714)
A dat o carte, la 3 Oct. 1696 asupra muncilor din Domneşti.

Modul de cum erà organizată munca, adică dijma şi claca, la Domneşti, arată că locuitorii de aci erau mult protejaţi de către mânăstirea Argeş.

Dovadă despre asta o face şi faptul următor:

— Moşia Corbi erà tot proprietatea mânăstirii Argeş. Cei din Corbi plăteau însă o dijmă mai mare. De pildă: la Domneşti, dijma la fân erà o zeciuială, la Corbi erà o şeptime, adică mai mult.

Faptul că dijma erà mai redusă pentru cei din Domneşti, se va fi datorat cam acestor împrejurări:

1. Moşia Domneşti fusese danie domnească şi ca o consecinţă a actului de danie, mânăstirea va fi impus aci condiţiuni mai uşoare de viaţă pentru locuitori.

2. Poate că, chiar locuitorii din Domneşti se vor fi bucurat, în faţa mânăstirii Argeş, de o încredere oarecare, ca urmare la ţinuta lor de oameni ce se deosebeau prin manifestările lor de locuitorii altor sate.

Ar fi de crezut asta şi dat fiind că, nu s'a cunoscut până după „Cartea" lui Constantin Brâncoveanu, nicio neînţelegere între locuitorii din Domneşti şi mânăstirea Argeş.

După anul 1766, când s'a stabilit în Domneşti un grup mai

important de refugiaţi „Ungureni", lucrurile s'au schimbat, născându-se procesele ce se vor vedeà.

Dar, în ceea ce priveşte raportul dintre populaţia băştinaşe şi proprietara moşiei, nu se cunoaşte nicio dovadă de neînţelegere.

Este, dar, de crezut că, munca, aşà cum a fost organizată, pe moşia Domneşti, a slujit mai întâiu locuitorilor satului.

4. Procesul de 109 ani.

Pentru definitivarea proprietăţii moşiei Domneşti, s'a purtat un proces care a durat 109 ani, dela 1560—1669. Acest proces s'a judecat în Divan, de către Domnii Ţării: Petru Voevod[4]), Alexandru II[5]), Matei Basarab[6]), Radu Leon[7]) şi Antonie Leon[8]).

Fondul procesului, care a ţinut 109 ani, a fost următorul:

— Neagoe Basarab a cumpărat moşia Domneşti dela Văsii din Stănceşti, plătind pentru ea suma de 30.000 asprii.

Această moşie a făcut-o apoi danie mânăstirii Argeş. Sub Petru Voevod, la 1560, s'a ivit pretenţiunea că această moşie n'ar fi a lui Neagoe Basarab" şi judecata a stabilit că, a fost cumpărată de acest Domn şi făcută danie mânăstirii Argeş. Atare, aceasta este bună stăpână pe ea.

La judecată, au luat parte şi boerii: jupân Nedelco, vel vornic, Bogdan, vel logofăt, Stan, spătar, Stancu, vistier, Ureche, stolnic, Balomir, paharnic, Stanciu, postelnic.

Peste 11 ani, dela această judecată, Domnul Alexandru II a primit, la 25 Aprilie 1571, o altă cerere, din partea boierului său Badea, vel. Stolnic, prin care pretindeà că moşia Domneşti este a sa.

Vodă luând în cercetare cererea, împreună cu boierii: Dragomir, vel vornic, Ivaşco, vel logofăt, Stan, spătar, etc., o găseşte întemeiată şi în consecinţă recunoaşte moşia Domneşti ca fiind a lui Badea vel Stolnic.

Cu vremea, moşia Domneşti ajunsese sub stăpânirea mânăstirei Sf. Troiţă din Bucureşti, prin procese succesive.

Matei Basarab a avut să judece şi el acest proces, în ziua de 23 Oct. 1634. Prin „Cartea sa de Judecată", moşia Domneşti a fost redată mânăstirii Argeş.

---

4) In original Arh. Stat. se află cartea de judecată, în pachetul 17 doc. 2.
5) Originalul slavon în copie românească chirilică, Ibidem, doc. 3.
6) Originalul slav, în trad. Ibidem, doc. 8.
7) Ibidem doc. 11 şi doc. 12, precum şi Condica Ep. Argeş 99, pag. 264.
8) Ibidem, Condica Ep. Argeş Nr. 99.

Marele domnitor, după ce dă dreptate mânăstirii Argeş, scrie în „Cartea de Judecată" şi următoarele:

„Incă şi blestem am pus Domnia Mea, după pristăvirea Domniei Mele, pe cine va îndruma Domnul Dumnezeu şi în urma noastră a fi stăpânitor al Ţării Româneşti, fie din rodul Domniei Mele, sau din rudele Mele sau după greşalele noastre sau din cei de alt neam, dacă va cinsti şi înnoi această carte a Domniei Mele, pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească şi să-l păstreze întru Domnia Lui, iar în veacul viitor sufletul lui, iar dacă nu va înnoi şi nu va întări această carte a Domniei Mele, ci o va strica şi o va nimici, acela să fie trăclit şi anatema şi afurisit de cei 318 sfinţi părinţi care sânt în Nicheia şi să aibă parte cu Iuda şi cu Arie şi cu toţi necredincioşii Iudei care au strigat la sângele Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi au zis sângele lui asupra lui şi copiilor, este şi va fi în veci Amin"[9]).

MATEI BASARAB (1632 — 1654)
A judecat procesul moşiei Domneşti, la 23 Oct. 1634 şi a dat blestem mare, ca moşia să nu mai fie luată din proprietatea mânăstirii Argeş.

Blestemul acesta arată adânca convingere a lui Matei Basarab că, în chip abusiv, s'a luat moşia Domneşti dela Argeş şi spre a o apără pe viitor, de alte abuzuri, a dat acest blestem.

Blestemul n'a rezolvat prea mult, căci la 7 August 1665, Domnitorul Radu Leon a rejudecat procesul, pe alte motive şi a luat moşia dela Argeş, dând-o la mânăstirea Sf. Troiţă din Bucureşti.

Intre motivele arătate, în faţa Divanului, la care au luat parte boierii timpului, s'au invocat şi împrejurările necunoscute judecătorilor, care au dat Cărţile de Judecată anterioare.

Anume, s'a arătat că, — o jupâneasă, Ilina, a luat 2.000 galbeni dela Domnul Mihnea Voevod, spre a-i schimbà în Ţara Ungurească, care cheltuind banii, i s'a luat drept despăgubire, pentru 1.000 galbeni, moşia Domneşti, spre a fi dată călugărilor dela mânăstirea Sf. Troiţă din Bucureşti.

Domnitorul Radu Leon, care a dat soluţia de mai sus, la 12 August 1668, a judecat din nou, El, procesul, lăsând posterităţii

---

9) Vezi „Cartea de Judecată", citată, Arh. Stat. Epis. Argeş, doc. 8.

una din cele mai frumoase pilde istorice, din care se vede că Domnul recunoaşte greşala făcută şi redă moşia Domneşti, mânăstirii Argeş, arătând în motivarea deciziei sale:

„Deci Domnia Mea temându-mă de păcat, am dat Domnia Mea Sfintei mânăstiri Argeş şi părintelui egumen Eftimie şi tuturor călugărilor câţi vor fi lăcuitori ca să ţie satul Domneşti cu bună pace, precum l-au ţinut şi mai înainte vreme. Iar când ar scoate călugării dela Sf. Troiţă cărţile Domniei Mele ceale ce am dat făcut Domia Mea făr de dreptate, acele cărţi nici într'o seamă să nu se bage, ci să fie călcate şi puse jos".

Intreaga evoluţie a proprietăţii moşiei Domneşti se găseşte în Cartea de judecată[10]) dată de către Antonie Voevod, la 28 Mai 1669, prin care s'au recunoscut drepturile de proprietate ale acestei moşii, mânăstirii Argeş, drepturi ce nu le-a mai tăgăduit nimeni, până la secularizarea averilor mânăstireşti.

Din aceste documente, care alcătuesc procesul de 109 ani, al moşiei Domneşti, se văd concepţiunile despre dreptate ale Domnilor timpului şi spiritul boerilor din Divanul Ţării. Sunt acte istorice importante.

5. **Refugiaţii din Transilvania în această epocă.**

In secolul al XVIII-lea s'a produs o situaţiune nouă în Transilvania, care indirect avu ca rezultat refugierea unor grupuri de Români de peste munţi şi în comuna Domneşti.

Situaţiunea erà creiată după pacea dela 1699, care avusese loc la Carlovitz, în urma răsboiului dintre Austria-Turcia.

In tratatul acesta, dela Carlovitz, s'a stabilit că Transilvania nu va mai fi condusă de un principe ungur, ci ea va deveni un ţinut care aparţine numai Austriei.

Impărat erà, în acel timp, Leopold I, care menţinu, în noua provincie austriacă, vechea legislaţie ungurească. Austriacii voiau a folosi această împrejurare şi astfel să-i apropie pe Români, lăsându-i a crede că situaţiunea lor va fi modificată în bine, dacă ei vor trece la catolicism. In sfârşit, s'a ajuns ca biserica noastră, din Transilvania, să recunoască de cap, al ei, pe Papa dela Roma, prin sinodul dela 4 Sept. 1700.

Actul acesta a produs însă şi opunerea multor fruntaşi Români din Transilvania. Ca urmare naţională, a avut însă şi rezultate bune: redeschiderea şcoalelor din Blaj, etc.

[10]) Vezi doc. cit. referitor la Radu Leon Vodă.

In această perioadă, s'au format istoricii ardeleni: Petru Maior, Samuel Micu (Klein), Gheorghe Şincai.

In legătură cu starea socială a Românilor de acolo, este de reţinut că Episcopul Klein a luptat, ca numărul zilelor de lucru să fie redus la 2 pe săptămână, la iobagi. Fiind episcop de Făgăraş şi mereu în neînţelegeri cu stăpânirea, Klein[11]) a trebuit să demisioneze şi să plece în Italia, unde muri la 1768.

Paralel cu revendicările acestea, cu caracter social, crà şi o parte de Români care nu voiau a recunoaşte de şef al bisericei lor pe Papă.

Revolta era, dar, alimentată pe două căi: iobăgia şi religia.

Dela această revoltă, cu caracter social şi religios, s'a ajuns apoi la revendicări naţionale, cari au determinat revoluţia care a început în ziua de Duminică 21 Oct. 1784, cu Horia, Cloşca, Crişan.

Din acel timp, se vorbeşte de „Decretul toleranţei", dat de către nobilii unguri, cari aveau pierderi, prin desfiinţarea iobăgiei şi emanciparea populaţiei româneşti, ce muncea pe pământul lor.

[11]) Episcopul Inocenţiu Micu-Klein, este unchiul lui Samuel Micu-Klein, care ajunsese profesor la Blaj. Episcopul Klein, a ţinut deschis cuvântări patriotice şi a şi scris în sensul acesta, ca de pildă: „Noi am fost stăpâni în acest pământ al crailor, încă din vremea lui Traian, înainte ca naţiunea săsească să fi intrat în Ardeal şi am fost împovăraţi cu sarcini de tot felul şi cu mizerii milenare".

In prigoana aceasta, care caracterizează prima jumătate a sec. 18-lea şi în elanul acesta de a îmbunătăţi soarta Românilor din Transilvania[12]), Domnii din Ţara românească nu puteau face altceva

---

[12]) Nenorocirile Românilor aflaţi sub oprimarea Ungurilor, se credea a fi sfârşite prin pacea dela 1918, când, prin luptă, România a redobândit această provincie a sa.

In 1939 a reînceput războiul în Europa: Germania şi Italia deoparte, iar Franţa şi Anglia de altă parte.

In Iunie 1940, Rusia a cerut, printr'un ulimat, a i se ceda Basarabia şi o parte din nordul Bucovinei, Bulgaria a i se da Dobrogea, iar Ungurii au cerut Transilvania.

Ruşii au reocupat de îndată părţile din Ţară cerute, Bulgarii au ajuns la o amiabilă înţelegere cu noi, luând cele două judeţe din sudul Dobrogei, iar cu Ungurii s'au dus tratative la T.-Severin, cari n'au dat rezultate practice.

Spre a se vedea elementul românesc în Transilvania, reproducem statistica oficială, folosită de acel timp:

Iată judeţele Transilvaniei, cu suprafaţa, numărului de locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Alba:** 3646 km. p.; 242.000 locuitori; densitatea 66 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Arad:** 6005 km. p.; 402.000 locuitori; densitatea: 67 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Bihor:** 7897 km. p.; 514.000 locuitori; densitatea: 65 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Braşov:** 1491 km. p.; 113.000 locuitori; 75 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Caraş:** 4873 km. p.; 151.000 locuitori; 31 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Ciuc:** 5065 km. p.; 141.000 locuitori; 28 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Cluj:** 5079 km. p.; 392.000 locuitori; 57 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Făgăraş:** 2444 km. p.; 90.000 locuitori; 37 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Hunedoara: 7810 km. p.; 348.000** locuitori; 45 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Maramureş:** 3381 km. p.; 151.000 locuitori; 45 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Mureş:** 4203 km. p.; 246.000 locuitori; 58 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Năsăud:** 4332 km. p.; 131.000 locuitori; 30 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Odorhei:** 2939 km. p.; 123.000 locuitori; 42 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Satu Mare:** 4902 km. p.; 369.000 locuitori; 75 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Sălaj:** 3815 km. p.; 241.000 locuitori; 66 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Severin:** 6207 km. p.; 205.000 locuitori; 33 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Sibiu:** 3619 km. p.; 192.000 locuitori; 53 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Someş:** 4714 km. p.; 258.000 locuitori: 54 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Târnava Mare:** 3338 km. p.; 168.000 locuitori; 50 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Târnava Mică:** 1724 km. p.; 149.000 locuitori; 71 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Timiş-Torontal:** 7316 km. p.; 496.000 locuitori; 68 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Trei Scaune:** 3889 km. p.; 146.000 locuitori; 38 locuitori pe km. pătrat.
Jud. **Turda:** 3514 km. p.; 184.000 locuitori; 52 locuitori pe km. pătrat.

Arbitrajul dela Viena a lăsat integral României jud. Alba, Arad, Braşov, Caraş, Făgăraş, Hunedoara, Severin, Sibiu. **Târnava-**Mare, Târnava-Mică, Timiş-Torontal şi Turda.

Ungariei i-au fost atribuite integral judeţele Ciuc, Maramureş, Năsăud, Odorhei, Satu Mare, Sălaj, Someş şi Trei Scaune.

Linia de frontieră trasată de arbitrajul dela Viena taie judeţele Bihor, Cluj şi Mureş.

decât să acorde ospitalitate Românilor de peste munţi, cari se refugiau la noi.

In acel timp, s'au refugiat grupuri massive de Români la noi. Locul, unde ei se aşezau, era proprietatea statului, a domnilor sau a mânăstirilor.

Moşia Domneşti, se cunoaşte că, încă din timpul lui Neagoe Basarab, era făcută danie de El, mânăstirii Argeş. Imprejurarea aceasta a făcut ca şi mânăstirea Argeş, să primească pe moşia ei, Domneşti, refugiaţi din Transilvania.

Astfel, la 6 Martie 1766, Damaschin, egumenul mânăstirii, a dat un zapis, unui grup de refugiaţi din Transilvania, de a se aşeză pe moşia şi în satul Domneşti, în condiţiuni anumite de dijmă.

FLĂCĂI IN PORTUL NAŢIONAL. — ***

După venirea acestui grup de refugiaţi în Domneşti, la intervale de timp, relativ mici, au mai venit, succesiv şi alţi Transilvăneni, însă nu ca refugiaţi, ci prin căsătorie, sau îndemnaţi de rudele celor cari se aşezaseră aici, ori prin cunoaşterea acestui loc, ca mai bun desvoltării lor.

Aceşti Români, din Transilvania, n'au venit, în sec. 18-lea şi sec. 19-lea, numai dintr'o singură localitate din Transilvania, ci din mai multe părţi, din regiunea Sibiului, Făgăraşului, etc.

Unii au venit dela Jina, alţii dela Răşinari, alţii dela Făgăraş

şi din împrejurimile Făgăraşului, alţii dela Poiana, o parte dela Voivodeni.

Dovezi despre venirea acestor familii, din anumite localităţi, din Transilvania, iar nu numai dintr'una, sunt numeroase şi autentice.

Printre acestea se găseşte şi pisania bisericii vechi, „Intrarea în Biserică" dela 1828, în care se face şi menţiunea că, acea biserică s'a construit şi de *Irimie din Domneşti, de origină, din Transilvania, comuna Răşinari*[13]).

Legendele şi tradiţiile sunt confirmate şi de documente că, în adevăr, origina a numeroase familii este din Transilvania.

Distincţia pe care o facem este că, nu se pot socoti ca „refugiaţi" din Transilvania şi primii locuitori ai comunei, decât aceia cari le-au urmat lor, în diferite rânduri şi din diferite localităţi de peste munţi.

Căci, primii locuitori, cari au înfiinţat satul, chiar dacă ei au străbătut cale lungă, dela Severin ,prin Haţeg, ţinuturile din nordul Carpaţilor şi au coborît pe Olt, la Argeş şi s'au oprit definitiv la Domneşti, asta a făcut-o în timp îndelungat, poate de un veac şi atare ei nu se pot socoti „refugiaţi", în înţelesul cuvântului acesta, de mai târziu.

Ei n'au urmat decât soarta Românilor, din secolele mai vechi, sec. 13-lea, până în ce şi-au fixat deapururi o închegare a lor socială.

6. **Starea sufletească a refugiaţilor în Domneşti.**

De îndată ce s'au aşezat în Domneşti, grupul de refugiaţi, dela 6 Martie 1766, s'au şi ivit deosebiri de vederi, între el şi populaţia de baştină, sau între ei şi mânăstirea Argeş, proprietatea moşiei, care-i adăpostise.

Aceste deosebiri de vederi au dat naştere la conflicte care s'au întins până la Domnul Ţării.

Refugiaţii din Transilvania veniseră în Ţara românească, socotindu-se, probabil, ca nişte martiri ai prigonirilor ungureşti, veniseră antrenaţi la lupte şi pretindeau chiar mai multe drepturi, decât populaţia băstinaşe.

Cei veniţi la Domneşti au mai avut desiluzia, de a găsi aci o populaţie bine formată, sub raportul social; erà urmarea contactului ei cu acei trecători, de pe vremuri, între cele două centre domneşti, Argeş-Câmpulung, cari poposeau în Domneşti zile şi nopţi.

13) Preotul **Nicolae Ionescu:** Vezi „Memoriul" publ. „Rev. Ist. a Com. Domneşti Nr. 2—3.

Populaţia de baştină, evident, cu trecutul ei, nu putea cedà conducerea satului celor nou „veniţi", fapt care îi făceà, probabil, pe aceştia, să fie mereu într'o încordare.

Lupta se deschise datorită mai multor cauze: ideia refugiaţilor că sunt martiri, revolta lor că nu pot predomina satul.

Refugiaţii ,ca prime manifestări de revoltă, au avut porniri contra mânăstirii Argeş, căreia i-a făcut cunoscut că, ei nu înţeleg a mai munci pe moşie, decât în anumite condiţiuni, că vor a părăsi satul, de nu li se aprobă cererile.

Incât, numai după 19 ani dela venirea lor, arhimandritul Partenie dela Argeş, a înaintat o plângere Domnului Mihai Vodă Şuţu, în anul 1785, prin care se plângeà că, „Ungureni" din Domneşti, nu mai vor să respecte „aşezământul" prin zapis şi că, nu vor a mai lucrà pe moşiile mânăstirii, zilele de clacă, unde ei sunt chemaţi.

La 9 Iulie 1806, Iosif, episcopul de Argeş, a înaintat o altă plângere lui Vodă, prin care arătà că, „Ungurenii" din Domneşti fac numeroase vedre de ţuică şi că ei nu vor a plăti dijma la pruni.

Episcopul[14]) a lămurit că, arhimandritul Damaschin, care le-a dat zapis, a înţeles să nu dea dijmă la pomii existenţi, la venirea lor, iar nu şi la aceia puşi de ei, pe locul cel mai bun din moşie şi după care pomi, pruni iau multe pungi cu bani.

S'a dat naştere la un proces, care a durat timp îndelungat, judecându-se în Divanul Ţării la 18 Martie 1812[15]).

Divanul a hotărît că, Episcopia Argeş are dreptate şi atare „refugiaţii" din Transilvania, pe moşia Domneşti, urmează a face 3 zile de clacă primăvara, 3 zile vara, 3 zile toamna şi 3 zile iarna. Refugiaţii pretindeau numai 6 zile de clacă.

Aci este bine a se aminti că, una dintre cauzele plecării lor din Transilvania era că acolo se făceau chiar 6 zile pe săptămână şi cereau acolo a li se reduce barem la 2 zile pe săptămână iobăgia, adică 104 zile pe an; la Domneşti ei nu voiau a face nici 12 zile, ci cereau numai 6 zile, pe an, adică câte se făceau odinioară pe săptămână în „Ţara Ungurească".

Chestiunea, cu prunii, stă aşà: la venirea lor, li s'au dat gratuit roadele unor pruni bătrâni. Ce au zis „refugiaţii"? Să punem numai pruni, fiindcă nu dăm dijmă.

Aşà au şi făcut şi astfel au ocupat locurile cele mai bune din moşie, incassând pungi de bani", de pe poame, fără a voi să achite nimic mânăstirii. Fireşte că ei, nici de rândul acesta, n'aveau dreptate.

14) Arh. Stat. Pachet 17, Nr. 23. Epis. Argeş.
15) Ibidem. Nr. 25.

Cetind documentele, care privesc revolta refugiaţilor „Ungureni“ în Domneşti, cineva a scris ocazional poezia, redată mai jos:

DOMNEŞTI

Din vremuri vechi un sat mare
Cu oameni veşnic răsvrătiţi,
Cereau mereu şi cu glas tare
Ca ei de dijmă a fi scutiţi.

Iar Domnii vechi ce-au stăpânit,
Din veac, în veac, acest ţinut,
Nici când ei poate n'au gândit
Să fie ţării lor un scut.

Azi, după secoli de isbândă,
Când locuinţe şi-au întocmit,
Domneştii, locul de orândă,
Un drum ferice şi-a croit.

Tenacitatea „refugiaţilor“ s'a afirmat încă. Căci, la 1 Maiu 1813 s'a arătat[16]) de către P. S. Episcop al Argeşului din nou că, chiar după hotărîrea Divanului, cei dela Domneşti nu vor a se supune nici în ceea ce priveşte islazul.

Arată că pe moşia Corbi, unde sunt tot „Ungureni“, proprietatea moşiei fiind tot a mânăstirii, se plăteşte cu supunere claca şi zeciuiala, pe când cei dela Domneşti arată împotrivire.

Domnii Ţării se schimbau, dar procesul cu Domneştii, tot continuà. Sub I. G. Carageà veni iarăş să se judece. Episcopia a arătat că procesul a început sub Const. Vodă Ipsilante şi n'a „luat desăvârşire“.

Domnul Carageà a dat poruncă să vină Domnişanii şi să se termine procesul.

CONSTANTIN IPSILANT (1802—1806)

Ce va fi urmat, nu ştim. Intrebarea care s'a pus şi persistă încă, este:

16) Ibidem, Nr. 26.

— Cari dintre locuitorii comunei au influenţat mai mult în procesul sufletesc al satului?

Adică, cei vechi sau cei noui veniţi?

Băştinaşii erau dinastici, erau conservatori, mândri, mereu în raporturi bune cu proprietara moşiei, pe cari se pomeniseră.

Insăşi conceptul lor de viaţă era şlefuit prin ambianţa bună, în care se desvoltaseră părinţii şi strămoşii lor, în calea celui mai important drum din regiune, răspântia spre Piteşti, Argeş, Bahna, Câmpulung.

Ei nu erau puşi pe revolte. Nici un document, din cursul actelor procesului care a durat 109 ani, între mânăstirea Argeş-mânăstirea Sf. Troiţă din Bucureşti, nu pomeneşte de vreo abatere a locuitorilor de baştină din Domneşti.

Chiar actele mânăstirii Argeş, care au ajuns până la Vodă Carageà, nu vorbesc decât despre „Ungurenii“ din Domneşti, iar nu şi despre populaţia de baştină.

ION G. CARAGEA (1812—1818) Ultimul domn sub care au continuat neînţelegerile între refugiaţii din Transilvania în Domneşti şi Mânăstirea Argeş.

Curios pare un lucru şi anume: în actele ce înfăţişează aceste neînţelegeri, se menţionează că „Ungurenii din Corbi“, cari au venit totodată cu cei din Domneşti, au fost supuşi la cele legale, nu răsvrătiţi ca cei din urmă.

Aci stă explicaţiunea în faptul că, populaţia de baştină, din Corbi, i-a lăsat, pe nouii veniţi, a face ceea ce vor, pe când cu cei din Domneşti nu s'au petrecut lucrurile la fel.

Cei din Domneşti erau cu o puternică personalitate formată şi glasul lor a influenţat veacuri, pe toţi cei veniţi aci, sub felurite forme şi asta datorită mai multor cauze.

Cei vechi au absorbit pe cei noui; aceştia, cu gândul mereu de ducă, n'au mai plecat niciodată. Incrucişările de sânge n'au făcut decât bine, împrospătând mereu puterea satului, care mereu a fost afirmată.

Cu trecerea vremii, între cei veniţi din Ardeal şi băştinaşi, s'a făcut acea legătură trainică, pe locul unde se află şi-l iubesc cu duioşia ce le-o dă mărinimosul trecut al comunei lor.

7. Biserici şi preoţi în epoca II-a.

Partea istorică a satelor noastre, care cuprinde evoluţia socială, în legătură cu biserica, are o însemnătate excepţional de mare.

Căci, documentele vechi, în genere, sunt cele cu caracter bisericesc şi ele, fiind studiate înăuntrul istoriei generale, vor putea reda fidel trecutul depărtat al unui sat, unde cărturarii — sau mai degrabă — ştiutorii de carte, erau numai preoţii.

Lucrurile s'au petrecut aşà, pentrucă nicio altă instituţiune, cu caracter public, la sate, n'a avut continuitate de veacuri, aşa după cum a avut-o biserica noastră.

Despre biserica noastră, în comuna Domneşti, se poate vorbi, pe temeiu documentar, chiar după anul 1600, adică dela data când începe epoca 2-a.

Dovadă că în sec. 17-lea există o biserică în Domneşti, este o cruce de piatră, în care sunt săpate litere cu caracter chirilic, din 1724. Aci se pomeneşte numele „Popa Ion", 1724[17]).

CRUCE DE PIATRĂ — 1724. Textul după această cruce, este: „Popa Ion, Neacşa, Stana, Radu, Stan, leat 1232, (1724)".

Ori, dacă Popa Ion a murit în anul 1724, de bunăseamă, el a slujit la biserica de atunci, aflată în Domneşti, cam în a 2-a parte a sec. 17-lea.

Biserica la care a slujit, va fi fost aceia cu hramul „Cuvioasa Paraschiva", ridicată din lemn.

Căci, în anul 1900, Preotul Nicolae Ionescu[18]) făcând un „Memoriu[19]) asupra bisericilor din Domneşti, spune şi următoarele:

„Pela anii 1770, se afla în această comună numai vreo 100[20]) case şi o Sf. Bisericuţă de lemn mică, după seama oamenilor timpului, cu hramul „Cuvioasa Paraschiva", iar pe la anii 1776, s'a făcut o biserică de lemn mare,

[17]) Crucea este astăzi în „Muzeul de antichităţi religioase din Domneşti".

[18]) Preotul Nicolae Ionescu a slujit la biserica „Buna Vestire", care se află şi şi astăzi, ridicată în locul celei dela 1777.

[19]) Care se află în Arhiva Bis. „Buna Vestire".

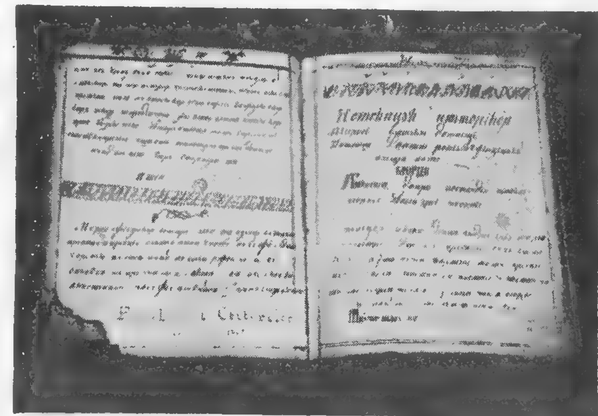
[20]) In text este trecută cifra de 10, din eroare, în locul celei de 100. Memoriu este transcris de vreun copil al Preotului Nicolae Ionescu şi acesta a făcut eroarea, de a omite să mai adauge un zero, după 10. Căci, numai grupul dela 1766, de refugiaţi avea

cu încăpere de 7 stânjeni totală, cu Altar şi cu tindă, iar lărgimea de 3 stânjeni".

S'ar putea susţine că chiar mai înainte de biserica cu hramul „Cuvioasa Paraschiva", va mai fi fost încă una. Negăsindu-se până acuma documente despre alta şi mai veche, se va socoti ca primă, aceia care există înaintea celei dela 1776—1777.

După biserica mică, de lemn, „Cuvioasa Paraschiva", s'a ridicat aceia dela 1776 şi care, probabil, s'a sfinţit la 1777, aşà după cum găsim data în pisania ei. Aceasta, dela 1777, este cunoscută sub hramul „Buna Vestire", deşi în pisania ei, este trecut şi „Cuvioasa Paraschiva".

După biserica de lemn, dela 1777[21]), s'a ridicat a 3-a, la 1828, care în zilele noastre a fost declarată „Monument istoric".

POMELNICUL CTITORILOR BISERICEI. — Dela 1777.

Are hramul „Intrarea în biserică" şi „Sf. Nicolae".

N'ar fi exclus ca înaintea aceştia să fi fost încă una, cu hramul „Sf. Nicolae", fapt pentru care s'ar fi menţionat şi la aceasta, dela 1828.

Pomelnicul Ctitorilor şi pisania bisericei dela 1777, arată numele lui Ghinea, care n'a fost de origină din Transilvania. Această biserică nu este ridicată, cum s'a crezut „anonim", de către „refugiaţii" din Ardeal la noi.

zeci de familii, pentruca să se creadă că este vorba la 1770 de zece familii, sau zece case. Desigur, a fost vorba de 100 case. Apoi, satul era alcătuit în timpul lui Neagoe Basarab, care l-a cumpărat (1512—1521).

Se dă şi această lămurire, spre a se evita interpretări eronate asupra „Memoriului", de către aceia cari l-ar ceti şi încă n'ar cunoaşte datele istoricului comunei, spre a face de îndată constatarea erorii în transcrierea „manuscrisului".

[21]) Pomelnicul ctitorilor ei, este: „Năstase, Costandin, Şărban, Maria, Mihail, Ghica, Ghinea, Gheorghe, Costandin şi cu tot neamu lor". — „Mă rog Sfinţiilor voastre, cei ce veţ(i) ajunge la înalta treaptà a preoţii, să nu mă puneţ(i) î(n) ponos; că eu aflându-mă î(n) vremurile acestea, când au eşit reforma, şi eu î(n)văţând şi pre una şi pre alta, am pus slovele amestecate, ca să fie amândoo împre(u)nă lucrătoare".

Pomelnicul acesta s'a scris în anul 1846, Maiu 17 „de robul lui Dumnezeu Luca sin (fiul lui) Popa Pavel din sat Domneşti", precum arată introducerea pomelnicului".

El cuprinde Ctitorii bisericii din 1777.

Biserica dela 1828 are printre ctitorii ei şi pe Irimie, ,,de origină din Transilvania, comuna Răşinari", spune Preotul Nicolae Ionescu, în Memoriul său[22]).

A patra biserică din Domneşti, este ,,Buna Vestire", sfinţită în anul 1872, ridicată de Popa Niţă, iar a 5-a, ,,Intrarea în Biserică", ridicată lângă cea veche, cu acelaş hram.

Despre acestea, două, din urmă, se va vorbi la epoca în care ele au fost ridicate.

Incât, într'o comună rurală, Domneşti, se cunoaşte existenţa a 5 biserici. Existenţa aceasta explică în mare măsură şi educaţia locuitorilor, care pe atunci se făcea în mod natural, numai prin biserică.

Ca preoţi, la aceste biserici vechi, se cunosc următorii:

Popa Ion, mort la 1724. Neacşa va fi fost preoteasa lui. Popa Irimie, Popa Toader, Popa Banciu, Popa Bucur, Diaconul Lazăr, în a 2-a jum. a sec. XVIII-lea şi începutul sec. XIX-lea.

Soţia lui Popa Toader, preoteasa Maria, a murit la 18 Januarie 1848. In acelaş an a murit şi Maria preoteasa, soţia lui Popa Bucur, care a murit la 1792. Popa Zaheu, în etate de 70 ani, a murit la 1832. A mai fost un preot Bucur, denumit şi Dejenaru, care a murit la 1838. Cam în acelaş timp, au mai fost preoţi Popa Nică Bărangă, Popa Moise, mort la 1850, Popa Pavel, mort la 28 Ianuarie 1861.

Datele de mai sus sunt menţionate în ,,Memoriul" Preotului Nicolae Ionescu şi în comentariile asupra lui[23]).

Aci nu sunt trecute numele preoţilor din epoca consolidării, care începe la 1866 şi ţine până în anul 1918.

Va aparţine acelora cari vor face un studiu aparte, despre ,,Istoricul bisericilor din Domneşti", a da şi amănuntele istorice, ce sunt din belşug, asupra trecutului bisericilor din Domneşti, care prezintă preţioase date şi din punct de vedere istoric, în genere, cât şi din punct de vedere al arhitecturei şi picturei vechi.

8. Popa Moisă.

Biserica veche ,,Intrarea în biserică" din Domneşti, care a fost declarată ,,Monument istoric", a fost ridicată în anul 1828.

In pisania ei se arată că, s'a ridicat în timpul împăratului Rusiei Neculae Pavlovici, iar ca preoţi erau Mărian, i Moise ereu, Ilie ereu.

---

22) Memoriu datat 1906 şi care este publicat în întregime în Nr. 2 al „Rev. Ist. a Com. Domneşti".

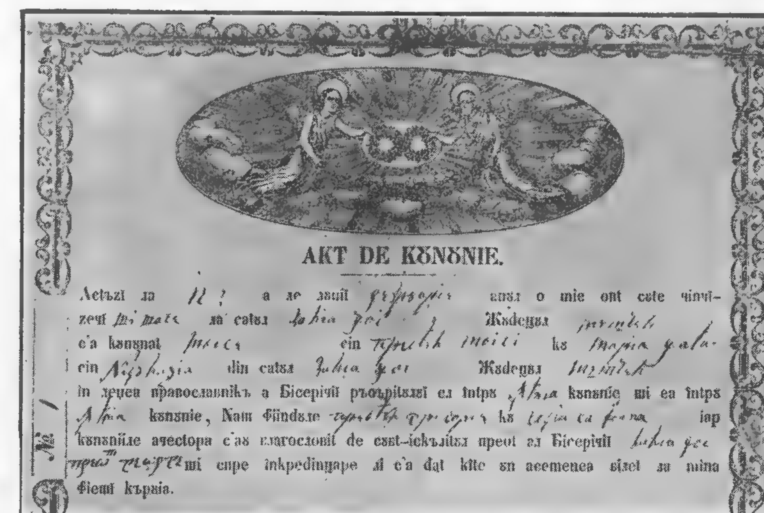
23) „Rev. Ist. a Com. Domneşti", Nr. 2, vezi: Comentarii asupra „Memoriului" Preotului Nicolae Ionescu, de Preot I. Radomirescu.

Cel dintâiu ctitor al ei va fi fost Popa Moisă, al cărui chip se găseşte zugrăvit[24]), împreună şi cu ale altor persoane, la intrarea în biserică.

Infăţişarea lui Popa Moisă: ,,ochi mari şi blânzi, dar îngrijoraţi; faţa lui suptă şi acoperită de o barbă bogată; crucea de lemn, strânsă cu mâna la piept, ne înfăţişează chipul interior al unui preot plin de frământarea şi tăria unui sfânt"[25]).

Acest popă de ţară a dovedit o bunătate şi o credinţă curat evanghelică.

După ce el a stăruit şi s'a ridicat biserica din Domneştii de

AKT DE KЪNЪNIE.

ACTUL DE CUNUNIE AL LUI MOISE SIN PREOTUL MOISE[26]).

Sus, pătruns de credinţa lui, în divinitatea cerească, a plecat la călugărie.

---

24) Se crede că lângă dânsul, pe lângă preoteasa lui Maria şi copilul lor Ion, ar fi ctitorul Bucur Suşală, soţia lui Iova şi copila lor Maria. Asupra celor din urmă, sunt şi susţineri că, ar fi zugrăvit aci chipul al altor ctitori, (Mărian, ş. a.).

25) A se vedea „Rev. Ist. a Com. Domneşti" pag. 46, an. 1940, Nr. 1.

26) In litere latine, textul este:

Act de cununie

„Astăzi la 12 ale lunei Febr. 1856, în satul Valea Foii-Jud. Muscel, s'a cununat Moise sin Preotul Moise, cu Maria, fata sin Niţă Larea, din satul Valea Foii, Judeţul Muscel, în legea pravoslavnică a bisericei răsăritului, el întru întâia cununie şi ea întru întâia cununie.

Naş fiindu-le preotul Grigore, cu soţia sa Ioana, iar cununiile acestora s'au blagoslovit de subscrisul preot al bisericei Valea Foii, preotul Gheorghe şi spre încredinţare li s'a dat câte un asemenea bilet, la mâna fieşcăruia" Nr. 1.

Astfel, s'a dus la schitul Robaia, unde a ajuns apoi stariţ şi unde a murit după câţiva ani. A fost îngropat la acel schit.

Cercetările, din timpul nostru, de a găsi, la acest schit, arhiva timpului, cât a fost acolo stariţ Popa Moisă, au dus la constatarea că arhiva de acolo a fost trimisă Episcopiei de Argeş, care va fi înaintat-o la Arhivele Statului[27]).

Urmaşii lui Popa Moisă, care s'a născut cam pe la 1782, au fost: Moise[28]), Ion, Bucur, Ecaterina, căsătorită cu Popa Nicolae Rizea, din Jupâneşti[29]), Maria[30]), Iova, Paraschiva[31]) şi Şuţa[32]).

După Popa Moisă a slujit, la această biserică, ginerele său, popa Nicolae Rizea.

Cântăreţ a fost fiul lui Popa Moisă, Moise sin Preotul Moise, căsătorit la 1856 cu Maria Niţă Lazea din satul Valea Foii.

9. Primii dascăli în Domneşti.

Popa Ion, a cărui cruce de mormânt se păstrează şi astăzi, dacă a decedat în anul 1724, aşa după cum este scrisă data pe crucea de piatră-pomelnic, el va fi fost născut cam pe la 1654.

Popa Ion, fără îndoială, va fi fost printre primii dascăli care a învăţat pe locuitorii din Domneşti să citească şi să semneze, cel puţin, numele lor.

Nu era o şcoală organizată la sate, ci erà, atunci, urmarea unei tradiţii, ca pe lângă slujitorii bisericilor să se înveţe barem a se ceti.

In unele oraşe mai mari au luat, cu începere dela Const. Duca (1693—1704), fiinţă chiar şcoli primare. Ele nu erau la sate, ci pe lângă bisericile domneşti dela oraşe.

Reforma lui Const. Duca a fost un început bun, deşi la aceste şcoli puteau învăţa şi copiii din clasa socială de jos, iar nu numai din clasa boierilor.

La Domneşti, este verosimil a crede că, se ştia a se scrie chiar şi mai înainte de Popa Ion. Dovadă este şi o altă cruce de piatră,

27) Aceste date sunt ale d. Vasile Moisescu, fost cântăreţ la biserica „Intrarea în biserică", nepotul lui Popa Moisă.

28) Moise a avut trei copii: Ion, care a fost preotul Ion Moisescu şi a ridicat noua biserică, lângă aceia ridicată de moşul său, Popa Moisă; Vasile, fost cântăreţ şi funcţionar poştal, astăzi pensionar; Maria (Ţeica), căsătorită cu Petre Istrate Sora din Pietroşani.

29) Preotul Nicolae Rizea (Rizescu), a slujit la Domneşti.

30) Maria căsătorită cu Nicolae Buceloiu.

31) Paraschiva căsăt. I-ia oară cu Cordea ,iar a 2-a oară cu Hirică Hiru.

32) Şuţa, nume de botez. Nu este Şuţa, mama def. Petre Şuţa, ci altă persoană, cu acelaş nume.

datată anul 1717, care se află în păstrare în „Muzeul de antichităţi religioase" din Domneşti.

Crucile de mormânt sunt dovezi istorice, atunci când ele au inscripţii vechi, ce aduc date autentice, care clarifică anumite momente din trecut.

CRUCE DE PIATRĂ — 1717[33]).

Locuitorii n'aveau de unde învăţà carte, decât dela preoţi.

Ori, existenţa acestor cruci, este o dovadă că din sec. 17-lea erau preoţi la Domneşti.

Nici nu s'ar putea concepe altfel. Căci, proprietara moşiei Domneşti erà chiar mânăstirea Argeş, care s'ar fi îngrijit ca, cel puţin, în satele de pe moşia ei, să existe preoţi şi locaşuri de închinăciune.

Ca să existe cruci de morminte, însemnează că fusese la acea dată, cel mai târziu şi un cimitir. Şi nu se putea, în acea vreme de mistică religioasă, cimitir fără biserică.

Astfel, este de presupus că chiar pela 1600 a fost vre-un locaş de închinăciune în Domneşti şi prin asta un focar, local, de cultură.

Dacă trecem în sec. 18-lea, lucrurile au cu totul altă înfăţişare. Domnul Constantin Mavrocordat, a cărui domnie a ţinut, cu mici întreruperi, delà 1730—1769, a dat chiar un ordin domnesc, prin care obliga ca „Mitropolitul şi episcopii în eparhiile lor, să aşeze pe la sate mari preoţi de ispravă să înveţe copiii".

Acest ordin, după 1730, nu făcea altceva, decât consfinţeà ceea ce bisericile începuseră de mult a o face.

Comuna Domneşti a stat mereu în legătură cu Argeşul, unde era un focar de cultură religioasă încă din primele secole ale Intemeierii ţărilor noastre. Sub Alex. Ipsilante, la 1 Noembrie 1796, s'a înfiinţat seminarul dela Argeş. Anafora Mitropolitului, cuprinde şi textul de mai jos:

33) Cruce de piatră având următoarea inscripţie: „Cu vrea(rea(Tatului şi ajutoriu Fi(u)l(u)i şi să(vâ)şirea Sf(ân)tul(u)i Du(h) Amin.

„Ridecată-să această ci(n)stită şi de vi(a)ţă luc(r)ăto(a)r(e) cruce în zile(le) (lui) Io Ion Voiuvod, întru hramu Ospeni Pre(a) Sfi(n)ţi v(ie)ţei Mari şi s'au trudită robu lui D(u)mnezău Vlădău, Sta(n)ca, Radulu".

Pe una din laturi se găseşte scris pomelnicul şi anul: „Aldea, Florea, Stana Uţa, Stroe... rudenii — leat 7225 (: 1717)".

„Decĭ, fiind-că din voia luĭ Dumnezeŭ s'aŭ maĭ adausŭ țĕrĕi încă o Episcopie la Argeșŭ, dându-i-se 2 județe Eparhia Mitropolieĭ, amŭ socotitŭ a fi cu cale ca să se dèe acèastă mânăstire sub purtarea de grijă a Sfintei Episcopii să-ĭ fie meteh fiind-că nici altu conacu nu are aci ; *și să fie școàlă pentru* ceĭ ce verŭ fi ca să intre în trèapta preoțieĭ, din toate Eparhiile, orânduindu-se unu dascăl ca să fie pentru catahisis alu acestora"[34]).

La acest seminar vor fi învățat tineri, mai ales, din regiunea Argeșului. Aceștia reîntorși în satele lor, au întreținut o viață cultural-religioasă.

Cam din acest timp se pregătesc zorii unui învățământ, cu cunoștiințe generale.

Existența unui preot, într'un sat, în veacul 17-lea, însemna și-un început de învățătură.

In ceea ce privește comuna Domnești, sunt dovezi că în sec. 17-lea a trăit aci un preot Ion, care a murit la începutul sec. 18-lea. Atare, cel mai târziu, la data când a trăit acest preot, dela 1654 încoace, a început o învățătură modestă și la Domnești.

10. Zorii organizării învățământului.

Intr'o corespondență a bisericilor din Domnești, datată 15 Noembrie 1845, se găsesc și catagrafiile parohiilor de aci[35]).

Din corespondența aceasta, mai important este de reținut:

I. Că, la data de 15 Noembrie 1845, în parohia Domneștii de Jos, erau 85 enoriași.

Este notat numele acestor enoriași și atare ușor s'ar putea urmări descendenții lor, pe un timp de aproape un veac.

II. Se mai arată că la această biserică se mai aflau atunci: ca preot, Popa Pavel sin Popa Zafiu, iar învățător al copiilor, din acea enorie, Nicolae Domnescu, cântărețul bisericii.

III. In ceea ce privește biserica din Domneștii de Sus, se arată că acolo erau 86 enoriași, menționându-se și numele lor.

IV. Preot la biserica de Sus, era Popa Nicolae Popa Rizea, iar învățător al copiilor era Bucur Andreiaș.

Acesta este primul document, dovedit până astăzi, care vorbește de un învățământ al copiilor, care va fi fost poate chiar obligatoriu.

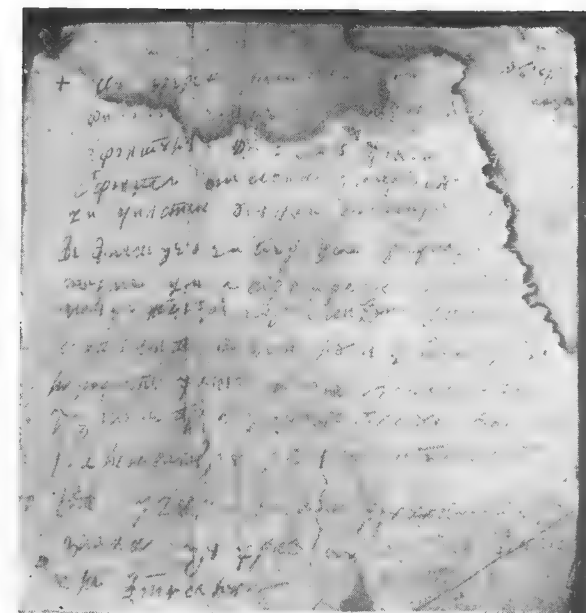
---

34) V. A. Urechiă: „Istoria Românilor", seria 177—1800, pag. 616. Ed. 1894. A se vedea pag. 20.

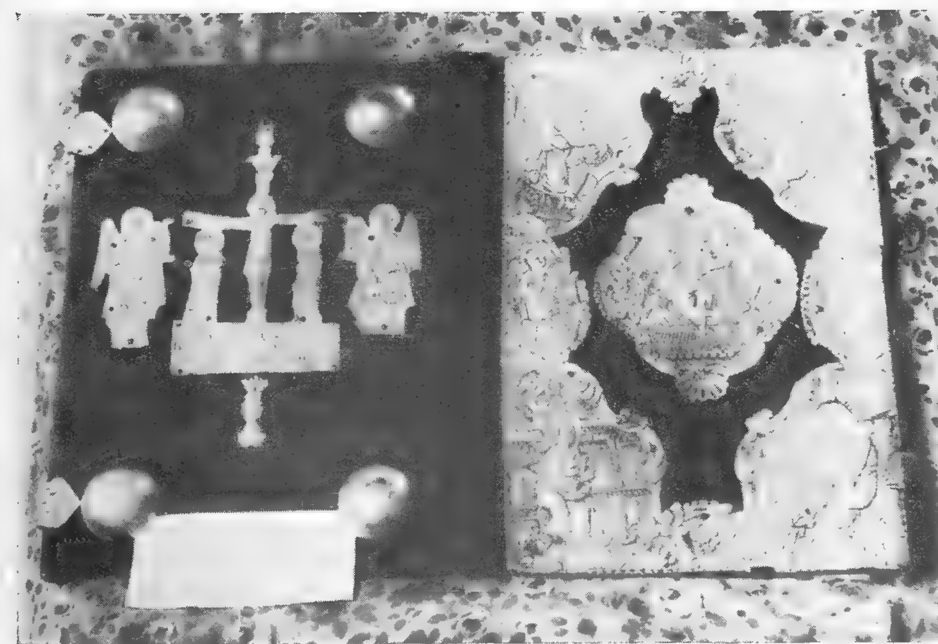
35) Această corespondență este publicată în „extenso" în Rev. Ist. a Com. Domnești, Nr. 2.

UȘILE IMPĂRĂTEȘTI. — Ale bisericei din 1777.

PISANIA BISERICEI dela — 1777 [1]).

SF. EVANGHELIE. — Dela biserica dela 1772.

---

1) Pisania Bisericii „Buna Vestire" de la anul 1777. A fost găsită într'o însemnare depe mineul Martie, tipărit în anul 1831 la Mânăstirea Neamț și aflat în Muzeu: „Cu vrerea Tatălui și cu ajutoriul „Fiiului și cu îndemnarea Sfântului Duh, s'au făcut această sfântă biserică, întru slava și cinstea „Bunei-Vestiri a Născătoari de Dumnezeu și pururea Fecioari Marii și întru hramu Cuvioasei Maicii „noastre Paraschivi. Și s'au ostenit robu lui Dumnezeu : logofătul Ghinea ot (din) Domnești, în zilele „prea înălțatului Domn Io Alexandru Voivod Ipsilant, leat 7285 (: 1777) și am zugrăvit eu Vlaic „zugrav, cu toată cheltuiala dumnealui".

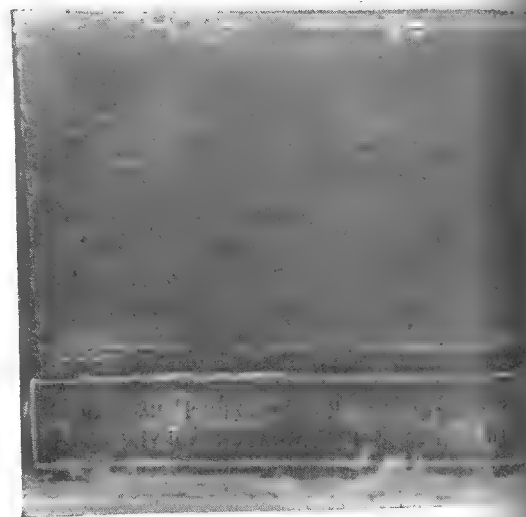
ICOANĂ VECHE. — Zugrăvită cu aur și argint [1]).

CTITORII BISERICEI DELA 1828 [2]).

PRAPORELE BISERICEI VECHI — 1777.

PISANIA BISERICEI DELA 1828. (Textul pag. urm

[1]) „Chipul cel nefăcut de mână al Născătoarei de Dumnezeu", icoană veche zugrăvită cu aur și argint. Se află în „Muzeul de antichități religioase".

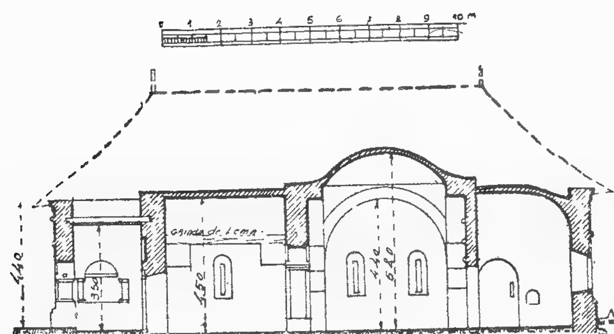
[2]) In fruntea ctitorilor se află Popa Moisă, preoteasa Maria și copilul lor Ion.

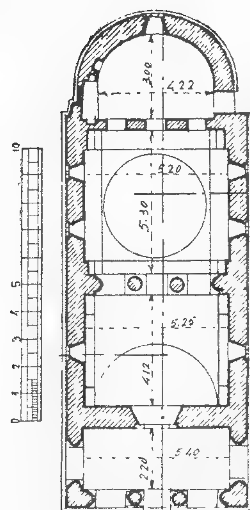
MONUMENT ISTORIC. — Biserica Veche, cu hramul „Intrarea în Biserică", din Domnești [1]).

[1]) Pisania, clișeul din pag. anterioară, are textul următor:

„Cu voia și ajutorul lui D(u)mnezeu, rădicatu-s'aŭ această sf(â)ntă biserică din temelii, de robul Sf(i)nți-Sale Mărin i Irimie i Moise ereu, Ilie ereu, întru cinstea Aducerii în biserică a Maici D(o)mnului și a Sf(â)ntului Nicolae, în zil(e)le Inalțatului Impăratu a to(a)tă Rusia Neculae Pavlovici și Mitropolitu Gligore - 1828".

SCHEMA BISERICEI. — Secțiune longitudinală.

Secțiune orizontală.

MONUMENT ISTORIC. — Intrarea în biserică, dela biserica veche, dela 1828, declarată monument istoric.

Invățământul acesta, după cum spune corespondența, era condus de către cântăreții bisericilor, ceea ce explică cum că acești cântăreți ajunseseră la un minimum de cultură, ca să fie ei în stare a învăță carte copiii din enorii.

Că acest învățământ ar fi fost obligatoriu, ar explicà-o și faptul că bisericile dădeau socoteală organelor tutelare despre mersul lui. Aci s'ar vedea rostul datelor pe cari preoții, la 1845, le comunicau Episcopiei Argeș.

Cât privește pe învățătorul copiilor, Nicolae Domnescu, acesta era un om pregătit.

In memoriul lăsat de către Preotul Nicolae Ionescu[36]), se găsește și aliniatul, care reproduce documentul:

„Domnescu Nicolae, zis și Samoilescu, candidat de învățător din satul Domnești, urmând în școala normală din orașul Câmpulung, Județul Muscel, dela 1838—1843, s'a deprins la învățăturile ce i se cere a ști pentru această slujbă, adică la cetire și scriere slobodă, la Catihismul legii creștinești, la cântările bisericești și la începuturile de aritmetică și fiindcă în cursul învățăturii sale, numitul s'a arătat cu purtare bună, i se dă la mână acest înscris cu pecetia Eforiei Școalelor, spre a fi învățător la școala din satul Domnești și sub-revizor la Plasa Râurile".

Acest act a fost semnat de I. Brezoianu, în calitate de profesor al școalei. Documentul poartă Nr. 30 din Decembrie 1843.

Preotul Nicolae Ionescu, care a lăsat însemnarea aceasta, în continuarea „Memoriului" său, spune:

„Din acest document rezultă că înainte de 1843 biserica parohială a avut local de școală și după spusele bătrânilor, acest local a fost chiar în curtea actualei biserici parohiale".

" Dacă mai înainte de anul 1843 a fost o școală, cu local propriu la Domnești, învățământul acesta organizat, sub forma care se punea pe atunci, va fi fost oare el întârziat față de cel existent, în acel timp, în țara noastră?

La aceasta vom lăsa a răspunde datele următoare:

I. La București, cursul de inginerie, în limba română, a început la M-rea Sf. Sava, în anul 1816, datorită lui Gheorghe Lazăr.

II. La Iași, sub imboldul lui Gheorghe Asacki, a început un asemenea curs, în limba română, în anul 1821.

III. După revoluția dela 1821, au intrat în vigoare Regulamentele Organice:

---

36) Memoriu citat și care este publ. în „Extense" în Rev. Ist. a Com. Domnești", Nr. 2.

a) La 14 Iunie 1831, în Muntenia şi
b) Ianuarie 1832, în Moldova.

O dispoziţie din ele cuprindea:

„Cursul va urma în limba românească, nu numai pentru înlesnirea şcolarilor şi desvoltarea limbii ţării, ci încă şi pentrucă toate treburile publice trebuie a se tracta în această limbă, care este aceea ce se întrebuinţează în toate slujbele sfintei credinţe“ [37]).

IV. La 1848, adică după data de 1843, când exista şcoala dela Domneşti, s'a produs proclamaţia dela Islaz. La punctul XVI-lea, proclamaţia prevedea:

„Instrucţiune egală şi întreagă pentru tot Românul de ambele sexe“.

V. Dacă vom privi învăţământul din oraşele mai mari, din apropierea comunei Domneşti, se va vedea că la Piteşti, de pildă, n'au fost şcoli româneşti, cu mult înainte de anul 1843.

Căci, într'o lucrare, care priveşte „Viaţa şi Opera lui Ion C. Brătianu“ [38]), se spune:

„La vârsta asta, Dincă voind să bage pe Ion în armată, îl puse să urmeze şcoala românească *atunci înfiinţată* la Piteşti“.

Şcoala aceia a luat fiinţă la 1834, după cum reiese din fraza următoare:

„Peste vr'un an, cu toate împotrivirile lui timide, Ion fù trimis la Bucureşti şi la 24 Martie 1835 intră în oştire“.

Intr'o altă parte mai este spus:

„La cinci ani fù readus definitiv la şcoală. Şcoala era la el acasă, iar dascăl al vremii erà un discipol grec sau discipol al vr'unei şcoli greceşti“ [39]).

Aceste date evidenţiază că şcoala primară din Domneşti, cu caracter cu totul altul, decât cel din trecut, a luat naştere de timpuriu.

Conducerea spirituală a satului, în care biserica îşi va fi avut atunci un rost covârşitor, sub Popa Pavel, a ajutat la înfiinţarea şcoalii chiar în grădina bisericei.

Zorii organizării învăţământului, din epoca aceasta, vor determinà organizarea învăţământului din Domneşti, care va influenţà, în epoca următoare şi spiritualitatea satelor din regiune.

---

37) Regulamentul Organic al Munteniei, part. IV-a, Cap. 8.
38) „Lupta pentru redeşteptarea naţională“, Ed. 1921, pag. 501.
39) Op. cit. pag. 2, 5.

11. Poezia populară.

Prin existenţa bisericilor din Domneşti şi a şcoalelor ce funcţionau sub conducerea preoţilor, în cursul acestei epoci, s'a creiat o învăţătură sumară generală, în care se va populariza poezia şi cântecul popular sub o formă mai nouă, mai uşoară, spre a fi cunoscute producţiunile acestea populare.

Din Domneşti, în privinţa aceasta, are importanţă existenţa unui registru, în formă de caet, cu copertele legate în pânză de tort şi foi albastre.

In acest registru sunt scrise, cu litere chirilice, poezii, ghicitori ş. a.

Examinând aceste poezii cu cele din colecţiile lui Anton Pann şi Vasile Alecsandri, se va vedea că, deşi au un colorit local, din Domneşti, ele sunt construite ca formă şi au chiar aceiaş idee, ca şi cele redate sub ele, aci, din colecţiunile menţionate. Anume:

1) LACRĂMI LA CĂPĂTAIU

Inviază suflete, inviază
scólă sĕ vedemŭ ce bólă,
Ce bólă te impresóră
Scólă, unŭ cuvêntŭ spune,
că de cândŭ nu'ţi bine
nu te-aĭ uitatŭ la mine.
Şi se uită cu ochişorii
la lacremile plânsorii
Şi ai să veḑi suspinulŭ cum ese
din peptŭ cu sughiţurĭ dese.

La 1852 Anon Pann a publicat „O şezătoare la ţară“ în care se găseşte o poezie asemănătoare. Este aceasta:

JELUIRE LA MORMÊNTU

Scólă, sufleţele, scólă,
scólă sĕ vedemà ce bólă,
ce bólă te impresóră,
te dobóră,
te omóră
Scólă, îmi spune şi mie
ca sĕ-ţi cautŭ doftoriă ;

scólă, unŭ cuvêntŭ imi spune,
nu tăcea, nu mě repune ;
că, de cândŭ nu'ţĭ este bine,
nu te-aĭ mai uitatu la mine,
Ci te uită cu ochişorii
la lacrěmile plânsoriĭ
sě-mi veḑi suspinulŭ cum ese
din peptŭ cu sughiţurĭ dese.

Am redat din Anton Pann poezia asemănătoare. Redăm mai jos, din acelaş autor, un fragment din ,,O şezătoare la ţară", pe

Anton Pann. — O ŞEZĂTOARE LA ŢARĂ, partea II, Bucureşti, 1852, In Tipografia lui Anton Pann, pag. 86.

***

note muzicale. Se observă că, sunt note muzicale, cu caracter bisericesc, iar cuvintele scrise cu litere chirilice.

Altă poezie este:

2) MÂNDRO, SĂ FUGIMU !

Spune'mi, mândro, mergi, nu mergi,
Ori poteca sě-mĭ croieştĭ :
din duo acuma sě alegi.

Spune'mi, mândro, vreĭ, nu vreĭ,
de mě iei, de nu mă ieĭ,
că colea sunt vreo trei.

Aideţi ,mândro, sě fugimŭ ;
din DOMNEŞTI sě rătăcimŭ
că satulŭ s'a măritŭ,
duşmanii ne-aŭ ochitŭ.

Unde suntŭ cu doi, cu trei
vorba de noi e'ntre eĭ,
duşmanĭ ai tĕi şi aĭ mei.

Ştii, mândro, ce-amŭ pusŭ de gândŭ ?
Se plecŭ, sě te lasŭ plângêddŭ,
din ochi negri lăcrĕmândŭ ;
ş'o sě'ncalicu pe calŭ murgŭ,
peste délŭ la Câmpu-lungŭ.

In colecţia lui Vasile Alecsandri există doina XXXVI intitulată ,,Spune, mândro", o versificaţie din ,,Spitalul amorului. Ed. II, 1852, a lui Anton Pann.

Strofele coincid, cu deosebirea că, poezia de mai sus, reprodusă din carnetul-registru menţionat, cuprinde:

„Aideţi, mândr'o sě fugimŭ
din Domneşti sě rătăcimŭ",

precum şi unele construcţii de rimă mai în graiul local.

Poezia noastră este şi mai scurtă. In poezia din colecţia Alecsandri se găsesc şi rândurile:

„către dèlu la Câmpu-lungŭ ;
„către dèlu peste Muscelŭ".

Cam tot în acelaş timp, se găseau publicate colecţiuni despre colinde ş. a., datorită lui Dimitri Văcărescu.

Din opera sa se redă textul de mai jos, spre a ilustrà munca ce s'a depus, cu 100 ani în urmă, în a se păstrà comorile acestea, ale neamului nostru.

si cirnați si lopatită si ferbiau [illegible] in Caldare biau si Mincau si sa puniau la joc apoi jucau si Cintau cintarile care eu le voi scria açi in brosura asta.
Si asa eu pentru aduçeria aminte am dau tota truda ca sa le schriu si pre acele Colinzi çe liam auzit de la buni mei parinți dara si care liam mai auzit dela aliti umblînd eu în Calatorie cu Coçia dupa cum umblam noi cu varza cu ciapa si cu alte mai multe Legumi am un blat prin Ardial si prin alte parți ale ale Ungariei. si am auzit de colo una de colo alta, si asa acuma eu voiese ale aduce pe tote la un loc ca care liam avut eu şerisa din Copilarie dela bani mei parinți liam fost seris cu poteove cu litere de care au fost atunci cu de astia litere nici eu nu am stiut sa seri; pentru aia acuma am dau truda sale serie cu literile nostre ruminesci.

Dimitrie Vacarescu
Econom in Belinch

O pagină din manuscrisul **„Colinde culese din Popor de Dimitrie Wacarescu la anu 1858 şi 59“** ***

3) Numărul ghicitorilor este mai mare, în acest carnet. Este şi explicabil: ele ocupând spaţiu redus, s'au putut scrie atâtea.

I. — *Reteveiŭ rotundu*
Strĕnge perŭ'n fundŭ (Căciula)

II. — *Susŭ*
sună
josŭ
răsună
toţi copiiĭ
s'adună. (Clopotul)

Sunt şi alte producţiuni, destul de interesante, cari însă nu au a relevà mult. Căci, poeziile din trecut, îşi aveau origina în sufletul

satelor scrise chiar de oameni cari adesea nici nu ştiau a scrie.

Ele, trecând din gură'n gură, au ajuns unele chiar dela un capăt la celălalt al Ţării.

Din caetul citat, se poate vedeà tendinţa de alegere a poeziilor existente, în jurul anului 1850, când învăţământul primar erà încă în faza de pregătire.

12. Epoca organizării asupra desvoltării comunei.

Epoca aceasta, care s'a încheiat la 1866, a fost bogată în evenimente care au fixat pentru totdeauna evoluţia istorică a comunei Domneşti.

Dintre aceste evenimente mari, am văzut că sunt:

I. Organizarea bisericei locale, cunoscându-se că s'au pus, în cursul ei, temelia a trei biserici: „Cuvioasa Paraschiva“, „Buna Vestire“, dela 1777 şi „Intrarea în Biserică“, dela 1828.

II. Organizarea învăţământului primar, după şcolile existente pe lângă biserici, din timpul lui Popa Ion (mort 1724), pe baze noui, aşà cum s'au găsit, mai târziu, la 1845.

III. Venirea refugiaţilor din Transilvania, la 6 Martie 1766 şi efectele aşezării lor în comuna Domneşti.

In afară de aceste evenimente mari, care privesc numai istoria comunei noastre, mai sunt, cel puţin de menţionat, acelea din istoria noastră naţională, care au creat mediul prielnic şi pentru desvoltarea satelor româneşti.

In ordinea aceasta, de reforme naţionale, este de amintit revoluţia lui Tudor Vladimirescu, revoluţia dela 1848, Unirea Principatelor dela 1859.

Ca urmare la revoluţia lui Tudor Vladimirescu, s'a pus acea ordine administrativă în ţară, care este bine arătată în Regulamentele Organice. Apoi, s'au înfiinţat o serie de instituţiuni noui:

a) „Monitorul Oficial“, cu scopul ca în el să apară toate legile ce se vor aplica la noi;

c) „Arhivele Statului“, unde s'a orânduit a se păstrà actele vechi;

c) Formarea bugetelor statului, cu echilibrare la venituri şi cheltueli;

d) S'a făcut separaţiunea între puterea judecătorească şi cea administrativă, adică aceia denumită executivă.

Intre 1842—1848, Domnul Gh. Bibescu a desrobit pe ţiganii mânăstireşti. Ţiganii cari se aflau robi la proprietari, au rămas în situaţiunea veche, spre a nu se ivi revolte pornite din clasa de sus.

Tot atunci s'a desfiinţat vama dintre Muntenia şi Moldova. Din acel timp există grădina Cişmigiu şi şos. Kiseleff.

Revoluţia dela 1848[40]), care înflăcărase întreaga Europă, a adus un period fericit şi la noi: Unirea Principatelor de mai târziu, completarea drepturilor sociale şi politice ale locuitorilor din clasa de jos a ţării.

In epoca aceasta, de mari prefaceri în ţară şi în Europa, comuna Domneşti a cunoscut prima ei împroprietărire a sătenilor, prin secularizarea averilor mânăstireşti. Moşia mânăstirii Argeş, pe care veacuri au muncit-o sătenii de aci, în dijmă, a trecut acuma în proprietatea individuală a lor.

In epoca organizării, comuna a trecut şi printr'o grea încercare. Rezultatele acestei încercări, au hotărît viaţa ei de mai târziu. A fost răsboiul sufletesc dintre tendinţele refugiaţilor veniţi în Domneşti, din Transilvania şi conceptul de viaţă al băstinaşilor.

In acest răsboiu, a învins populaţia băştinaşe, care, fără îndoială, era mai tradiţionalistă, mai duioasă cu trecutul, mai dinastică cu istoria din veacurile ce însemnează progrese, pentru acest sat, ce adăpostea o lume necăjită, după pilda însăş a lui Neagoe Basarab, Domnul ce-l dăruise, împreună cu moşia, mânăstirii Argeş.

Lupta aceasta câştigată, de către băştinaşi, a hotărît, de veci, viitorul acestor locuri. De acuma „refugiaţii" au devenit forţe active pentru sat, ei nu l-au mai părăsit; din contră au vestit binele de aci şi altor rude, de ale lor, din Transilvania, a veni şi ele, cum au şi făcut, să se împământenească la Domneşti.

Astfel, satul, prin încrucişeri noui, s'a păstrat mereu în tinereţe, dând acea populaţie de oameni vioi, sănătoşi, luptători pe toate tărâmurile vieţii sociale.

[40]) Revoluţia este concepută în Franţa, în fruntea ei fiind tineretul din Partidul de atunci, denumit „naţional". Numele: Nicolae Bălcescu, Cezar Boliac, Dumitru Brătianu, Ion Bătianu, Mihail Kogălnirceanu, Ion Ghica, Fraţii Goleşti, C. A. Rosetti, Alecu Ruso ş. a., sunt pronunţate cu recunoştinţă de către poporul român, căruia aceşti TINERI i-au pregătit libertatea socială şi cea politică.

III

EPOCA CONSOLIDĂRII (1866—1918)

I. — DESFĂŞURAREA EPOCEI

Epoca III-ia, din Istoria comunei Domneşti, începe după abdicarea lui Alexandru Ion Cuza şi ţine până la 1918, când noui probleme s'au pus în viaţa satelor, ca urmare la evenimentele politice şi sociale, produse de răsboiul pentru Unitatea noastră naţională.

Cu începere dela 1866 apar nume mai numeroase în conducerea comunei. O parte din persoanele, ale căror nume vor fi citate, după anul 1866 şi-au început activitatea şi mai înainte de acest an, iar altă parte şi-au continuat-o şi după anul 1918.

Lucrul acesta n'are importanţă istorică; numai asupra bibliografiilor are însemnătate starea civilă a persoanelor. Căci, o perioadă istorică priveşte ideia ce a caracterizat-o, repercursiunile acestor idei, asupra colectivităţii.

DOMNUL ALEXANDRU I. CUZA
1859—1866

Sub acest raport, privită studierea ei, se va constată că în această epocă apar oameni cu emulaţii creatoare, cari coordonează materialul moral al trecutului, consolidează şi dictează locuitorilor să-i urmeze.

Epocă bogată în credinţe pentru împliniri sociale[1]), epoca consolidării, va face să se vorbească întâiu de oameni şi prin ei de opere sociale.

In epocile trecute se vorbea de evenimente, de rândul acesta se va vorbi de oameni cari au creiat evenimente.

Aceşti fruntaşi, cari au trăit desfăşurarea ei, au şi determinat-o, prin munca şi inima lor. S'au deosebit însă ca metodă de lucru, ca realizare, ca spiritualitate.

Pentru aceasta, epoca consolidării, este deci divizată în două perioade.

Mai înainte de a se vorbi de aceste perioade, se vor reda momente care, în general, leagă epoca anterioară, de aceia de faţă şi despre formarea numelor de familii, cari îşi au strămoşii în epocele vechi şi urmaşii lor trăiesc în epoca aceasta.

Apoi urmează cele două perioade, care sunt:

I. Perioada I-ia, care a ţinut până la moartea lui Popa Niţă, adică dela 1866—1882;

II. Perioada II-a, care a ţinut dela 1882—1918.

---

1) Repercursiunile reformelor mari ale lui Alex. I. Cuza, s'au văzut, mai ales, după abdicarea lui.

Improprietărirea ţăranilor rămâne opera lui Cuza Vodă, cea mai mare. Despre această reformă, Alex. Mihail, în „Magazinul", (An. XX, din Iunie 1939), scrie că, „marea reformă a împroprietăririi ţăranilor şi a desrobirii clăcaşilor de pe moşiile boereşti, a fost făcută de Cuza-Vodă prin „lovitura de stat" din ziua de 2 Mai 1864.

Dealtfel, toţi marii proprietari, cari făceau parte din Adunare — atât albii (conservatorii) cât şi roşii (liberalii) se arătaseră contra legei de împroprietărire.

Deşi din partide potrivnice, s'au unit atunci, când au simţit că e vorba să li se ştirbească din privilegii.

Cuza-Vodă, revoluţionarul dela 1848, inspirat şi susţinut de sfetnicul său, marele patriot Mihail Kogălniceanu, a înlocuit — Constituţia prin „Statutul", care a fost apoi aprobat de popor, prin plebiscit.

Cuza-Vodă a făcut pe ţărani stăpâni pe pământul muncit de dânşii, pe care l-au plătit cu bani, înn termen de 30 ani, devenind cetăţeni liberi şi nemai fiind legaţi, ca clăcaşi, pe moşiile boereşti.

El a redat ţării moşiile răpite de călugării greci, prin reforma numită secularizarea moşiilor mânăstireşti, reformă care a dat loc la un proces interminabil, care mai e şi azi pendinte în faţa autorităţilor judecătoreşti, româneşti, dar în schimb a împroprietărit pe adevăraţii muncitori ai pământului strămoşesc". Cuza-Vodă a murit la 2 Mai, 1873. A murit în cursul acestei epoci, când roadele reformei lui s'au văzut pe deplin.

II. — LUMEA VECHE ŞI LUMEA NOUĂ

Epoca contemporană din istoria comunei Domneşti coincide cu începutul unei lumi noui în vieaţa politică şi socială a ţării.

Lumea veche, cu obiceiurile ei, cu fiinţa ei, dispare pe îndelete.

Altă lume îşi face drumul în viaţa statului român şi în noua lume va fi încă neuitat farmecul trecutului legat de poezia şi creaţiunea populară.

Acel trecut, în care au fost străpunse, multe năzuinţe cu caracter naţional, oglindeà şi pagini de originalitate ale neamului nostru, ce păşea, de acuma, în nouă situaţiune, ca urmare la determinismele istorice ale vremei.

In documentul datat 1560, a lui Petru Voevod, cu privire la satul şi moşia Domneşti, se vorbeşte şi de boerii timpului: jupân Nedelco, care erà vel vornic, Bogdan, care erà vel logofăt, Stan, spătar, Stancu, vistier, Bărcan, comis, Ureche, stolnic, Balomir, paharnic, Stanciu, postelnic.

In alt document, se vorbeşte de jupâneasa Ilina. Printre boerii divanului, cari au judecat procesul dela 1665, în legătură tot cu moşia Domneşti, sub Domnul Radu Leon, se găseau: Gh. Băleanu, care erà ban, Stroe, vornic, Drăghici, spătar, Neagoe, clucer ş. a.

Au dispărut acest fel de boeri. In zilele noastre nici nu se mai cunoaşte ce însemnà: spătar, postelnic, clucer, ce însemnătate aveà cuvântul „jupâneasă" sau funcţiunea de vornic, ban.

Asemenea nume istorice se întâlnesc, în trecutul comunei Domneşti şi amintesc oameni şi funcţiuni de odinioară.

Cântecul şi obiceiurile, din prima parte a sec. 19-lea, au fost reînviate în producţiunile literare, ce au preţuire şi în epoca consolidării.

Vasile Alecsandri, mai ales, a scris[2]), despre acest trecut, numeroase pagini. Aceste scrieri, originale sau colecţie de poezii populare, au fost popularizate şi la sate. Astfel, cu toţii am auzit de Banul Mărăcine, Barbu Lăutaru, Iorgu dela Sadagura.

In producţiunile literare, amintite, se redă societatea veche, se cântă cu pasiune poezia veche şi se aduce slăvire muzicei româneşti.

---

2) Se cunoaşte că, Vasile Alecsandri, a publicat până la 1870 nuvelele: O plimbare prin munţi, Vasile Porojan. A publicat cântecele comice: Soldan viteazul; Mama Angheluşa, Surugiul, Barbu Lăutaru şi comediile uşoare: Chiriţele, Iorgu dela Sadagura, Piatra din casă. După anul 1870, a publicat: Lipitorile satelor, Boeri şi ciocoi, piese şi Despot, Ovidiu, Fântâna Blanduziei, drame istorice.
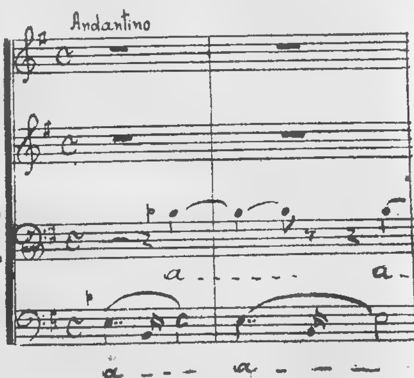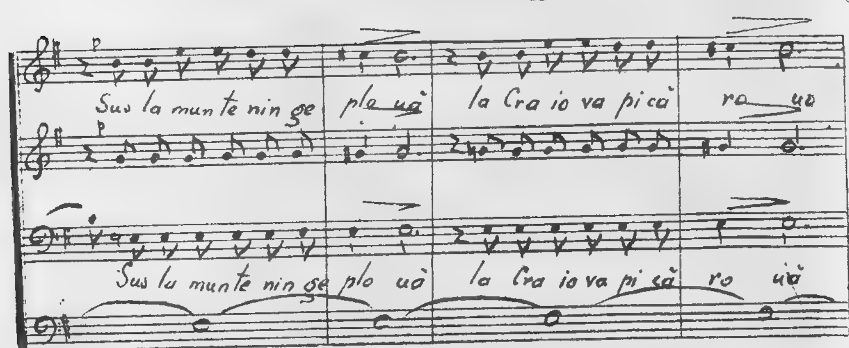

Desen de Raffet (1837) ***

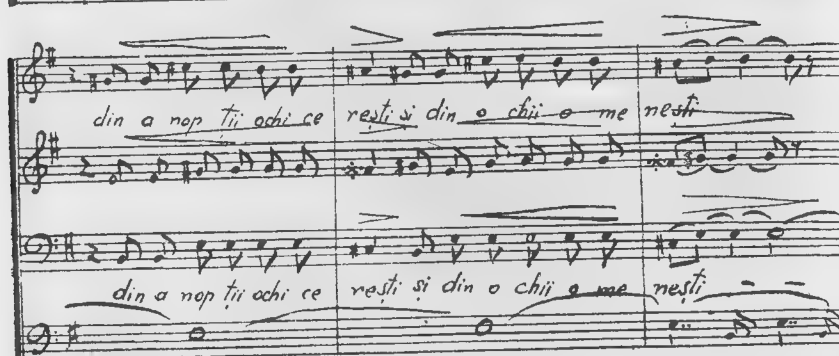

Desen de Raffet 1837) ***

Această muzică şi aceste cântece vechi au fost păstrate prin lăutari. Şi poetul, în câteva pagini, imortalizează un lăutar[3]).

Dintr'un **„Repertoriu"** (litografiat) al soc. corale **„Cercul Artistic Muzical"**, pag. 47—48.

Lăutarul este un ţigan, care se numeşte Barbu Lăutaru, care a uimit, cu talentul lui excepţional, pe atâţia, între cari şi pe renumitul

³) In „Lăutarii noştri" C. Bobulescu, (ed. 1922, pag. 184), menţionează că în anul 1812 Barbu Lăutaru era staroste de lăutari şi ar fi avut atunci cam 20 ani etate. La 1856 ar fi fost reales „staroste al breslei". Barbu Lăutaru ar fi murit cam în anul 1882.

compozitor şi pianist F. List, care s'a oprit şi dat un concert şi la Iaşi, în anul 1847, în trecerea sa în Rusia, unde era chemat a cânta şi la curtea ţarului.

Cântând poezia trecutului, Alecsandri a ales şi pe cel mai mare lăutar de atunci, ca personagiu într'una din ale sale scrieri.

Despre talentul lui Barbu Lăutaru, s'au ocupat şi publicaţiunile franceze, aşa după cum se vede din „La vie Parisiene" din 28 Noembrie 1874[4]).

Spre a evidenţia şi mai mult arta ţiganului lăutar, Barbu, publicaţiunea franceză scrie cum el, cu taraful lui, fără note, a reprodus ceea ce cântase la pian F. List, genialul pianist.

„Nimic nu fu uitat, nici trilurile, nici arpegiile, nici variaţiunile cu notele repetate, nici acele adorabile treceri din semiton în semiton, care-i sunt atât de obicinuite pentru a reveni la întâiul său motiv. Barbu Lăutaru cântă cu amănunţime pe scripca sa toată improvizaţia pianistului, ce ascultă înspăimântat opera, ce cu un moment înainte o cântase pe clavir pentru întâia dată şi pe care o şi uitase".

La terminarea cântecului, continuă ziarul francez, List s'a sculat şi „deodată mergând la bătrânul Barbu, îl sărută călduros, apoi luând, după vechiul obiceiu, paharul cu şampanie, i-l întinse, zicând:

— „Bea Barbule lăutar, stăpânul meu, bea, căci Dumnezeu te-a făcut artist şi tu eşti mai mare decât mine!".

Acest Barbul Lăutarul, prin Vasile Alecsandri, a fost făcut cunoscut în satele noastre şi aproape nu eră serbare culturală la sate, până la începutul epocei renaşterei, adică până la 1918, în care să nu se joace „Banul Mărăcine" sau să se cânte „Barbu Lăutaru".

Eu sunt Barbu lăutarul
Starostele şi cobzarul,
Ce-am cântat pe la Domnii
Şi la mândre cununii.
Cobza mea a fost vestită
Veac întreg a fost cinstită
De boerii de pe-aici
Ba şi chiar de venetici

sau, dintr'un cântec vechiu, al timpului:

⁴) Articolul este „publicat de T. Burada în „Convorbiri Literare", an. XXI (1888) Nr. 12, 1 Martie, pag. 1084 şi urm. sub tit. „Cronica muzicală a oraşului Iaşi" (C. Bobulescu, op. cit. pag. 167).

Arde-ar rochița pe tine
Cum arde inima'n mine!
Să te ardă, să te frigă,
Dor de mine să te-ajungă!

Partea duioasă, din „Barbu Lăutarul", în creațiunea cântecului lui Alecsandri[5]), o formează sfârșitul, când lăutarul vestit încheie:

Dragi boeri din lumea nouă
Ziuă bună vă zic vouă!
Eu mă duc, mă prăpădesc,
Ca un cântec bătrânesc!
Ah! Gândiți c'am fost odată
Glasul lumei desfătată.
Și'nchinați câte-un pahar,
Lui biet Barbu lăutar!

Trecând în epoca contemporană, cu cântecele și amintirile din epoca ce a însemnat sec. 16, 17, 18 și prima parte a sec. 19-lea, cântecul lui „Barbu Lăutarul" redă cele două lumi: lumea veche și lumea nouă, în care am intrat dela 1866, când a început această epocă.

***

5) Vasile Alecsandri: A se vedea din opera sa publicată în „Bibl. pentru toți. vol. 180—194 și 199—200. — Alecsandri se iscălea cu cs, iar nu cu x.

III. — FORMAREA NUMELOR DE FAMILIE

Incă dela sfârșitul sec. 18-lea, s'a găsit în documentele istorice, ale comunei, evoluția numelor de familie.

Numele familiilor derivau dela meseria ori profesia tatălui, ca: morar-Moraru; cojocar-Cojocaru, popă-Popescu sau dela numele de botez: Moise-Moisescu, Pavel-Pavelescu, Ion-Ionescu, Bucur-Bucurescu, Grigore-Grigorescu ș. a. m. d.

Alții își păstrau numele, după numele localității de unde au venit în Domnești, ca: Vlădești-Vlădescu, Voivodeni-Voivodeanu.

S'au întâlnit cazuri când tatăl a avut un nume, iar copiii săi, fiecare, câte un alt nume de familie.

De pildă:

I. Popa Pavel (1810—1861), fiul lui Popa Zaheu (1762—1832), a avut pe Ion, (Popa Niță), care s'a numit Preotul Ion Duhovnicul și alt copil, Luca, care s'a numit Luca Popescu.

II. Preotul Ion Duhovnicul, (Popa Niță), care a trăit între anii: 1826—1882, a avut 10 copii; aproape fiecare a avut câte un nume aparte.

Căci, fiul său Ion, și-a păstrat numele de Ion Ion; fiul său Nicolae, s'a numit Preotul Nicolae Ionescu; Luca, s'a numit Luca Paul, iar Gheorghe, mort în timp ce-și făcea stagiu militar, s'a numit Gheorghe Popescu.

III. Unora dintre descendenții Petrică, născut *1806[6]), li s'a zis Petrică, iar altora Pantilică, (Ion și Petre), după numele de botez al unui Pantilică Petrică.

IV. Moise Ticu a avut de copil și pe Moise Ticu, care și-a luat numele de Moisescu; Moise Moisescu, fost deputat și senator de Muscel.

V. Descendenții lui Firică Nică se numesc Răvescu și Ogrinjea.

VI. Unii dintre descendenții lui Bucur Bucurenciu, se numesc Cojocaru, alții Bucurescu.

VII. Tatăl fraților: Ion, Nicolae, Iosif Hiru, Petre Hiru, a fost Ion I. Cordea, a căror mamă fusese numai recăsătorită cu Firică Firu, (Hirică Hiru).

6) Semnul steluță, acolo unde va mai veni, însemnează „în jurul anului". Două steluțe însemnează fapt neconfirmat de acte.

Nu s'au citat cazurile, ca: Popa Moisă-Moisescu, Popa Rizea-Rizescu.

In ceea ce priveşte populaţia comunei Domneşti, cu toate aceste greutăţi, pe cari le dă variaţiunea de nume, urmaşilor din aceiaş familie, se poate face arborele genealogic al familiilor de astăzi.

Ca punct de plecare, într'un asemenea studiu, se poate lua catagrafia dela 1845, în care se găsesc trecute numele tuturor enoriaşilor de atunci[7]).

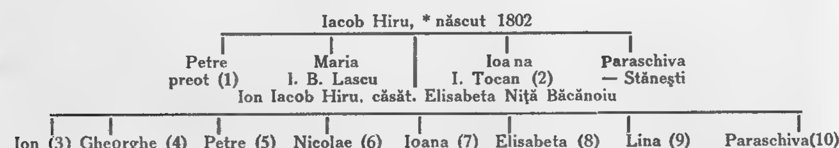
Acea catagrafie are şi un indiciu sigur şi dincolo de anul 1845. Căci, la fiecare nume trecut, se spune şi cuvântul „sin", adică fiul lui a, b, c.

Cercetându-se, astfel, origina fieşcărei familii, se va vedeà că fiecare nume, adică linie, pe schiţă, al enoriaşului existent cu 100 ani şi mai bine în urmă, înseamnează zeci şi sute de familii actuale în comună.

In cele câteva schiţe, ce se găsesc şi'n acest studiu, schiţe a unor familii, nu după alegere, luate din toate straturile sociale, se vorbeşte aproape de toţi strămoşii actualilor locuitori din Domneşti.

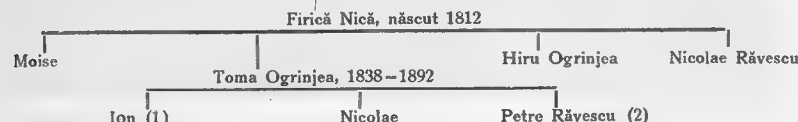
In epoca consolidării s'au format, spre sfârşitul ei, numele definitive.

1. FAMILIA BĂCĂNOIU — HIRU.

1) Căpăţineni-Argeş. — 2) Bădeşti. — 3) căsătorit cu Paraschiva M. Petrică. — 4) căsătorit cu Elena N. Teroiu din Pietroşani. — 5) căsătorit cu Lina Gulie. — 6) căsătorit cu Lina I. Hiru (Olaru). — 7) căsătorită cu Ion I. Şuţu. — 8) căsătorită cu I. I. Muraru. — 9) căsătorită cu I. N. B. Petrică şi 10) Paraschiva, căsătorită cu Nic. M. Chirvasiu.

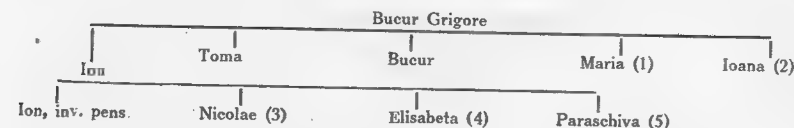
2. FAMILIA RĂVESCU — OGRINJEA.

1) Mort în răsboiul 1916—1918. — 2) cassier Banca Pop. „Domneşti".

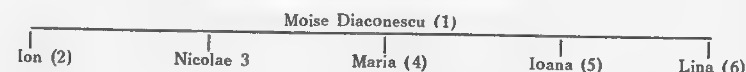
7) Publicată în partea II-a, a acestui studiu.

3. FAMILIA GRIGORESCU.

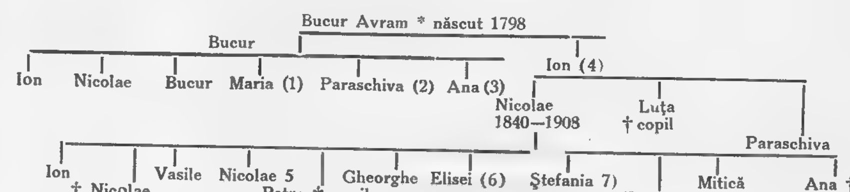
1) căsătorită cu I. I. Stăncioiu. — 2) Ioana căsătorită cu Pavel Gulie. — 3) care are reprezentanţa automobile. — 4) căsătorită cu I. Rusalim. — 5) Paraschiva căsătorită cu Matei Rizescu.

4. FAMILIA DIACONESCU — (MĂCĂU).

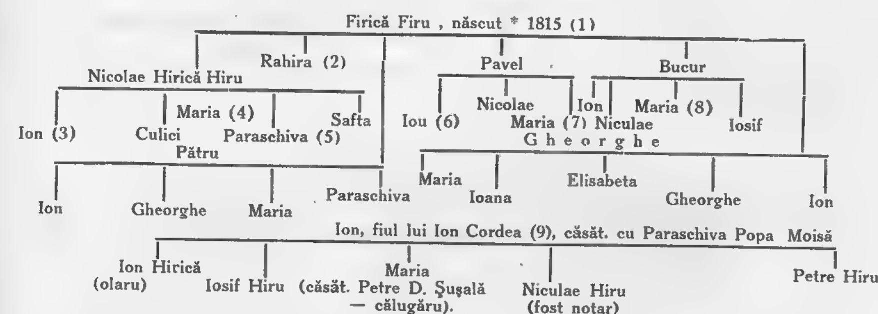
1) A fost fiul lui Gh. Balea din Stăneşti şi fiind luat de suflet, de către Ion Diaconescu, din Domneşti, a luat numele acestuia. — 2) Comerciant, fost consilier judeţean. — 3) fost primar. — 4) căsătorită cu B. Comăndaşu din Stăneşti. — 5) căsătorită cu Ion Gh. Horobeanu şi 6) Lina, căsătorită cu Roman Bărboiu.

5. FAMILIA AVRAM — AVRĂMESCU.

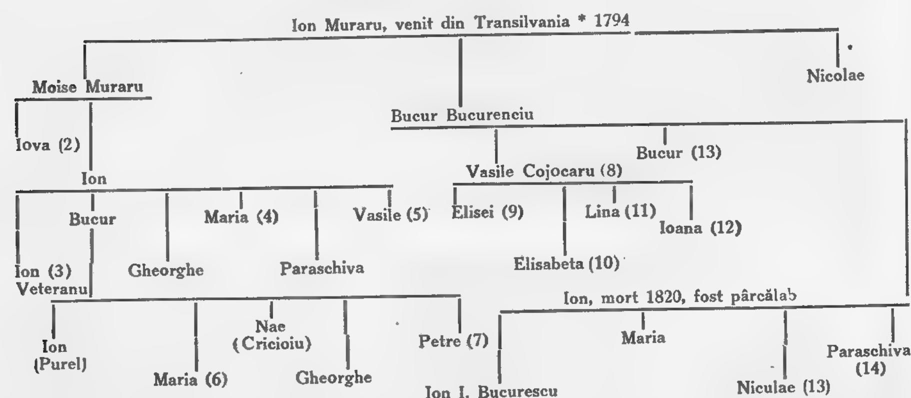
1) căsătorit cu G. Mitucă. — 2) căsătorită cu N. D. Pavel. — 3) căsătorită cu Gh. P. Lupu din Stăneşti. — 4) căsătorit cu Sultana V. Cojocaru. — 5) mort în răsboiu 1916—1918. — 6) învăţător. — 7) căsătorită cu N. Uţa.

6. FAMILIA HIRICĂ — HIRU — CORDEA.

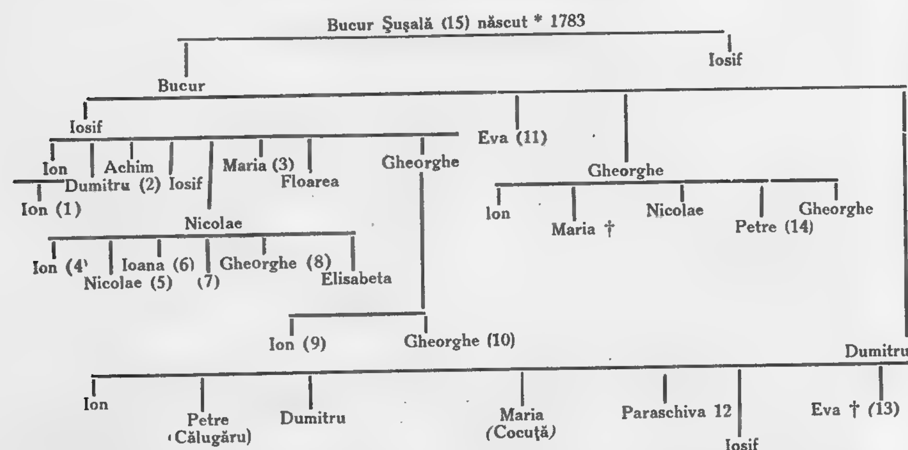
1) Căsătorit cu Paraschiva, văduva lui Ion Cordea, fiica lui Popa Moisă. — 2) căsătorită cu Ion Bucurii. — 3) căsătorit cu Ana Bumbului. — 4) căsătorită Bădeşti. — 5) căsătorită I. Achim. — 6) cunoscut şi sub numele Niţă Oagii. — 7) Pocoiu. — 8) căsătorită cu Nicolae B. Lepărău. — 9) căsătorit cu Paraschiva, fiica lui Popa Moisă, a avut un copil Ion, care a dat naştere la cei arătaţi. Căsătorindu-se a 2-a oară, cu Firică Firu, urmaşii lui Cordea şi-au zis Hiru.

7. FAMILIA MURARU — COJOCARU — BUCURESCU (1).

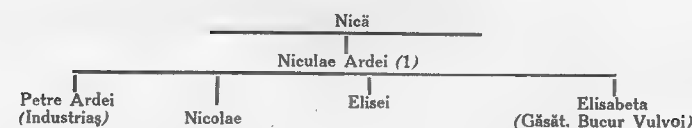
1) Notele coordonate după arătările lui Ion I. Muraru, născut la 1848, Nicolae D. Pavel, Nicolae Bucurescu şi catagrafia dela 1845, publicată în partea 2-a, a studiului de faţă. — 2) căsătorită cu Heroiu din Corbşori. — 3) care are etatea de 92 ani, în 1940. A făcut răsboiul dela 1878—1888 şi trăeşte. — 4) căsătorită în Bădeşti. — 5) mort de tânăr. — 6) căsătorită cu I. D. Pantazin. — 7) mort în Dobrogea, sau după denumirea de atunci, în Turcia, care avea suveranitate asupra Dobrogei. — 8) născut cam la 1818. — 9) fost primar al comunei. — 10) căsătorită cu Ion Iosif Şuşală. — 11) căsătorită Popescu-Muşeteşti. — 12) căsătorită cu Nicolae V. Toader. — 13) Nicolae Bucurescu, cunoscut şi sub numele Brezeanu, fiindcă stă în fosta proprietate a lui Brezeanu, refugiat în Domneşti, dela Breaza-Transilvania. — 14) căsătorită cu Nicolae B. Stăncioiu.

8. FAMILIA ŞUŞALĂ — ŞUŞELESCU.

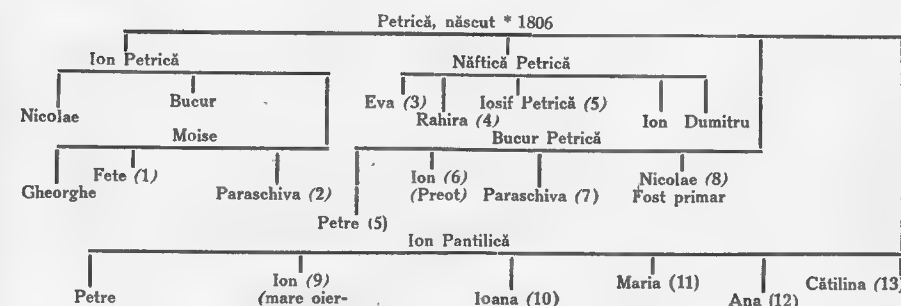
1) căruţaş-piatră. — 2) tatăl fostelor moaşe Şuşală. — 3) căsătorită Bădeşti. — 4) fost ofiţer jandarmi. — 5) pens. militar. — 6) decedată, căsătorită cu Gh. N. Vasilescu. — 7) căsătorită cu Lepa. — 8) învăţător. — 9) care are un fiu, Ion, învăţător (Dobrogeca) şi altul, Gheorghe, ofiţer. — 10) mort în răsboiul 1916—1918. — 11) fostă căsătorită cu Brezeanu. — 12) căsătorită cu Vasile Tecău. — 13) cunoscută şi sub numele de Vuţa Trinii. — 14) cunoscut şi sub numele de Raiciu. — 15) fost printre ctitorii bisericii dela 1828.

9. FAMILIA ARDEI.

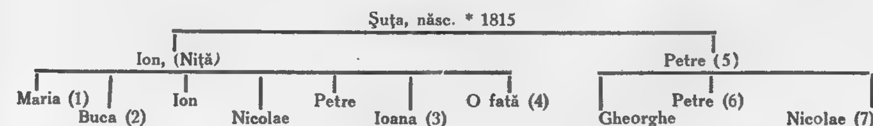
1) Tatălui său, i se zicea Nica, probabil, dela Nică-Ion.

10. FAMILIA PETRICĂ — PANTILICĂ — PETRICESCU.

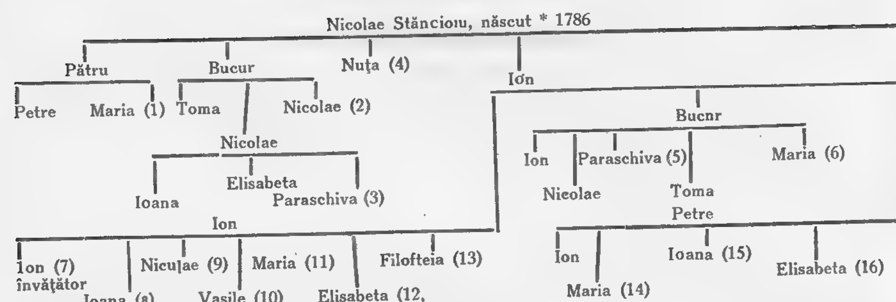
1) Acestea sunt: una căsătorită cu Gh. Niţă Neţ, alta cu I. Niţă Avram, (Mărtăcuţă). — 2) căsătorită cu Ion I. Hiru (Băcănoiu). — 3) care era numită şi Vuţa, căsătorită cu Ion Pr. Ion (Niţă Popii). — 4) căsătorită cu Petre I. Hianu. — 5) Iosif Petrică a fost căsăt. cu Maria Ion Bucurii-Hiru; a fost mare comerciant. Este tatăl lui Ion, Nicolae, Iosif, Luca, Petre (avocat), Gheorghe (învăţător), Maria, căsătorită Burlănescu-Nucşoara, Paraschiva I. Rizescu şi Ioana, căsătorită cu Teodor Stoicescu. — 6) în Jupâneşti. — 7) prima soţie a lui Elisei Cojocaru. — 8) timp de 29 ani. — 9) a fost cel mai vestit negustor din timpul său. Avea munţi cu arendă, prăvălie, casă de bani, prima trăsură din comună. — 10) căsătorită cu Teroiu din Pietroşani. — 11) căsătorită în V. Săliştii. — 12) căsătorită cu Achim If. Şuşală. — 13) căsătorită cu Nicolae Bănilă din Stăneşti.

11. FAMILIA ŞUŢA — ŞUŢU.

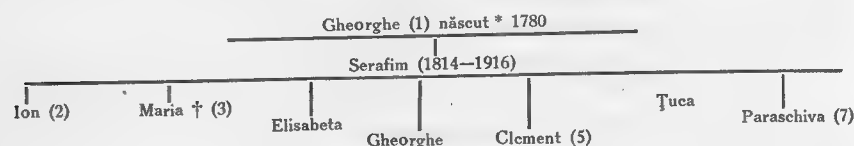
1) căsătorită cu Nicolae Pie Samoilă. — 2) căsătorită cu Iosif Son Preda. — 3) cu Ioan P. Gulic. — 4) căsătorită cu Niţă Dincă. — 5) cel mai mare comerciant de manufactură, din timpul său şi colaborator cu fruntaşii săi, contemporani în desvoltarea comunei. A fost căsătorit cu Maria Jibleanu din Nucşoara. — 6) decedat în răsboiul 1916—1918. — 7) avocat în Câmpulung, fost de două ori deputat de Muscel.

12. FAMILIA STĂNCIOIU

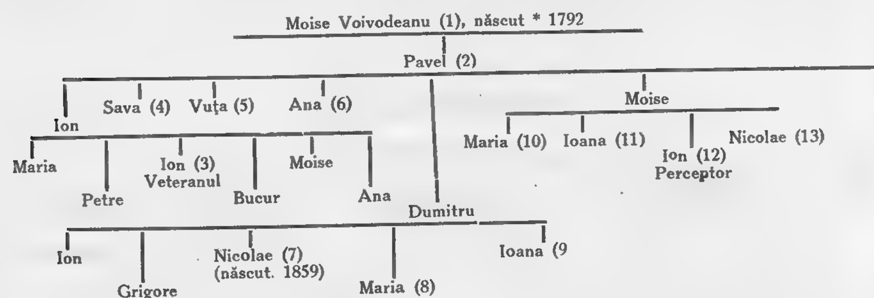
1) căsătorită cu I. Vasile. — 2) căsătorită în Stăneşti. — 3) căsătorită cu Iosif Iacob Achim. — 4) adică Ana, căsătorită cu strămoşul Neţilor. — 5) căsătorită cu pictorul Belizare. — 6) căsătorită cu P. Chirvasiu. — 7) care a trăit între anii: 1861—1940. Dascăl de mare însemnătate. A lăsat ca urmaşi ,pe: Pompiliu, Vintilă, Virgiliu, Cicerone, (avocat), Sofia, Jenica, Olimpia, precum şi Aurelia, căsătorită cu învăţător Gh. P. Petrică. — 8) căsătorită cu P. B. Năftică. — 9) căsătorită la Bucureşti. — 10) căsătorit şi stabilit în Bucureşti. — 11) căsătorită cu P. I. Ticu. — 15) căsătorită în Bădeşti. — 16) căsătorită în Stăneşti.

13. FAMILIA SERAFIM — SERAFIMESCU

1) Tatăl său s'a numit Mihai. — 2) Preotul Ion Serafimescu din Bădeşti. — 3) căsătorită cu Niculae B. Ticu. — 5) Clement care a avut pe Maria, căsătorită cu Elisei Ardei. — 6) căsătorită cu Gh. Pulbere. — 7) căsătorită în Bădeşti, precum şi o altă fată căsătorită tot în Bădeşti.

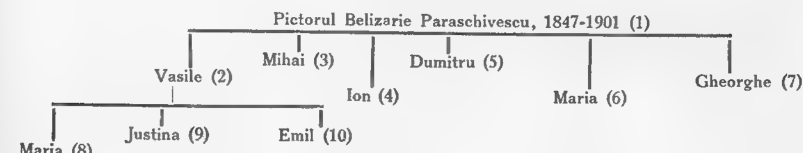
14. FAMILIA PAVEL — PAVELESCU — PĂVĂLECI.

1) născut în Voevodeni-Transilvania. — 2) căsătorit cu Bucura, sora lui Popa Pavel. I se zicea lui Pavel Voevodeanu şi Pavel Chioru. — 3) Este în etate de 92 ani, în 1940. A făcut răsboiul din 1877—78. — 4) căsătorită cu Toader Ene. — 5) căsătorită cu Grigore Ţântatu din Pârâeşti. — 6) căsătorită cu Ion Vasile din Bădeşti. — 7) fost administrator la moşia Maiorului Negulici din Domneşti. — 8) moartă de mică, de pojar. —

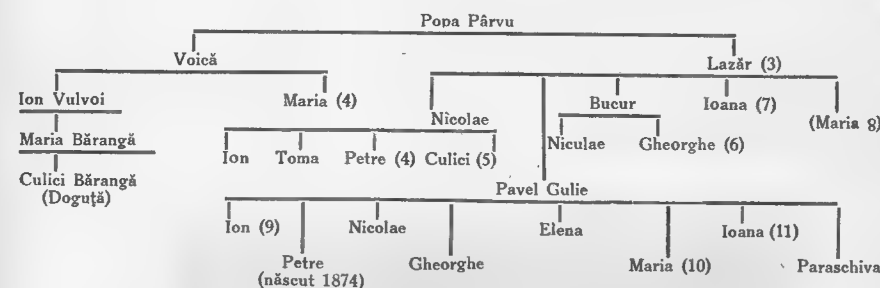
9) căsătorită cu Ion Bucurescu. — 10) căsătorită cu I. Tucă. — 11) este a 2-a soţie a lui Elisei Cojocaru. — 12) care şi-a zis Pavelescu, dela Pavel. — 13) se află în Bucureşti. Soţia sa s'a numit Lucreţia, din Bădeşti.

15. FAMILIA BELIZARIE.

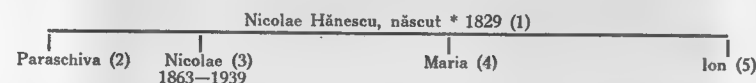
1) A fost născut la Buzău, în 1847 şi a fost adus în Domneşti de Popa Niţă, spre a zugrăvi biserica „Buna Vestire". In Domneşti s'a căsătorit: I-iu cu Safta, născută Ion Sultanii, la 1874 şi a avut pe Vasile şi Mihai, din acea căsătorie, a 2-a oară cu Paraschiva B. Stăncioiu, decedată la 1892. Din această căsătorie a avut pe: Ion, D-tru, Maria şi Gheorghe, a 3-ia oară a fost căsătorit cu Maria din Galeş-Sălişte. — 2) învăţător pens., fost senator. — 3) decedat, fost înv. Dobrogea. — 4) fost colonel activ. — 5) pictor de biserici. — 6) căsătorită în Bucureşti. — 7) pictor de biserici. — 8) căsătorită cu Preotul Mazilescu din Muşeteşti. — 9) decedată, fost căsătorită cu ing. Georgescu. — 10) medic în Bucureşti.

16. FAMILIA GULIE (1) — VÂLVOI — BĂRANGĂ.

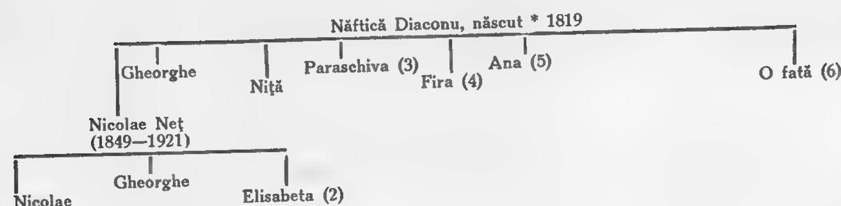
1) Legăturile directe cu familiile Vâlvoi-Bărângă. — 2) A venit din Transilvania în Brădet. Din acesta descind familiile Pârvu din Brădet. Fiul său Lazăr a venit mai întâiu în Brădet. — 3) Probabil născut la Brădet. — 4) căsătorită cu Ion Niţă Cojocaru. — 5) mort de băiat. — 6) căruia i se mai zicea şi ştrejarul. — 7) căsătorită în Vărzăroaia. — 8) căsătorită cu Ion Rahira. — 9) tatăl lui Luca I. Gulie ş. a. — 10) decedată, fost căsătorită Bădeşti. — 11) decedată, fost căsătorită cu I. Muraru-Purel.

17. FAMILIA HĂNESCU (1).

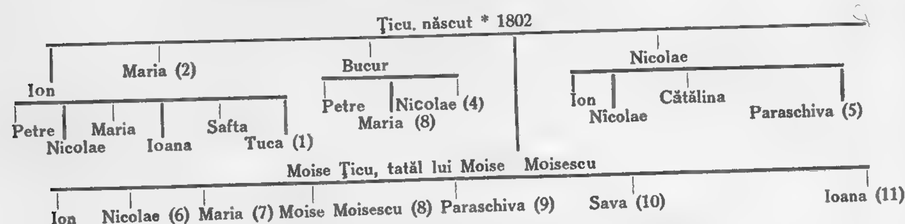
1) Se înrudeşte cu familia lui Hirică Podea. Nicolae Hănescu, a fost notar, învăţător strălucit şi fruntaş de valoare al comunei. Are ca urmaşi pe: Victor, Ioan, decedat, Aurel, Pompiliu, (decedat), Emil, Eugen. — 4) căsătorită cu Ion Nic. Moldoveanu. — 5) decedat de copil.

18. FAMILIA NĂFTICĂ DIACONU — NEȚ (1).

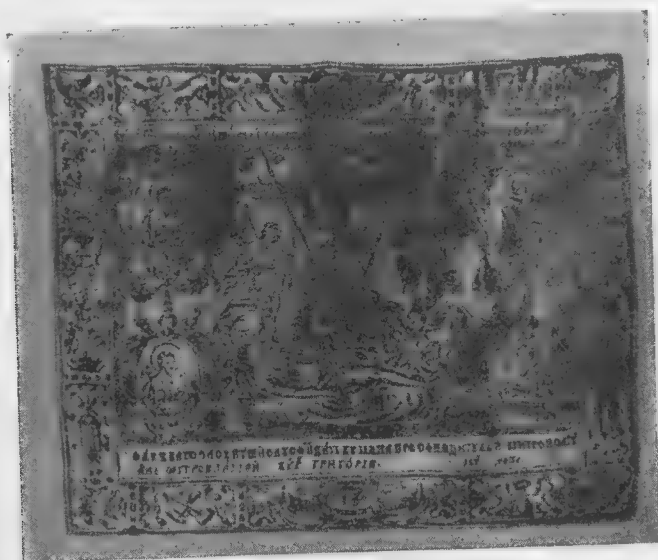

1) Adevăratul nume al fam. Neț- este de Diaconu. S'a ajuns la actualul nume, Neț, dela soția lui Diaconu, care se numea Nuța. — 2) căsătorită cu Preotul Eftimie din Stănești. — 3) căsătorită cu Niculae Tucă. — 4) căsătorită cu Moise Haracliu. — 5) căsătorită cu Bucur Mitu, tatăl lui Gh. Mitu ,pens. ag. veterinar. — 6) căsătorită cu Moise Fianu.

19. FAMILIA MOISE TICU — MOISESCU.

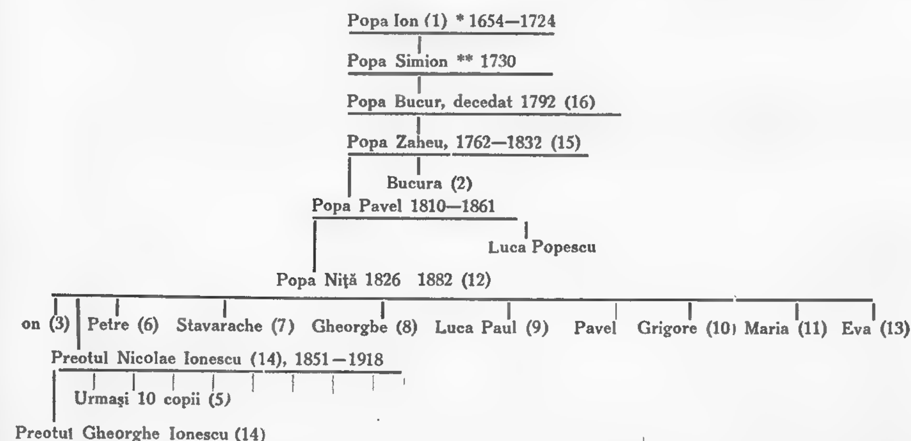

1) mama Nicii N. Bucurescu. — 2) căsătorită cu Iacob Hiru. — 3) căsătorită cu Ion Pantilică. — 4) zis „Velcea", căsătorită cu fata lui Serafim. — 5) căsătorită la Văr-zăroaia. — 6) zis și „Damian". — 7) căsătorită cu Dumitru Pantazi. — 8) fost deputat și senator. Moise Moisescu a avut următorii copii, din căsătoria sa, cu Elena, născută Nicolescu: Elena, Mihai, Maria, Elisabeta, Gheorghe, Paraschiva, Moise, Nicolae. — 9) căsătorită cu Gheorghe Dumitrache. — 10) căsătorită cu Petre Hirică Podea. — 11) decedată de fată.

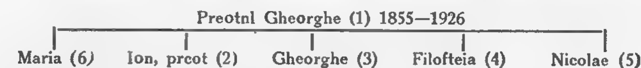
SF. ANTIMIS — Dela biserica veche „Buna Vestire".

20. FAMILIA ION, IONESCU, IONESCU - MUSCEL ȘI LUCA PAUL.

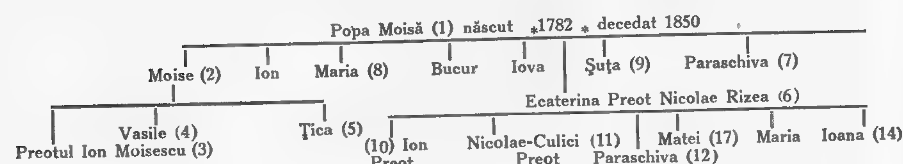
1) A cărui cruce de mormânt s'a găsit și se află, cu inscripția săpată în piatră, la „Muzeul de Antichități" din Domnești. — 2) căsătorită cu Pavel Voivodeanu. — 3) căruia i se zicea și Niță Popii. A trăit între anii: 1851—1918 și a lăsat ca urmași pe: Ion, Maria, (căsătorită cu Ion Grigorescu), Gheorghe, Luca, Elisabeta (căsătorită cu Petre Preda), Nicolae, Petre, Iosif, (contabil). — 4) a trăit între anii: 1856—1918) și a fost preot la Bis. „Buna Vestire". Copiii săi sunt: Ion (fost prefect), Preotul Gheorghe Ionescu, Nicolae, (funcționar), Maria, institutoare, Elisabeta, cu Maria din Bughea (născ. Petrescu) și Petre (Ionescu-Muscel), Grigore (teolog), Filofteia (Tomeciu), Iosif (inginer), Elena, studentă (Preot Radomirescu), cu Elisabeta, născută Toma Dincă Matei, din Mușetești. — 6) mort în răsboiul 1877—1878. — 7) călugărit. — 8) mort în timpul stag. mil. — 9) fost inspector g-ral cooperație, care a trăit între anii: 1864—1939. A lăsat următorii urmași, din căsăt. cu Constanța, născ. Florian (Siliște-Transilvania): Cornelia (Preot Eug. Bărbulescu) și Aurelia (Nicolae P. Șuța). Luca și Titu, cei doui fii ai săi, au murit în răsboiul 1916—1918. — 10) mort de copil. — 11) moartă de copil. — 12) In actele oficiale este trecut: Preotul Ion Duhovnicul Popa Pavel. — 13) moartă de vărsat negru. — 14) Este preot în Domnești, în a 8-a generație, de preoți, în linie directă. — 15) Popa Zaheu, născut la 1762, a decedat la 18 Aprilie 1832, în etate de 70 ani. La înmormântarea lui au slujit preoții: Pavel, Nică-Bărangă, Bucur-Dejenaru, Moise sin Bucur Cioc. — 16) Popa Pavel, (1810—1861), mergând la mitropolia din București, spre a se preoți, la etatea * 23 ani, a făcut drumul cu căruța, mijlocul de transport al timpului. Acest drum trecea și prin pădurea „Râioasa", vestită prin cuiburile haiducilor de odinioară. In pădure haiducii au prins pe tânărul Pavel și pe însoțitorii lui. Timp de o săptămână i-au ținut secvestrați, până ce ei, haiducii, s'au reîntors dintr'o nouă „lovitură". I-a ținut secvestrați, spre a nu-i divulgă, în București, tânărul Pavel și însoțitorii lui. Astfel, lui Popa Pavel, i s'a zis și „haiducul", după pățania din jurul preoției lui.

21. FAMILIA PREOTULUI GHEORGHE SAMOILESCU.

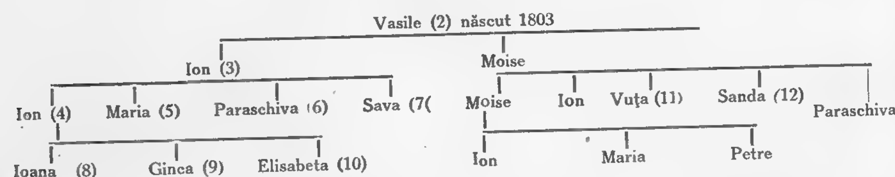
1) Este de origină din comuna Pietroșani. — 2) i se zice și Preotul Nițică, stabilit la Băjești. — 3) colonel. — 4) căsătorită cu Preotul Toma Popescu din Retevoiești. — 5) fost func. poștă și finanțe, pens. — 6) căsătorită cu Vasile Belizarie.

22. FAMILIA PREOTUL MOISESCU—RIZESCU.

1) Este ctitor la biserica „Intrarea în biserică“ Tatăl său este mult probabil a fi Bucur Cioc. Spre sfârşitul vieţei s'a călugărit şi este înmormântat la Schitul Robaia. — 2) fost cânt. bis. — 3) care a ridicat noua biserică „Intrarea în biserică“ şi are ca urmaşi pe: Vasile, Maria, căsătorită cu Ionescu din Corbşori, Elisabeta căsătorită I-iu cu Popescu din Muşeteşti, Elena căsătorită cu Gh. Moisescu din Corbşori. — 4) fost cânt. bis. şi func. poştal şi are pe: Ion (mort răsb. 1916-1918), Victor, Vasile, Aurelia şi Juştina. — 5) căsătorită cu Istrate Sora din Pietroşani. — 6) căsătorită cu Nicolae Buceloiu. — 7) căsătorită I-iu cu I. Cordea, apoi cu Hirică Hirică. — 8) Popa Rizea este venit din Jupâneşti şi a funcţionat în locul lui Popa Moisă, socrul său. — 9) este altă Şuţa, nu în legătură cu fam. Şuţa. — 10) în Câmpulung. — 11) în ultimul timp, în Stăneşti, unde a decedat în 1924. — 12) căsătorită cu Popa Radu din V. Faurului. — 13) Matei Rizescu. — 14) căsătorită cu Nicolae Ionaşcu.

23. FAMILIA VLĂDESCU (1).

1) îşi trage origina din comuna Vădeşti-Muscel. — 2) a fost căsătorit cu Linca. — 3) s'a căsătorit cu Vuţa din Pârâeşti. — 4) Ion I. Vlădescu. — 5) căsătorită cu Ion Cornete. — 6) căsătorită cu Ion Lepa. — 7) căsătorită cu Ion Moise Nistoroiu. — 8) căsătorită Bădeşti. — 9) căsătorită cu Ion Don Horobeanu. — 10) şi încă o fată moartă de scarlatină. — 11) căsătorită în Vlădeşti. — 12) căsătorită cu Anton Naumovici.

PERIOADA INTÂIA

1. Starea socială. — 2. Fruntaşii comunei şi noua structură economică. — 3. Popa Niţă. — 4. Severitatea lui Popa Niţă. — 5. Pictura bisericei ridicată de Popa Niţă. 6. Şcoala lui Popa Niţă. — 7. Organizarea învăţământului. — 8. Caracterul acestei perioade.

1. Starea Socială.

Incepe prima perioadă din epoca consolidării comunei Domneşti într'o stare aproape cu totul nouă din viaţa statului nostru.

Sub conducerea politică din prima parte a sec. 19-lea, ţăranii duceau o viaţă care se apropia mai mult de a robilor, decât de vieaţa lor actuală.

In vieaţa publică ei nu puteau avea manifestări largi.

REGELE CAROL I-iu (1866—1914)
A vizitat comuna Domneşti, în timpul domniei Lui şi personal, aci, a decorat pe Popa Niţă.

După revoluţia dela 1821, 1848, după Unirea dela 1859, este adevărat, au venit multe îndreptări în ţară, dar acestea erau numai fazele procesului social tranşat mai târziu.

Până la această epocă, care începe cu domnia regelui Carol I-iu, 1866, toate strădaniile luptătorilor români, fuseseră în a se câştiga independenţa noastră ca popor.

Ori, câştigându-se aceasta, în măsura cunoscută, se păşea şi la îmbunătăţirea stării sociale a ţăranilor.

Satele noastre, sub aspectul pur social, nu sub cel economic, până aci nu puteau fi caracterizate prin acţiuni duse, în mod constant, de către fruntaşii localnici. Căci, acţiunile mari, le duceau proprietarii moşiilor. Preoţii, singurii mai primiţi, în treburile publice, erau tot ţărani şi atare şi ei, îşi desvoltau o activitate, până la această epocă, în jurul vieţei satului, dar nu cu reforme care să atragă impunător atenţiunea stăpânirei.

Reformele mari, ce au străpuns prima parte a sec. 19-lea, au dus la expansiunile din epoca consolidării, unde fruntaşii satelor, au putut decide viitorul acelor sate.

Starea de lucruri, sub forma aceasta, s'a pus şi la Domneşti.

Scrie Ed. de Amicis, că „soarta multor oameni a atârnat de faptul dacă în casa părinţilor lor a fost sau nu o bibliotecă".

Soarta popoarelor, decâteori n'a atârnat de un om, pentruca siguri să fim că, întotdeauna soarta satelor a atârnat de fruntaşii pe care i-au avut!

Acolo unde s'au găsit fruntaşi şi cu voinţă şi dragostea de a lucrà, ideologia locuitorilor, este diferită de a acelora din satele fără asemenea fruntaşi.

2. **Fruntaşii comunei şi noua structură economică.**

In perioada aceasta apare creaţiunea fruntaşilor comunei, într'o formă cu totul nouă, faţă de trecut. Fruntaşii îşi au o libertate de acţiune mai întinsă, ei singuri pot conduce aspiraţiunile comunei, nu mai există îngrădirile trecutului.

Moşia Domneşti fiind a mânăstirii Argeş, satul a primit-o, prin secularizare. O nouă ordine socială, o nouă structură economică se aflà în pragul satului Domneşti.

Sub aspectul, dar, al proprietăţii individuale şi al rezidirii satului, pe bază nouă, ca efect al proprietăţii individuale, fruntaşii de atunci au avut o sarcină istorică.

Incât, ideile reformelor sociale, prin secularizarea averilor mânăstireşti şi educaţiunea poporului, precum şi stările economice de a fi îndreptate, au fost grijea celor cari au muncit aci, în perioada aceasta, care inaugurà etapa desvoltării viitoare, a comunei Domneşti.

Ajutaţi şi de spiritul vremei, Unirea şi Dinastia nouă[8]), aceşti fruntaşi ai comunei, grupaţi în jurul unui preot, Preotul Ion Duhovnicul, sin Popa Pavel, cunoscut în popor sub numele de Popa Niţă, fruntaşii comunei au dat cea mai elocventă pildă de jertfă, pentru ridicarea ei, de înţelegere între ei şi de muncă înfrăţită. Această înţelegere, se va vedeà, mai ales, cu prilejul construirei nouei bisericii „Buna Vestire".

In rândul acestora, cari au ajutat la construirea bisericei, după arătările Preotul Nicolae Ionescu[9]), fiul lui Popa Niţă, sunt:

Ioan Stăncoiu, Hirică Hiru, Gheorghe Hristea, Nicolae Buceloiu, Dumitru Şuşală, Năftică Băcanu, Achim Ilie, Serafim Gh. Mihai, Luca Popescu, Nicolae Hănescu, Iosif Niculescu, Moise Boşcănici, Petre Popa Nică, Pavel Voivodeanu, Hirică Podea, Năftică Pantazin, Nicolae Ionaşc, Moise Ticu, Pantilică Petrică, Ion Hirică Hiru, Moise Vlădescu, Ion Vlădescu, Bucur Grigore, Bucur Samoilă-Ani, Ion Samoilă-Ani, Ioan Iliuţă, Nicolae Piuaru, Ioan Hianu, Ioan Roibu, Bucur Stăncioiu, Nicolae Tomi, Iosif Şuşală, Gheorghe Şuşală ş. a.

In ceea ce priveşte activitatea dusă pentru întreg satul, Popa Niţă avea lângă el şi pe enoriaşii parohiei „Intrarea în Biserică", în în frunte cu Preotul Nicolae Popa Rizea[10]).

Deasemenea, mai sunt bătrânii de atunci[11]), cari avuseseră un rol în conducerea satului şi în epoca precedentă, ca de pildă Pantilică Pătru, Samoil Dumitru ş. a.

In afară de construirea bisericei „Buna Vestire", în toate direcţiunile s'a lucrat: s'a desvoltat şcoala, s'au făcut primele alinieri în comună, s'au fixat norme pentru construcţia caselor, care trebuiau să aibă ferestre de cel puţin 7 „palme" înălţime.

3. **Popa Niţă.**

Numele său este legat de epoca consolidării comunei Domneşti. Spiritul lui creator a avut repercursiuni şi'n epoca următoare.

El a intrat adânc în viaţa intimă a sătenilor, i-a fascinat prin puterea lui de creaţie, de muncă efectivă, prin mila lui de nevoiaşi, prin severitatea lui legendară.

Popa Niţă a ridicat o biserică, cea mai mare şi frumoasă biserică din regiune, a impus voinţa lui locuitorilor, de a-şi reconstrui satul. Prin munci colective, a pornit şi la alinierea posibilă, la 1870, în comună, la împietruirea drumurilor. A făcut a învăţà carte şi adulţi, de a fi în sat oameni cu vădite însuşiri morale şi a munci cu râvnă pentru binele obştesc.

Pildă de jertfă a dat, el, Popa Niţă, cel dintâiu, care şi-a lăsat familia în suferinţă, pe preoteasa lui, Eva şi cei 10 copii, într'o casă în care plouà, pentruca să se ridice biserica nouă „Buna Vestire" sau să se construiască podul peste Râul Doamnei.

Averea lui a fost mereu împuţinată prin pasiunea ce-o aveà în

---

[8]) A se vedeà şi operele: Pamfil C. Georgian: Intemeierea Dinastiei Române, 1866. Ed. 1940, pag. 60; Paul Henyi: L'abdication du Prince Couza et l'avénement dela dynastie de Hohenzollern au trone de Roumanie. Paris, 1930; Marcel Emerit: Madame Cornu et Napoleon III. Paris, 1937; Nicolae Iorga-Istoria Lit. Româneşti în veacul XIX-lea, vol. II, Vălenii de Munte şi I. Lupaş: Acte şi documente privitoare la Istoria Românilor, 1821—1856, (Comunicare la Acad. Rom. 6 Februarie 1931).

[9]) **Preotul Nicolae Ionescu** — Memoriu cit.

[10]) Preotul Rizea este ginerele lui Popa Moisă şi tatăl Preotului Ion Rizescu, care a slujit la Câmpulung, al Preotului Culici, care a slujit în ultimul timp la Stăneşti, al Paraschivei căsăt. la V. Faurului cu Popa Radu, al lui Matei Rizescu şi al Ioanei, fostă soţie a lui Nicolae Ionaşcu.

[11]) **Petre Ionescu-Muscel**: „Contribuţii la Istoria Comunei Domneşti" pag. 20. Ed. 1940.

a înfăptui opere mari. Ajunsese să se prăbuşească casa în care el trăià, casă care rămăsese şi ea dela tatăl său, Popa Pavel. Nu fusese în stare a-şi clădi măcar o casă de locuit; a fost însă în stare a pune temelia nouă a comunei, care avea să însemneze cu timpul un centru mare, cel mai mare centru administrativ din judeţul Muscel; centrul năzuinţelor satelor din regiunea Râul Doamnei, centru de onoare în judeţul Muscel.

Tatăl său, Popa Pavel, slujise la biserica de lemn, cu hramul „Buna Vestire". Despre Popa Pavel se spune că era „falnic" şi piept puternic contra „păgânilor" şi celor „răifăcători". Mama lui Popa Niţă a fost preoteasa Păuna. In ziua de 28 Ianuarie 1861 a decedat Popa Pavel[12]).

Date mai însemnate din viaţa lui Popa Niţă, sunt:

a) Tatăl său a fost Popa Pavel, fiul lui Popa Zaheu, decedat la 1832. Popa Zaheu a fost fiul lui Popa Bucur, decedat la 1792. Din tată, în fiu, înaintaşii lui Popa Niţă au fost preoţi la Domneşti. Crucea de piatră, pe care este trecut anul 1724, cu numele Popa Ion, este verosimil a crede că este în legătură cu vreun străbun a lui Popa Niţă.

b) Popa Niţă s'a născut în anul 1826. A fost preoţit în anul 1854. Enoriaşii din Domneşti au cerut să fie hirotonit şi ca duhovnic al lor, ceea ce s'a aprobat cu Pitacul Nr. 57 din 13 Martie 1858.

A murit în anul 1882, în etate de 56 ani. Soţia lui, preoteasa Eva, i-a supravieţuit 22 ani, murind în anul 1906.

Despre acest mare preot, actele istorice spun:

I. Biserica „Buna Vestire", ridicată de Popa Niţă, a fost sfinţită în anul 1872.

Pisania bisericei s'a aşezat şi scris, mai târziu, după ce Popa Niţă murise.

Pe această pisanie, după moartea ctitorului bisericei, este scris:

„Având în capul ei ca contribuitor şi ostenitor, pe Pr. I. Duhovnicul *(Popa Niţă)*, sin (fiul lui) P. Pavel, din această comună".

„Au mai contribuit şi alţi pioşi creştini cu ofrande strânse prin osârdia Pr. I. Duhovnicul, *Isvoditorul* şi *stăruitorul fără prejet, până la terminarea acestui sf. locaş*".

II. In legătură cu istoricul bisericilor, din judeţ, s'a cerut ca preoţii să facă memorii scrise şi să le trimeată la Protoierie. In

12) Lui Popa Pavel i se ziceà şi haiducu, pentrucă el a fost prins de haiduci, în pădurea Râioasa, când mergea la Bucureşti a se preoţi. Ţinut de ei sequestrat câtevà zile, până ce au revenit dintr'o „haiducie" haiducii, spre a nu fi divulgaţi înainte de isprava lor, i-a rămas şi lui porecla de „Haiducu".

anul 1906, s'a trimis un „Memoriu"[13]) şi dela Domneşti, care cuprinde şi următoarele:

„O deosebită distincţiune are Pr. Ioan Duhovnicul, atât pentru energia cu care a lucrat la înrădăcinarea sentimentului religios în popor, cât şi pentru activitatea depusă pentru ridicarea actualului locaş al bisericei parohiale, operă *pentru care M. S. Regele Carol I, în 1878, cu ocazia trecerei M. Sale prin comună, vizitând localul bisericii, I-a conferit medalia de aur „Serviciul Credincios"*[14]).

Dela Popa Niţă se află în Domneşti numeroase opere istorice, între care, mai principale sunt cele în legătură cu biserica „Buna Vestire", cu clopotniţa ei, în formă de intrare într'o mânăstire, din secolele depărtate, cu gropornița, veşminte, însemnări[15]).

4. Severitatea lui Popa Niţă.

Se povestesc şi astăzi cazuri, în care Popa Niţă dovedeà severitate.

De pildă, în satul Domneşti n'aveà voie a fumà niciunul dintre enoriaşii săi.

Trecătorii prin Domneşti n'aveau voie a fuma nici pe drum.

Severitatea sa constructivă şi moralizatoare, ajunsese a fi cunoscută şi de către forurile înalte bisericeşti. Aşa se explică că însăşi Regele Carol I a aflat de acest preot, pe care personal l-a decorat, în satul Domneşti.

Forurile bisericeşti superioare erau încrezătoare în acest preot destoinic, pe care-l delegà a face şi diferite anchete, cu caracter bisericesc.

In privinţa aceasta, există chiar un raport[16]) înaintat de Popa Niţă, adică Preotul Ion Duhovnicul, la 25 Mai 1859, către Protoierie, în legătură cu o anchetă ce a făcut-o la Poienărei, cu prilejul unui călugăr Clement, refugiat dela Schitul Robaia.

Alt document, asupra severităţii lui Popa Niţă, este o reclamaţiune făcută contra dânsului, la Protoierie, de către Ion Rahira şi Maria I. Gulie, în anul 1864. Se văitau aceştia că Popa Niţă nu voieşte a le face formele de căsătorie.

Reclamaţia a fost dată în cercetarea Preotului Nicolae, tot din Domneşti, spre a referi asupra celor arătate de Ion Rahira şi Maria I. Gulie.

13) Preotul Nicolae Ionescu: Memoriu publ. Rev. Ist. a com. Domneşti, Nr. 2.
14) Ibidem.
15) In total, aşezarea ei, seamănă cu Mânăstirea Cernica.
16) Publicat în „Revista Istorică comunei Domneşti". Nr. 2.

Răspunsul a fost:

a) că nu este voia mamei tânărului să ia pe Maria Gulie;

b) că nu este nici voia rudelor celor mai de aproape;

c) că, proetul duhovnic a zis că nu se pot cununà, fiind popriți de canoanele pravilei.

Elementele acestea, din documentul oficial menționat, întăresc convingerea că Popa Niță era și un păzitor sever, al regulelor de morală și a celor bisericești.

Mai rezultă, din răspunsul dat către Protoerie că, în acel timp, părerea părinților și a rudelor apropiate, erà una dintre condițiunele deseamă, în facerea unei căsătorii. Era efectul obiceiului pământului[17]).

Popa Niță a fost cea mai mare și reprezentativă figură din istoria comunei Domnești; nici până la el și nici dela moartea lui, până astăzi, altul nu l-a depășit.

5. Pictura bisericei ridicată de Popa Niță.

Biserica „Buna Vestire“, ridicată de Popa Niță, este și astăzi una dintre cele mai mari și frumoase din județul Muscel.

PICTORUL BELIZARIE PARASCHIVESCU (1847 — mort 23 Januar. 1901) In fotografie cu soția sa Maria din Galeș-Săliște).

Incă, de când se lucrà la zidăria ei, Popa Niță s'a gândit la pictorii mai însemnați, din acea vreme, spre a-i chemà, s'o zugrăvească.

Din informațiunile ce le-a cules, a dovedit de un pictor vestit, în zugrăveli de biserici, Belizarie Paraschivescu, născut în Buzău.

Pe tatăl său îl chemà Spirea, iar pe mama sa, Evdochia.

Când pictorul Belizarie a venit la Domnești încă nu ajunseseră lucrările bisericei în stadiu de a fi zugrăvită.

După câțivà ani, Belizarie a început a o zugrăvi. In acest timp el s'a căsătorit în Domnești, unde a rămas aci, pentru totdeauna.

17) Petre Ionescu-Muscel: op. cit. pag. 16.

DUHOVNICUL ION SIN POPA PAVEL
POPA NIȚĂ (1826 — 1882).

Popa Niță, sau Preotul Ion, a fost făcut duhovnic cu pitacul Nr. 57, la data de 13 Martie 1858. Este cunoscut și sub numele de DUHOVNICUL ION. A moștenit o frumoasă avere, însă a murit sărac; și-a închinat viața și averea binelui obștesc. A fost decorat de Regele Carol I. Este figura cea mai representativă a secolului XIX-lea, din com. Domnești. Istoria comunei, din acea vreme, merge paralel cu viața lui.

CATAPETEASMA — Biserica „Buna Vestire".

PISANIA BISERICII ACTUALE, CU HRAMUL „BUNA-VESTIRE" :

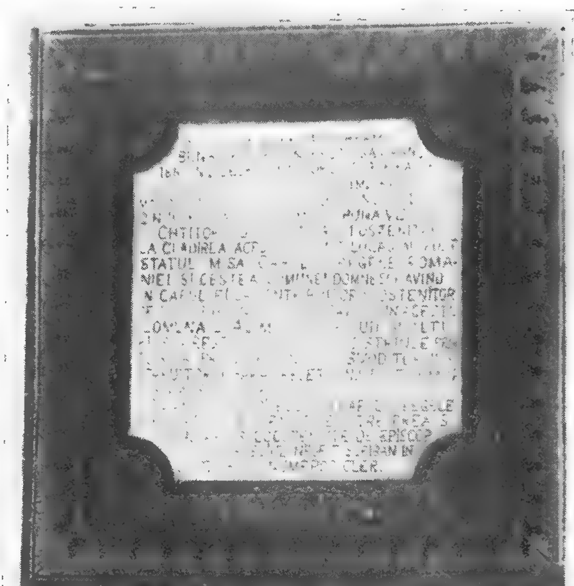
„Această Sf. biserică, cu hramul „Buna-Vestire", începutu-s'a la anii 1863, în zilele domnitorului „Alexandru Ion Cuza și ale Prea Sfințitului Mitropolit Primat Nifon și s'a zidit în locul celui din „I-iu, fostă tot hramul Buna-Vestire.

„Ctitorii, contribuitori și ostenitori la clădirea acestui Sfânt locaș au fost : Statul, M. Sa Carol I-iu „Regele României și obștea Comunei Domnești, avînd în capul ei ca contribuitor și ostenitor, pe „Pr. I. Duhovnicul, sin (fiul lui) P. Pavel din această comună. Au mai contribuit și alți pioși creștini „cu ofrande strânse prin osârdia Pr. I. Duhovnicul, isvoditorul și stăruitorul fără prejet, până la „terminarea acestui Sf. locaș.

„La anii 1872, în zilele M. S. Carol I-iu Regele României, biserica s'a sfințit de către P. S. Arhiereu „și Locoteninte de Episcop al Epar. Argeșiul Neofit Scriban, însoțit de un numeros cler".

BISERICA „BUNA VESTIRE". — Ridicată (1863—1872), pe locul celei de lemn, dela 1777, prin munca fără preget a lui Popa Niță.

PISANIA NOUEI BISERICI „BUNA VESTIRE".
(Textul în pag. anterioară).

GROMNIŢA. — In care s'a amenajat „Muzeul de Antichităţi".

CASA DUHOVNICULUI ION SIN PAVEL. (POPA NIŢĂ).

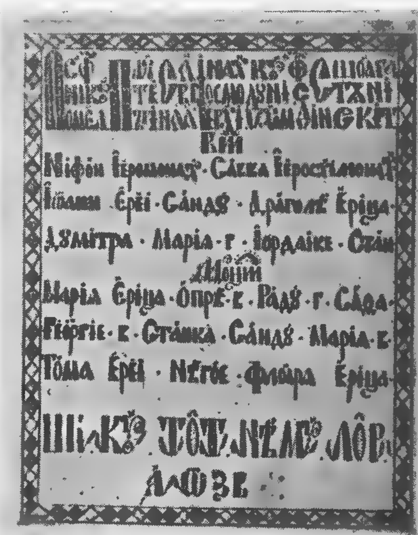
In casa aceasta a locuit Preotul Ion sin Pavel, adică Popa Niţă. In ea s'a născut Preotul Nicolae Ionescu, precum şi Luca Paul şi Ion Preotul, fraţii săi.

A avut, cum se va vedeà, mai mulţi copii şi numele său este, astfel, legat de pictura bisericei.

El făcuse şcoala de pictură a Pitarului Nicolae Teodorescu, care a zugrăvit Episcopia din Buzău şi Mitropolia din Bucureşti.

Stilul în care a pictat şi biserica din Domneşti, a fost stilul neo-bizantin, adică o tranziţie între stilul bizantin, atonistic, la cel clasic, realist.

Belizarie a zugrăvit, cu arta şi hărnicia lui, numeroase locaşuri de închinăciune. Printre acestea sunt: Tâmpla dela „Biserica Domnească" din C. de Argeş, bisericile dela: Berevoieşti, Pietroşani, Nucşoara, Corbi, Flămânda (Câmpulung), Tigveni, Piteşti, M-tirea Văleni, M-tirea Stănişoara, M-tirea Frăsineni, Rudeni, Stroeşti, Zărneşti, Groşi, ş. a.

POMELNIC — Dela Sf. Schit „Stănişoara".

In Domneşti se află un pomelnic dela Schitul Stănişoara. Nimeni n'a putut da vre-o explicaţie, asupra modului cum acest pomelnic a ajuns la biserica „Buna Vestire" de aci.

Credem că acest pomelnic n'a putut fi adus aci, decât de pictorul Belizarie, care se aflà mereu în legătură cu toate schiturile şi bisericile din regiune[18]).

Descendenţii săi, sunt[19]):

a) Prima oară, a fost căsătorit la 1871, cu Safta, născută Ion

---

[18]) Textul este: „Pomelnicu sf. părintelui Sabbaa Ieroshimonah Duhomnicu din sf. schit Stănişoara".

Vii: Nifon — Ieromonah, Sabbaa ieroschimonah, Ioann Erei Sandru, Dragolea Eriţa Dumitra, Maria G. Iordaike Stan.

Morţii: Maria Eriţa, Oprea B. Radu, G. Satha, Gergie B. Stanca, Maria B., Toma Erei, Neagoe, Floarea Eriţa. Şi cu tot neamul lor" 1872.

[19]) In Muzeul de Antichităţi religioase din Domneşti se află şi pomelnicul familiei sale, scris cu litere chirilice, datat anul 1874. El cuprinde:

Vii: Belizarie, Paraschiva, Vasilie, Mihalache, Petrache, Costache, Sultana, Ioan, Dumitru.

Morţii: Spiru, Elenca, Nicolache, Iancu, Joiţa, Zahareni, Chiriachiţa, Marcu, Doiţa, Sapta, Safta, Efimiţa, Ioan, Ioan, Filofteia, Ana, Ana, Elena, Ioan, Maria.

Sultanii. Aceasta a murit după 6 ani. Din această căsătorie, a avut pe Vasile şi Mihai[20]), învăţători.

b) A doua oară a fost căsătorit cu Paraschiva B. Stăncioiu, care a decedat la 1892. Cu aceasta a avut pe: Ion, Dumitru, Maria şi Gheorghe.

c) Din a 3-ia căsătorie, cu Maria, de fel din Galeş-Sălişte, Belizarie[21]) n'a avut niciun copil.

6. **Şcoala lui Popa Niţă.**

In Domneşti luaseră fiinţă şcoli pentru copii, încă din prima parte a sec. 19-lea. S'a văzut că Nicolae Domnescu şi Andreiaş, cântăreţii bisericilor, erau şi învăţătorii copiilor.

Aceste şcoli funcţionau pe lângă bisericile respective. La biserica „Buna Vestire", de lemn, sub Popa Pavel, funcţionà o şcoală chiar în condiţiuni mulţumitoare.

ICOANĂ VECHE. — La biserica unde a slujit Popa Niţă.

Paralel cu aceste şcoli, pentru copii, Popa Niţă a mai făcut o şcoală pentru tot satul, adulţi şi copii.

Şcoala aceasta, cu destulă originalitate, funcţionà în prispa caselor vechi, ale lui Luca Popescu, situate pe locul care-i astăzi proprietatea Preotului Gh. Ionescu, lângă iaz, la capătul str. Regina Maria, peste drum de casele lui Eremia Mitu.

In aceste case a fost, cândva, chiar o cazarmă.

Popa Niţă, ani de zile, a învăţat în această sală, prispă, pe cei maturi şi copiii, a scrie şi ceti.

---

20) Decedat în Dobrogea, unde a fost învăţător.

21) Decedat în anul 1901.

Cum nu existau pe atunci tablele de scris, acestea erau înlocuite cu un strat de nisip aşezat pe o masă.

Pe acest strat, de nisip, Popa Niţă făceà schema literelor, învăţà pe elevii săi, mari şi mici, să citească.

Scrierea, de către săteni, se făceà, la şcoala asta, pe o tablă de lemn, bine lustruit, cu cărbune. Incă nu erà generalizată creta.

Astfel, Popa Niţă, a creiat o şcoală neoficială, care a dat putinţa şi celor mai în vârstă a cetì şi scrie.

Despre această şcoală, spun bătrânii satului, (Nicolae Dumitru N. Pavel, Nicolae Vasilescu, ş. a.), se dusese vestea şi la ea veneau a învăţà şi locuitori din satele vecine.

Cu moartea lui Popa Niţă, şcoala a încetat a mai funcţiona. A rămas însă ceva, până apropiat de zilele noastre, ca product spiritual dela această şcoală.

Işi vor aminti toţi aceia cari încă au trecut vârsta de 30 ani, că, în Domneşti, era un bătrân, cu o înfăţişare de biblie: păr alb, barbă şi mai albă, copleşit de ani, mult respectat. Este vorba de bătrânul Serafim[22]). Acesta fusese cântăreţ a lui Popa Niţă. In sat, toată lumea îi săruta mâna, ca celui mai venerat preot. Toată lumea respectà pe bătrânul Serafim.

El, bătrânul Serafim, mergea la biserică, cu toiagul în mână, spre a se sprijinì în el şi cu nişte ochelari, legaţi cu sfoară de cânepă de minteanul lui larg. Erà bătrân!

Pe acest bătrân, în orice sărbătoare, după eşirea dela biserică, îl găseai pe sala vreunei case din sat, unde strângeà fete şi flăcăi şi le explicà din rosturile vieţei.

Ţineà aceste cursuri prin toate casele, unde dovedeà lume strânsă. Şi-l ascultau cei tineri. Cei mai în etate, le spunea ascultătorilor:

— „Cu mare băgare de seamă, să cinstiţi pe bătrânul Serafim! „El este dintre aceia care a lucrat cu Popa Niţă"!

Şi când spunea, Popa Niţă, vorbitorul, se şi ridicà de pe scaun, ca semn de respect.

In Noembrie 1916, în etate de 103 ani, veneratul Serafim, a căzut bolnav la pat.

Trăgeau clopotele a jale, la amândouă bisericile din Domneşti, într'o zi de Noembrie 1916. Armatele germane rupseseră frontul dinspre Argeş şi se apropiau şi de Domneşti, de unde se auzeà de-a-binelea, şuieratul gloanţelor.

---

22) In acte este trecut Mihai Gh. Serafim, mort la 1 Noembrie, în anul 1916, în vârstă de 103 ani.

In timpul acesta, bătrânul Serafim, era mort şi se zoreà cu îngroparea lui, într'un sat rămas pustiu. Căci, locuitorii comunei, de frica armatelor streine, se refugiaseră, spre Piteşti, în sate mai depărtate, în locuri mai ascunse.

Şi la cimitirul bisericei „Buna Vestire", ridicată de Popa Niţă, a fost îngropat bătrânul Serafim, în ziua de 14 Noembrie 1916, exact la ora când prin capătul de sus, al Domneştilor, intrau primii soldaţi streini în sat.

Bătrânul Serafim, care a trăit 103 ani, a fost ultimul dintre colaboratorii lui Popa Niţă. El a continuat şcoala din prispa caselor lui Luca Popescu, pe prispele a numeroase case din satul, care a cunoscut strălucita perioadă istorică legată de numele lui Popa Niţă.

7. Organizarea învăţământului.

Dela şcoala modestă din timpul lui Popa Ion şi până la şcoala lui Popa Niţă, a trecut aproape un secol şi jumătate.

Frământările istorice din vieaţa celor două ţări româneşti n'au îngăduit o organizare a învăţământului primar, în mod unitar, nici barem de îndată după unirea dela 1859.

Regulamentele organice au avut, cum s'a arătat, dispoziţiuni şi cu caracter şcolar; acestea s'au aplicat în Ţările Unite până la 1865, când s'a pus în aplicare întâia lege a învăţământului în România, elaborată numai de către Români.

Legea s'a lucrat în anul 1864; în anul următor a intrat în vigoare şi s'a aplicat în perioada aceasta. Noua reformă cuprindea 418 articole[23]).

Cele referitoare la învăţământul rural, sunt cuprinse la art. 66—85[24]).

---

[23]) Vezi legea în întregime în: „Reformele Românilor" de I. Brezoianu, Ed. 1864 şi „Decretele dela 1859—1873 de Basile Boerescu.

[24]) Iată articolele mai principale:

Art. 66. In fie care comună rurale se va institui celŭ puçinŭ uă scólă primară cu un învĕţătoriŭ.

Art. 67. Ministrulŭ instrucţiuniĭ, prin decisiune dată în forma prescrisă la art. 14 asupra cereriĭ a douĕ comune, va putea să le permită a avea uă singură scólă.

Art. 68. In comunele cele marĭ şi populate, pe lîngă scóla comunale de băeţĭ, se va înfiinţa şi uă scólă separată de fete. In cele alte comune scóla comunale va servi atâtŭ pentru băeţĭ cât şi pentru fete.

Art. 69. La scólele comunalĭ, speciale pentru fete, séŭ la cele-alte scóle mixte, se va da feteloră aceleaşĭ învĕţături, ca şi la băeţĭ, cu adăugire de lucru de mână.

Art. 70. In scólele mixte comunalĭ nu se vor ţine fete de cât pênĕ la etatea de 12 ani. Déca scóla va posede douĕ sălĭ, una va fi destinată esclusivŭ feteloră; fiindŭ uă singură sală, fetele vorŭ ocupa uă parte deosebită a scólei.

De acuma, în fiecare comună rurală începeà să se înfiinţeze cel puţin o şcoală primară. Cu 30 ani în urmă abia se înfiinţase, cum s'a arătat, prima şcoală românească la Piteşti.

Anul şcolar durà dela 1 Oct., la 15 August.

Legea a durat 33 ani, până când Haret a introdus cunoscuta lui reformă.

Şcoala dela Domneşti, după moartea lui Popa Niţă, din punct de vedere istoric, nu mai prezintă interesul din epocile anterioare.

Originalitatea şi spiritul de creaţiune nu mai au întinsul câmp, din secolele trecute, dealungul cărora se va fi putut preţui mai mult efortul pentru slova noastră.

Şcoala, intrată sub o organizare totală, va merge după programele analitice, impuse de oficalitate şi va aveà, dela 1865, un corp de învăţători, care se va perfecţionà mereu, cu timpul. Totuş, până la formarea acestui corp didactic, n'a încetat să se manifeste în mod fericit şcoala lui Popa Niţă.

Istoria învăţământului, cu începere cam dela aplicarea acestei legi, cuprinde însăşi istoria şcoalelor primare rurale.

Desigur, că aceste şcoli nu s'au putut înfiinţà, dela început, în toate satele şi că dela început au şi funcţionat în condiţiuni uluitor de bune. A fost lipsa de învăţători cu o cultură specială şi până la pregătirea acestui corp va fi trecut încă un timp.

In acest timp, de bună seamă, tot preoţii au fost aceia cari vor fi avut şi rosturi de îndrumători.

Invăţătorii, în corp organizat, după norme unitare, au dus apoi învăţătură în toate colţurile satelor noastre.

De rândul acesta, modul de cum învaţă pe copii, erà mai mult o relaţiune cu organul lor tutelar, decât cu istoria satului, în care din ei s'ar fi aflat vremelnic sau pentru totdeauna.

Când aceşti învăţaţi ai satelor şi-au întins activitatea şi în

---

Art. 71. Scólele primarie ruralĭ vorŭ avea vacaţiune de la 15 Augustŭ pênĕ la 1 Octombrie şi, deósebit, tóte cele-alte vacaţiunĭ micĭ prescrise prin articolulŭ 49 pentru scólele primarie urbane.

Art. 72. Comitetulŭ comunale şi sub-revisorulŭ vorŭ priveghea ca învĕţătorulŭ, afară de aceste vacaţiunĭ, să nu ţină scóla închisă, orĭ câtŭ de micŭ arŭ fi numĕrulŭ copiiilorŭ ce o arŭ frecuenta.

Art. 73. Dumineca şi sĕrbătorile cele marĭ, toţĭ copiiĭ şi fetele se vor aduna la scólă dimineaţa şi se vorŭ duce de învăţĕtor la biserică, unde se vorŭ ţine în regulă, în timpulŭ serviciluĭ divinŭ.

Art. 75. Se vorŭ face douĕ esamine pe anŭ: unulŭ la Crăciunŭ şi altulŭ la Pasce, când se va face şi împărţire de premie.

Art. 77. Pentru fie care judeţŭ séŭ douĕ se vor numi un revisore şi, după trebuinţă, maĭ mulţĭ sub-revisori.

câmpul extra-şcolar, unde orizonturile erau încă deschise, ca odinioară în primele şcoli de învăţătură la sate, ei au determinat istoria acelor sate, din perioada vieţei lor.

8. **Caracterul acestei perioade.**

Desfăşurarea acestei perioade, din istoria comunei Domneşti, arată linişte şi modestie creatoare.

Se observă tenacitate, în lucrul colectiv; jertfă din partea fruntaşilor comunei, pentru împlinirea idealului ei.

Munca oamenilor, din acel timp, aminteşte spusele lui La Bruyère că, „te poţi socoti mulţumit, când te ştii folositor, însă eşti cuminte, dacă nu te crezi indispensabil".

Fruntaşii, din această perioadă, cu modestia lor, s'au socotit datori a munci şi jertfi. Deşi erau indispensabili, n'au arătat asta, ci au privit numai viitorul comunei.

Documentele vremei arată că spiritul lor erà: toţi să muncească, aşà cum au şi făcut; toţi să fie la fel, cum au şi dovedit-o; toţi să fie stăpâniţi de acelaş ideal.

De moare unul, urmează altul, în acelaş spirit constructiv.

Ei, fruntaşii satului, îşi începuseră viaţa când ţările noastre erau încă vasale streinilor. Au trăit o adolescenţă de visuri îndrăsneţe străpunsă de fiorul Unirii; ei au fost uniţi şi'n comună.

Mihail Kogălniceanu, Ion Brătianu, Nicolae Bălcescu, C. A. Rosetti, Ion Ghica, Vasile Alecsandri, erau simbolul reformelor mari ce priveau şi fiinţa satelor.

A urmat apoi mişcarea culturală şi ştiinţifică în care se vor întâlni numele lui Coşbuc, Alecsandri, Vlahuţă, C. Dobrogeanu-Gherea, Dr. Babeş, pictorul Grigorescu, Haşdeu, Xenopol, D. Onciu ş. a., care leagă perioada I-ia, cu a 2-a, din epoca consolidării.

In prima perioadă, aceasta, s'a impus, ca o personalitate vestită, Preotul Ion Duhovnicul, cunoscut în popor sub numele de Popa Niţă.

Istoria comunei, din timpul vieţei sale, corespunde în totul cu viaţa lui.

Individualismul care frământă întreaga fiinţă a lui Popa Niţă, difereà cu totul, de individualismul, de mai târziu. Individualismul caracteristic din prima perioadă, a acestei epoci, a avut ca scop numai ridicarea comunei, fără de preocupări cu caracter personal.

Prin această concepţiune, despre viaţa publică, unde uitarea de sine şi de ai tăi, a fost subordonată binelui obştesc, comuna Domneşti şi-a aşezat o temelie durabilă, cu începere dela data când însăş România intrase în faza marelor reforme sociale şi politice, ce au succedat după anul 1866.

PERIOADA DOUA

1. Orizonturile acestei perioade. — 2. Intinderea activităţii fruntaşilor din această perioadă. — 3. Oameni şi realizări. — 4. Caracterizarea acestei perioade.

1. **Orizonturile acestei perioade.**

La 1882, cu moartea lui Popa Niţă, s'a încheiat glorioasa perioadă primă a epocii consolidării comunei.

Popa Niţă dusese destinele comunei spre înălţimi de legendă şi în jalea satului, după moartea lui, se arătau aci orizonturile noui, ale viitorului, prin grupul de tineri, din Domneşti, care se reintorsese dela învăţătură, dela şcoli normale şi seminarii.

Intre aceşti tineri, cari formau acel grup, doui erau chiar copiii lui Popa Niţă, prezumpţiune că doctrina care hrănise generaţia veche, va străpunge adânc inima şi mintea nouilor conducători ai comunei.

Orizonturile acestei perioade erau pline de nădejdi mari şi prin faptul că, aceşti tineri, 7 la număr, îşi luaseră diplomele, dela şcolile pe cari le terminaseră, cu distincţii; unii dintre ei fuseseră chiar şefi de promoţie.

Niciodată satul nostru, până la acea dată, nu avusese aşa de mulţi tineri, cu învăţătură înaltă. Ce mare cinste pentru aceşti tineri şi pentru acest sat!

Ce mare împăcare în gropile acoperite cu bulgări de pământ, în care se fărâmiţau de timpuriu osemintele lui Popa Niţă şi ale modeştilor lui colaboratori!

Câtă fericire să intri în pământul unde de veci rămâi, lăsând o operă, de asupra aceluiaş pământ, care nu va muri niciodată!

Asta era pentru aceia care încheiaseră perioada I-ia din epoca consolidării.

Pentru acei tineri, de atunci, cari succedau măreţei opere, din perioada I-ia, era o mare cinste, de a urmà lui Popa Niţă.

Ei aveau toate posibilităţile de a lucrà mult şi chiar mai mult decât în trecut.

Căci, aproape toţi, au trăit peste 70 ani şi toţi au avut cercuri largi de activitate, în cari au desfăşurat fiecare 50 ani numai de viaţă publică.

In ordinea decedării lor, aceştia sunt:

1. Preotul Nicolae Ionescu, fiul lui Popa Niţă, decedat la 17 Februarie 1918.

2. Preotul Ion Moisescu, decedat la 19 Iunie 1919.
3. Preotul N. N. Rizescu, decedat în Aprilie 1924 [1]).
4. Moise Moisescu, decedat la 20 Octombrie 1935.
5. Nicolae Hănescu, decedat la 10 Aprilie 1939.
6. Luca Paul, fiul lui Popa Niţă, decedat la 29 Dec. 1939.
7. Ion I. Stăncioiu, decedat la 15 Februarie 1940.

Preotul Gheorghe Samoilescu [2]), care a slujit, tot timpul, la Domneşti, a fost originar din Pietroşani. A decedat la 14 Iulie 1926.

2. Intinderea activităţii fruntaşilor din această perioadă.

Cultura temeinică şi vederile înaintate, ale fruntaşilor, preoţi şi învăţători, au consolidat şi mai mult prestigiul comunei noastre şi au făcut ca din conducătorii ei să fie păstrătorii nădejdiilor unor colectivităţi mai mari, cu întinderi în întreg judeţul Muscel şi chiar mai departe.

Moise Moisescu, învăţător, a demisionat din învăţământ, spre a candida la deputăţie, iar Luca Paul, învăţător şi el, a demisionat, spre a intra ca organ de control în cooperaţie.

Aşa, dar, primul va ajunge deputat, apoi senator, al 2-lea va ajunge, cu timpul, inspector general în cooperaţie.

Preoţii, Nicolae Ionescu şi Ion Moisescu, în afară de grijea ce vor purtà-o bisericilor lor, vor participà în mod activ la acţiunile sociale, care leagă desvoltarea comunei.

Invăţătorii, Nicolae Hănescu şi Ion I. Stăncioiu, vor fi mereu în focarul acestor realizări şi se vor remarcà în operele cu caracter social din comună şi în corpul didactic al învăţătorilor din judeţ.

Preotul Nicolae Rizescu (Popa Culici) şi Preotul Gh. Samoilescu vor sta mai departe de frământările zilnice, fireşti vieţei active publice; ei se vor preocupà de ceea ce este în directă legătură cu biserica.

Şcoala şi cooperaţia aveau o sănătoasă îndrumare.

Intelectualii satelor se aflau fascinaţi de Spiru Haret, care pusese bazele cooperaţiei şi reorganizase învăţământul, reforme în cari preoţii şi învăţătorii aveau orizonturi noui de afirmare.

[1]) A fost înmormântat în Stăneşti, unde a slujit în ultima parte a vieţei sale.

[2]) A fost adus ca Preot la Biserica „Buna-Vestire“ din Domneşti, de către Popa Niţă.

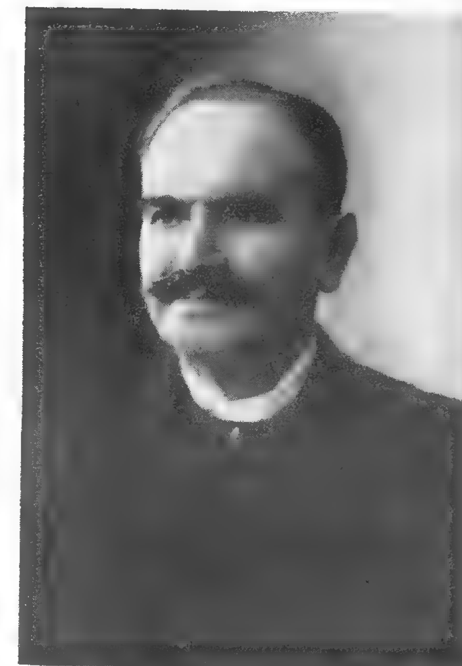
PREOTUL ION MOISESCU
† 19.VI.1919

PREOTUL NICOLAE IONESCU
născ. 1856, † 17.II.1918

MOISE MOISESCU
Fost deputat şi senator de Muscel
născ. 1861, † 1935, Oct. 20.
(Fotografie din tinereţe)

LUCA PAUL
Fost inspector general al Cooperaţiei
29 Iunie 1864 — 29.XII.1939
(Ultima fotografie)

BISERICA „BUNA-VESTIRE". — Fotografia este din anul 1890—1893. Este de remarcat cum că, în acea vreme, fetele purtau pălării bărbătești pe cap.
In mijlocul credincioșilor se află Preotul Nicolae Ionescu.

PREOTEASA JOIȚA
Soția Preotului Ion Moisescu, decedată la 8 Martie 1919

BISERICA NOUĂ. — Cu hramul „Intrarea în Biserică".
(Lucrările au început în Sept. 1906 și a fost sfințită biserică la 29 Oct. 1922).

NICOLAE N. B. PETRICĂ.
Fost 29 ani primarul comunei.

PREOTUL GHEORGHE SAMOILESCU
1855 — 19.VII.1926 și soția sa Preoteasa Maria, decedată la 12 Februarie 1922.

NICOLAE HĂNESCU, învățător.
1 August 1830 — 10 Aprilie 1939

ION I. STĂNCIOIU, învățător.
9 Maiu 1864 — 14 Febr. 1940

ȘCOALA PRIMARĂ DE BĂEȚI — inaugurată în anul școlar 1903—1904.
IN CLIȘEUL DE SUS. — Se află: Moise Moisescu, fost deputat și senator de Muscel; Preotul Nicolae Ionescu și Preotul Ion Moisescu; Nicolae N. B. Petrică (fost primar); Nicolae Hîru, fost notar); învățătorii: Nicolae Hănescu și Luca Paul; Nicolae Neț, Moise Diaconescu, I. Tițescu, ș. a.

După răsboiul dela 1877—1878, nimic n'a tulburat vechile hotare ale României de atunci.

Politica noastră se ducea de o intelectualitate de bună calitate. Există marea proprietate încă și fruntașii satelor lucrau, pe față sau indirect, în a se ajunge și la noui reforme agrare.

O reformă agrară atunci era socotită ca o problemă pur socială. Căci, în ordinea politică, fruntașii „democrației" timpului, cereau

Scopul introducerii studiului muzicei în învățământ nu este de a încărca pe școlarii noștri ~~cu~~ niscai cunoștințe pur teoretice, ci de a-i învăța să cânte, și să cânte anume bucăți de acele cari să aibă puterea de a-i mișca.

Nici un fel de compoziții nu atinge acest scop mai bine de cât bucățile de muzică românească.

Este un lucru cunoscut de toată lumea puternicul efect reflector pe care-l are, nu numai asupra copiilor, dar și asupra oamenilor maturi de ori-ce vârstă, ascultarea ~~audierea~~ arii[l]or ~~cari~~ auzite în casa părintească. ~~[illegible]~~ Ele deșteaptă ~~[illegible]~~ duioase amintiri din trecut, ~~[illegible]~~, și leagă pe om de pământul patriei ale cărui dureri și bucurii le exprimă.

Acest lucru nu este îndestul observat în predarea muzicei în școalele noastre de ori-ce grad. Nu numai că unii maeștri consacră o prea mare parte din timpul lor predării teoriei muzicale, și prea puțin cântului, dar și bucățile pe cari le aleg sunt prea adeseori lipsite de ori-ce caracter, sau împrumutate ~~de prin~~ streine repertoriile

Dintr'o „Circulară" dată către școli de Spiru Haret. ***

a se lărgi și votul pentru alegerea parlamentarilor.

Alegătorii votau după cele trei clase, colegii; ei, erau înscriși în listele electorale, după averea respectivă pe care o aveau.

Preoții și învățătorii din Domnești, direct și indirect, întrețineau aci atențiunea pentru aceste două reforme: legea electorală și o nouă împroprietărire. Asta era pela 1904.

Prin ideile lor și tenacitatea cu cari susțineau drepturile echitabile ale massei rurale, ei au ajuns să fie socotiți fruntași aci, fruntași în regiunea Domnești, fruntași în județul Muscel.

ŞCOALA PRIMARĂ DE FETE.

Astfel, Moise Moisescu şi Luca Paul, cu temperamentele lor deosebite, au lucrat aci până la etatea de peste 70 ani, fiecare.

Este prea scurt timpul, de când ei au murit, pentruca să se poată scrie de noi istoria vieţei lor publice, în toate manifestările ei. Se poate spune însă, oricând, că ei au cinstit comuna Domneşti, au depus aci întreaga lor fiinţă, spre a-i mări însemnătatea.

Se mai poate spune că, Moise Moisescu a cunoscut urcuşul său, în viaţa publică, în prima fază a vieţei sale, pe când Luca Paul a atins apogeul în ultima parte a vieţei sale.

Fruntaşii şi locuitorii comunei, în această perioadă, au stat sub focarul acestor căpetenii, care iradiau ideologii deosebite.

Moise Moisescu era pentru politica militantă, mereu în acţiune politică, Luca Paul erà înclinat spre studiul problemelor sociale, prin economia rurală, bănci populare. Primul aveà satisfacţia de îndată, ca şi decepţia, pe când al 2-lea, se bucurà, de rezultatul

PAVILION VECHIUL DISPENSAR. — Construit în anul 1909.

PRIMĂRIA. — Fotografie după construcţia executată în epoca III-a.

muncii lui, după ani şi decenii. Incontestabil, opera lui Luca Paul are o întindere în spaţiu mai mare[3]).

3. Oameni şi realizări.

Perioada aceasta a ţinut până la 1918, iar unii dintre fruntaşii ei au murit chiar în zilele noastre. Sunt, dar, cunoscuţi toţi aceia cari au depus o muncă pentru interesul obştesc, în acel timp.

[3]) Luca Paul are şi o fecundă activitate publicistică. Printre publicaţiunile sale mai însemnate sunt:

I. **Lucrări originale:** Sfada satului cu învăţătorul; Sfatul bunichii, (Ed. III, 1903); Carte de învăţături şi îndrumări, pentru folosul şcoalelor cooperatiste, (în colaborare).

II. **Publicaţiuni periodice:** A colaborat la: „Revista Asoc. G-rale a Inv. din România", „Curierul Coop. Săteşti", „Curierul Coop. Române", „Cooperaţia Română", „Curierul Băncilor Populare din România", „Gazeta Cooperatorului", „Furnica", „Şezătoarea Satului" ş. a.

FRUNTAŞII COMUNEI. — Fotografie din anul 1903.

Vor fi multe nume legate de aceste opere. Din actele oficiale rezultă că s'a lucrat în următoarele direcţiuni:

I. Educaţia şcolară.
II. Biserică
III. Administraţia comunală
IV. Sănătatea publică
V. Starea economică.

Banca populară „INFRĂŢIREA". — Este înfiinţată în anul 1902, cu No. 1416/02, Trib.

Privite, în parte, se va constată că s'au realizat:

construcţia şcoalei de băieţi, construcţia primăriei, care a fost renovată în 1937, primele două pavilioane la dispensar, înfiinţarea şi construcţia şcoalei primare de fete[4]), două bănci populare, o

[4]) Deşi comit. s'a format la 5 Oct. 1922, opera aparţine fruntaşilor din acest timp.

biserică renovată, alta ridicată din nou, înfiinţarea unei societăţi culturale, ridicarea „Monumentului Eroilor"[5]).

Dacă am cercetà şi cine au fost iniţiatorii acestor opere, se va vedea:

a) In comitetul de construcţie al şcoalei primare, se găseau, după semnăturile aflate pe „apelul" dat aci, în facsimile:

Moise Moisescu, Preotul Nicolae Ionescu, Nicolae Bucur N. Petrică, N. Hănescu, I. I. Stăncioiu, Ion Pr. Ion, Moise Diaconescu şi Nicolae Hiru.

b) B-ca Pop. „Domneşti" şi primăria, au fost opera lui Moise Moisescu, Nicolae B. N. Petrică şi Nicolae Hiru.

c) Renovarea bisericei „Buna Vestire" este iniţiativa Preotului Nicolae Ionescu.

d) Construirea nouei biserici „Intrarea în biserică" este opera Preotului Ion Moisescu, nepotul lui Popa Moisă.

e) Infiinţarea şi construcţia B-cii Pop. „Infrăţirea" este opera lui Luca Paul. In 1915, preşedintele acestei bănci populare erà Preotul Nicolae Ionescu. Invăţătorii, N. Hănescu şi I. I. Stăncioiu, au muncit şi creat la această instituţie.

f) Soc. Cult. „Sf. Treime" şi „Monumentul Eroilor" sunt opera lui Luca Paul.

CONSTRUCŢIA ŞCOLII PRIMARE BĂEŢI. — Este un apel lansat de către comitetul de construcţie.

g) Dispensarul s'a ridicat pe terenul bisericei „Buna Vestire",

[5]) Inaugurarea s'a făcut în epoca renaşterei; aparţine însă epocii consolidării comunei.

[6]) Infiinţarea unui dispensar la Domneşti a făcut parte din programul Ministerului de Interne, de care ţinea pe atunci Direcţia Sanitară. S'au construit în judeţul Muscel, în acel timp, dispensare sau infirmerii, la: Domneşti, Corbi, Retevoieşti, Dârmoneşti, Schitu Goleşti ş. a. — Moise Moisescu spera a se face în Domneşti un spital, care s'a ridicat însă la Călineşti.

cu actul de schimb[6]) semnat din partea bisericei de către Preotul Nicolae Ionescu, în anul 1908[7]).

Iată, dar, o serie de opere publice, cari fac să se vorbească de fruntaşii acestei perioade.

Mai sunt şi alţi fruntaşi de seamă, cari prin activitatea lor privată au adus servicii mari în desvoltarea comunei, la acea dată.

NICOLAE NEŢ (1849—1921).

In privinţa aceasta, trebuieşte arătat că, viaţa economică rurală şi comercială, şi-au găsit desvoltarea şi prin faptul că s'a cumpărat moşia denumită „Aninoasa", care se găseşte la capătul comunei, spre Muşeteşti.

Printre acei cari au determinat cumpărarea acestei moşii, de către sătenii din Domneşti, au fost: Preotul Ion Moisescu, Nicolae Neţ, Elisei Cojocaru ş. a.

In afară de lucrul acesta, cu caracter colectiv, cumpărarea moşiei, comerţul s'a desvoltat prin Onică Pantilică, care avea mai mulţi munţi cu arendă şi pe cari mii de oi păşteau vara. Erau oile locuitorilor din comună.

Tot el aveà şi un han ţărănesc, într'o casă ce există şi astăzi.

Mai tânăr decât el, în aceiaş măsură, pătrunsese subtilităţile comerţului, Iosif Petrică care aveà cel mai vestit han din regiune, în afară de cirezi de vite şi herghelii de cai.

Petre Suţa a inaugurat, în Domneşti, cea mai desăvârşită prăvălie de manufactură, cu articole folositoare ţărănimei.

Viaţa spirituală şi viaţa economică rurală şi cea comercială, au condus la consolidarea comunei.

Datorită acestor realizări, s'au putut concepe operele care vor ilustrà epoca următoare.

4. **Caracterizarea acestei perioade.**

Politica de stat se transformase mult, după 1866. In jurul anului 1890 se manifestau puternice curente în ţară, între cari, mai de seamă, erau:

a) Curentul naţional, pentru Ardeal. D-nii Iorga şi A. C. Cuza se găseau în faza primă a activităţii lor, care patru decenii a hrănit generaţiile următoare;

b) Curentul democratic, care tindea şi la o mai largă acordare de drepturi politice ţărănimei.

Se făcuseră, în mai puţin de 50 ani, enorme progrese pentru ţărănime şi se cereau şi altele. Dela starea de clăcaşi, ţăranii ajunseseră a fi împroprietăriţi, să aibă voie a vota şi ei, cel puţin pe colegii.

Totuşi, starea lor economică mai bună, din ultimii 50 ani, putinţa de a fi fost şi educaţi, mai mult decât în trecut, le-a dat încrederea şi în alte reforme.

Invăţătorii satelor, preoţii dela ţară şi cărturarii, în genere, dela sate, voiau o mai rapidă transformare şi a votului, ba chiar o nouă împroprietărire pentru ţărani.

Ne găsim cu aceste frământări în jurul anului 1907, când a şi isbucnit o revoluţie, denumită a „ţăranilor".

A urmat apoi 1913, cu răsboiul dintre România-Bulgaria şi au succedat anii de încordare până la intrarea României în răsboiul dela 1916—1918.

Aceasta a fost starea din ţară, în care s'au găsit şi fruntaşii din Domneşti, cari au reprezentat perioada II-a, din epoca consolidării comunei.

Ei au fost atraşi de ideile care preocupau atunci massa ţărănească şi ei au făcut parte dintre factorii activi de propagare la sate a ideilor noui.

Tinereţea lor a fost consacrată acestor lupte de principii, activitate care i-a aşezat în fruntea satelor din regiunea Domneşti.

Aceşti fruntaşi după ce s'au manifestat pentru judeţ, din punct de vedere spiritual, au pornit la a aşezà, împreună cu colaboratorii lor, cele mai de seamă opere în gospodăria comunei, din timpul lor. Toţi au muncit permanent şi continuu aci şi au murit săraci sau datori.

Această încheiere, de viaţă publică îndelungată, cu datorii, este o cinste pentru memoria lor şi însăş pentru istoria comunei.

URMĂRILE EPOCII CONSOLIDĂRII COMUNEI

Epoca de consolidare a comunei, s'a încheiat cu moartea celor pomeniţi în această parte, a studiului de faţă.

Aşezămintele comunei au fost consolidate, în acel timp şi a fost întipărită încrederea în sufletele locuitorilor cum că, ei reprezintă o populaţie de muncă şi de înţelegere.

[7]) Acest act este făcut prin Tribunalul Muscel, aut. sub Nr. 433/908 şi transcris sub Nr. 570/908.

A înfiltrat, această epocă, pronunţat spiritul individualismului şi prin asta s'a determinat o personalitate şi la cel mai umil om din sat.

Fiecare om, oricât de simplu ar fi fost el, avea conştiinţa că reprezintă o „personalitate".

In mic, fiecare om, îşi avea ideile lui, părerea lui, demnitatea lui.

Factorul principal nu erà cel cu caracter material. Averea interesa mai puţin; onoarea şi cuvântul să aibă preţ.

Erà o calitate obţinută şi prin exerciţiu, poate de secole. Această stare de lucruri aminteşte cuvintele lui Socrate, care convins era că, „toate calităţile se pot câştiga prin exerciţiu".

La cei din Domneşti era un exerciţiu, întrat în sânge, care devenise inclinaţiune naturală.

Şi astfel, s'a ajuns la o muncă colectivă, pentru onoarea comunei.

Insuşirile personale, ca: a-şi ţine cuvântul, a munci cinstit, a se jertfi pentru ridicarea comunei, erau lucruri curente, nu excepţiuni.

Generaţiile viitoare, posteritatea, cetind în trecutul istoric al comunei, vor vedeà cu câtă greutate s'a ajuns la ridicarea comunei şi că prin trudă continuă, dela generaţie la generaţie, s'a consolidat numele comunei şi ridicat prestigiul locuitorilor ei.

Prin proces îndelungat de timp, s'a ajuns ca locuitorii comunei să difere în multe privinţe de locuitorii altor comune.

După răsboiu, condiţiunile de vieaţă s'au mai schimbat, iar individualismul de odinioară, n'a mai putut a se mai manifesta cu impulsiunea de eri.

A rămas, la oamenii din sat, aceiaş structură sufletească de a se făli cu inaintaşii lor, cari au murit săraci, după ce au condus îndelungat treburile publice din sat şi chiar în afară de sat.

Căci, averea-materie, dacă este un bun în vieaţă, de n'o dai spre folosinţă şi celor necăjiţi şi pentru bunul obştesc, este mai bine a n'o mai avea.

Viaţa omului, care depăşeşte viaţă de om, rămâne numai prin ceea ce a făcut pentru alinarea jalei celor necăjiţi şi pentru ridicarea obştei în genere.

IV

EPOCA RENAŞTERII

Contemporană

1. Istoricul epocei.

Epoca renaşterei comunei Domneşti, adică aceia în care ne şi aflăm, a început în anul 1918, după terminarea răsboiului, care ne-a adus întregirea neamului.

Materialul istoric, care priveşte acest timp, este infinit mai numeros, decât acela pe baza căruia s'au scris epocile trecute.

REGELE FERDINAND (1914—1927)
Sub domnia Lui, în 1918, s'a făcut Unitatea naţională.

Ar părea paradoxal, când se spune că, chiar cu acest material numeros, totuş, despre epoca renaşterei, nu se va putea scrie un studiu istoric complet.

Cauzele sunt explicabile. Nu se poate scrie istoria unei colectivităţi, în care sunt instituţiuni, în curs de desvoltare, create de oameni ce se găsesc în viaţă şi cari mai au încă de completat munca lor.

Chiar în ipoteza că unii dintre fruntaşii acestei epoci, la începutul căreia ne aflăm, ar fi încetat din viaţă, totuş nu s'ar putea face o caracterizare a ei.

Moartea unuia n'a fixat limitele epocii. In acelaş spirit pot continua alţii.

După un timp mai îndelungat, când vor fi survenit noui şi mari evenimente istorice pentru comună, s'ar puteà încheia o perioadă a epocii ce continuă.

In cazul de față, se poate vorbi despre cauzele ce au determinat noua epocă, a se menționà faptele, fără comentarii asupra oamenilor.

Căci, contrariu unor păreri că, istoria cea mai exactă este a timpului în care trăiești, că pe aceasta o poți redà mai bine, se susține că, tocmai pe aceasta n'o putem scrie în ansamblul general de fapte, că o asemenea lucrare nu va avea importanță istorică definitivă.

Comentariile sunt firești asupra oamenilor în viață, dar ele nu sunt definitiv înglobate în pagini de istorie, decât atunci când elementul subiectiv al stărilor actuale psihologice nu va mai fi variat.

Ori, în cazul nostru, toți aceia cari s'au remarcat la începutul acestei epoci, sunt în viață. Despre ei, comentariile, într'o lucrare istorică, nu pot duce la caracterizări definitive.

Complexitatea preocupărilor lor, explică fenomenele timpului și măsura în care ei le-au înțeles și le-au canalizat în folosul desvoltării comunei.

2. **Denumirea epocii.**

Acestei epoci i s'a dat denumirea de epoca renașterei. Terminologia asta corespunde cu stările ce au survenit în Domnești după 1918, ca urmare la însăș principiile ce au călăuzit răsboiul început în 1916.

Realizările din comună, dela 1918—1940, au refăcut structura ei, prin însăș o continuitate de gândire a locuitorilor, indiferent de curentele politice, care s'au succedat aci, în cursul a 22 ani.

Faptele mai de seamă, din această perioadă, a epocii renașterei, sunt arătate în legătură cu influența anilor în cari ele s'au produs.

Unele instituțiuni, cari și-au așezat temeliile lor, în trecut, și-au continuat ființa lor și în această epocă.

S'a spus numai „unele", pentrucă sunt și altele; formează altă parte istoricul lor.

Astfel, epoca renașterii, cuprinde două părți:

I. Evoluția instituțiunilor sociale, de interes general, din epocile precedente, în epoca actuală.

II. Evenimente și fapte noui din epoca renașterei.

PARTEA INTÂIA

EVOLUȚIA UNOR INSTITUȚIUNI SOCIALE DE INTERES GENERAL

I

MOȘIA DOMNEȘTI

Moșia Domnești, după actul de măsurătoare făcut în anul 1620, de către Gheorghe vel Ban[1]), avea o întindere dela Poiana Jugării, spre Stănești, Dealul Prihodeștilor, Valea Lupului, Teiu, până spre Corbșori, Bolduri, Poinărei, etc.

***

In decursul a două veacuri și jumătate, până la secularizare, adică la 2 Maiu 1864, moșia va fi suferit modificări, asupra hotarelor ei.

Asta rezultă chiar din faptul că la data de 1864, când s'a produs actul secularizării, moșia nu mai aveà hotarele menționate în actul dela 1620, citat mai sus.

La 1864 ea s'a împărțit în 3 părți și s'a zis:

1. O treime pentru islaz, adică pământ necesar pășunatului. Aceasta este partea cunoscută și acuma sub denumirea de *„Deal"*, care nu-i deloc bună pentru ceea ce a fost sortită atunci. Pământul de aci este folosit pentru cărămidă.

2. Altă treime din moșie, o formau *„Tudoranul"* și *„Ţarina"*, cu teren foarte bun de cultură.

3. Ultima parte, treime, a rămas Statului, în suprafață de 800 pogoane, care se găsește în drumul dela eșirea din comună, spre Slănic, Câmpulung[2]).

---

[1]) Actul în original, de măsurătoare, datat 5 Iunie 1620, se află în Arh. Stat. Condica Nr. 99, pag. 263, Epis. Argeș.

[2]) Deoparte și de alta, a acestui drum, până la Câmpulung se găsesc holde cu po-

Deasemenea, mai rămăsese Statului şi partea din moşie, spre Muşeteşti, denumită „Aninoasa“.

La 1864, când s'a făcut secularizarea şi după aceia împroprietărirea, locuitorilor din Domneşti li s'au dat pământ din vatra satului, cele două treimi, de mai sus şi din moşia vecină, Bădeşti, care se întindeà chiar până în Domneşti.

După ce Statul a îndestulat pe locuitori, a rămas cu o treime, pământul cunoscut sub denumirea actuală „*Treime*“ şi „*Aninoasa*“. Cum Statul nu le putea cultivà, le-a dat cu arendă.

Printre aceşti arendaşi, au fost: Steria Steriu din Câmpulung, apoi fraţii Calangiu din Voineşti sau Lereşti.

Mai târziu Statul a vândut, la licitaţie, aceste părţi, din moşia Domneşti, cari au fost cumpărate: „*Treimea*“ de către Ioniţă Ne-

CREŞTEREA VITELOR. — Locuitorii comunei, în afară de industrializarea lemnului de brad şi pomicultura, au ca ocupaţiune şi creşterea vitelor. (Fotogr. din anul 1937). Pe moşia Domneşti, se află şi islazul comunei pentru păşunatul vitelor.

gulici, funcţionar la Ad-ţia Financiară Muscel şi „*Aninoasa*“, de către Nicolae Constantinescu, din Slănic.

Moşia „Aninoasa“ a fost vândută dinainte de răsboiul din 1916—1918, direct de către Nicolae Constantinescu, iar „Treimea“

---

rumb sau livezi cu pruni şi fâneţe. Ici, colea, în zare, se zăresc munţii. De-i iarnă sau toamnă, se vede zăpada, ce încă n'a ajuns în locurile noastre, până la acea vreme.

Vara, pe drumul acesta, trec mulţi străini. Ei trec dela Braşov-Câmpulung-Domneşti-C. Argeş, R. Vâlcea, Sibiu sau invers.

In literatură acest drum este cunoscut — „Drumul cu cele 7 Muscele“, dintre Câmpulung — Curtea de Argeş.

In adevăr, dela Câmpulung-Domneşti, sunt patru muscele, adică patru dealuri mari de urcat şi aceleaş dealuri de coborît. Dela Domneşti-C. Argeş sunt numai 3, dintre care unul îndoit de mare.

a fost stăpânită, după moartea lui Ioniţă Negulici, de către copiii săi[3]).

Starea aceasta, cu „Treimea“, a mers până la răsboiu. Odată cu noua împroprietărire, urmaşii lui Ioniţă Negulici, au vândut toate părţile lor[4]) sătenilor din Domneşti.

Şi astfel, încetul, cu încetul, întinsa moşie Domneşti, proprietatea lui Neagoe Basarab, făcută de El danie mânăstirei Argeş, s'a fărămiţat şi astăzi se găseşte în stăpânirea locuitorilor, cari de secole, din tată în fiu, au muncit-o.

II

MONUMENTUL EROILOR ŞI CAZARMA MILITARĂ DIN DOMNEŞTI

1. Monumentul Eroilor.

Este ridicat în timpul epocei renaşterii.

Aminteşte pe eroii din comună, cari au murit în răsboaiele din epocile precedente[5]).

In acel timp, care duce mintea românească, cu 70 ani în urmă, toată gândirea şi fiinţa neamului, au fost străpunse de ideia naţională, visul sfintei uniri.

Aşà s'au făcut acele răsboaie, aşà s'au câştigat.

Monumentul din Domneşti[6]), ca orice monument al eroilor, are în el sobrietatea firească cinstirei jertfelor ce rămân istorice. Ele amintesc ţărâna fronturilor măririi noastre naţionale, în care, din Domneşti, se găsesc morţii:

I. In războiul dela 1877—1878.

Mitulescu Toma, caporal, reg. 4 Dorobanţi, Andreiaş Ion, sol-

---

[3]) a) Maior Negulici, luase partea care cuprindea şi casele şi moara.

b) Iancu Negulici, avea partea care se întindea, dela eşirea din comună, spre Slănic, adevărata „Treime“.

c) Gheorghe Negulici, avea partea denumită „In vârf“ spre limita cu pădurea Vlădeşti.

[4]) Iancu Negulici, n'a fost căsătorit. Dintre toţi copiii lui Ioniţă Negulici, Iancu a stat mai tot timpul în Domneşti.

El n'a aşteptat ca forţat de Legea agrară să dea pământ sătenilor, ci pe cale directă, cu preţ convenit, a dat ţăranilor aproape întreg dreptul lui din moşia „Treime“.

[5]) Când au avut loc răsboiul dela 1877—1878 şi cel dela 1916—1918.

[6]) Este ridicat prin iniţiativa şi neîntrerupta grije a lui Luca Paul. Opera artistică se datorează sculptorului Ion I. Pantazin, a cărui familie (tatăl său) este din Domneşti.

dat, reg. 4 Dorobanţi, Grigorescu M. Ion, soldat, reg. 4 Dorobanţi, Grigorescu N. Ion, reg. 4 Dorobanţi, Pavel Petre, (băiat a lui Popa Niţă), sold. bat. 4 vânători, Simon Ion, sold., reg. 4 Dorobanţi.

II. **In războiul dela 1916—1918.**

In total au murit 74 şi anume:

Dumitru Hera, căpitan; Luca L. Paul, locotenent; Titu L. Paul, elev şcoala militară; Ion V. Moisescu, cercetaş; Andrei Andreiaş, sergent; Gh. I. H. Hiru, caporal; Petre P. Şuţa, caporal; Petre I. I. Donoiu, caporal; Ion I. N. Avram, caporal; Nicolae P. T. Ilă, caporal şi următorii soldaţi: Nicolae I. Donoiu, Ion P. B. Năftică, Ion N. D. Pavel, Nic. N. H. Podea, Nicolae I. Achim, Petre N. Gulie, Ion T. I. Ilie, Gh. G. Şuşală, G. P. Bărangă, Pavel P. N. Avram, Mih. P. N. Avram. S. N. Nicuţ, Tudose G. Petrescu, Ion P. I. Hianu, Gh. N. I. Mitu, Nicolae N. I. Mitu, Spiridon I. Horobeanu, Gh. P. Samoilă, Nic. I. M. Iacob, V. I. B. Bucurescu, N. I. B. Diaconesi, Bucur N. Bărboiu, Ion I. Ogrinjea, Nicolae G. N. Grigore, Nicolae T. Nicuţ, Ion P. Hirică, Petre I. I. Pavel, Ion D. Simen, Nic. M. Donoiu, Nic. N. I. Donoiu, Stoica N. I. Donoiu, Gh. S. Neagoe, Ion N. I. Ilie, Vasile Gr. Iordan, Gh. M. Boşcănici, Nicolae G. I. Achim, Nic. A. I. Şuşală, Nicolae N. Şuţa, Ion N. I. Avramescu, Ion Elisei Lixandru, Nic. G. Mitucă, Ion I. Năft. Tecău, Moise P. G. Lascu, Nic. P. I. Bărboiu, Bucur N. Bucur N. Mitu, Nicolae I. B. Avram, Vasile St. Trăistaru, Vasile I. I. Preda, Ion I. Ardei, Ion M. Hianu, Ion I. Năft. Pantazin, Nicolae M. Lepărău, Petre B. Nicuţ, Nic. I. T. Diaconu, Nic. N. Tucă, Ion B. I. Pavel, Ion I. N. I. Petrică, Moise M. Samoilă, Florea A. Ghirculete, G. G. Vâlvoiu, Bucur I. Vâlvoiu, Ion V. N. Mitu şi Ion I. Horobeanu.

2. **Cazarma militară din Domneşti.**

In comuna Domneşti a existat şi o cazarmă militară, după răsboiul dela 1877—1878.

Din efectivul Regimentului 30 Dorobanţi, s'a împărţit companii şi în judeţ.

Astfel, la Domneşti, s'a instalat compania II-a.

La Câmpulung se află compania III-ia, la Rucăr compania I-ia, la Racoviţa, compania IV, la Piscani, compania VI-a, la Ştefăneşti compania VII-a, la Leordeni, compania VIII şi la Stâlpeni, compania V-a.

Acestor efective li se ziceau: „companii de grăniceri".

Sediul lor, în diferitele centre ale judeţului, a însemnat o prosperitate pentru comunele în care se găseau.

In Domneşti, compania II-a şi-a avut sediul în casele lui Popa Pavel (năs. 1810, decedat 1861), care le lăsase fiului său Luca Popescu.

Casele acestea se găseau pe locul aflat lângă iazul ce este bifurcat din Râul Doamnei şi trece şi pela începutul actualei str. Regina Maria, peste drum de casele lui Eremia Mitu.

Sunt casele în care Popa Niţă, fratele lui Luca Popescu, înfiinţase, (pe prispa lor), şcoala despre care s'a vorbit.

Aşezate cam la o distanţă de 100 m. dela drum, pe partea stângă, dela intrare, până în fund, se aflau felurite construcţii, cu pereţi din piatră de râu.

In fund erau casele. Pe partea dreaptă, limitată cu iazul, se afla o moară şi o dârstă, apoi povarna şi un şopron în care se ţineau buţii cu prune.

Peste iaz, se afla un lac mare, cu peşte, denumit „Heleşteu".

Astăzi casele şi construcţiunile cari amintesc şi existenţa unei cazarme militare în Domneşti, pe lângă alte fapte în legătură cu trecutul acestei comune, nu mai există.

III

OCOLUL SILVIC, JUDECĂTORIA, DISPENSARUL.

Trei instituţiuni de Stat au avut o excepţional de mare înrâurire asupra desvoltării spirituale şi economice a comunei Domneşti.

Acestea sunt:

I. Ocolul Silvic, înfiinţat în luna Noembrie 1901;

II. Judecătoria înfiinţată în anul 1908;

III. Dispensarul, ale cărui începuturi au fost în 1906, iar în 1908, s'au obţinut terenul[7]) pe care s'au construit primele pavilioane, cari există şi astăzi.

Conducătorii acestor trei instituţiuni, atâţia la număr, în

[7]) Dispensarul este construit pe un teren al bisericei „Buna Vestire". Preotul Nicolae Ionescu, parohul bisericei, a dat terenul acesta, cu actul aut. sub Nr. 433/908 şi transcris sub Nr. 570/908, la Trib. Muscel.

In schimbul acestui teren, biserica a primit alt teren, care se află la locul denumit „Podul lui Vlădău". Dispensarul din Domneşti a luat fiinţă, ca măsură a guvernului de atunci, când s'au construit în jud. Muscel şi alte dispensare sau infirmerii, ca de pildă: Retevoieşti, Schitu-Goleşti, Corbi, Dragoslavele, Dârmoneşti.

ŞEFII OCOLULUI SILVIC DOMNEŞTI-MUSCEL, DELA 1901-1940 (dela înfiinţare).

Nr.	Numele şi Pronumele	Gradul	Data venirei	Data plecărei	Durata şederii		
					An	Lună	Zi
1	Alexandru Costovici	Şef silv.	1901 Nov. 20	1909 Mai 24	7	6	3
2	Gr. Teodoreanu	Silv.	1909 Mai 24	1910 April 29	—	11	3
3	D. N. Pretorian	"	1910 Apr. 29	1911 Aug. 1	1	3	—
4	C. Stănculescu	"	1911 Aug. 1	1911 Sept. 29	2	2	—
5	I. Nistor Văleanu	"	1911 Sept. 29	1913 Mai 23	1	7	5
6	C. D. Ivanovici	Silv. as.	1915 Mai 3	1919 Aug. 6	6	3	3
7	Pavel I. Tănăsescu	Ing. silv.	1919 Aug. 6	1920 Sept. 26	1	1	20
8	I. Diaconescu	"	1920 Oct. 4	1922 Iulie 2	1	9	20
9	Ion Marinescu	"	1922 Iulie 24	1926 Oct. 6	4	2	12
10	George Chercea	"	1926 Oct. 6	1930 Febr. 28	3	5	--
11	Eugeniu I. Pătraşcu	"	1930 Febr. 28	1937 Ian. 12	6	10	12
12	Ovidiu L. Georgescu	"	1937 Ian. 12	în funcţiune	—	—	—

NUMELE MAGISTRAŢILOR LA JUDECĂTORIA DOMNEŞTI
dela înfiinţarea ei, (1908—1940).

Nr.	Numele magistratului	Gradul	Anul
1	N. Vivian	Judecător	1908
2	Mihail Lungeanu	aj. "	1908
3	M. S. Mamulea	Judecător	1909—10
4	Gh. Tărbulescu	aj. "	1909
5	Titi Axente	" "	1910—11
6	Ştefan Leon	" "	1910
7	D. Cernescu	Judecător	1911—13
8	Gh. Mihail	aj. "	1912
9	Mihail Tigoianu	" "	1913—16
10	Gh. Haraga	Judecător	1914—16
11	C. Rătescu	"	1917—18
12	C. Haraga	"	1919
13	I. C. Văleanu	"	1919—22
14	Gh. Tulbure	aj. "	1919
15	Romulus Burbea	" "	1920—21
16	M. D. Ciocârlie	aj. şi judec.	1922—25
17	N. Trandaburu	ajutor judec.	1923
18	Gh. Popescu	" "	1924
19	Gh. Penescu	" "	1925—28
20	Petre Nicolescu	Judecător	1926—31
21	Gh. Nicolescu	aj. "	1929—33
22	I. Georgescu	Judecător	1931—33
23	F. Boga	"	1934
24	R. Făgărăşanu	aj. "	1934—38
25	N. Drăguţescu	Judecător	1935—37
26	C. Caleya	"	1938
27	I. Culescu	aj. continuă	1938
28	Mircea Constantinescu	Judecător	1939
29	N. Căprescu	"	1939
30	Gh. Găgescu	"	1939
31	Petre Stănescu	"	1939—40

cursul a 4 decenii, au fost tineri, cari atunci îşi terminaseră studiile lor universitare şi au intrat în funcţiunile lor, cu entuziasmul tinereţii ce a creat la Domneşti o expansiune culturală continuă şi mereu reîntinerită.

Aceşti învăţaţi, e drept şi-au început cu trudă, la sate, cariera, în care au biruit prin elanul tinereţii şi al visurilor, după o adolescenţă ce nu se uită.

Era firesc să fie aşa! Căci, „viaţa n'a dat nimic muritorilor fără multă trudă" [8]).

Prin instituţiunile acestea, în afară de partea educativă, s'au desvoltat factorii economici ai comunei.

OCOLUL SILVIC DOMNEŞTI. — Personalul la data de 15 Ianuarie 1935.

Căci, la ocolul silvic [9]), judecătorie, dispensar, sunt zile când se găsesc şi peste 200 persoane din diferite sate, ale regiunei, venite aci cu nevoile lor, legate de aceste instituţiuni.

Aceste persoane iau masa în Domneşti, se mai aprovizionează şi cu articole folositoare gospodăriilor lor: fierărie, manufactură, coloniale.

Astfel, s'au desvoltat comerţul, industria.

Circulaţia de bani a fost mărită şi prin salariile personalului acestor instituţiuni.

[8]) **Horaţiu:** Satire, I, 9,50: „Nil sine magne vita labore dedit mortalibus".

[9]) Până la 1901, pădurile din regiunea Domneşti, Aninoasa, ţineau de ocolul silvic Câmpulung.

După această dată s'a înfiinţat Ocolul silvic Domneşti.

Incât, dacă s'ar aruncà privirea asupra celor patru decenii, adică dela 1901, când a fost în funcţiune, primul inginer silvic şi până astăzi, s'ar vedea că numărul titraţilor, în cursul acestui timp, este foarte mare şi mulţi dintre ei[10]) au ajuns la înalte trepte în erarhia funcţiunii lor.

Astăzi, de pildă, în permanenţă, sunt în Domneşti, următorii titraţi: 1 inginer silvic, 2 magistraţi, (judecător şi aj. judecător),

TROIŢĂ SCULPTATĂ IN STEJAR. — La intrarea în Comună, ridicată în Iulie 1938. (Vis-a-vis de Dispensar).

---

[10]) In privinţa aceasta, se pot cita numele:

a) D-l C. D. Ivanovici, care a fost Şeful ocolului silvic în anii: 1903—1919, a ajuns inginer-consilier.

b) Regretatul D-trie Cernescu, care a fost judecător în anii: 1911—1913, a ajuns procuror g-ral la C. Apel, apoi consilier la I. Curte de Casaţie şi Justiţie.

c) D-l Mihail Tigoianu, care a fost aj-judecător în anii: 1913—1916, este astăzi, preşedintele Curţii Apel din Bucureşti, Sec. II-a.

In partea de nord a Ocolului Silvic Domneşti sunt munţi, iar aceia de sud sunt păduri.

un medic la dispensar şi 1 medic la dispensarul „Asig. Sociale"[11]), 1 inginer agronom, 1 medic veterinar, eventual un inginer în specialitatea textile, 4 avocaţi.

Aceste elemente de cultură, care se succed mereu, în mod natural, crează aci o îndrumare, care constituie un patrimoniu, nesăbuit de însemnat, desvoltării ei şi sub toate aspectele ce înalţă pe om.

Atâţia dintre inginerii şi magistraţii, cari au trecut prin Domneşti, cu decenii în urmă, păstrează şi astăzi legături cu locuitorii de aci. Este trecutul ce aminteşte tinereţea şi oamenii şi locurile, unde ei şi-au început cariera.

In viitorul, nu prea depărtat, se nădăjduieşte ca, aşa după cum dispensarul îşi are construcţia cea mai modernă sanitară din judeţ[12]), ocolul silvic[13]) şi judecătoria[14]), să ajungă şi ele a funcţionà în construcţiile lor proprii.

Titularii acestor instituţiuni au cunoscut începutul carierii lor la Domneşti.

In drumul ascensiunii lor, îşi vor reaminti cu duioşie „mâine", de locul unde şi-au început cariera.

Este vorba de acel mâine când „nu vom mai fi ce am fost şi ce suntem"[15]).

Desvoltarea din ultimii 40 ani, din Domneşti, este productul şi al judecătorii şi al dispensarului şi al ocolului silvic.

---

11) Infiinţat recent, la 8 August 1940. Procesul Verbal de înfiinţare semnat de către dd. Dr. Ion Cojanu, Vernescu şi Petre Ionescu-Muscel.

12) Pavilionul nou la dispensar şi renovarea celor vechi, s'au făcut în anul 1937—1940. Medicul dispensarului şi circ. Domneşti a fost D-na Dr. Sofia Georgescu, care a funcţionat, în această calitate, timp de 10 ani, (1930—1940). D-sa a făcut din toate comitetele din anii 1935—1940.

13) Primele demersuri pentru construcţia ocolului silvic, le-a făcut d-l Ing. Ovid Georgescu, în anul 1937.

14) Judecătoria a funcţionat cu chirie în casele: I. M. Diaconescu (1908—1910), Elisei Cojocaru (1911—1914), I. M. Roibu-Cojocaru (1915—1923), Nic. Hiru (1924—1926); Nic. V. Toader (1926—28), El. şi P. Tb. Achim (1929—1934), Nicolae V. Toader (1925—1939) şi Petre I. Muraru în 1940.

Iniţiativa construirei Judecătoriei este luată în 1939 şi a se vedea, în acest sens la Ministerul Justiţiei, actele înregistrate sub Nr. 197.256/939, 201.183/939, 41.905/940.

Atât la Ocolul silvic, cât şi la Judecătorie, lucrările au fost amânate din cauza mobilizării din 1939—1940, cât şi a definitivării în prealabil, a planului de sistematizare al comunei:

15) Ovidiu: — Nec quod fuimsve.
Gras erimus. (Metamorph, XV, 215 şi 216.

PARTEA DOUA

I

EVENIMENTE ŞI FAPTE DELA 1918—1935.

1. Determinarea lor.

Toate evenimentele şi faptele, din acest timp, istoriceşte, nu pot fi examinate, decât în legătură cu efectele răsboiului amintit.

Fruntaşii comunei şi-au desfăşurat activitatea sub influenţa forţelor noui spirituale, care conduceau la emanciparea massei rurale.

Efectele imediate pentru desvoltarea comunei, îşi au punctul de plecare în conceptul politic al statului: vot universal, împroprietărirea.

MAREŞALUL AVERESCU

Adică, faptele cunoscute între anii 1918-1935, în fiinţa comunei Domneşti, sunt mai curând consecinţelor unor doctrine politice, pe când faptele dintre anii 1935-1940, sunt urmarea, în primul rând, a conceptului oamenilor, cari le-au realizat, prin aplicarea programelor publice şi conceptul lor personal.

Spre a se vedeà datorită căror cauze s'au petrecut lucrurile astfel, este necesară o privire asupra situaţiunei generale din ţară, din acel timp.

Răsboiul din 1916 se terminase.

Regele Ferdinand dăduse decretul de împământănire şi vot universal. Incepeà o eră nouă pentru ridicarea ţărănimei.

In atmosfera aceasta, de front şi drepturi mari pentru marea massă a naţiei, au apărut şi noui organisme politice, ca determinisme istorice, în timp ce altele dispăreau.

Erà şi firesc!

De acuma, varietate de curente în parlamentul nostru, în care se aflau: mareşalul Averescu, simbolul armatelor biruitoare în răsboiul de întregire; Octavian Goga, poetul şi bărbatul de stat, care a cântat mai viu durerea Românilor de peste munţi; Ionel Brătianu, preşedintele consiliului de miniştrii, care a prezidat răsboiul; Iuliu Maniu, care prezidase Adunarea dela Alba Iulia; Vaida-Voevod, luptător de valoare pentru drepturile celor din Ardeal; Nicolae Iorga, istoricul şi îndrumătorul naţionalismului nostru spre Unire; Dr. Nicolae Lupu şi Ion Mihalache, reprezentanţii aspiraţiunilor

muncitorimii din fabrici şi dela sate; A. C. Cuza, doctrinarul naţionalismului de extrema dreaptă, cu excluderea evreilor ş. a.

In ţară, fruntaşii acestor curente politice făceau eroice sforţări, spre a le mai contopi, prin fuzionări de partide, aşa după cum s'a şi reuşit în redusă măsură.

2. **Realizări pentru comună.**

Starea generală a ţării, s'a văzut că era caracterizată prin curentele politice, determinate de răsboiu.

La Domneşti, după terminarea răsboiului, se făcea politică „în mare", ca în cetăţile greceşti, Atena şi Sparta.

Anii aceştia au fost un elan pentru massa populară.

Iniţiativă colectivă, libertate, năzuinţe mari.

Numai atâta să se fi realizat pentru stările sufleteşti, ale massei rurale şi faptele însemnează momente mari.

Ca operă de seamă, în acel timp, este împroprietărirea sătenilor şi islazul comunal.

Atunci s'a dat islazul comunal dela Bahna Rusului şi cel din Domneşti. Iancu Negulici, proprietarul moşiei Domneşti, consimţise a vinde ţăranilor moşia sa. Banca Pop. „Infrăţirea" a acordat credite spre a se realiza această operă socială şi de vitală importanţă pentru viaţa economică a sătenilor din Domneşti.

Comuna a avut reprezentanţi în viaţa administrativă a judeţului[16]) şi parlamentari[17]), distincţiune din partea conducerei centrale, care a onorat centru Domneşti.

Pentru Domneşti, anii 1918—1931, au fost însemnaţi prin împăcări sufleteşti şi economice, care au ajutat la primirea evenimentelor din anii următori.

Anii 1931—1935 au fost ani grei pentru comună, ca o repercursiune a crizei generale: şomajul manual şi intelectual din ţară, de credite, varietatea de curente politice.

---

16) In anul 1919, a fost numit d. Ion Ionescu, fiul preotului Nicolae Ionescu, din Domneşti, prefectul judeţului Muscel.

17) D-nii: Nicolae P. Şuţa a fost de două ori deputat, iar Vasile Belizare, odată senator.

II

EVENIMENTE ŞI FAPTE INTRE ANII 1935—1940.

1. **Curentele sociale.**

Ţăranii îşi aveau pământ, ca niciodată. Ei aveau pământ, pe urma înproprietăririlor, sau prin cumpărătoare directă.

In atmosfera aceasta de elan pentru viitor, ţăranii şi-au cumpărat pământ. Ei sunt legaţi de glie şi pentru ei pământul prezentă cevà din fiinţa lor.

Spre a cumpăra pământ, cât mai mult, ei au trebuit să facă împrumuturi la particulari şi la bănci. Dobânzile curente erau, pe atunci, dela 24% şi ajungeau adesea până la 50% pe an.

Rentabilitatea pământului era mică şi în mod natural, ţăranii s'au găsit în situaţiunea a nu mai puteà plăti, nici măcar dobânda. Acelaş lucru s'a petrecut şi în comerţ şi în industrie.

Incă dela 1931 au apărut şi fenomenele unui şomaj intelectual. Fabricile, din cauza crizei, începuseră a lucrà mai puţin şi de aci şi şomajul manual.

In ţară începuse o criză, care determină o serie de măsuri, din partea statului: legea contra cametei, legea concordatului preventiv, mai multe legi de conversiune, până la legea definitivă, din 1934.

Agentul cel mai bun conducător, al agitaţiunilor sociale, este criza.

Criza economică atrăgeà şi criza politică, ducea mereu spre îngrijorare.

Coincidenţa făcuse că aceleaşi fenomene să se producă şi în alte ţări. Era dar o stare care nu era localizată numai în România.

In Domneşti nu s'a lucrat, în aceşti ani; prin asta nici n'a rămas un lucru obştesc. Sumele ce s'ar fi întrebuinţat pentru asemenea lucrări, ar fi intrat în mâna locuitorilor, pe munci, materiale, etc.

In 1933, toamna, a fost chemat la cârma Statului un nou guvern.

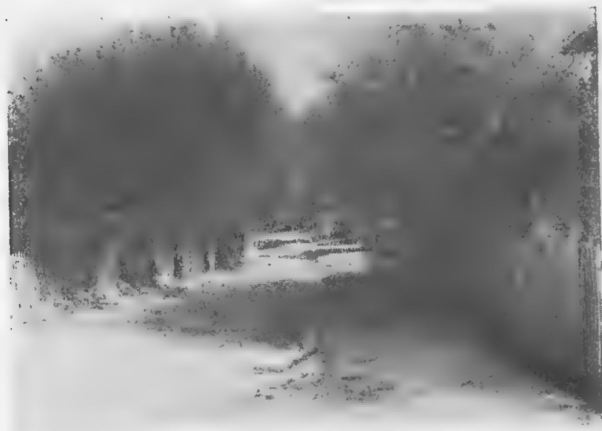
In prima parte a acestei guvernări, nu s'a putut lucrà şi cum începuseră lucrări în satele vecine, locuitorii din Domneşti se aflau într'o stare de nemulţumire, din cauza stagnării oricărei desvoltări în comuna lor.

VECHIUL DIG DELA PIAȚĂ. In anul 1938, digul vechiu a fost înlocuit cu cel actual, din piatră masivă.

Apogeul îl atinsese faptul că, centrala telefonică, a regiunei, care se afla la Primăria comunei Domnești, încă dela înființarea telefonului la sate, pentru motivul că la Domnești nu se lucrează, a fost mutată într'o comună vecină, unde se presupuneà că va fi trecută și reședința plășii, care, deasemenea, se afla în comuna noastră, de timp îndelungat.

In starea aceasta, de evenimente generale și locale, s'au început lucrările cari caracterizează anii 1935—1940.

Este o porțiune din strada Regina Maria, așa cum se găsea în anul 1936.

2. Inceputul lucrărilor, metoda de lucru și rezultatele.

Lucrările au început în primăvara anului 1935.

Prima sumă ce s'a acordat pentru ele a fost de 100.000 lei.

Tuturor din Domnești li se păreà un excepțional de mare eveniment pentru comuna care poate niciodată nu primise un așà de mare ajutor deodată.

In fața acestui fapt, locuitorii de aci s'au entusiasmat și s'au strâns în jurul nouelor năzuințe care deschideau drumul spre mai multă propășire a comunei lor.

O redeșteptare i-a străpuns pe toți. In anii ce trecuseră, nu se lucrase nimic de seamă în Domnești; iar cu un an mai înainte, dela primăria comunei, se mutase[18]) chiar și centrala telefonică, care se găseà aci de decenii.

Piața „FUNDAȚIA-DOMNEȘTI". — In planul din dreapta este Primăria comunei. Fotogr. din 1938.

Așà că, deodată, ei s'au găsit într'o situațiune nouă, care spiritual îi repunea în fruntea satelor din regiune, iar gospodăria comunei o așeză pe un plan ce aveà să determine în mod fericit desvoltarea ei.

Metoda de lucru a fost una și anume ca, toți să se regăsească în munca pentru comuna lor.

Dovada istorică despre aceasta o va face întâia instituțiune, care a luat ființă în anul 1935, Eforia „Doamna Basarab"[19]).

Membrii ei fondatori sunt fruntașii comunei, fără deosebire de credințele lor politice.

---

18) In Stănești.

19) Eforia „Doamna Basarab" instituțiune, persoană juridică, prin Sentința Nr. 197/935, a Trib. Muscel, Sec. I.

PIAȚA. — Construită în 1937. Aci sunt compartimentele pentru vânzarea cărnei și peștelui.

SALUBRITATE. — Cotige aduse în Domnești în anul 1937.

SALUBRITATE. — Mașină stropitoare și pentru incendiu, adusă în 1937.

Această credință și acest spirit au condus în comitetele sub care s'au înfăptuit operele[20]), ce amintesc anii 1935—40.

Și așà s'au început și s'au împlinit lucrările dela Domnești, din acești ani. In 1935, nu se mai vorbeà decât de faptul, dacă se va terminà construcția băilor!

BAZINUL DELA RÂUL DOAMNEI. — Construit în anul 1939.

ABATORUL. — Lucrat din lemn, în în stil românesc, în anul 1938.

---

[20]) Iată rezultatul credinței și muncii, din ultimii 5 ani:

1. **Planul de sistematizare.** — In Iunie 1936 au început lucrările, patru ingineri, două ajutoare ale lor și s'au terminat în 1937.

2. **Băi populare.** — La data de 3 Iunie 1935 a luat ființă Eforia „DOAMNA BASARAB", prin Sentința Trib. Muscel Nr. 197/935. Construcția s'a terminat în Iunie 1935. In vara anului 1938 s'a organizat și o colonie pentru copii la Mamaia, (Marea Neagră).

3. **Stațiunea climaterică.** — Comuna a fost declarată stațiune climaterică la data de 26 Februarie 1936, prin Deciziunea Ministerului Sănăt., Publice publicată în Monit. Oficial" Nr. 50/936.

4. **Primar titrat.** — Prin deciziunea Minis. de Interne Nr. 4132 din 21 Martie 1936, a fost numit primar cu titlu academic.

5. **Oficiul de Turism.** — La 6 Aprilie 1936, s'a înființat Oficiul de Turism, ca urmare la Legea pentru Organizarea Turismului.

6. **Banca Populară.** — La 21 Decembrie 1935, prin Deciziunea Nr. 10.342/935, a Centralei Coop. de Indrumare, Organizare și Control, s'a înființat banca populară „AGRICOLA".

7. **Cooperativa.** — La 21 Decembrie 1935, prin Deciziunea Nr. 10.343 din 1935, s'a înființat COOP. „BRADUL". La 10 August 1938, aceste unități au fuzionat, act aprobat de Inst. Naț. al Coop. cu Nr. 16.673/938.

8. **Piața și Târgul Săptămânal.** — Prin Deciziunea Ministerului de Interne și Co-

După terminarea lor, au urmat altele şi aşà mai departe. Toţi cari trăiau acele înălţătoare clipe, zile, ani, au uitat de ei, de numele lor, aveau în faţă numai numele comunei, ce va deveni ea, după aceste înfăptuiri!

---

merţ, (publ. în „Mon. Oficial" Nr. 189, din 17 August 1936, pag. 6938), s'a aprobat funcţionarea pieţei şi a târgului săptămânal.

9. **Oficiu Poştal.** — In Noembrie 1936, agenţia p. t. t. a fost transformată în Oficiu poştal.

10. **Construcţia Pieţei.** — Planurile şi devizul au fost întocmite de către Ministerul de Domenii şi Agricultură.

11. **Spital.** — In Martie 1937 au început lucrările noului pavilion dela dispensar, iar în Iunie 1937, au fost şi terminate.

12. **Uzina electrică.** — In Aprilie 1938 au fost cumpărate o parte din piese, pentru construcţia uzinei electrice, iar în 1939 au fost continuate studii asupra locului unde ar putea fi instalată.

13. **Pentru Biserică.** — Pentru cele două biserici din comună s'au dat subvenţii şi ajutoare în natură, pentru ca ele să fi făcut remarcabile reparaţiuni.

14. **Circumscripţie Veterinară.** — In Septembrie 1936, a luat fiinţă pentru I-a oară Circ. veterinară în această comună.

15. **Local aparte pentru percepţie.** — La 25 Aprilie 1936, percepţia fiscală, în urma aprobării Minist. de Finanţe şi-a instalat birourile într'o altă casă, mutându-se dela Primărie.

16. **Pretura.** — Işi aveà sediul la Primărie. S'a mutat într'o altă casă.

17. **Podeţe de beton.** — In anul 1936—1937, s'au făcut — în comună următoarele podeţe de beton; la intrarea în comună, la LUŢA, la Podea, la Primărie, 3 la Dispensar, unul lângă Arcul de Triumf.

18. **Biblioteca Centrală.** — In Iulie 1936, s'a înfiinţat biblioteca centrală a comunei.

19. **Veniturile comunei.** — La 10 Septembrie 1937, Ministerul de Finanţe a aprobat, ca jumătate din veniturile Statului, pe care le percepe dela automobile, să se verse comunei.

20. **Podul peste Râul Doamnei.** — In Mai 1937 au început lucrările şi s'au terminat definitiv în 1938.

21. **Material gratuit.** — In diferite rânduri s'a aprobat, de către Ministerul de Domenii, material de brad pentru construcţiile publice din localitate.

22. **Renovarea Primăriei.** — Toate camerele Primăriei au fost renovate.

23. **Salubritate.** — In anul 1937 s'au adus 22 tomberoane, un cazan pentru construcţii de pavaje, o cisternă automobil pentru stropit şi incendii, picioare de beton pentru bănci publice.

24. **Amenajarea intrării în comună.** — La toate cele trei intrări principale din comună s'au aşezat bănci publice, amenajat terenul şi construit fântâni în stil românesc.

25. **Impietruirea drumurilor.** — In afară de suma de 800.000 lei, ce s'a acordat pentru Şoseaua Piscani-Nucşoara, ce străbate şi comuna Domneşti, s'a mai primit subvenţie dela Minist. de Finanţe, întrebuinţată în Octombrie 1936, numai pentru drumurile comunale.

26. **Material de brad locuitorilor.** — In anul 1936 s'a dat locuitorilor de aci cantitatea de 4.500 m.c. material de brad, iar în anul 1937 cantitatea de 3000 m.c., prin Cooperativele locale, în afară de contracte colective.

27. **Farmacie comunală.** — In Martie 1937 a luat fiinţă Farmacia comunală cu sediul la Primărie, unde s'au adus medicamente de mare valoare şi cari s'au împărţit numai gratuit bolnavilor.

Credinţa acelora cari au lucrat, a fost că, ei au a duce la îndeplinire năzuinţele comunei, năzuinţe care nu erau de eri, de alaltăieri, ci de o dată mai depărtată.

---

28. **Medicamente la dispensar.** — In repetate rânduri s'au adus transporturi de medicamente la Spital, farmacia de aci fiind îndestulată mai mult decât înainte.

29. **Telefoane.** — In anul 1936 s'a mai înfiinţat un post de telefon la Pretură, în anul 1937 s'a înfiinţat unul la Dispensar şi altul la Oficiu de Turism, instalându-se şi centrală telefonică nouă pentru 20 posturi de telefon ,la Primăria comunei.

30. **Cimitir.** — S'a cumpărat terenul şi amenajat după cerinţele sanitare şi estetice — un cimitir nou — care are aspect de parc.

BIBLIOTECA CENTRALĂ. — Infiinţată în anul 1936.

CLOPOTNIŢA DELA CIMITIR. — Lucrată în 1939.

31. **Fântâni.** — In comună s'au construit şi renovat 21 fântâni, dintre cari şease s'au construit sub formă de troiţă, în stil românesc.

32. **Selecţionarea vitelor.** — Cu deciziunea Nr. 21.7075/937, din 30 Septembrie 1937, Ministerul de Agricultură şi Domenii a aprobat un taur de rasă brună dela Staţiunea Zootechnică a Statului.

33. **Veniturile pieţei.** — Piaţa va aveà venituri însemnate din închirierea apartamentelor, magaziilor de cereale şi oborul de vite.

34. **Mobilier.** — S'a adus mobilier de calitate superioară: la Primărie, la Of. de Turism, la Dispensar, la Piaţă, Percepţie, Oficiu poştal, Bancă, Cooperativă.

35. **Bănci Publice.** — Dela Bucureşti s'au adus bănci noui cu picioare de fontă: 10 la judecătorie, 5 la Oficiul silvic, 5 la Eforia „Doamna Basarab", 5 la Percepţia fiscală, 5 la Dispensar, 5 la Oficiul poştal.

36. **Bănci Comunale.** — Prin Oficiu de Turism s'au făcut bănci la intrările din comună şi altele s'au aşezat la punctele mai însemnate din comună: pieţe, fântâni, etc. Totalul acestor bănci este de 106 bucăţi.

Ca să isbutească, în această operă, ei s'au ridicat deasupra rivalităților dintre oameni. Răsleţele şi fireştele greutăţi omeneşti, n'au

---

37. **Parcul.** — S'a amenajat parcul Cantacuzino, de lângă noul Pavilion al Dispensarului.

38. **Stâlpii electrici de fontă.** — S'au obţinut 20 stâlpi electrici dela Soc. de Gaz şi Electricitate din Bucureşti şi s'au aşezat în vara anului 1938.

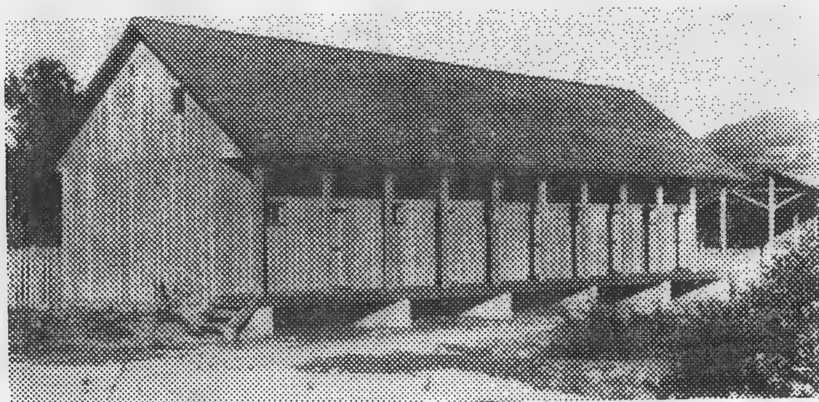
39. **Cercul Comercianţilor, Industriaşilor şi Meseriaşilor.** — La piaţă, s'a rezervat o sală pentru comercianţii, industriaşii şi meseriaşii din comună, urmând a se înfiinţă aci şi o casă de ajutor şi pensii.

40. **Cercul Funcţionarilor Publici.** — S'a dat pentru funcţionarii publici sala şi Biblioteca centrală, aflată la Primărie.

41. **Canalizări.** — In toamna anului 1936 s'a canalizat Valea dela LUŢA, scoţându-se din comună, din centrul ei, un pârâu — ce dădea un aspect de viaţă rudimentară. Deasemenea, s'a amenajat canalul din spatele Primăriei.

42. **Pomi fructiferi.** — Regiune pomicolă. S'a intervenit la centru şi s'au aprobat pomi fructiferi, de calitate superioară pentru comună, în mod gratuit.

43. **Podişte de lemn.** — S'au reparat toate podiştele din comună şi s'au construit 7 noui, în special pe drumul zis — spre Muscel.

MAGAZIILE DE CEREALE. — Construite în 1938.

44. **Casă pentru vizitatori.** — La Eforia „Doamna Basarab" 5 ani, au fost amenajate camere puse la dispoziţia vizitatorilor 2 zile în mod gratuit. In aceste camere se află „Expoziţia de cusături naţionale".

45. **Magaziile de cereale..** — In vara anului 1938 s'au construit, pe fundaţie de beton, magazii de cereale cu o capacitate de 10 vagoane.

46. **Oborul de vite.** — S'a construit în 1938 oborul pentru târgul de vite.

47. **Digul de piatră.** — Pe o lungime de 200 metri s'a construit la Piaţă, în August 1938, un dig de piatră cu beton, dealungul Râului Doamnei.

48. **Pentru industia lemnului.** — Pentruca locuitorii să nu fie stingheriţi în industrializarea lemnului de brad, pe care-l aduc dela munte pe Apa Râul Doamnei, s'a amenajat în August 1938, un teren de 10.000 m. p. pe care ei să depoziteze buşteni transportaţi din munţi, pe apă.

49. **Pavaje.** — In August şi Septembrie 1938, s'a construit un modest pavaj în

topit entusiasmul, ci au stimulat şi întărit credinţa în îndeplinirea acestor opere.

---

faţa Dispensarului, la intrarea în comună, în afară de pavajele dela piaţă, iar în Aprilie 1939, primele pavaje în Comună, pe o porţiune, dela dispensar spre Domneşti.

50. **Industria textilă.** — In Octombrie 1938 — a luat fiinţă Oficiul local de textile, spre a se da o desvoltare culturei şi industrializării cânepei şi inului.

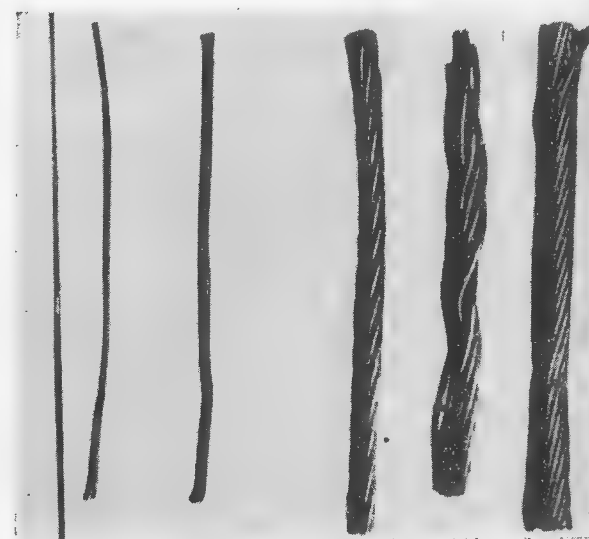
51. **Bănci de beton.** — In vara anului 1938 s'au mai construit încă 10 bănci, acestea cu picioarele de beton.

52. **Troiţe.** — S'au construit 3 troiţe-cruci: una în anul 1937 din piatră cioplită, imitând copacul de munte, iar în Iulie 1938 alte două din stejar sculptat.

53. **Abatorul.** — In luna Noembrie 1938, s'a construit noul abator la piaţă.

54. **Reţeaua electrică.** — In epoca de lucru, a anului 1938, s'au întins firele de sârmă electrică, fire massive de cupru, în lungime de 8260 m. l.

55. **Arcul de Triumf.** — La intrarea în comună s'a construit arcul de triumf, iar

REŢEAUA ELECTRICĂ.
Cablu vechiu — Cablu nou (1938).

lângă el un pavilion, amândouă în stil românesc.

56. **Zid de piatră la cimitir.** — In Maiu 1939 s'a lucrat un zid masiv şi de impunătoare mărime, din piatră, la cimitirul nou.

57. **Clopotniţa şi porţile.** — In acelaş timp s'au construit porţile şi clopotniţa din ştejar, la cimitirul nou.

58. **Clopotele noui.** — In ziua de 29 Iunie, Sf. Petru şi Pavel, s'au sfinţit cele două clopote, ce s'au adus pentru Cimitirul Nou.

59. **Canalizare, Piaţa Primăriei.** — S'a canalizat cu tuburi şi amenajat, în August 1939, piaţa Primăriei.

60. **Muzeul istoric al comunei.** — Din iniţiativa Eforiei „Doamna Basarab" în ziua de 6 Sept. 1939 a luat fiinţă „Muzeul istoric al Comunei Domneşti".

Astăzi, după 5 ani de muncă, după ce în Domneşti s'au făcut lucruri însemnate, comuna şi-a croit un drum şi mai întărit pentru desvoltarea ei.

Nu se poate spune că s'au făcut aşà de multe lucruri, încât ele să întreacă nenumărate comune din ţară, în patrimoniul lor; sigur se poate spune că, este o mare diferenţă între eri şi astăzi în Domneşti.

Ca să se ajungă la acest rezultat, s'a avut sprijinul, în primul rând, al oamenilor din conducerea ţării, cari şi-au legat sufletul şi numele de operele dela Domneşti.

Din comitetele de lucru, din Domneşti, au făcut parte mulţi ingineri, medici, preoţi, învăţători, fruntaşii comunei, locuitorii ei.

Nu se dă niciun nume. Munca şi rezultatele, din aceşti ani, vor fi judecate de istoricul de mâine.

Istoria este mai nepărtinitoare, când judecă trecutul; ea nu se preocupă de prezent. Deaceia, asupra acestor ani, nu s'au făcut caracterizări istorice.

S'a lăsat ca înfăptuirile trecutului, să dea nădejdiile viitorului.

Generaţie, de generaţie, din cele ce vor urmà în Domneşti, să cunoască că au o istorie plină de pilde, de frământări creatoare, de pagini cari înalţă pe om şi comuna lor.

---

61. **Fundaţia-Domneşti.** — A luat fiinţă la data de 25 Maiu 1939.

62. **Parcul dela piaţă.** — A fost construit în lunile Aprilie-Iulie 1939, împreună cu toate instalaţiile din jurul lui: porţile in stil românesc, stâlpii de beton cu vase-bizantine.

63. **Bazinul, Băi-Reci-Topitorie.** — A fost construit în vara anului 1939.

64. **Amenajarea terenului-piaţă.** — S'au făcut arcadele din piatră, dela intrarea în piaţă şi ridicat terenul pe o întindere vastă.

65. **Mobilier şi material didactic.** — In toamna anului 1939 şi în primăvara anului 1940, s'a înzestrat şcoala primară de fete cu bănci noui, sobe teracotă, table, catedre, material didactic, în valoare de 75.000 lei.

66. **Revista Istorică a Comunei Domneşti.** — A apărut I-ia oară în Ianuarie 1940.

67. **Plantaţii la Parcul Pieţei.** — Pentru I-ia oară ele au început în Aprilie 1940, cu cheltuiala Ef. „Doamna Basarab".

68. **Instalaţia technică băi.** — S'a reînnoit caloriferul şi revizuit instalaţia în Aprilie 1940, cu aprobarea Nr. 9726/940, Minis. Sănăt.

69. **Proectul redeschiderii drumului piaţă.** — Este aprobat cu Nr. 305/940, de către Ţinutul Bucegi, aprobare comunicată Serv. Technic Muscel.

70. **Prelungirea digului piaţă.** — In susul apei, dela podul peste Râul Doamnei, s'a aprobat continuarea digului, pentru suma de lei 340.000.

Suma a şi fost trimisă Prefecturei Muscel, lucrarea urmând a se face de către Serv. Technic Muscel. A se vedea aprobările cu Nr. 5.103/940 (Technic) Ţinut, Nr. 39.181/940 Minis. Lucrărilor Publice, Direcţia apelor.

MONUMENTUL EROILOR DIN DOMNEŞTI.

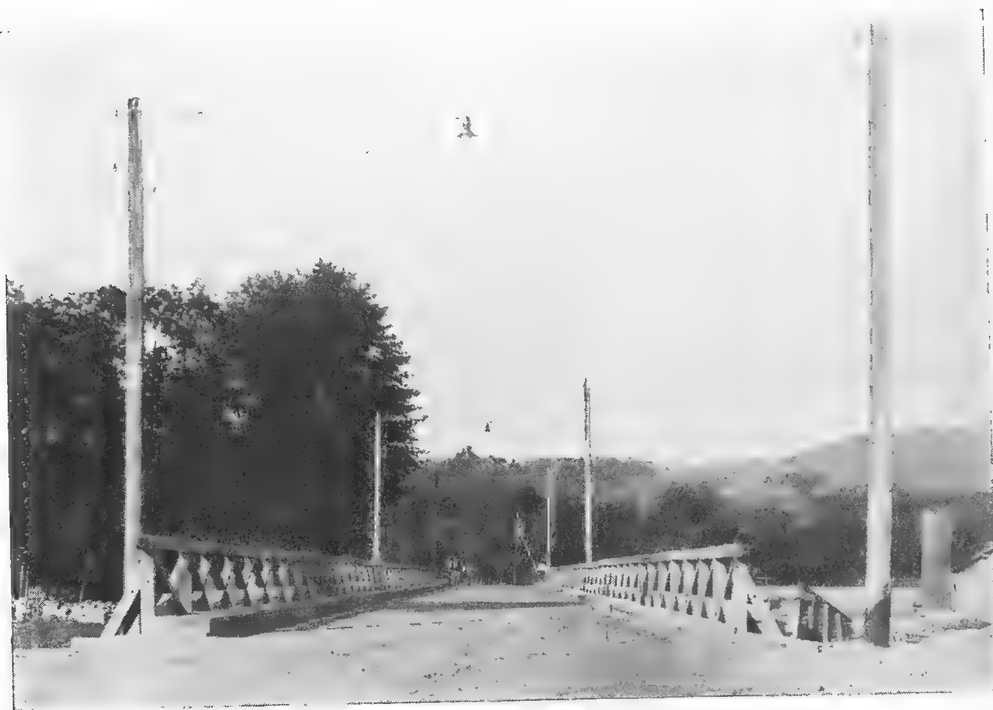
A fost ridicat de către un comitet format în atmosfera Băncii pop. „Infrăţirea" şi Soc. „Sf. Treime". Inaugurarea monumentului a avut loc în ziua de 8 Iunie 1937.

COPII BASARABENI IN DOMNEŞTI. — Fruntaşii comunei (Preotul Grigore, Bucur Grigore, Ion Lepărău), au mers la C.-Albă şi Tighina de unde au adus 70 copii în Domneşti. Fotografia luată în Gara de Nord în ziua de 26 Noemb. 1935, la plecarea trenului spre Câmpulung.

VETERANI DIN DOMNEŞTI IN CÂMPULUNG. In faţă, îmbrăcaţi ţărăneşte, se află veteranii din Domneşti (răsb. dela 1877—78), Ion I. Muraru şi Ion I. Pavel, cari au etatea de 92 ani. Fotografia luată la 10 Maiu 1939.

LA INTRAREA IN DOMNEŞTI. — Podul peste Râul Doamnei, construit 1937—1938.

PRIMĂRIA COMUNEI DOMNEŞTI. — (Renovată în August 1937).

EFORIA „DOAMNA BASARAB". — Construcţie ridicată în anul 1936. In aripa dreaptă sunt băile populare, cele mai moderne din Ţară, la sate, iar în aripa din stânga „Muzeul istoric" al Comunei; la etaj bibl. centrală şi expoziţia cusături şi ţesături naţionale. (Planul Arh. şef. Nicolae Bilarţiu).

EFORIA „Dr. IOAN COSTINESCU". — Infiinţată în anul 1937, când s'a construit acest nou pavilion, la Dispensarul din localitate. (Planurile D-ra Arh. Irina Georgescu).

PIAŢA COMUNALĂ „DUMITRU ALIMĂNEŞTIANU". — Construită în anul 1937. (Planurile Arh. inspec. g-ral Florea Stănculescu şi Arh. Radu Udroiu).

FUNDAŢIA-DOMNEŞTI". — Construită în anul 1938. (Planurile Arh. şef. Dumitru Hergot).

PARCUL DELA PIAȚĂ. — Vedere generală asupra lucrărilor executate în anul 1939-1940.

CIMITIRUL COMUNAL INFIINȚAT IN 1937 ȘI AMENAJAT IN 1939. — Zidul masiv de piatră naturală, iar deasupra lui vederea generală a cimitirului.

FÂNTÂNA. — Poartă numele „D-na Dr. Sofia Georgescu". Este construită în anul 1937, în partea de răsărit, la intrarea în comună.

PRIMELE PAVAJE. — Pe distanță numai de cca 300 m. l., în partea de apus, la intrarea în comună, (spre dispensar).

CRUCE SĂPATĂ IN PIATRĂ. — Este așezată la intrarea în comună.

INSCRIPȚIA:

„Această Sfântă Cruce s'a ridicat în amintirea anilor 1935—1940, când în Comuna Domnești s'au înfăptuit: băile populare, declararea comunei stațiune climaterică, construcția pieței, a noului spital, planul de sistematizare, farmacia comunală, podul peste Râul Doamnei și alte opere ce vor grăi de-a-lungul vremei".

CONTINUITATEA ISTORICĂ A COMUNEI.

Elementul specific al unei injghebări, este ceea ce i-a rămas după continuitatea lui de timp îndelungat, în acelaş loc, unde i s'a grevat un caracter puternic de natură a străbate veacuri.

Locuitorii din Domneşti au avut norocul să se bucure de această continuitate istorică, fără întrerupere, secole de-a-rândul.

Dovezi despre ea sunt multe şi din toate vremurile. In prima fază a aşezării lor, s'au bucurat de centrele Curtea de Argeş şi Câmpulung.

După ce influența politică a acestor oraşe a slăbit, din cauza strămutării capitalei țării la Târgovişte şi Bucureşi, a urmat, din sec. XVI-lea, influența mânăstirii Argeş, pe a cărei moşie se aflau Domneştii.

Toate astea, se pare, s'ar fi petrecut cu comuna Domneşti, mai mult decât cu alte eventuale sate existente, în acel timp şi care s'ar fi găsit chiar mai aproape de cele două centre domneşti.

Explicația este în faptul: comuna Domneşti devenise chiar un centru rural şi mai era apoi un loc de popas pentru trecătorii, din toate timpurile, spre Argeş-Sibiu, Câmpulung-Braşov, ori spre Piteşti-Nucşoara.

Continuitatea aceasta, neîntreruptă, a existat dela 1320, dela Basarab I-iu.

Ea are importanță pentru istoria generală a țării şi are prețuire esențială pentru desvoltarea istorică a locuitorilor din Domneşti.

Aci se află şi înțelesul că aceşti locuitori, în cursul a 700 ani aproape, nu şi-au modificat simțămintele lor de încredere, în puterile şi conceptele lor de oameni tenaci, conservatori, dinastici față de comorile trecutului.

Observațiunea aceasta se poate face mereu. Locuitorii din Domneşti, cari zilnic sunt împreună cu ai satelor vecine, îşi păstrează un specific al lor, se cunosc că sunt alții: prin temperament, prin pasiuni, prin munca lor diferită.

Este ceea ce tradiția îndelungată i-a făcut.

Deaceia, se poate susține, până se vor ivì dovezi contrarii, că nu-i în regiune o altă comună, care să fi avut continuitatea istorică a comunei Domneşti, datorită căreia s'a desvoltat continuu, sub toate aspectele civilizației.

Evident, în judeţul Muscel, sunt comune vechi şi dintre ele, care au dat istorii naţionale pagini de mândrie, prin luptele duse pe teritoriul lor, sau prin boerii timpului, cari au locuit sau stăpânit acolo.

Aceste fapte istorice vor face mereu baza morală a acelor locuri şi vor contribui la gloria judeţului Muscel. Dar noi, în studiul acesta, ca în orice studiu, ce priveşte trecutul unui sat, urmează să vedem continuitatea istorică a locuitorilor satului.

O luptă, într'o localitate sau locuinţa temporară a unui om de reforme naţionale, priveşte numai o perioadă de timp şi adesea şi aceia în afară de viaţa locuitorilor, în afară de evoluţia istorică a satului unde, de pildă, coincidenţa a făcut să se producă o luptă, dintr'un răsboiu, sau aşezarea gospodării unui om de stat.

Este netăgăduit, Mihai Viteazul, Ştefan cel Mare şi alţi domni, au avut legături cu numeroase localităţi, printr'o coincidenţă, aşa după cum astfel au fost şi luptele dela Mateiaş. Aceste lupte n'au fost un product al istorii locale, ele s'au produs aci, prin cauzele istorii naţionale, aşa după cum foarte bine ele s'ar fi putut petrece şi în alte părţi.

Continuitate istorică, în viaţa unui sat, ca şi în viaţa unui stat, înseamnează contopirea aspiraţiunilor tuturor locuitorilor ce-l locuiesc efectiv, îndelungat, neîntrerupt.

Satele noui, cu locuitori din diferite părţi, n'au trecut istoric, n'au continuitate istorică, dar pot a şi-o creea, după multă trecere de timp.

Satul Domneşti, în privinţa aceasta, are o continuitate istorică şi prin ea s'a desvoltat şi cea economică şi cea culturală, formându-se specificul ce-l caracterizează.

In viitor, nu se va mai găsi tenacitatea trecutului, ca urmare la nouile stări sociale, cu caracter general; vieaţa satelor tinde spre industrializare, adică spre contopiri mai lesne de făcut între locuitorii din felurite regiuni.

Apoi, nouile mijloace de transport, cultura modernă mai subtilă şi generală, vor contribui mult la slăbirea păstrării vechiului specific al satelor noastre, care a fost mereu subliniat la locuitorii din Domneşti.

Este evoluţia istorică a ţării şi sunt determinismele istorice ale tuturor aşezărilor omeneşti, care îşi continuă vieaţa în funcţie de stadiul în care se află societatea.

PARTEA II-a

DOCUMENTE DESPRE ISTORIA VECHE ŞI NOUĂ, A COMUNEI DOMNEŞTI

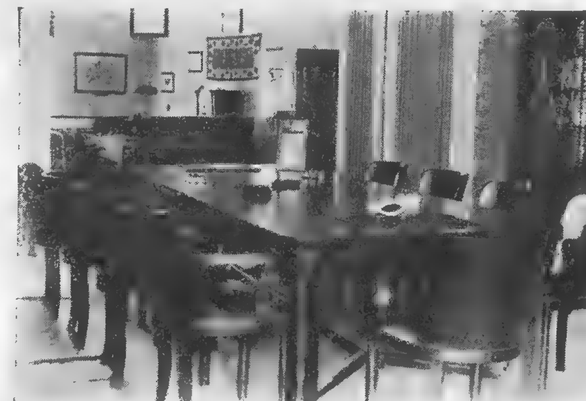

***

DOCUMENTE DESPRE ISTORIA VECHE ŞI NOUĂ A COMUNEI DOMNEŞTI

In anul 1939 s'a început, în mod cu totul mai stăruitor, a se scrie despre istoria comunei Domneşti, pe bază de documente scrise şi deducţiuni istorice ştiinţifice.

S'a muncit mult în direcţiunea strângerii de documente vechi, singurele care puteau încurajà publicarea primelor studii despre începuturile comunei.

„FUNDAŢIA-DOMNEŞTI. — Sala de consiliu unde se află şi arhiva istorică a „Fundaţiei-Domneşti".

Astfel, s'au înfiinţat cele trei muzee istorice[1]), care au adunat materialul ce putea prezentà isvoare asupra trecutului comunei, material împărţit după caracterul său felurit: religios, şcolar, privat, administrativ, economic ş. a. m. d.

Ca să se înrădăcineze şi mai mult ideia cercetării trecutului comunei, s'a păşit la publicarea „Revistei Istorice a Comunei Domneşti", care a apărut pentru I-ia oară în Ianuarie 1940, cu textul pisaniilor bisericilor din comună, al crucilor vechi, al diferitelor acte oficiale sau private, care puteau aduce descifrări despre trecutul comunei noastre[2]).

---

[1]) Acestea sunt: „Muzeul de antichităţi religioase"; „Muzeul istoric al comunei" şi „Arhiva istorică" cu documente, a „Fundaţiei-Domneşti".

[2]) Inscripţiile cu caracter bisericesc, dela bisericile şi crucile şi însemnările vechi, cu litere chirilice, aflate în Domneşti, au fost de către C. S. Preotul Ion Radomirescu

Datorită acestor începuturi, în cari se aflà și rugămintea către aceia cari au cunoștință și despre alte documente vechi, să ni le comunice[3]), s'a ajuns la rezultate care au îndemnat continuarea acestor publicațiuni istorice.

Se publică aci documente în „extenso" sau „regeste", neînsoțite de comentarii, spre a percepe cititorul și direct, momentele mai însemnate din trecutul comunei.

Rămâne de urmărit și evoluția familiilor din Domnești, spre a se completà multe date și asupra originii lor.

S'a făcut începutul și 'n direcțiunea aceasta. S'a format schița genealogică a 22 familii; aceasta, în cea mai mare măsură, cuprinde populația actuală a comunei.

Apariţiunea acestor documente, de bună seamă, va determinà o emulație pentru dovedirea și a altora,

Este o mare plăcere să citești aceste documente, în care se vede spiritul de justiție, de pătrundere, ideia de moralitate, la Domnii și boerii din trecutul românesc, cari au avut a rezolvà și chestiuni în legătură cu comuna noastră.

In actele de veacuri trăiește o limbă veche, a noastră, trăiesc obiceiuri care numai în istorie le mai găsești, trăiește puterea care să renască generațiile actuale și să întărească pe cele viitoare, în păstrarea patrimoniului istoric al unei comune rurale, care a avut cinstea să fie pomneită în atâtea „cărți" domnești, așa după cum se vede din cuprinsul lor.

Aceste acte[4]), privite în totalitatea lor, constituiesc două părți și anume:

I. In primă parte, sunt: documentele vechi, găsite în arhivele bisericilor din Domnești, în arhiva Protoierii Muscel, arhiva Trib. Muscel și Arh. Statului.

II. In altă parte, se găsesc actele mai noui: documente oficiale, acte de proprietate, corespondență.

---

transcrise cu litere latine. Ele, pentru prima, oară au apărut în „Rev. Ist. a Com. Domnești" Nr. 1, an. 1940.

[3]) C. S. Preotul I. Răuțescu, ne-a comunicat actele cele mai multe și cele mai importante.

[4]) Pentru a se ajunge la procurarea acestor acte de către noi, s'a depus munca atâtora. Astfel, prin munca ce s'a depus în cercetarea arhivelor din Domnești (biserici, primărie, ocolul silvic, judecătorie, dispensar), din Câmpulung (Trib. Muscel și Protoierie), București (Arhivele Statului) și selecționarea materialului oferit de povestirile bătrânilor, s'a ajuns la strângerea acestor numeroase documente.

DOCUMENTELE

I. — DOMNEȘTII PROPRIETATEA DOMNILOR BASARABI[1]).

Cartea lui Petru Voevod prin care întărește mânăstirii Argeș stăpânire peste satul Domnești și părțile de moșie dinspre Slănic, dăruite mânăstirii de Basarab voevod și pentru care a avut judecată cu Slănicul.

Traducere:

Cu mila lui Dumnezeu Io Petru voevod și Domn a toată țara Ungrovlahiei, fiul marelui și prea fericitului Mircea voevod dă Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele sfintei mânăstiri Argeș unde este hramul prea cinstitei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și cinstitei ei Bunei Vestiri ca să-i fie satul numit *Domnești* și dinspre Slănic pe unde s'a hotărnicit în zilele lui Basarab voevod, pentrucă este bătrână și dreaptă ocină și moștenire a sfintei mânăstiri pentrucă au cumpărat acest sat mai sus zis, răposatul Basarab voevod dela Văsii din Stăncești pentru 30.000 aspri.

Iar după aceea au avut pâră călugării cu Slănicenii, cu Drăghici și Mirea și Ivașco dinaintea răposatului Radu voevod dela Râbnic.

Și au luat mai sus zișii oameni lege și 12 boeri ca să jure cum că mai sus zisul sat și hotare, care s'au pus din zilele lui Basarab voevod nu sânt bătrână și dreaptă ocină a sfintei mânăstiri.

Iar ei nici cum s'au putut să jure, ci au fost rămas de lege. Deci și Domnia Mea am căutat vechile cărți ale sfintei mânăstiri de cumpărătoare și hrisoavele și svitocul răposatului Basarab voevod cu mare blestem. Deci Domnia Mea n'am voit să cad întru călcarea și blestemul Domnilor de mai 'nainte, ci am dat Domnia Mea mai sus zisul sat sfintei mânăstiri ca să-i fie de ocină ohabnică iar Domniei Mele și tuturor celor mai dinainte răposați Domni, spre vecinică pomenire. Iată și mărturii am pus Domnia Mea pe: jupân Nedelco vel vornic, Bogdan vel logofăt, Stan spătar, Stancu vistier,

---

[1]) Arh. Statului, Ep. Argeș, doc. 2, pachetul 17. — Originalul slavon, cu pecetie aplicată căzută.

Documentele din Arhivele Statului și Arhiva veche a Protoieriei Muscel, sunt extrase de către C. S. Preotul Ion Rățescu, care le-a certificat, astfel: „Atest exactitatea atât la documentele în extrase în „extenso" din cuvânt în cuvânt, cât și la cele extrase în rezumat ca „regeste". In arhiva istorică a „Fundației-Domnești", se găsesc, în conservare, aceste extrase; în copie se mai află depuse de către noi și la Școala primară de băeți din Domnești.

Bărcan comis, Urecho stolnic, Balomir paharnic, Stanciu postelnic și ispravnic însuși cuvântul Domniei Mele. Am scris eu Mihul scârbit până la moarte. Aprilie 19 zile 7068 (= 1560).

Io PETRU voevod | Pecetie | din mila lui Dumnezeu Domn

II. — **DOMNEȘTII PROPRIETATEA LUI BADEA vel STOLNIC** [2]).

Cu mila lui Dumnezeu Io Alexandru voevod și Domn a toată țara Ungrovlahiei, fiul marelui și prea bunului Mircea voevod, nepotul Mihnei voevod, dat-am Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele, cinstitului deregător al Domniei Mele, jupânului Badea vel Stolnic cu feciorii săi câți Dumnezeu îi va dărui, ca să-i fie lui satul *Domnești* tot, cu tot hotarul, pentru că îi este bătrână și dreaptă ocină și de moștenire. Iar după aceea Badea vel Stolnic a avut pâră înaintea Domniei Mele cu călugării dela mânăstire din Argeș.

Și așa pârau călugării pe Badea vel Stolnic cum că au fost cumpărat acest sat Domnești, Basarab voevod dela jupâneasa Manda din Stăncești și l-au închinat sfintei mânăstiri.

Iar după aceea Domnia Mea am căutat și am judecat după dreptate cu toți cinstiții dregătorii Domniei Mele și am văzut și am citit Domnia Mea cartea răposatului moșului Domniei Mele Mihnei voevod de moștenire și am adevărat Domnia Mea cum că n'au fost cumpărat acest sat Domnești de Basarab voevod, nici că au fost vândut acest sat de jupâneasa Manda, căci n'au avut nici un amestec cu satul Domnești nimic, ci au fost de moștenire al lui jupân Badea vel Stolnic. Și au rămas călugării dela Argeș de lege înaintea Domniei Mele.

Drept aceea am dat Domnia Mea cinstitului dregător al Domniei Mele lui Badea vel Stolnic, ca să-i fie lui mai sus zisul sat Domnești de ocină ohabnică, lui și feciorilor lui și nepoților și strănepoților și de către nimeni să nu se clintească după porunca Domniei Mele. Mărturii: Dragomir vel vornic, Ivașco vel logofăt, Stan spătar, Dumitru vistier, Badea Stolnic, Gonțea paharnic, Mitre comis, Stochiță postelnic, ispravnic Dragomir vel vornic. Am scris eu Neagu cu învățătura lui Mihnea logofăt în scaunul de cetate București luna Apr. 25 zile, iar cursul anilor dela Adam până acum 7079 (= 1571).

Io ALEX. voevod | Pecetie | din mila lui Dumnezeu Domn

[2]) Arh. Statului, Epis. Argeș, pachetul 17, Nr. 3. Originalul este scris în limba slavonă pe pergament.

III. — **HOTARELE MOȘIEI DOMNEȘTI** [3]).

Semnele hotarului Stăneștilor despre *Domnești* la Fântânele; de aci pre față pe la ulm, de acia pe muche pe la răsturniș, de aci pre la poiana Jugării, de aci pe cale prin poiana dealului pe la Prihodești pre lângă lacul... pre obârșia văii Lupului ce iase la teiu spre Corbșori, de acia iar pe muche prin dâm(b) și din dâm(b) în jos la Corbșori și lângă grădina Vlaicului, de acia trece râul la Bolduri, d'acia pe muchia văii Dropului, de acia ese în Toaca, de acia pre la capul boeriului despre Poinărei, de acia pe obârșia văii Teișului, de acia pe muche la Pleși pre la capul Pleșilor despre Mușetești, de acia pe matca văii lui Căpăcel, de aci pe Valea Rea în jos, de acia pre Groși în sus pre lângă cărbune, alături cu hotarul Mușeteștilor ce iase în făget, de aci pe valea romaniților în jos pre muche despre Domnești, de aci pe coasta Lazurilor pe despre Domnești în jos, de aci pe matca văii Lupului până în râu, de aci trece râul iar în Fântânele. Au mai fost și niște munți într'această ocolniță din care s'a scos aceasta și pe aceștia nu i-am scris aci.

Iunie 15 leat 7128 (= 1620).

Semnează: Gheorghe vel Ban.

IV. — **MATEI BASARAB REDĂ MOȘIA DOMNEȘTI M-TIREI ARGEȘ** [4]).

Matei Basarab voevod, nepot al bunului Io Basarab voevod, dă mânăstirii și părintelui egumen Grigorie și călugărilor dela M-rea Argeș, să le fie satul Domnești din jud. Muscel: Pad, întreg satul cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul din câmp, din pădure și din apă și cu morile și cu vatra satului și de pretutindenea oricâte se va alege din hotar până în hotar, pe vechile hotare și semne și de către Slănic pe unde s'a hotărnicit în zilele lui Basarab voevod, fiindcă e ocină bătrână și dreaptă a sfintei mânăstiri, căci pe acest sat Domnești mai sus scris l-au fost cumpărat răposatul Basarab Vodă dela Văsii den Stăncești drept 30.000 de asprii gata.

Apoi au avut călugării dela Argeș pâră cu Slănicenii cu Drăghici și Mirea și Ivașco dinaintea Radului Vodă dela Râmnic și au luat oamenii mai sus ziși lege 12 boeri, ca să jure cum că acest sat mai sus zis Domnești și hotarele care sânt așezate din zilele răposatului Io Basarab Vodă nu sunt veche și dreaptă ocină a sfintei mânăstiri, dar ei nicidecum n'au putut jura ci au fost rămas de lege și de judecată. Și numai de atunci au fost strâmtorat satul Domnești de unii și de alții fără dreptate și nimeni n'au avut nici o treabă.

[3]) Arh. Statului în condica Nr. 99, a Epis. Argeș, pag. 263.

[4]) Arh. Statului, pachetul 17, Nr. 8. — Originalul în limba slavonă, tradus în românește de Profesor Ilie Bărbulescu, la 1904.

Dar apoi când a fost acum în zilele Domniei Mele părintele egumen Grigore dela sfânta mânăstire Argeş, avut-au pâră înaintea Domniei Mele în marele Divan cu Cozma egumenul dela Sf. Troiţă de aici din Bucureşti pentru satul Domneşti şi au venit şi s'au plâns de faţă cu părintele Grigore egumenul dela Argeş şi a arătat înaintea Domniei Mele în divan cărţi bătrâne asupra satului Domneşti şi asupra tuturor baştinelor sfintei mânăstiri, cartea răposatului Io Radu voevod, fiul Radului Vodă de când a fost curgerea anilor 7031 (= 1523) şi cartea răposatului Petru voevod, fiul lui Mircea voevod, curgerea anilor 7068 (= 1560) şi a fost scris în cărţi cum că s'a fost uitat şi dumnealui Radu Vodă la cărţile vechi de cumpărătoare ale sfintei mânăstiri Argeş şi la hrisovul şi la svitocul răposatului Basarab Vodă făcut cu mare blastem şi n'au voit nici Domnia lui să cadă în abatere şi blestemul Domnilor bătrâni de mai nainte.

Atunci uitatu-m'am Domnia Mea şi am judecat după dreptate şi după lege dimpreună cu arhiereii şi cu toţi cinstiţii dregători ai Domniei Mele şi bine am găsit Domnia Mea cu tot Divanul cum că satul Domneşti a fost al sfintei mânăstiri Argeş de moştenire cumpărat de răposatul strămoş al Domniei Mele Basarab Vodă şi călugării dela Sfânta Troiţă n'au scos în divan nici o carte ci au strâmtorat acest sat Domneşti făr de dreptate şi n'au avut nici o treabă cu el şi egumentul Cozma dela sfânta mânăstire Sfânta Troiţă a rămas de lege şi de judecată înaintea Domniei Mele, ci mai mult amestec să nu aibă.

Drept aceea şi Domnia Mea încă am înoit şi am întărit cărţile bătrâne ale celorlalţi Domni şi cu această carte a Domniei Mele asupra satului Domneşti precum au fost şi mai înainte vreme, dat-am Domnia Mea sfintei mânăstiri Argeş ca să-i fie satul Domneşti cu tot hotarul, cu toţi vecinii şi cu tot venitul ocină strămoşească şi ohabnică şi întărită şi de nimeni neclătită după hotărîrea Domniei Mele.

Incă şi blestem am pus Domnia Mea, după pristăvirea Domniei Mele, pe cine va îndruma Domnul Dumnezeu şi în urma noastră a fi stăpânitor al Ţării Româneşti, fie din rodul Domniei Mele, sau din rudele Domniei Mele sau după greşalele noastre sau din cei de alt neam, dacă va cinsti şi va înnoi această carte a Domniei Mele, pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească şi să-l păstreze întru Domnia lui, iar în veacul viitor sufletul lui, iar dacă nu va înnoi şi nu va întări această carte a Domniei Mele, ci o va călca şi o va strica şi o va nimici, acela să fie trăclit şi anatema şi afurisit de cei 318 sfinţi părinţi care sânt în Nicheia şi să aibă parte cu Iuda şi cu Arie şi cu toţi necredincioşii Iudei cari au strigat la sângele Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Hristos şi au zis sângele lui asupra lor şi asupra copiilor este şi va fi în veci Amin.

Martori: Hrizea ban, Ivaşco d vornic, Gligore logofăt, Dumitru Dudeşcu, Buzinca comis, Vucina paharnic, Costandin postelnic, Ispravnic Gligore vel logofăt.

Şi am scris eu Lepădat log(ofăt) în cetatea de scaun Bucureşti Octomvrie 23 zile dela Adam până la curgerea de acum a anilor 7143 (= 1634).

Io MATEI VOD | Pecetie | din mila lui Dumnezeu Domn

V. — **MOŞIA DOMNEŞTI TRECUTĂ M-TIREI SF. TROIŢA DIN BUCUREŞTI**[5]).

Document dela Radu Leon din 7 August 7173 (= 1665) prin care se întăreşte mânăstirii Sfânta Troiţă din Bucureşti şi egumenului Ioachim satul Domneşti, tot satul cu tot hotarul şi cu toţi rumânii, şi cu tot venitul din câmp, din pădure şi din apă şi cu morile şi din şederea satului de pretutindeni... pentrucă acest sat Domneşti fost-au de moşie al jupănesii Elinii vornicesii, jupâneasa lui Ivaşco vornic din Goleşti, dat de zestre dela părinţii ei, iar după aceea când au fost în zilele răposatului Mihnii Vodă după moartea lui Ivaşco vornicul, jupâneasa Ilina vorniceasa, întâmplatu-i-s'a vreme de a fost luat dela răposatul Mihnea voevod 2000 de galbeni de bani de să-i schimbe în Ţara Ungurească, să fie toţi galbenii de aur, iar după aceea jupăneasa Ilina vorniceasa ea au cheltuit acei bani toţi pe trebile ei, pentru că au vrut de să răscumpere un sat din Ţara Ungurească ce au fost miluit de (către) craiu pe bărbatul ei Ivaşco vornic.

Şi a petrecut jupâneasa Elina şi au cheltuit banii toţi.

Deci într'aceea răposatul Mihnea Vodă luat-au satul şi ţiganii şi multe moşii dela jupâneasa Elina vorniceasa pentru acele 2000 de galbeni de bani şi au luat Mihnea voevod şi satul Domneşti drept 1000 galbeni, deci au dat şi au miluit cu acest sat Domneşti pe sfânta mânăstire Sfânta Troiţă şi de atunci tot au ţinut călugării satul Domneşti cu bună pace, iar după aceea când au fost în zilele lui Alexandru voevod Iliaş, egumenul Melentie dela sfânta mânăstire Argeş el au ridicat pâră pentru satul Domneşti şi au fost mers înaintea lui Alexandru voevod în Divanul cel mare de s'au pârît de faţă cu părintele egumen Atanasie dela sfânta mânăstire Sfânta Troiţă şi aşa au fost pârît egumenul Melentie în Divan scoţând şi o carte a răposatului Petru voevod Cercel cum au fost satul Domneşti de moşie al sfintei mânăstiri Argeş cumpărat de răposatul Basarab voevod şi l-au dat la sfânta mânăstire Argeş şi cum au fost împresurat de Ivaşco vornic după moartea lui Basarab Vodă.

---

[5]) Arh. Statului, actele despre Epis. Argeş, pachetul 17, Nr. 11. Este scris pe pergament slav. Cam 2/3 din lungime e tăiat, semn că el a fost anulat.

Intr'aceea Alexandru voevod, dumnealui au luat satul Domnești dela sfânta mânăstire Sfânta Troiță de l-au dat sfintei mânăstiri Argeș și pentru satul Domnești dat-au Alexandru voevod sfintei mânăstiri Sfânta Troiță alt sat anume Golești, care au fost de moșie al lui Ivașco vornic, și de atunci după moartea lui Basarab voevod n'au mai fost ținut sf. mânăstire Argeș satul Domnești niciodată trecând mai mult de 100 de ani, iar după aceea când au fost în zilele lui Alexandru voevod, ridicat-au pâră Gorgan spătarul pentru satul Golești și au rămas pre călugării dela Sfânta Troiță și au luat Gorgan spătar satul Golești dela mânăstirea Sfânta Troiță iar egumenul dela sfânta mânăstire Argeș, el au ținut satul Domnești în silă, fără dreptate, iar după aceasta când au fost în zilele răposatului părintelui Domniei Mele Io Leon Ștefan voevod iară părintele igumen Tanasie dela sfânta mânăstire Sfânta Troiță, el au venit înaintea răposatului părintelui Domniei Mele în divanul cel mare de s'au pârît de față cu egumenul Melentie dela mânăstirea Argeș pentru satul Domnești și au arătat părintele egumen Tanasie în divan cărți bătrâne și hrisoave pentru satul Domnești.

Intr'aceea dumnealui răposatul părintele Domniei Mele au căutat și au judecat după dreptate și pe lege Dumnezeească dimpreună cu toți cinstiții dregătorii dumnealui și foarte bine au fost adeverit dumnealui cu tot divanul cum sfânta mânăstire Argeș n'au ținut satul Domnești niciodată nici la un Domn și au mărturisit înaintea dumnealui toți boerii Divanului cum a fost luat Mihnea voevod satul Domnești dela jupâneasa Elina vorniceasa pentru o mie de galbeni cum scrie mai sus și l-au dat la sfânta mânăstire Sfânta Troița de multă vreme, iar sfânta mânăstire Argeș n'au avut cu satul Domnești nici o treabă.

Deci a rămas părintele egumen Melentie de lege și de judecată denaintea răposatului părintelui Domniei Mele din divan precum am văzut Domnia Mea și cartea răposatului părintelui Domniei Mele la mâna lui Ioachim egumenul ot Sfânta Troiță de pâră și de rămas și tot au ținut călugării dela Sfânta Troiță cu bună pace până în zilele răposatului Matei voevod, trecând 6 ani dela domnia lui.

După aceea iar au ridicat pâră igumenul Gligore dela mânăstirea Argeș pentru satul Domnești și au mers de s'au pârît de față în Divan înaintea răposatului Matei voevod cu părintele egumen Cozma, care au fost atunci la Sfânta Troiță.

Intr'aceea răposatul Matei voevod luat-au satul Domnești dela sfânta mânăstire Sfânta Troiță de l-au dat la mânăstirea Argeș fără drept și fără de nici o judecată, pentrucă fiind și dumnealui ctitor la sfânta mânăstire Argeș, trăgându-să și dumnealui dela acelaș neam basarabesc și tot au ținut mânăstirea Argeș satul Domnești cu bună pace până acum în zilele Domniei Mele, iar când au fost acum părintele egumen Ioachim dela sfânta

PORT DIN REGIUNEA SIBIULUI. — Familiile venite în Domnești, dela Jina, Rășinari ș. a., au adoptat portul vechilor locuitori ai comunei.

mânăstire Sf. Troiță, el știind cum este satul Domnești moșie dreaptă a sfintei mânăstiri Sfânta Troiță cumpărat de răposatul Mihnea voevod dela jupâneasa Ilina vorneceasa, a ridicat pâră pentru satul Domnești și a venit de s'a pârît de față la Divan înaintea Domniei Mele cu părintele Teodosie egumen dela mânăstirea Argeș arătând părintele Ioachim egumenul dela Sfânta Troiță, cartea răposatului părintelui Domniei Mele de pâră și de rămas de s'au cetit în divan înaintea Domniei Mele. Intr'aceea Domnia Mea am căutat și am judecat pe drept și pre lege Dumnezeească dinpreună cu toți cinstiții dregătorii Domniei Mele și foarte bine ne-am adeverit Domnia Mea dimpreună cu tot Divanul cum au fost acest sat Domnești al sfintei mânăstiri Sfânta Troiță iar mânăstirea Argeș n'au avut nici o treabă ci l-au fost ținut fără de nici o dreptate.

Și au rămas părintele Teodosie egumenul dela mânăstirea Argeș de lege și de judecată dinaintea Domniei Mele den divan cum mai mult treabă mânăstirea dela Argeș și călugării de acolo să n'aibă cu satul Domnești și am luat toate cărțile dela mâna lui Teodosie egumenul ce le-au avut mânăstirea dela Argeș pe satul Domnești de le-am dat Domnia Mea la mâna părintelui Ioachim egumenul dela Sfânta Troiță, iar de vor mai căuta călugării dela Argeș niscareva cărți, să nu se ție în seamă.

Și am întărit Domnia Mea această carte a Domniei Mele ca să ție mânăstirea Sfânta Troiță satul Domnești cu bună pace și să-i fie moșie ohabnică...

Urmează boerii Divanului: Gh. Băleanu ban, Stroe vornic, Radu Crețulescu vel visiter, Drăghici spătar, Neagoe clucer, Iordache stolnic, Badea stolnic, Șerban postelnic, Radu Logofăt Năsturel, scris de Dumitrașcu Logofăt. București, 7 August, 7173 (=1665).

VI. — RADU LEON VODĂ REPARĂ GREȘALA FĂCUTĂ [6]).

Mlstiiu Bjiiu Io Radu Leon voevod i gspdr zemli Uggrovlahiskoe davat gospodstvami siiu poveleanie gospdsvmi, sfintei și Dumnezeeștii mânăstiri Argeș unde iaste hramul ciznoe Uspenie Bogorodiță și părintelui egumen Eftemie și tuturor călugărilor câți vor fi lăcuitori într'acest lăcaș, ca să fie această carte a Domniei Mele de mărturie sfintei mânăstiri Argeș pentru ca să se știe când au fost la venirea Domniei Meale în domnia dintâiu, fost-au ridicat pâră egumenul Ioachim dela Sfânta Troiță dinpreună cu toți călugării de acolo pentru satul Domnești, carele iaste satul mânăstirii Argeș dat și adaos de răposatul Io Basarab voevod și așa pâra călugării dela Sf. Troiță, cum că iaste al lor scoțând și o carte a părintelui Domniei Meale Io Leon Ștefan voevod. Deci viind înaintea Domniei Meale și egumenul dela

6) Arh. Statului, Epis. Argeș, pachet 17, Nr. 12. In copie se află în condica Nr. 99, pag. 264.

mânăstire dela Argeș, împreună cu toți călugării arătând înaintea Domniei Meale în divan cărțile care au avut de miluituri pentru satul Domnești dela acei răposați Domni ctitori cari au adaos și au miluit cu acest sat Domnești pre Sfânta mânăstire Argeș, iar Domnia Mea neștiind seama țării, fiind Domnia Mea îndemnat de mozaviri, mai vârtos de Banul Manul care n'au poftit binele Domniei Mele, luat-am Domnia Mea cărțile dela mâna egumenului și a tuturor călugărilor dela mânăstirea Argeș și le-am dat Domnia Mea călugărilor dela Sfânta Troiță, refăcându-le Domnia Mea judecată cu boerii Divanului precum iaste legea și obiceiul țării.

Și am fost făcut Domnia Mea pre gurele nepoftitorilor de binele Domniei Mele, aici în țara Domniei Mele și viind călugării dela sfânta mânăstire Argeș, jaluindu-se înaintea Domniei Mele pentru mare nedreptate și mărturisind toți boerii Divanului cum acest sat Domnești iaste al mânăstirii Argeș, iar călugării dela Sfânta Troiță n'au nici o treabă.

Deci Domnia Mea temându-mă de păcat, am dat Domnia Mea sfintei mănăstirii Argeș și părintelui Eftemie egumenul și tuturor călugărilor câți vor fi lăcuitori ca să ție satul Domnești cu bună pace, precum l-au ținut și mai înainte vreame. Iar când ar scoate călugării dela Sfânta Troiță cărțile Domniei Meale ceale ce am făcut Domnia Mea făr de dreptate, acele cărți nici într'o seamă să nu se bage, ci să fie toate călcate și puse jos și încă să aibă a dare călugării dela Sfânta Troiță și cărțile satului Domnești, cartea lui Petru voevod și cartea Radului voevod și a lui Matei voevod coajnică, care s'au luat dela călugării mânăstirii Argeș neotcociojdo nepocleabimo poxizmo gsdvmi sej ubo sveditelie postavihom gspdvmi - jupan Gheorghe vel Ban, Mareș vel vornic, Radu vel logofăt, Ianache vel vistier, Șerban vel spătar, Neagoe vel clucer, Mihai vel postelnic, Gheorghe stolnic, Popa comis, Stoian pitar. Ispravnic Radu Năsturel vel logofăt. i napisah az Cioran logofăt u grad București august 12 vă leat 7176 (=1668).

RADU LEON voevod

VII. — SOLUȚIONAREA DEFINITIVĂ A PROPRIETĂȚII DOMNEȘTI [7]).

Document dela Antonie Voevod din 28 Mai 1669.

Sfintei și dumnezeeștii mânăstiri unde este hramul Uspenie prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioară Maria și părintelui egumen Efrem și tuturor călugărilor câți vor fi lăcuitori într'această sfântă mânăstire, ca să fie sfintei mânăstiri ce scrie mai sus satul ce să chiamă Domnești toți, din județul Muscel tot satul cu tot hotarul și cu toți rumânii și cu tot venitul din câmp, din pădure, din apă și din munte și din vaduri de mori și de pretutindenea cât se va alege de peste tot hotarul, din hotar

7) Acest document se află la Arh. Statului, condica 99, Episc. Argeș.

pe hotarele cele bătrâne, însă de către Slănic pre unde s'au hotărît în zilele răposatului Basarab voevod, pentru că acest sat Domneşti fost-au bătrână şi dreaptă ocină şi moşie a sfintei mânăstiri Argeş cumpărată de răposatul Basarab voevod, ctitorul sfintei mânăstiri dela Văsii din Stănceşti drept 30.000 aspri, iar după aceea când au fost în zilele lui Petru voevod sin Mircea voevod avut-au călugării dela sfânta mânăstire Argeş pâră cu Slănicenii anume: Drăghici şi Mirea şi Ivaşco înaintea răposatului Radu voevod din Râmnic şi au luat atunci aceşti ce sânt mai sus zişi oameni leage 12 boeri de să jure cum acest ce scrie mai sus sat şi hotare care sânt puse în zilele răposatului Basarab voevod nu sânt bătrâne şi drepte ocine ale sfintei mânăstiri Argeş, iar apoi ei nici cum nu s'au putut apuca de să jure ci au fost rămas de leage.

Deci într'aceea răposatul Petru voevod sin Mircii voevod când au fost cursul anilor 7068 (=1560), iar dumnealui au căutat cărţile cele bătrâne ale sfintei mânăstiri Argeş de cumpărătoarea satului Domneşti şi hrisoavele şi sfitocul răposatului Basarab voevod cu mare blestem.

Deci într'aceea răposatul Petru voevod au socotit şi n'au vrut să calce şi să intre într'acel blestem al celor răposaţi Domni mai denainte ci au dat Petru voevod satul Domneşti ce scrie mai sus sfintei mânăstiri Argeş să fie ocină ohabnică, precum am văzut Domnia Mea şi cartea lui Petru voevod sin Mircii voevod de pâră şi de rămas pe satul Domneşti de când au fost cursul anilor 7068 (=1560).

Şi tot au ţinut sfânta mânăstire Argeş satul Domneşti cu bună pace, iar după aceea un Ivaşco ce au fost vornic mare din Goleşti, el au fost împresurat pre satul Domneşti al sfintei mânăstiri Argeş în sila lui, fără dreptate. Deci când au fost în zilele răposatului bătrânului Alexandru voevod, tatăl Mihnei voevod, iar Ivaşco vornicul din Goleşti, el au fost vândut acest sat Domneşti şi satul Bora, răposatului Alexandru voevod drept 60.000 aspri, pentru nişte bani ce au fost Ivaşco vornicul dator atunci la Domnie. Şi n'au fost avut Ivaşco vornicul cu satul Domneşti nici o treabă de să-l vânză, căci au fost dreaptă moşie a mânăstirii Argeş, cumpărat şi dat la mânăstire de răposatul Basarab voevod şi l-au fost dat răposatul Alexandru voevod pre satul Domneşti la sfânta mânăstire Sfânta Troiţă din Bucureşti de l-au ţinut mânăstirea Sfânta Troiţă până în zilele răposatului Alexandru voevod Iliaş. Iar după aceea când au fost atunci, la Alexandru voevod Iliaş iară părintele egumen Meletie dela sfânta mânăstire Argeş, el au tras pâră cu egumenul Gavriil dela mânăstirea Sfânta Troiţă pentru satul Domneşti zicând că l-au fost dat răposatul Alex. voevod la Sfânta Troiţă şi au fost mers înaintea lui Alexandru voevod Iliaş în divanul cel mare de s'au pârît de faţă şi au fost scos egumenul Meletie în Divan cărţi bătrâne: cartea răposatului Petru voevod sin Mircii voevod de mărturiseală pre satul Domneşti când au fost cursul anilor 7068 (=1560), cum au fost cumpărat

Basarab, voevod şi l-au dat la sfânta mânăstire Argeş, precum scrie şi mai sus.

Iar călugării dela Sfânta Troiţă n'au avut cărţi bătrâne pre satul Domneşti, ci l-au ţinut fără dreptate. Deci într'aceea, răposatul Alexandru voevod Iliaş, dumnealui au căutat şi au socotit pe drept şi pe lege dumnezeească împreună cu părintele Gligore, care au fost atunci mitropolit ţării şi cu toţi cinstiţii dregătorii dumnealui şi bine au adevărat dumnealui, cu tot Divanul cum au fost satul Domneşti dreaptă ocină cumpărată de răposatul Basarab voevod şi miluit la sfânta mânăstire Argeş cu tot hotarul, iar călugării dela Sfânta Troiţă n'au avut nici o amestecătură.

Drept aceea Alexandru voevod Iliaş au fost socotit cum au fost pre dreptate de au dat dumnealui sfintei mânăstiri Sfânta Troiţă ca să ia satul Goleşti, partea lui Ivaşco vornic, pentru satul Domneşti ce l-au fost vândut lui Alexandru voevod şi treabă n'au avut.

Iar sf. mânăstire Argeş să ţie satul Domneşti cu toţi rumânii şi cu tot hotarul cum au fost dat de răposatul Basarab voevod.

Şi au rămas egumenul Gavriil dela sfânta mânăstire Sfânta Troiţă de lege şi de judecată dinaintea lui Alexandru voevod Iliaş din Divan, precum am văzut Domnia Mea şi cartea lui Alexandru voevod de pâră şi de rămas văleat 7137 (=1629).

Şi tot au ţinut sfânta mânăstire Argeş satul Domneşti cu bună pace, iar când au fost în zilele lui Leon voevod, iar egumenul Atanasie dela Sfânta Troiţă, el s'au ridicat cu pâră pentru satul Domneşti şi s'au fost pârît de faţă cu egumenul Meletie dela sfânta mânăstire Argeş.

Intr'aceea Leon voevod fost-au făcut judecată lui Tanasie egumenul în făţărie, neavând mânăstirea Sfânta Troiţă cărţi bătrâne pre satul Domneşti şi au luat satul Domneşti dela mânăstirea Argeş de l'au dat la mânăstirea Sfânta Troiţă, fără de nici o dreptate.

Iar după aceea când au fost în zilele răposatului Matei Basarab voevod, iar egumenul Gligore dela sfânta mânăstire Argeş el au avut pâră cu egumenul Cozma dela sfânta mânăstire Sf. Troiţă, pentru satul Domneşti şi s'au fost pârît de faţă la Divan înaintea răposatului Matei Basarab voevod şi au arătat egumenul Gligore dela Argeş înaintea răposatului Matei Basarab voevod cărţi bătrâne pe satul Domneşti şi pe toate moşiile sfintei mânăstiri Argeş, partea răposatului Radu voevod sin Radu voevod leat 7031 (=1523) şi cartea răposatului Petru voevod leat 7068 (=1560) şi au fost scris în cărţi cum au fost căutat Pătru voevod cărţile cele bătrâne ale sfintei mânăstiri Argeş de cumpărătoare şi hrisoave şi sfitocul lui Basarab voevod făcut cu mare blestem.

Intr'aceea răposatul Matei Basarab voevod, dumnealui au fost căutat şi au judecat pre drept şi pe lege, dinpreună cu arhiereii ţării şi cu toţi cinstiţii dregătorii dumnealui şi bine au deslușit dumnealui cu tot Divanu

cum au fost satul Domnești al sfintei mânăstiri Argeș de moșie, cumpărat de răposatul strămoșul dumnealui Basarab voevod.

Iar călugării dela Sfânta Troiță n'au avut nici o carte de să scoată în Divan dinaintea răposatului Matei Basarab voevod, ci au împresurat acest sat Domnești fără dreptate și n'au avut nici o treabă.

Deci au fost rămas egumenul Cozma dela sfânta mânăstire Sfânta Troiță de lege și de judecată dinaintea răposatului Matei voevod din Divan, precum am văzut Domnia Mea și cartea răposatului Matei voevod de rămas leat 7143 (=1635) și de atunci încoace tot au ținut călugării dela sfânta mânăstire Argeș satul Domnești cu bună pace, iar când au fost în zilele lui Radu Leon voevod, iar egumenul Ioachim dela Sfânta Troiță, el au ridicat pâră pentru satul Domnești și s'au pârît de față cu părintele egumen Teodosie dar la sfânta mânăstire Argeș, numai așa fără de cărți, fără de nimic, ci numai cu o carte a lui Leon voevod, iar părintele Teodosie dela Argeș, el au fost scos cărți bătrâne, tot de pâră și de rămas: cartea Pătrului voevod ot leat 7068 (= 1560) și cartea lui Alexandru voevod Iliaș leat 7137 (= 1629) și cartea răposatului Matei voevod ot leat 7143 (= 1635).

Intr'aceea Radu voevod n'au vrut să caute pe dreptate și pre cărți, ci au luat aceste cărți dela părintele Teodosie egumenul dela Argeș de le-au luat în taină și le-au spart și au făcut după voia lui ce au știut și au luat acest sat Domnești dela sfânta mânăstire Argeș de l-au dat la mânăstirea Sfânta Troiță fără de nici o dreptate.

Și au fost dat și cărțile sfintei mânăstiri Argeș sparte, la mâna egumenului Ioachim dela Sfânta Troiță.

Iar după aceea când au fost acum în zilele Domniei Mele dupăce ne dărui și pe noi milostivul Dumnezeu cu domnia Țării Românești și ne mântui sfinția lui de streini și neprietenii țării Greci, iar părintele egumen Efrem dela sfânta mânăstire Argeș, el și-au căutat dreptate pentru acest sat Domnești și au ridicat pâră și au venit înaintea Domniei Mele în Divanul cel mare de s'au pârît de față cu egumenul Damaschin și cu călugării dela sfânta mânăstire Sfânta Troiță spunând Domniei Meale și mărturisind înaintea a tot Divanul cinstit părintele nostru Teodosie mitropolitul Ungrovlahiei, care sfinția lui au fost igumen la Argeș în zilele Radului Vodă, tot lucru cum au fost de s'au luat satul Domnești dela mânăstirea Argeș.

Iar egumenii și călugării dela Sfânta Troiță ei alte cărți n'au adus înaintea Domniei Mele, fără numai cărțile mânăstirii Argeș, ci le-au fost luat Radu voevod de le-au spart, care cărți ale acelor răposați Domni ce s'au zis mai sus de s'au cetit toate pe rând înaintea Domniei Mele și Divan și s'au adevărat fiind cărți bune și făcute cu judecată dreaptă ce le-au fost spart Radu voevod, fără de nici o judecată.

După aceea Domnia Mea am socotit foarte bine de tot lucrul acestui sat Domnești dinpreună cu toți cinstiții dregătorii Domniei Mele și cu tot Divanul și s'au adevărat foarte cu bună și dreaptă judecată, cum au fost acest sat Domnești al sfintei mânăstiri Argeș precum scrie cărțile cele bătrâne ale acelor răposați Domni de mai înainte vreme.

Iar mânăstirea Sfânta Troiță n'au fost avut nici o treabă a ținea, nici Ivașco vornicul a-l vinde răposatului Alexandru voevod, ci să adeverează cum au fost dreaptă cumpărătoare a răposatului Basarab voevod ctitorul sfintei mânăstiri Argeș.

Și au rămas egumenul Damaschin dela Sfânta Troiță și cu călugării de acolo de lege și de judecată dinaintea Domniei Mele din Divan.

Și au dat Domnea Mea sfintei mânăstiri Argeș ca să-i fie satul Domnești tot cu tot hotarul și cu toți rumânii și cu tot venitul moșie ohabnică stătătoare în veci, precum l-au dat și l-au miluit răposatul Basarab voevod. Iar de ar mai scoate călugării dela Sfânta Troiță altă dată niscareva cărți, să nu se crează, căci s'a adevărat că au fost umblat tot cu înșelăciune de au fost împresurat acest sat Domnești al sfintei mânăstiri Argeș fără dreptate i *neotcagojdo nepotaciovenei porizmo gospodstvmi sej sveditelie postavleim gspdvmi,* Mareș velichi Ban Cralevschi, Gh. Băleanu biv vel Ban, Neagoe Săcianu biv vel Dvovnic, Radu Crețulescu vel logofăt, Șerban Cantacuzino velichi spătar, Hrizea vel vistier, Ghețea vel clucer, Mihai Cantacuzino vel Postelnic, Gheorghe vel paharnic, Pană vel stolnic, Popa vel comis; Ispravnic Năsturel vtori logofăt, napisah Dumitrașco logofăt vă nastol București, Mai 28 zile dela Adam 7177 și dela Hristos 1669.

Io ANTONIE voevod

VIII. — **CONSTANTIN BRANCOVEANU ȘI MOȘIA DOMNEȘTI**[8]).

Mlstiiu Bjiiu Io Costandin Basarab voevod i gspdr zemli Uggrovlahiskoe ...(Din mila lui Dumnezeu Io Costandin Basarab voevod și Domnul Țării Românești)... părintelui egumen dela sfânta mânăstire Argeș ca să fie volnic cu această carte a Domniei Mele să-și ia dijmă de pe moșiile mânăstirii dela Domnești și dela Corbi, dela tot omul ce s'ar hrăni pe aceste moșii, veri ce fel de om ar fi, dela toți să-și ia dijmă din zece una după obiceiu din grâu, din mei, din orz, din fân și dintr'alte bucate ce s'ar afla pe aceste moșii, așijderea și dela rumânii mânăstirii care se vor hrăni pe aceste moșii și nu vor fi de ajutor la treburile mânăstirii, ca niște rumâni la ce vor fi trebile acelea încă să le ia dijmă din 10 una după obiceiu, iar care rumâni vor lucra și vor fi de ajutor la mânăstire, ceia să nu dea dijmă din bucatele lor ce vor face pe moșia mânăstirii, iar ceilalți să dea tot omul și de către nimeni

---

8) Carte care reglementează dijma pentru locuitorii din Domnești.

oprealǎ sǎ n'aibǎ cǎ aşa este porunca Domniei Mele, i saam receh gospdodsvmi.
Oct. 3 leat 7205 (=1696).

Io COSTANDIN VOD | Pecetie | din mila lui Dumnezeu Domn

IX. - MARTURII ASUPRA MUNTELUI BANDEA [9]).

Priveşte muntele Bândea al mânǎstirii Argeş. Pentru vechea stǎpânire a lui se aduc mǎrturii nişte oameni veniţi din Ţara Ungureascǎ în judeţul Muscel: unul Alexandru Iancǎş, altu Radu unchiaş, altu Radu Vişoiù om de 75 ani şi un *Bucur Boeru Ungureanu ot Domneşti* om de 55 ani, acesta ţinea muntele Dara dela mânǎstirea Argeş de mult timp; l-a ţinut şi moşii-sǎu; se hotǎra cu Bândea şi cu Ţara Ungureascǎ.

X. — NEINŢELEGERI CU M-TIREA C. DE ARGEŞ [10]).

Prea înǎlţate Doamne,

Jǎluesc Mǎriei Tale pentru *douǎ sate de Ungureni Corbi şi Domneşti* din sud Muscel, cǎ la aşezarea lor, când s'au aşezat pe moşiile mânǎstirii, au fǎcut aşezǎmânt prin zapise, de le-au dat mânǎstirea aceste hotare de moşie, ca sǎ le lucreze pe seama lor cu dijmǎ şi claca lor cea obicinuitǎ sǎ o facǎ pe alte moşii unde-i va chema şi pânǎ acum într'acest an, au pǎzit acest aşezǎmânt nezmintit, iar acum cer sǎ facǎ clacǎ acolea pe acea moşie, puind pricinǎ cǎ la alte pǎrţi nu vor merge.

Luminate Doamne, aceşti oameni nu sunt ca alte sate mai uşurei de dobitoace ca sǎ poatǎ şi mânǎstirea a-şi face agonisitǎ; ci nu le ajunge încǎ nici lor şi când nu vor primi ei sǎ-şi facǎ clacǎ dupǎ cum au fǎcut-o şi pânǎ acum la alte pǎrţi, mǎ rog sǎ fie luminatǎ porunca Mǎriei Tale ca sǎ aibe voe sǎ le împart locurile şi livezile al doilea, ca sǎ rǎmâe şi mânǎstirii parte din locurile ce sânt date lor ca sǎ-şi facǎ claca acolo, fiindcǎ aceste moşii sânt muscele şi n'a fost pǎdure ca sǎ o fi curǎţit ei, iar în alt chip cu totul se pǎgubeşte mânǎstirea de venit şi ce va fi mila Mǎriei Tele.

Rugǎtor cǎtre Dumnezeu
(ss) PARTENIE
Arhimandrit ot Argeş

XI. — MORILE ŞI CARCIUMELE DIN DOMNEŞTI [11]).

La 29 Decemvrie 1793 Bǎnicǎ Urianu, care aveà o funie de loc lângǎ Domneşti, fǎcuse o cârciumǎ şi urma sǎ facǎ şi o moarǎ pe un petec de loc din moşia Domneşti, împresurat dela mânǎstire.

La 6 Martie 1794, Partenie arhimandrit dela Episcopia Argeş, s'a jǎluit lui Vodǎ Alexandru Moruzi împotriva lui Bǎnicǎ Urianu pentru aceastǎ împresurare. Vodǎ a hotǎrît sǎ se facǎ cercetare la faţa locului.

La 31 August 1794 Iosif, episcopul Argeşului, se jǎlueşte lui Vodǎ cǎ Bǎnicǎ Urianu ,înaintea trecutei rǎzmeriţe, (adicǎ înainte de 1788—90 când a fost rǎzmeriţa lui Mavrogheni) cǎlcând hotarul Episcopiei, şi-au pus o cârciumǎ unde mai înainte n'au avut stǎpânire şi a fǎcut mai în urmǎ şi o moarǎ.

A cerut sǎ se facǎ cercetare la faţa locului şi sǎ fie de faţǎ atât Bǎnicǎ Urianu, cât şi egumenul mânǎstirii Câmpulung care avea în stǎpânire moşia alǎturatǎ Bǎdeşti şi Stǎneşti.

In Ianuarie 1795 s'a fǎcut cercetare de cǎtre egumenul dela mânǎstirea Vieroş Grigore, egumenul dela Aninoasa Ghenadie şi de Constantin Viişoreanu ceruţi de Episcopie.

Din actele cercetǎrii se poate vedea cǎ Bǎnicǎ Urianu avea nişte delniţe în hotarul vecin Stǎneşti în punctul numit Fântânele. Urianu face dovadǎ cu martori cǎ acele Fântânele sunt pânǎ unde are el stǎpânire. Cârciuma şi-o fǎcuse însǎ pe moşia Episcopiei Argeş care se despǎrţia de Stǎneşti prin Valea Lupului. Moara o fǎcuse pe moşia mânǎstirii Câmpulung din Stǎneşti şi aducea multǎ pagubǎ vechei mori pe care o avea în apropiere Argeşul, în Domneşti.

Gǎsesc cu cale sǎ se strice moara Urianului, mai ales cǎ mai sus, tot pe Râul Doamnei, în Stǎneşti, mai avea altǎ moarǎ şi mânǎstirea Câmpulung, proprietara moşiei Stǎneşti.

La 24 Febr. 1795 altǎ întâmpinare cǎtre Domn a episcopului Iosif de Argeş, împotriva lui Ion Fianu, care ţinea acea moarǎ a Urianului sub cuvânt cǎ a fǎcut-o el. Iatǎ partea finalǎ a acestei întâmpinǎri:

— Acum sǎ vǎz un clǎcaş şezǎtor pe moşia Episcopiei, sǎ ţie moarǎ şi cârciumǎ în spatele satului şi sǎ se scoale cu zurbǎ, foarte cu ciudǎ îmi este, ci mǎ rog Mǎriei Tale sǎ fie luminatǎ poruncǎ cǎtre dumnealor boerii ispravnici ai judeţului ca sǎ cerceteze cǎ eu ştiu cǎ am avut pricinǎ cu numitul boer Urianu, iar nu cu om de pe moşia Episcopiei, care de va fi fǎcut el moara mi se pare cǎ nu ar fi cu cale sǎ se obrǎzniceascǎ pânǎ la atâta şi sǎ se arate vrǎjmaş moşiei pe care se hrǎneşte şi şeade pe dânsa, iar dovedindu-sǎ cum cǎ Urianu l-a pus la cǎi sǎ zicǎ cǎ moara este fǎcutǎ de el, sau i-au dat voe, sǎ înştiinţeze Mǎriei Tale şi dupǎ dreptate sǎ se hotǎrascǎ, cǎci s'a scris sǎ nu facǎ moarǎ pânǎ nu sǎ va alege a cui este moşia şi n'au vrut sǎ ştie. Asemenea sǎ îndrepteze dumnealor ispravnicii şi hotarul Vǎii Lupului dupǎ matca veche, cǎ mǎcar cǎ este un lucru de bagatelǎ, dar vǎzând ei aceste amestecǎturi, mǎ tem ca sǎ nu se mai scoro-

9) Doc. 4, din 1780, regest, conţine date asupra locuitorilor din Domneşti.
10) Se aflǎ Arh. Statului, în condica Nr. 99, pag. 286, a Episcopiei Argeş, datat 26 Sept. 1785.
11) Arh. Stat., pach. 12—22, ca regeste.

cească şi dintr'acesta (şi alte) pricini, din vicleşugul turburătorilor oameni ce şed pe moşia Episcopiei.

De aceasta mă rog şi cum Domnul Dumnezeu va lumina pe Inălţimea Ta. Al Inălţimii Tale smerit rugător către Dumnezeu şi plecată slugă.

IOSIF, Episcopul Argeşului.

La 28 Febr. 1795 s'a dat poruncă ispravnicilor să cerceteze şi pentru aceste madele arătate de Episcop.

La 15 Noemvrie 1795 medelnicerul Scarlat care a făcut cercetare, găseşte şi el că a fost făcută rău cârciuma Urianului, pe moşia Sfintei Episcopii, în valea Lupului, unde vărsătura apei se mută, iar moara era în capul satului Episcopiei. Găseşte cu cale să se dea poruncă ca să se strice, deoarece pricinuia pagubă la venitul morii Episcopiei ce era mai jos, mai ales că Episcopia scrisese Urianului să nu o facă până nu se vor izbrăni prin judecată şi a făcut înştiinţare şi dumnealor boerilor ispravnici ca să-l oprească şi nu l-au oprit.

XII. — **NEINŢELEGERI ASUPRA DIJMEI** [12]. Jalbă către Domn din 9 Iulie 1806.

Prea înălţate Doamne,

Cu smerită anafora supăr auzul Măriei Tale pentru locuitorii de pe moşia Domneşti sud Muscel a Sfintei Episcopii că având sădiţi mulţime de pruni şi alte feluri de pomi nu vor să dea dijmă după obiceiu, ci făcând sumă de vedere de rachiu, vând pe moşie ca şi când ar fi ei înşişi stăpâni puind temeiu la un cuvânt ce scrie într'o adeverinţă ce au dela un *Damaschin arhimandrit ce au fost igumen când s'au aşezat pe moşie,* că le-au iertat poamele de lângă case, la care cuvânt întrebându-i eu dacă de vreme ce ei atunci au venit dintr'altă ţară şi pomi încă nu pusese, ce poame le-au iertat acel răposat egumen, fiindcă nu scrie că le va ierta, ca să se înţeleagă pentru pomii ce vor pune de aci înainte şi au răspuns că au fost nişte ciolpani de pomi vechi în silişte şi dintru aceea le-au iertat prunele. Deci le-am zis că dintru aceia câţi vor fi fost, nici eu nu le voiu cere dijmă, iar aşa cum au cu pruni ei cel mai bun loc de hrană al săliştii satului, nedreptate se face Episcopiei cu nedarea dijmei. Pentru care mă rog Măriei Tale că să fie luminată poruncă către dumnealor boerii ispravnici să-i supue să dea dijmă din pomi după obiceiul pământului şi să fie opriţi a nu mai vinde rachiu fără voia Episcopiei.

Asemenea şi pentru clacă, neavând ei nici un aşezământ din partea Episcopiei ca să facă numai 6 zile, să-i supue a face 12 zile deplin şi cum Domnul Dumnezeu va lumina pe Inălţimea Ta. Şi anii Măriei Tale să fie mulţi şi cu fericire. Al Măriei Tale smerit rugător către Dumnezeu

IOSIF Episcop al Argeşului.

---

[12]) Arh. Stat., Epis. Argeş, Nr. 23, pach. 17.

XIII. — **DATA VENIRII REFUGIAŢILOR ROMANI DIN TRANSILVANIA IN DOMNEŞTI** [13].

Dela Divan

Vătafu de curte au înfăţişat la Divan înaintea noastră pe Ion logofeţelu, vechiul sfinţiei Sale părintelui episcop al Argeşului chir Iosif cu anaforaua ce au făcut sfinţia Sa către cinstitul comitet dela 22 ale trecutului Ghenarie pentru locuitorii din satul Domneşti sud Muscel ce este moşie a Episcopiei, că nu se supun a clăcui câte 12 zile pe an şi a da zeciuială din pomi şi că au mers la ofiţerul judeţului de s'au jăluit cum au ştiut, carele au scris iconomului Episcopiei cu multă străşnicie că de se va sparge satul, greu va răspunde, făcându-l stricător de priveleghiuri şi altele, dând ofiţerul această poruncă deschisă la mânile lor, spre răsvrătirea şi a altor lăcuitori de pe alte moşii dinprejur ale Episcopiei şi că de va prinde loc ceea ce au scris ofiţerul, după arătările lor, că se sparge satul din pricina împlinirii celor drepte ale moşiei, apoi toate moşiile trebue păgubite ca să nu se spargă satele, iar nu numai Episcopia să tragă această pagubă şi nu mică, căci ei, cel mai bun loc de silişte, l-au umplut de pruni şi de alţi pomi şi fac neguţătorie de pungi de bani, faţă fiind şi Adam Caţaveică unul din Domnişani, vechil cu adeverinţă în scris şi din partea celorlalţi săteni, ne arată jalba ce au dat şi ei către cinstitul comitet prin care zic că *părinţii lor când au venit aici în pământul ţării spre lăcuinţă la numita moşie,* s'au aşezat cu egumenul ce erà atunci la Argeş, nefiind până atunci Episcopie, prin carte înscris ce le-au dat la mână, în ce chip să li se urmeze orînduiala la clacă şi la dijmă, care carte ne-o şi arată de o văzurăm *ot leat 1766 Martie 6* de sânt ani 46 cu pecetea mânăstirii şi iscălitura răposatului egumen Damaschin, igumenul Argeşului, coprinzătoare *că viind aceşti oameni streini, cu lăcuinţa pe moşia Domneşti a mânăstirii,* s'au învoit cu dânşii să clăcuiască mânăstirii omul casnic zile 6, dupăcum se porunceşte în hrisoave şi dijmă din porumb i grâu, i orz, i mălaiu şi cânipă, să dea din zece una după obiceiu, iar din fân din 7 una, iar grădinile cu legumi să fie nesupărate şi că le-au dăruit şi poamele de lângă casele lor, făgăduindu-să şi ei că vor împlini până la 80 de case.

Aşijderea le-au iertat şi dijma i claca preoţilor i a pârcălabilor i claca cârsnicului şi a 2 pârgari, care aşezământ zic sătenii, că li s'au şi urmat până acum şi cer să li se păzească şi de acum înainte, iar când nu se va ţinea în seamă să aibă soroc până la sfete Gheorghe şi să vor muta pe altă moşie numai să li se preţuiască casele şi să li se plătească, căci au cumpărat lemne de pe alte moşii, nefiind la Domneşti nici măcar nuele de gard.

---

[13]) Arh. Stat., pachet 24, din 18 Martie 1812.

MUNȚII CARPAȚI. — Refugiații din Transilvania, trecând munții, au venit în Domnești, la 6 Martie 1766.

PORTUL NAȚIONAL. — Din regiunea Făgărașului, de unde s'au refugiat în Domnești multe familii.

Impotrivă ne arată Ion vechilu o poruncă a Măriei Sale Domnului nostru Io Costandin voevod Ipsilante ot leat 1806 Iulie 9, dată către ispravnicii județului la arătarea Sfinției Sale părintelui Episcop de nesupunerea pârîților, poruncindu-vă pentru clacă, că de nu vor fi având sătenii vr'un deosebit așezământ în scris, să-i supue a clăcui câte 12 zile pe an după condica Divanului, cum și dijmă din pomi să dea zeciuială după obiceiu.

Ne mai arată Ion vechilu și un tacrir al sfinției Sale Episcopului prin care zice că arhimandrit Damaschin, când le-au dat adeverință la mână, n'au putut pune zile mai multe decât 6, căci ei aveau hrisov domnesc atât pentru dăjdii ce să dea pe an, cât și pentru clacă a face numai 6 zile.

Iar după ce s'au stricat rânduiala hrisovului lor și au rămas buni pământeni ca ceilalți locuitori ai țării, de vor avea dela Episcopie vr'un așezământ să-l arate și nu le va cere mai mult sau de nu se mai află sat unguresc în toată țara ca să facă 12 zile de clacă, atunci nici sfinția Sa nu-i va supăra.

Insă ei știu prea bine că și satul Corbi, moșie tot a Episcopiei, asemenea hrisoave au avut și încă la dânșii se află toate scrisorile domnești ale Ungurenilor și asemenea așezământ au avut dela arhimandrit Damaschin, dar jăluind sfinția sa la Măria Sa Domnu Costandin Vodă Ipsilante, singuri s'au plecat și s'au învoit a face 12 zile de clacă și dau dijmă și din pomi.

Deci încă din zilele oblăduirii Nemților ot leat 1790 stricându-se priveleghiurile ce aveau Ungurenii care veniau din ardeal spre lăcuință aci în pământul țării prin hrisoave domnești pentru dăjdii, clacă și altele și cu deosebit ispravnic al lor ce să orînduia dela domnie și rămânând în rândul celorlalți lăcuitori pământeni, s'au stricat și acel așezământ ce au jăluitorii dela arhimandrit Damaschin, care se rezema la acele hrisoave ne mai având nici o putere și ținere în seamă și ca niște locuitori pământeni ce au rămas, jăluitorii sânt datori a da și a împlini și ei cele drepte ale moșiei după pravilniceasca condică, precum urmează și ceilalți lăcuitori pământeni.

Și pentrucă i-au lăsat Episcopia până acum tot în ușurința aceea, n'au dobândit nici un priveleghiu și putința a se apăra de drepturile moșiei care le urmează toți locuitorii de obște cum și Corbenii ce au fost iar Ungureni ca și dânșii și au avut asemenea așezământ dela arhimandrit Damaschin.

Drept aceea hătărîm ca mai sus numiții săteni Domnișani fieșcare casnic și vrednic de muncă, să clăcuiască Sfintei Episcopii câte 12 zile pe an adică: trei zile primăvara, 3 zile vara, 3 zile toamna și 3 zile iarna după condică Divanului cum și din pomii roditori ce au pe moșie să dea dijmă din 10 pomi unul, pe care să-i supue dumnealor ispravnicii județului și făr de voia lor, spre a împlini aceste drepturi ale Episcopiei, *iar a să muta pe altă moșie, li s'a dat răspuns că nu au voe,* fiind aceasta împotriva poruncilor Vistieriei[14]).

1812, Martie 18

Dumitrache Rac(oviță), Constantin Calliarh, Scarlat Roset Alexandru Ghica.

XIV. — **GRAVE NEINȚELEGERI INTRE DOMNEȘTI—C. ARGEȘ**[15]).

Prea sfinția sa părintele episcop Argeșiu cu anafora, arătând Măriei Sale lui Vodă că Sfânta Episcopie având moșie ce să numește Domnești în acest județ și lăcuitorii numitei moșii nesupunându-se a-și face zilele de clacă cele obicinuite și a da zeciuială din pomii ce au sădiți pe numita moșie și ei după atâtea judecăți ce au avut cu dânșii și *mumbașreturi*[16]) ce li s'au făcut de către Divan, tot nu s'au arătat cu supunere la împlinirea dreptului moșiei, acum cerând dreptate, ni să poruncește de către Măria Sa ca după pliroforie ce s'au dat Inălțimii Sale că sfânta Episcopie s'au judecat cu pârîții lăcuitori mai înainte la Divanul țării după acele cercetări ale judecăților, ori să împlinim dela pârîți dreptul Episcopiei, sau zicând că au împotrivă a răspunde, să-i sorocim a veni la Divan.

Luminatei porunci următori fiind, s'au înfățișat înaintea noastră Gheorghe logofăt vechil din partea sfintei Episcopii cu unchiaș Ion Fianu, unchiaș Andrei și Ion Bican pârcălab, vechili și din partea celorlalți săteni cărora cetindu-le-să hotărîrile judecăților Divanului țării ce se văzură făcute ot leat 1812, Martie 23, s'au întrebat pentru ce nu se supun a împlini dreptul moșiei și alt cuvânt vrednic de împotrivirea lor nu avură, fără numai ziseră că neavând izlaz pentru vitele lor și păduri pentru lemne de foc, deaceea nu pot să dea adetul moșiei pe deplin după obiceiu ce este și hotărîrile judecăților ce sânt, împotriva cărora arată vechilu Sfintei Episcopii că pre cât izlaz are satul Corbi tot moșia Episcopiei (și sânt lăcuitorii supuși de-și dau fără împotrivire pe deplin claca și zeciuiala din pomi după obiceiul pământului), asemenea izlaz și pădure pentru trebuința lemnelor de foc au și sătenii dupre această moșie și numai ei se arată cu această împotrivire care în cea de pe urmă zicând că au a se mai judeca și la luminatul Divan, pentru aceasta să sorocește ca la sfârșitul următorului Mai să se afle vechilu numiților săteni cu vechilu Sfintei Episcopii la Divan spre cea desăvârșită hotărîre.

1813, Mai 1. (2 semnături nedescifrabile, în formă de ghem).

14) Este de arătat în legătură cu acest act că, cei din Domnești nu s'au mulțumit pe el, (acest lucru se află menționat pe pag. 4 a lui) și s'au dus și la întâiul Divan, care la 23 Martie 1812 a confirmat soluția dată mai sus.

15) Arh. Statului, Epis. Argeș, pachet 17, Nr. 25.

16) Se lămurește că cuvântul mumbașreturi (mumbașir), înseamnă slujitor trimis de stăpânire să aducă cu forța în fața judecății.

XV. — **LOCUITORII COMUNEI DOMNEŞTI VOR A PARASI SATUL**[17]).

Episcopul Iosif dela Argeş se jalueşte lui Vodă că locuitorii din Domneşti nu se supun a face zilele clăcii cele obicinuite după condica Divanului, nici a-şi da dijma din pomii ce au sădiţi pe moşie, motivând că n'au izlaz pentru vite şi lemne de foc ca la alte moşii.

La judecata dela sfârşitul lui Mai n'au venit la Divan, ci au trimis vorbă la Episcopie că se vor duce acolo să se înţeleagă.

S'au dus la 26 Mai acolo cerând să li se mai scadă din zilele de clacă şi dijma de pomi. Episcopia nevrănd să calce legile nu le-a scăzut, iar ei au spus că mai bine fug de pe moşie decât să se supună. Atunci episcopia a cerut să se orînduiască *mumbaşer* vrednic spre a-i aduce la înaltul Divan, ca să se izbrănească pricina la un chip, căci 7 ani se împlinesc decând s'a început această judecată din domnia Mării Sale Constantin voevod Ipsilant şi până acum (adică la 4 Iunie 1813). pricina n'au luat săvârşire.

Semnează jalba, Iosif Episcopul Argeşului.

Prin rezoluţia lui I. G. Carageà Vodă, e orînduit Ion copilu de casă dela zapciul vătafului de Divan, să meargă şi să-i aducă pe Domnişani prin ştirea ispravnicilor judeţului.

XVI. — **MOŞIILE VECINE CU DOMNEŞTI**[18]).

Se aminteşte despre moşiile vecine cu Domneşti, adică: Pietroşanii pe care o stăpânia atunci slugerul Gh. Baldovin. Acesta călcase o parte din moşia Domneşti către apus. Altă moşie vecină cu Domneştii era Bădeştii, a mânăstirii Câmpulung. Se face amintire despre vechea hotărnicie din 1670 şi de semnele puse acolo.

Se statornicesc din nou hotarele spre Bădeşti, tot pe urma vechilor semne.

XVII. — **HOTARUL INTRE DOMNEŞTI-BADEŞTI**[19]).

Episcopia Argeş avea vechil pe N. Pandele, iar mânăstirea Câmpulung pe arendaşul Const. Dimitriu. A fost nevoe ca locuitorii din Domneşti şi Bădeşti cari aveau cunoştinţă despre vechiul hotar, să meargă din nou în faţa locului cu hotarunicul Bozianu al Sf. Episcopii şi cu vechilu ei, precum şi cu vechilu mânăstirii Câmpulung.

Se statornicesc iarăşi tot vechile semne.

Semnează judecătorii: prezident, *Stonic C. Manuil*, supleant, *Gh. Rucăreanu* şi judecător serdar *Ilie Vlădoianu*.

---

[17]) Arh. Stat., Nr. 26. Datat 4 Iunie 1813 — către I. G. Carageà, domnul ţării.
[18]) Este un document la Nr. 27 din 10 Aug. 1839.
[19]) Arh. Stat., Nr. 28. Datat 31 Iulie 1840.

XVIII. — **DATE ASUPRA CATAGRAFIEI BISERICILOR DIN DOMNEŞTI DIN PRIMA JUM. A SEC. 19-LEA**[20]).

a) In anul 1838 erau preoţi în Domneşti *Nicolae Moise* şi *Pavel*, iar în anul 1848 împăciuitorii satului, alături de preotul Moise, erau: Gh. Mihai, Tucă Andriaş şi Firică Firu.

Până în anul 1845 satul Domneşti ţinea de plasa Râurile. In acest an a trecut la plaiul Nucşoarei împreună şi cu alte sate vecine.

Se arată despre Domneşti că moşia era proprietatea Episcopiei de Argeş.

La biserica de zid, cu hramul „*Sf. Nicolae*" era un preot numit *Nicolae* hirotonit la 25 Mai 1813 şi preotul Moise duhovnicul. La biserica de lemn cu hramul „*Buna Vestire*" era Preotul *Pavel*, văduv, hirotonit la 22 Mai 1825 pe seama bisericei Cuvioasa Paraschiva din Poienărei şi strămutat mai în urmă la Domneşti.

b) *Catagrafia enoriei bisericei satului Domneştii de jos cu hramul* „Buna Vestire" *proprietatea Sf. Episcopii Argeşu.*

Slujbaşii: Preotul Pavel sin popii Zafiu, Neculae Domnescu învăţătorul copiilor acestei enorii de jos, cântăreţ, Ion sin popa Pavel, paracliser.

Enoriaşi: Gheorghe sin Hristea, Ion sin Niţu Voicu, Gheorghe sin Tucă, Năftică sin Ion Moraru, Moise sin Firică Orezeanu, Iosif sin Bucur Şuşală, Neculae sin Tucă, Ion Gh. Bărencea, Ion sin Năftică piuar 10), Ion sin Maria Buceloaia, Pantazi Voicu, Năftică sin Pătru, Ion sin Falcă, Pavel sin Moise Voivodeanu, Vasile dela moară, Bucur sin Simion 20) Ion sin Bucur Simion, Oprea sin Gheorghe Bărancea, Petru sin popa Ion, Ion sin Moise Păsărică, Bucur sin Bucur Şuşală, Ion sin Nica Firică, Bucur şi Nica Firică, Ion sin Năftică, Matei sin Ion Tucă, Pârvu sin Ion Moraru, Samoil sin Andreiaş, Nicolae sin Năftică piuar, Nicolae sin Nicu Bucel, Ion sin Andreiaş, Niţă sin Diacon Ion, Ion sin Ion Andreiaş, Nica sin Adam conoşoi, Ion sin Nica Domnului, Bucur sin Ion Hanu, Ion sin Samoil Ivan 40) Achim sin Moise cel Mare, Nică sin Nilă, Moise sin Ion Hanu, Gligore sin Andreiaş, Nicolae sin Ion Hanu, Firică sin Firu, Bucur sin Gligore, Iosif sin Iacov, Iosif sin Caval, Dumitru sin Samoil 50), Prie sin Samoil Mihai, Damaschin sin Popa, Ion sin Gligore Andreiaş, Crăciun sin Iacov, Vasile Vlădescu, Ion sin Vasile, Bucur sin Dumitru, Pătru sin Nicolae Stăncioiu, Ion sin Nicolae Stăncioiu, Gheorghe sin Mihai 60), Ion sin Negoiţă, Gheorghe Stroe, Ion sin Gh. Pătru, Năftică sin Ion Anghel, Pavel sin Ion Anghel, Ion sin Radu Piţigoi, Nica sin Radu, Iorga sin Radu, Duţă sin Radu, Ion popa Dincă, 70), Rusalim Oprea, Dumitru Samfirii, Ion sin Ilie Iorga, Achim sin Ilie, Ion sin Ilie, Bucur sin Ilie, Ion sin Eva lui Gheorghe, Nicolae Eva Nucoaica, Bucur Neculae Stăncioiu, Păuna

---

[20]) Arhiva veche a Protoieriei Muscel.

Urdoae 80), Maria lui Nicolae Hanu, Rahira lui Nae Drăgan, Eva Nisto-,roaia, Pantilică sin Bucura, Firică sin Podea, Iouzte popa Lazea.

85 enoriaşi, cu văduve şi 3 ertaţi.

1845, Noembrie 15.

Scriitor, *Neculae Domnescu*, învăţătorul copiilor

c) *In Domneştii de Sus.*

Slujbaşii bisericei:

Preotul Moise duhovnicul şi preot Nicolae popa Rizea, Toader sin diacon Ion paracliser. Bucur Andreiaş, învăţătorul acestei enorii Domneştii de sus şi cântăreţ.

Enoriaşi:

Vasile sin Toader, Moise sin Sandu, Nicolae sin Achim preoteasa, Ion sin popa Bucur, Mihai sin diaconeasa, Iacob sin Firu, Bucur sin Safta, Nicu Boeru sin Sava, Zahiu sin Mihai, 10) Năftică Iordan, Toader Son, Moise Son, Irimie Andrei, Preda Manea, Dumitru Sandu, Bucur Şandru, Moise Fineft, Bucur Firul, Ioniţă sin Zahiu, 20), Ion Petru Dejan, Bucur sin Bucura, Ion Samoilă Andreiaş, Bucur sin Moise cel Mare, Nicolae sin Ghirculete, Mitu Dumitru Cojocaru, Ion sin Mitu Cojocaru, Gheorghe sin Ene, Tucă sin Andreiaş, Petru Samoil, 30), Bucur Neagoe, Toma sin Adam, Năftică sin diacon Ion, Bucur sin Bucur Lascu, Nicuţă Roşului, Ion sin Nicu Roşu, Gheorghe sin Bucur Lascu, Ion sin Ghicuţă Anghel, Ion sin Achim Moldoveanu, Ion sin Bucur Cioc, 40), Bucur sin Avram, Ion sin Avram, Năftică sin Avram, Nicolae Huruleanu sin David, Nicolae Iosif Fianu, Ion sin Iosif Lungu, Ion sin Iosif Lungu, Firică sin Nică Iosif sin Bucur Şuşală, Ion sin diaconeasa Eva, Ion sin Ghiţă, 50), Dumitrache sin Anghel, Achim sin Popa sin Stoica, Ion sin Bucur Zmădu, Moise sin Iacob, Samoilă sin Samoilă Ungureanu, Ion sin Moise Coţovei, Bucur sin Bucur Bican, Ion sin Iacov Iorgoran, Gheorghe sin Ion Iortovan, 60), Iosif al Diţii sin Stan, Nicolae sin Bucur Stoica, Vasile sin Bucur, Ion sin Nicu Teţu, Toader sin Teţu Samoil cel maic, Toader sin Nica Toma, Bucur sin Ana Savului, Samoil sin Ana Savului, Smădu sin Man, Nicolae sin Radu D., Ion sin Nicolae D., Vasile sin Şandru, Bucur sin Chirvasea, Bucur sin Diaconeasa, Eva holtei, Petre sin Eva Cojocarului holtei, Bucur sin Andreiaş holtei, Bucur Bucur Andreiaş holtei.

Văduve: Bucura lui Vasile, Uţa lui Simion, Tiţa lui Avram, Ana lui Ion Guşoi, Ioana Diaconeasa, Bucura lui Petru, Nica sin Samoil *ertat*, Maria lui Gh. Sârbu, Ancuţa Arbuţoae 86), Simion Chercheş.

Scriitor *Bucur Domnescu* sin *Samoil Andreiaş*, învăţătorul copiilor de sus. Noembrie 15, anul 1845.

d) *Altă catagrafie din 1851.*

In catagrafia făcută în anul 1851 de Protoerie, al cărei titlu este „Pentru obraze bisericeşti, ce alcătuesc familiile tagmei bisericeşti mirine", se arată că preotul *Nicolae* dela biserica Domneştii de sus avea atunci 3 fete, iar preotul Pavel, dela biserica Domneştii de jos, avea un singur băiat necăsătorit şi altul căsătorit.

Fiind văduv, locuia în aceiaş casă cu feciorii săi de care se şi îngrijea.

Se adaugă despre el că erà în vârstă de 50 ani, născut aşà dar în 1801 şi că avea purtări frumoase, nefiind supus la nici o patimă.

e) *Seminariştii din Domneşti.*

Prin porunca Nr. 1162 din 16 Martie 1851 Sf. Mitropolie a cerut protopopului Dimitrie din Câmpulung ca să trimeată la Seminarul Sf. Mitropolii din Bucureşti, pe elevii ,seminarişti din jud. Muscel. In lista sa, pe verso, acestei porunci, se arată că era atunci în Seminar *şi un elev din Domneşti*, care se numea *Bucur Nicolae.*

XIX. — **LOCUITORII DIN DOMNEŞTI CER IN MARTIE 1858 SĂ SE DEA DARUL DUHOVNICIEI PREOTULUI ION SIN PAVEL**[21]).

„Printr'aceasta al doilea jăluim cinstitei protopopii că în satul *Domneşti* ne aflăm 200 familii şi avem lipsă de duhovnic din care cauză până să alergăm la alte sate după duhovnic, am rămas neispovediţi pela posturile mari precum cere buna cuviinţă şi ca să nu mai fim şi de acum înainte supt această sarcină cu dare de seamă înaintea Atotputernicului Dumnezeu, vă rugăm plecaţi să binevoiţi a raporta Sfintei Mitropolii păsul (despre) care am vorbit mai sus şi să binevoiască a ne hirotoni duhovnic pe sfinţia sa părintele nostru Ion sin preot Pavel, care îşi are vârsta şi calităţile cerute de a ocupa acest post şi de se va putea, cât mai neîntârziat căci se apropie Sfânta Inviere şi am vrea să ne dăm la sfinţia sa talantul şi a ne împărtăşi de cele sfinte, spre a nu rămâne ca dobitoacele.

Prea plecaţi

Preotu Nicolae, Ion Negoiţă, Bucur Stăncioiu, Moise Ticu, Nicolae Grigore, Gh. Hristea, Ion Stăncioiu, Ion Simen, Iosif Gligore, Ionu Anii, Ion Vlădescu, Năftică Hanu, Niţă Diaconu, Vasile Toader, Pătru Samoil, Ion Grigore, Dumitru Pavel... şi alţii.

Sfatul satului *Domneşti*

Această jalbă fiind din partea obştii satului nostru, de aceea se adeverează şi de sfat, spre mai bun temeiu că este cu voia tuturor.

6 Martie 1858.

Pecetia satului	*Pantilică Pătru* *Vasile Bucur* *Nicolae Iosiv* *Dumitru Samoil*	deputaţi

Iosiv Diţu pârcălab cu toată obştea".

21) Arhiva veche, Protoieria Muscel.

XX. — **RAPORTUL PROTOPOPULUI CATRE SF. MITROPOLIE**[22]).
Textul Nr. 189 din 7 Martie 1858.

Locuitorii enoriaşi dela amândouă bisericile din satul *Domneşti* plaiul Nucşoarei prin petiţia ce are dat Protoeriei înregistrată la Nr. 183, se plâng că ei sânt 200 familii şi n'au nici un preot duhovnic în acel sat şi la întâmplări de morţi grabnice, mor ca dobitoacele, neispoveduiţi şi totdeodată recomandă pe preotul Ion popa Pavel pre care îl cunosc cu bune purtări şi fără nici un cusur. Protopopia cunoscând că în adevăr au neapărată trebuinţă de duhovnic şi numitul preot având moralu trebuincios întru aceasta, cu îndrăznire supun acest plecat raport la înalta cunoştinţă a Prea Sfinţii voastre (spre) a face punere la cale, ca să se împodobească cu darul duhovniciei spre îndestularea dorinţei locuitorilor.

Protopop Dimitrie.

XXI. — **PITACUL DE DUHOVNICIE AL PREOTULUI ION**[23]).

Textul: Eclesiarhul Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei. Anul 1858, Martie 13. Nr. 57

Sfinţiei Sale părintelui protopop Dimitrie Castrisie al plăşilor, plaiurilor şi Podgoria sud Muscel.

Aducătorul acestuia, Duhovnicul Ioan dela biserica satului *Domneşti* după recomandaţia Sf.-tale cu Nr. 189, înfăţişându-l înaintea prea sfinţiei sale părintelui Mitropolit şi citindu-i molitfă de duhovnicie, i s'au dat pentru aceasta şi actul Nr. 34 întărit cu pecetia şi iscălitura prea sfinţiei sale.

Pentru care nu lipsesc de a vă face cunoscut spre ştiinţă.

Protosinghel Auxentie

XXII. — **UN RAPORT AL PREOTULUI ION DUHOVNICU**[24]) **DIN DOMNEŞTI CATRE PROTOPOP, FACUT IN MAI 1859.**

Cinstitei Protopopii plecat raport,

Prin aceasta cu cinste supui la cunoştinţa cinstitei Protopopii că astăzi la 25 ale lunii Mai mă pomenesc că mă chiamă logofătu Iordache din Poinărei, în lipsa părintelui proestos din pomenitul sat (— preotul Gheorghe din Poinărei era de mai mult timp proestasul plaiului Nucşoara. Nota Pr. I. Răuţescu—), spre cercetarea unui Clement monah, care mai nainte cu câteva zile venise la dânşi, pe care cercetându-l, văz că au făcut multe neorânduelі netrebnice în casa logofătului Iordache, care nici ţăranii mireni nu ar îndrăzni a le face, la care m'am mirat cum l-au ţinut în casă. Aşa dar eu văzându-l, l-am întrebat de unde vine şi unde merge şi mi-au spus că au venit de o jumătate de an la sfântul schit. Roboaia, dar cercetându-i răvaşul, se vede plecat dela sfânta mânăstire Tismana numai dela 22 Aprilie trecut, după care însumi am cercetat la sfântul schit Roboaia şi mi-au spus chiar şi părintele Visarion stareţu că numai de vr-o 5—6 zile au venit şi în şederea dânsului acolo, supt un mijloc îndemânatic, au pus mâna pe pecetia schitului şi au pus-o pe câteva coale de hârtie albă dintre care una s'a găsit şi să şi trimete, atât coale cu pecetia, cât şi adresa părintelui Visarion cea către logofătul Iordache, precum şi altă scrisoare în care figurează iscălitura de protosinghel dinpreună şi cu răvaşul de drum.

Aceste toate de mai sus arătate, cu cinste se înaintează cinstitei Protopopii, dinpreună şi cu monahul, spre a se face cele de cuviinţă

1859, Mai 29.

XXIII. — **CORESPONDENŢA REFERITOARE LA POPA NIŢA**[25]).

In scrisoarea părintelui Visarion, stareţul schitului Robaia, se arată că la 25 Mai a fost acolo preotul Ion duhovnicul din Domneşti, cerând lămuriri despre acel monah Clement pripăşit în Poinărei).

XXIV. — **POPULAŢIA COMUNEI IN ANUL 1864.**

Din dosarul 7/1864 rezultă că în acel an (1864) erau în *Domneştii de sus* 101 familii. Preotul acestei enorii se numia preot Nicolae pr. Rizea. Avea vârsta de 46 ani şi fusese hirotonit la 9 Oct. 1845. Cântăreţ Iacob Firu de 50 ani şi paracliser N. Firică.

Domneştii de jos: 110 familii, preot Ion pr. Pavel de 40 ani hirotonit la 1 Iulie 1854, cântăreţ Luca preot Pavel de 35 ani şi paracliser Zamfir G. Mihai.

XXV. — **O RECLAMAŢIE CONTRA PREOTULUI ION**[26]).

Tot în 1864 preotul Ion sau Niţă din Domneşti e reclamat la Protopopie de Ion Rafira şi de Maria I. Gulie că nu voeşte să le facă formalităţile cuvenite spre a se putea cununa. Protopopul a cerut celuilalt preot numit Nicolae să cerceteze şi acesta răspunde:

1) că nu este voia mamei tânărului să ia pe Maria Gulie,

2) că nu este nici cu voia rudelor celor mai de aproape şi

3) că preotul duhovnic a zis că nu se pot cununa, fiind popriţi de canoanele pravilei.

---

22) Arhiva veche, Protoieria Muscel.
23) Arhiva veche, Protoieria Muscel.
24) Preotul Ion Duhovnicu este acelaş cu Popa Niţă.
Documentul acesta se află în Arhiva veche a Protoieriei Muscel.
25) Protoeria Muscel.
26) Se află la arhiva veche, Protoieria Muscel.

XXVI. — **FORMALITĂŢI INDEPLINITE LA OFICIEREA UNEI CUNUNII 1864** [27]).

Supt însemnaţii şi anume: eu Ion sin Bucur Ticu de religie ortodoxă, de naţie română, născut în leat 1840 în satul *Domneştii de jos* flăcău şi eu Maria sin Iosiv Iacob de religie ortodoxă, de naţie română, născută în 1841 în satul Domneştii de jos, fată, amândoi văzându-se unul pe altul de mai multe ori, cercetându-ne viaţa trecută unul altuia şi încredinţându-ne că atât moraliceşte, cât şi fisiceşte n'avem nici un viţiu care să ne împiedice vecinica legătură ce punem între noi mai înainte de ceiace ne pune sfânta biserică, am hotărît fără nici o silă sau alt interes, afară de acela al dragostii ce făgăduim unul altuia înaintea lui Dumnezeu, că o vom păstra totdeauna supt curăţenia virtuţii şi a moralii cerută de legile biericeşti şi politiceşti a ne uni prin legiuita nuntă pentru care ne rugăm a ni să da voe şi poruncă cuviincioasă către preotul bisericii cu hramul Bunei Vestiri din satul Domneştii de jos ca să ne cunune.

Eu Ion Bucur Ticu
Eu Maria Iosiv Iacob } jăluitor

Eu Bucur Ticu
Eu Iosiv Iacob } părinţi adeverim

La 19 Ianuarie 1864 protopopul a cerut părintelui Ion, din Domneşti să cerceteze, să facă strigări la biserică şi apoi să raportuiască.

Iată răspunsul preotului Ion:

Asemănat ordinului Nr. 86 publicând după instrucţie numele tinerilor Ion Bucur Ticu şi Maria Iosiv Iacob ce vor a se lua în căsătorie, în biserică la zilele de sărbătoare în auzul norodului, am descoperit cele următoare:

1. Că nu se află între dânşi nici o rudenie de sânge, din cuscrie sau din botez.

2. Este cu voia atât a lor, cât şi a părinţilor şi sunt veniţi în pravilnica vârstă.

3. Aceşti tineri aflându-se pământeni, născuţi şi crescuţi în acest sat, au bună opinie în soţietate nemijlocind între dânşi nici o împrejurare împiedicătoare la dorinţa ce au de a se lua prin legiuită căsnicie şi nici unu nici altu nu sunt supuşi la vr'o protecţie străină.

4. Au păzit legiuitele posturi, s'au ispoveduit după încredinţarea ce o dă duhovnicul lor, au venit la biserică spre închinăciune ca fieşcare creştin, în sfârşit şi-au îndeplinit toate datoriile religiei creştineşti pentru care rog onorabila Protopopie a libera bilet de cununie pă numele supt însemnatului preot al bisericii Domneştii de jos, cu adăogire că orice să va ivi contrariu în viitorime din cele ce arât, să fim supt orice răspundere.

1864 Ghenarie 29.

Preot Ion duhovnicul

---

27) Se află Protoieria Muscel, arhiva veche.

Dovadă

Ion Bucur Ticu şi Maria Iosiv Iacov, fiindu-mi fii din ispovedanie, s'au ispoveduit, s'au împărtăşit cu sfintele taine când au fost vrednici, care spre ştiinţă am iscălit.

1864, Ghenarie 29 — *Preot Ion duhovnic*

XXVII. — MEMORIU ASUPRA BISERICII PAROHIALE DIN COMUNA DOMNEŞTI, JUDEŢUL MUSCEL.

Intocmit de Preotul N. Ionescu, în anul 1906.

I. Biserica parohială din com. Domneşti, Muşcel, are ca patron prasnicul „Buna-Vestire". Este construită între anii 1863—1872. Deşi s'a început în anul 1863, din cauza unor secete succedate mai mult timp, lucrarea construcţiei bisericii a fost întreruptă, dar terminată şi sfinţită la 5 Noembrie 1872.

Localul bisericii este spaţios, tot de zid, de o soliditate rară, având lungimea de 28 metri, lăţime de 10 metri, iar înălţimea peste 23 metri.

II. Ctitori la construcţia acestei biserici au fost: Statul, M. S. Regele Carol I şi Obştea comunei, având în capul ei pe Preotul Ioan Duhovnicul, Ioan Stăncioiu, Hirică Hiru, Gheorghe Hristea, Nicolae Buceloiu, Dumitru Şuşală, Năftică Băcanu, Achim Ilie, Serafim Gh. Mihai, Luca Popescu, Nicolae Hănescu, Iosif Niculescu, Moise Boşcănici, Petre Popa Nică, Pavel Voivodeannu, Hirică Podea, Năftică Pantazin, Nicolae Ionaşc, Moise Ticu, Pantilică Petrică, Ioan Hirică Hiru, Moise Vlădescu, Ioan Vlădescu, Bucur Grigore, Bucur Samoilă Ani, Ioan Samoilă Ani, Ioan Iliuţă, Nicolae Piuaru, Ioan Hianu, Ioan Roibu, Bucur Stăncioiu, Nicolae Tomi, Iosif Şuşală, Gheorghe Şuşală, ş. a.

Au mai contribuit şi alţi streini, prin ofrande benevole, strânse de către Pr. I. Duhovnicul, atunci oficiant al bisericii, isvoditorul şi ostenitorul, până la terminarea acestui Sf. Locaş.

III. Dela 1872, data sfinţirii bisericii, localul a primit la înveliş o mică reparaţie în anul 1884, care s'a făcut cu cheltuiala D-lui Belizare S. Paraschivescu, enoriaş şi pictor al acestei biserici, a consăteanului Ioan Pantilică şi a Pr. Gh. Samoilescu, oficiant la această biserică.

La 1894, biserica a reclamat o reparaţie mai simţită, pela tencuiala din afară, pe dinlăuntru şi o mică parte din pictură. Reparaţiunea aceasta s'a operat din fondul bisericii. Odată cu această reparaţiune, a fost şi tâmpla spălată gratis, de către pictorul Belizarie S. Paraschivescu.

In anul 1897, din iniţiativa învăţătorilor şi preoţilor locali, biserica a fost completată cu un frumos fuişor, pentru serviciul corului şcolar, care

s'a construit din ofrandele benevole ale enoriașilor, obținute prin listă de subscripție și parte din fondurile epitropiei bisericești.

La 1902, biserica parohială, simțind trebuință de spațiu, a primit ca îmbunătățire, închiderea amvonului cu geamlâc și ornamentele necesare, Lucrarea s'a executat din inițiativa preoților respectivi, a învățătorilor locali, din ajutorul binevoitorilor enoriași și din fondul bisericesc.

La 1904, biserica respectivă, din inițiativa învățătorilor și preoților locali, a mai fost completată cu un mic amvon pentru predică, operat cu cheltuiala învățătorilor, preoților și o parte dintre enoriași.

Biserica este bine pictată. Tâmpla este de zid, ornată cu flori de ipsos și poleite cu aur. Astfel, biserica întrunește toate condițiunile de estetică și soliditate.

IV. Ca donațiuni biserica posedă:

1. Una Evanghelie ferecată cu argint, care posedă pe scoartă următoarea inscripție:

„Ac(e)astă sfv(â)nt(ă) Eva(n)ghele, ferecată cu argint, este f(ă)cut te robu lui Dum(n)eze(u) Gheorghe sin Grigo(re) și o au dăru(i)t la sfă(n)t(a) Bis(e)ric(ă) Domn(e)șt(i), a Bune(i) Vest(iri)".

2. Una Cruce poleită cu argint, cu următoarea inscripție:

„Făcută Gheorghe Grigore, 1789 Oct. 1 Ioan Dumitre" (?)

3. Un Potir, un Discos, una Steluță, una Copie, una Tiplotă și una Linguriță. donate la 1894 de Erosimonahul Nazarie, din Sf. Schit Cernica, fost consătean și enoriaș al acestei biserici.

4. Un Potir, un Discos, una Copie, o Linguriță, toate de argint inferior, donate de către D-na Irina Economescu, din București, la anul 1890.

5. Două icoane împărătești, D. Hristos și Maica Domnului, bine pictate de către pictorul Ioanid și donate în 1893 de către Alexandru Teodoriu, București.

Osebit de icoanele necesare serviciului, biserica mai posedă alte 31 icoane, de diferite mărimi, foste la vechea biserică și scoase din serviciul actualei biserici, pentru vechimea și ștersura picturei de pe dânsele. N'au date, nici inscripții.

Afară de cărțile serviciului bisericesc, care toate sunt ediția Sf. Sinod, 1893, biserica mai posedă:

1. Una Evanghelie veche, legată simplu cu data 1760 și tipărită în tipografia Mitropoliei din București, în zilele Domnului Ioan Scarlat Grigore Ghica și cu cheltuiala Mitropolitului Ungro-Vlahiei Chir Grigorie.

2. Un Triod, a doua oară tipărit, în a doua domnie a Voivodului Ioan Scarlat Grigore Ghica, cu cheltuiala Episcopului Grigore al Râmnicului, la anul 1761, în tipografia Râmnicului.

3. Un volum cu patru Mineie, tipărit în zilele Voivodului Ioan Ipsi-

BISERICA DELA VIDRA (Transilvania). — Refugiații în Domnești, din Transilvania, legenda spune că au venit și cu clopotul unei biserici.

lante şi ale Mitropolitului Ungro-Vlahiei Chiru Chir Grigore, cu cheltuila sa, în tipografia Mitropoliei Bucureşti. 1777.

4. Un vomum cu 5 Mineie, tipărit pentru prima dată în româneşte, în zilele împăratului Romei Carol al VI, iar director al Ardealului şi Valahiei, Escelenţa Sa Geof de Valles; s'a tipărit cu binecuvântarea şi cheltuiala Episcopului Chir Climent al Râmnicului, în tipografia de Râmnic, la anii 1737.

5. Un Octoih mare, tipărit a doua oară în zilele împăratului Rusiei Alex. Pavlovici, cu cheltuiala Episcopului de Argeş Iosif, în tipografia Râmnicului, Mitropolit fiind Ignatie Proiartis şi Episcop al Râmnicului Nectarie, la leatul 1811.

6. Douăsprezece volume Mineie, tipărite în zilele împăratului Nicolae Pavlovici, cu cheltuiala Mitropolitului Sucevei şi Moldovei Chir Veniamin, în tipografia Mânăstirei Neamţu ,la leatul 1831.

7. Douăsprezece volume cu Vieţile Sfinţilor, tipărite în zilele Voivodului Scarlat Alexandru Calimah şi ale Mitropolitului Moldovei Chir Veniamin, tipărite din ruseşte în româneşte, în tipografia din Mânăstirea Neamţu, la 1835.

Tot dela precedenta biserică, fostă în locul celei de acum, biserica mai posedă un clopot, cu data 1775.

V. Relativ la istoricul bisericii parohiale, s'a găsit printre hârtiile decedatului preot Ioan Duhovnicul, tatăl subscrisului, un manuscris neterminat şi nesemnat, cu următorul cuprins:

„Pe la anii 1770, se afla în această comună numai vreo 10 case şi o Sf. Bisericuţă de lemn mică, după sama oamenilor timpului, cu hramul „Cuvioasa Paraschiva", iar pela anii 1776, s'a făcut o biserică de lemn mare, cu încăpere de 7 stânjeni lungime totală, cu Altar şi cu tindă, iar lărgimea de 3 stânjeni. Ctitorii acelei biserici sunt: Ghinea, Dincă, Stroe şi alţii, care figurează în pomelnicul actualei biserici, transcris după cel vechi. Iar pela anii 1860, fiind enoria notatei biserici de 130 familii, iar biserica rămasă mică faţă de populaţia timpului, la anii 1860 Noembrie 1, ziua Duminică, adunându-se o seamă de enoriaşi ai bisericii de jos, în unire cu ai bisericii de sus, sfat de obşte s'a făcut, pentru a se face altă biserică mai mare şi după plângerile arătate Prea Sfinţiei Sale Părintelui Climent Episcop de Argeş, li s'a dat voe a se face altă biserică, cu ajutor dela oameni şi dela Stat. Astfel s'a început actuala biserică, la anul 1863, Iunie 17, ziua Luni, în ziua Sf. Mucenici Emanuil, Sabel şi Ismail.

Sfinţirea apei şi moliftele la temelie, s'au oficiat de către Protoereul plaiului, Dimitrie Roşanu".

Tot în acest chip se istoriseşte şi de către bătrânii satului.

VI. Osebit de aceasta se mai afla în posesiunea Pr. Gh. Samoilescu, colegul de serviciu la biserica parohială, un înscris, cu următoarea istorisire:

„Domnescu Nicolae, zis şi Samoilescu, candidat de învăţător din satul Domneşti, urmând în şcoala normală din oraşul Câmpulung, judeţul Muscel, dela anul 1838 până la 1843, s'a deprins la învăţăturile ce i se cere a şti pentru această slujbă, adică la citire şi scriere slobodă, la Catihismul legii creştineşti, la cântările bisericeşti şi la începuturile de aritmetică şi fiindcă în cursul învăţăturii sale, numitul s'a arătat cu purtare bună, i se dă la mână acest înscris, întărit cu pecetia Eforiei Şcoalelor, spre a fi învăţător la şcoala din satul Domneşti şi Sub-Revizor la Plasa Râurile".

Profesor Şcoalei Normale, (ss) *I. Brezoianu*

Nr. 30. (Sigiliu) — Anul 1843, Decembrie.

Din acest document rezultă că înainte de 1843 biserica parohială a avut local de şcoală şi după spusele bătrânilor acest local a fost chiar în curtea actualei biserici parohiale.

Din documentele indicate şi tradiţiile bătrânilor comunei, reese cu suficienţă, că localul de astăzi al bisericii parohiale este a treia reclădire a primului locaş bisericesc, aflat în comună la 1770.

VII. La 1828, mărindu-se populaţia comunei, au ocazionat înfiinţarea unui al doilea locaş bisericesc, cu hramul „Intrarea în Biserică", biserica filială în partea de sus a comunei, care îşi are istoricul şi tradiţiunile ei aparte.

VIII. Personalul bisericesc cunoscut personal şi prin tradiţie de bătrânii satului, a fost la biserica parohială: Preot Bucur, Preot Zahiu, Preot Pavel şi Preot Ion Duhovnicul, care s'au succedat din tată în fiu.

Preot Bucur şi Zahiu au avut contimporani şi colegi de serviciu la biserică pe Preotul Toader, Bucur, Ioan ş. a. şi diaconul...(?)[28]).

La 1854, a succedat Preotului Pavel, fiul său Preotul Ioan Duhovnicul, decedat la 1882, având dela anul 1875, ca coleg de serviciu pe Preotul Gh. Samoilescu.

Pr. Ioan Duhovnicul, decedat la 1882, a fost înlocuit prin subscrisul fiul său, astfel că la biserica parohială ne găsim astăzi doi preoţi oficianţi, subscrisul şi Pr. Gh. Samoilescu.

Toţi preoţii, cari s'au succedat la această biserică ,după tradiţie, au avut un trecut frumos, lăsând o bună memorie posterităţii.

O deosebită distincţiune are Pr. Ioan Duhovnicul, atât pentru energia cu care a lucrat la înrădăcinarea sentimentului religios în popor, cât şi pentru activitatea depusă pentru ridicarea actualului locaş al bisericei parohiale, operă pentru care M. S. Regele Carol I, în 1878, cu ocazia trecerii M. Sale prin comună, vizitând localul bisericii, i-a conferit medalia de aur „Serviciul Credincios".

IX. Cântăreţii şi paracliserii, cari s'au succedat la această biserică, în

[28]) Nu se spune aci numele.

decursul timpului arătat, se știe de subscrisul, precum și din tradiția bătrânilor că, atât cei actuali, cât și cei din vechime, au fost cu purtări bune, foarte devotați serviciului, posedând cunoștințe practice, de regulele și cântările bisericești[29]).

XXVIII. — MEMORIU PREOTULUI ION MOISESCU, DELA FILIALA CU HRAMUL „INTRAREA IN BISERICĂ" DIN COMUNA DOMNEȘTI, JUDEȚUL MUSCEL.

Biserica filială din comuna Domnești, Jud. Muscel, cu hramul „Intrarea in Biserică", a fost clădită din temelie la anul 1828, fiind ca preot oficiant Preotul Moise, moșul semnatului.

Acesta, după cum se constată din pisania de deasupra ușii și pe care o reproduc în întregime și mai cu seamă după felul cum este pictat pe peretele din năuntru, din dreapta ușei, cu chipul bisericei în mână, este ctitorul principal al bisericei.

Pisania de deasupra ușii bisericii e de piatră și are cuprinsul următor:

„Cu voia și ajutorul lui Dumnezeu, ridicatu-s'a această sfântă biserică din temelie, de robi lui Dumnezeu:

Moise ereul (preotul), Marian Irimie, intru cinstea aduceri în Biserică a Maici Domnului și întru cinstea Sft. Nicolae în zilele înălțatului Împărat a toată Rusia Neculae Pavlovici și a Mitropolitului Grigore. Leat 1828".

Biserica e făcută din zid gros ca de 1 m. E în formă dreptunghiulară, lungă de 14 m., plus $2^1/_2$ amvonul. Lărgimea de 5,13 m.

Ferestre sânt: una în dreapta și alta în stânga, în dreptul locului pentru femei și 2 pe dreapta și 2 pe stânga, în dreptul locului pentru bărbați.

Altarul e despărțit de capul bisericei prin o tâmplă (catapeteasmă) de zid.

Atât pe ea, cât și pe pereții bisericii, fiind foarte afumați, nu să cunoaște aproape deloc ce pictură au.

Pe peretele din dreapta ușii bisericei, e pictat chipul Preotului oficiant al bisericii și ctitorul principal: Moise ereul, ținând în mână chipul bisericii, asemenea chipul soției și fiilor lor, iar în partea stângă Marian, cu soția și fii lor. Mai sunt și alți ctitori.

Biserica are o singură turlă de lemn, care servește de clopotniță. In ea sânt 2 clopote: unul turnat în Brașov, cu cheltuiala d. Ioan Poticeanu căpitan de oștire, din Câmpulung, la 1853 (inscripția).

Al 2-lea clopot turnat la 1835, spărgându-se, la 1884 a fost returnat prin stăruința semnatului Pr. Ion Moisescu, a Epitropilor: Elisei V. Cojocaru și N. Mitu și ajutorul sătenilor, (inscripția pe el).

29) Aci se întrerupe Memoriul. Pare a nu fi terminat.

Icoane sânt cele obicinuite în ori-ce biserică. Intre ele sânt două: ale Maicii Domnului, care poartă data 1822 și semnătura: „Gh. Grecu-zograv.

Hainele preoțești sânt cele obișnuite: nu prezintă nicio însemnătate.

Cărți bisericești cu vechime mare, nu sânt. Obiecte de aur ori argint biserica nu are; nici vr'un sicriu cu niscaiva moaște. Icoane și cărți îmbrăcate în argint nu sânt. Sfintele vase n'au nicio inscripție.

Primul preot pe care sătenii îl țin minte ca a oficiat la biserică, e moșul semnatului, *Preotul Moise*, care, după cum am arătat, e și *ctitorul principal* al clădirii bisericii.

După dânsul, a fost hirotonit preotul Nicolae Rizescu, care a servit până la 1877, când a fost hirotonit semnatul (Pr. Ion Moisescu) care mă găsesc servind la biserică și astăzi și care în calitate de preot oficiant al bisericii, de contribuitor printre cei dintâiu, am fost ales ca vice-președinte al unui comitet de inițiativă, care, cu ajutorul lui Dumnezeu, să reclădim actuala biserică, care a devenit neîncăpătoare față de marele număr al enoriașilor.

Imperună cu semnatul, a mai servit la această biserică și Pr. N. N. Rizescu, care a fost hirotonit cu câțiva ani în urma mea și care de vre'o 4 ani s'a retras de aci.

Cântăreț a funcționat încă de când semnatul a fost hirotonisit, d. Matei Rizescu, proprietar fruntaș în comună și care n'a lăsat și nu lasă absolut nimic de dorit, sub nici un raport.

Inainte de dânsul, serviciul de cântăreț n'a fost făcut regulat și de cântăreți speciali.

Curtea bisericii e împrejmuită cu zid, făcut cu contribuția semnatului, a epitropilor, susnumiți, cu ajutorul lor și al sătenilor.

Personalul acestei biserici s'a distins prin iubirea de sfântul locaș al bisericii, contribuind la clădirea și reclădirea lui, prin îndeplinirea în mod conștiincios a serviciului divin, contribuind prin aceasta la răspândirea și întărirea sentimentului religios în inimele enoriașilor.

El, sub toate raporturile, a fost la înălțimea chemării și însărcinării lui[30]).

ACTE DE PROPRIETATE REFERITOARE LA DISPENSAR

XXIX. — ACT DE SCHIMB[31]).

Intre noi *Preotul N. Ionescu*, Președintele Epitropiei Bisericei Buna Vestire, din comuna Domnești de o parte și Obștea locuitorilor din comuna Domnești de altă parte, a intervenit următorul act de schimb:

30) Se arată că originalul ce ne-a fost la îndemână, nu-i datat. Este de presupus că este din anul 1906, atunci când Preotul Nicolae Ionescu, dela cealaltă biserică, din Domnești, cu hramul „Buna Vestire", a scris memoriul publicat sub Nr. XXVII.

31) Acest act a fost autentificat sub Nr. 433/908 și transcris sub Nr. 570/908, Trib. Muscel.

1. Eu Preotul N. Ionescu Președintele Epitropiei Bisericei Buna Vestire, autorizat de Epitropia respectivă prin încheierea cu Nr. 1 și de Administrația Casei Bisericei prin ordinul Nr. 5257/908 dau Obștei locuitorilor Domnești, o jumătate hectar, pământ din acela ce Biserica are în Țarină la Luca Popescu, după legea rurală, care se învecinește la Răsărit cu șoseaua, la Apus și M-zi cu restul de pământ ce mai rămâne Bisericei și la M-noapte cu proprietatea Preot N. Ionescu pentru a construi pe dânsul un spital ce s'a decis de serviciul sanitar a se face în această comună, și primesc în schimb dela Obște altă jumătate hectar pământ de aceiaș calitate, în Podul lui Vlădău, și care se învecinește la Răsărit cu moșnenii Slăniceni, la Apus, M-noapte și M-zi cu moștenitorii Preotul N. Rizescu.

2. Noi Obștea locuitorilor comunei Domnești, dăm Epitropiei Bisericei Buna Vestire, o jumătate hectar pământ ce avem în Podul lui Vlădău, în schimbul a o jumătate hectar pământ ce am primit dela Epitropie, din aceia ce Biserica are în Țarină, la Luca Popescu, cu vecinătățile arătate mai sus, teren care se va ceda de noi Serviciului Sanitar, pentru a se construi pe dânsul un spital.

Valoarea ambelor imobile este de 600 (șase sute) lei.

Aceste imobile fiind de aceiaș întindere și calitate, ambele părți declarăm că ne mulțumim pe schimbul făcut.

(Urmează semnăturile)

XXX. — ACT DE VANZARE TRANSACȚIUNE.

Intre Statul Român, prin Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, cu sediul în București, Calea Griviței Nr. 64, reprezentat prin subsemnatul, Davila Jurescu, avocat public autorizat prin delegațiunea Nr. 30.094/935 dată în baza avizului din 26 Ianuarie 1935 al Consiliului de avocați al acestui Departament și Parohia Bisericii „Buna Vestire“, cu sediul în comuna Domnești Jud. Muscel, reprezentată prin subsemnatul Preot Grigore Ionescu, Președintele Consiliului Parohial și subsemnații Epitropi: Gheorghe Petre Șuța și Moise I. Pavel, ambii membrii ai acestui consiliu, autorizați de adunarea Parohială prin procesul verbal Nr. 20 din 21 Noembrie 1934, în baza vizei prealabilă de aprobare a textului acestui act de Inaltul Chiriarh, în urma deciziei Nr. 1344 din 21 Septembrie 1934, al secției Economice a Consiliului Eparhial și în urma avizului Nr. 20 din 16 Ianuarie 1935 al Consiliului de avocați dela Consiliul Central Bisericesc, de altă parte;

In scop de a executa sentința civilă Nr. 257 din 30 Septembrie 1930 a Trib. Muscel S. I-a, rămasă definitivă și executorie și a stinge toate pretențiunile reciproce derivând pentru ambele părți contractante din sus

amintita sentință, s'a încheiat acest act de vânzare — tranzacție prin care s'au stipulat cele ce urmează:

1. Subsemnații Preot Grigore Ionescu și G. P. Șuța și Moise I. Pavel lucrând în numele Parohiei Bisericei „Buna Vestire“ din comuna Domnești Jud. Muscel, autorizați fiind cum mai sus arată, declarăm că această Parohie a renunțat la executarea sentinței civile Nr. 257 din 80 Septembrie 1930, a Trib. Muscel s. I-a, rămasă definitivă și învestită cu formula executorie, prin care a fost obligat Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, să-i lase în deplină proprietate și posesiune terenul cămin de casă „denumit în țarină“, în întindere de 5017 m.p., care face parte din locul de 17 pogoane pământ de arătură, islaz și fâneață, atribuit numitei biserici, prin tabela de împroprietărire lit. E, în conformitate cu art. 14 din legea rurală dela 1864, situat în comuna Domnești Jud. Muscel, și învecinându-se: la răsărit cu șoseaua Petroșani-Domnești, la apus și miază-zi cu restul pământului Bisericei „Buna Vestire“ și la miază-noapte cu proprietatea moștenitorilor preot N. Ionescu.

Totodată declarăm că numita parohie a vândut Statului reprezentat prin Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, în deplină și exclusivă proprietate, întregul teren descris mai sus, pe care Statul a construit spitalul Plășii Râul Doamnei, cu locuință medicului, alcătuit din două corpuri de clădiri, cu dependințele și instalațiile lor, și cu plantațiile și tot ce se află pe el, fără a mai rezerva ceva pe seama Parohiei.

Asemenea, recunoaștem în mod irevocabil, că cumpărătorul a învestit la anul 1908, în construcțiile și instanțele făcute pe terenul vândut, descris mai sus, un capital care în valuta leului de azi, reprezintă suma de 540.000 lei, din care scăzând lei 200.000 uzajul construcțiunilor, rămâne suma de 340.000 lei, la care adăugând reparațiile făcute de Stat în 1927—1892, în valoare de lei 16.288, precum și valoarea plantațiilor de brazi în sumă de lei 10.800, rezultă că cumpărătorul a învestit pe terenul rural descris mai sus un capital de lei 397.088 (trei sute nouă zeci și șapte mii opt zeci și opt) și în consecință, declarăm în numele numitei Parohii că cumpărătorul a făcut investițiile de minimum 500.000 lei de hectar în conformitate cu art. 2 legea circulației pământurilor dobândite prin împroprietărire, publicat în Monit. Oficial Nr. 183 din 20 August 1929, după cum se constată din însăși anexata sentință civilă Nr. 257/930 a Trib. Muscel S. I-a semnată de ambele părți contractante și făcând parte integrantă din prezentul act de vânzare transacție, astfel că, numai este nevoe de planurile și devizele acestor investiții, care de altfel au fost întocmite de Minister, la executarea lucrărilor de învestire, cu mult anterior legei din 20 August 1929, sus amintită.

Prețul vânzărei este de lei 200.000 (două sute mii), pe care Parohia Bisericei „Buna Vestire“, vânzătoarea declară că l-a primit deplin la auten-

tificarea prezentului act, care va servi cumpărătorilor și drept chitanță liberatorie.

Terenul descris mai sus este liber de orice sarcini sau servituții și Parohia vânzătoare, garantează pașnica posesie și de orice evicțiune conform legei.

Statul, ca cumpărător este și rămâne de drept și de fapt în posesie, dela data autentificărei acestui act fără a mai fi nevoe de vre-o formalitate.

Totodată mai declar că Parohia Bisericei „Buna Vestire" din comuna Domnești Jud. Muscel, renunță la cheltuielile de judecată în sumă de lei 2000 (două mii) acordate prin sus menționata sentință, precum și la orice alte pretențiuni de orice natură și cu orice titlu, ar avea în contra statului.

II. Subsemnatul avocat public, Davila Jurescu, lucrând în numele statului prin Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale autorizat fiind cum mai sus aartă, declar că acest Departament a renunțat la executarea sentinței civile Nr. 257 din 30 Septembrie 1930 a Trib. Muscel S. I-a rămasă definitivă și învestită cu formula executorie prin care Biserica „Buna Vestire" din comuna Domnești Jud. Muscel a fost obligată să plătească Statului în total suma de lei 79.288 (șapte zeci și nouă mii două sute opt zeci și opt), însumând valoarea construcțiunilor trecute pe terenul sus descris la 1908 de lei 38.000 la acea dată când au fost executate, plus valoarea reparațiilor de lei 46.288 făcute ulterior în anii 1927—928, și numai are nici o pretențiune derivând din acest titlu de creanță.

Totodată declar în numele Statului prin Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, că a cumpărat terenul cămin de casă, denumit „In țarină" în întindere de 5017 m. p. situat în comuna Domnești Jud. Muscel, descris mai sus cu prețul de lei 200.000 deplin achitat și în condițiunile stipulate mai sus.

Asemenea declar că Statul a făcut în modul arătat mai sus cu mult anterior legei din 20 August 1929, pentru circulația pământurilor dobândite prin împroprietărire, investiții în sumă de lei 397.088, pe terenul rural cumpărat prin actul de față, și în consecință sunt îndeplinite cerințele art. 2 din legea mai sus amintită, astfel că numai este nevoe a se anexa la prezentul act devize și planuri de investițiuni.

Făcut în dublu exemplar în formă autentică azi 24 Iunie 1935.

VÂNZĂTOARE, — Parohia Bisericei Buna-Vestire din comuna Domnești Jud. Muscel.
(ss) Preot Grigore Ionescu Epitropi: *Gh. G. Șuța, Moise Pavel*
CUMPĂRĂTOR, — Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, Avocat public
(ss) Davila Jurescu
Redactor și martor, *(ss) Av. Dr. Petre Ionescu-Muscel*
Văzut și aprobat, București 19 Decembrie 1934.
ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT PATRIARH, *(ss) Miron.*

XXXI. — DECLARAREA COMUNEI DOMNEȘTI STAȚIUNE CLIMATERICĂ.

Ministerul Muncii, Sănătății Publice și Ocrotirilor sociale

DECIZIUNEA MINISTERIALĂ Nr. 125.476

Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

Având în vedere Legea Sanitară, art. 354, Regulamentul Institutelor hidro-minerale și climatice, art. 5, 9, 12 și 13, precum și avizul Comisiei balneo-climaterice a Ministerului, dat în ședința dela 18 Februarie 1936, proces-verbal Nr. 49.

DECIDEM:

Art. I. — Se recunoaște comuna Domnești, Județul Muscel, ca localitate climaterică, cu toate drepturile și îndatoririle prevăzute în legi și regulamente privitoare la stațiunile și localitățile balneare și climatice.

Art. II. — Serviciul balneo-climatic se autoriză cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Dată astăzi, 26 Februarie 1936.

XXXII. — CLIMA DIN DOMNEȘTI.

INSTITUTUL METEOROLOGIC
Nr. 3793, 21 Februarie 1936
București

CERTIFICAT

La cererea făcută de Eforia „*Doamna Basarab*", din Comuna Domnești, Jud. Muscel și înregistrată sub Nr. 3793 din 19 Februarie 1936, Direcțiunea Institutului Meteorologic central, certifică următoarele:

Comuna Domnești situată la marginea apuseană a județului Muscel, prezintă în general caracterele climatice ale regiunei Câmpulung-Curtea de Argeș, în mijlocul căreia se află.

Această regiune se caracterizează prin aceia că temperatura mijlocie anuală oscilează în jurul a 9'C, în timp ce temperatura mijlocie a lunei celei mai reci trece de 3', iar a lunei celei mai calde nu depășește 19'C.

Umezeala relativă a aerului atinge în mijlociu o valoare anuală de 70%.
Regimul precipitațiunelor prezintă un mers regulat cu minimul în Februarie
Regimul precipitațiunelor prezintă un mers regulat cu minimul în Februarie
și maximum în Iunie.

In mijlociu se strâng anual între 7 și 800 mm. de apă. Numărul zilelor cu ploaie atinge în mijlociu 120 anual.

Nebulozitatea scade în cursul lunilor de vară până la valoarea mijlocie de 4,2 ce se semnalează în luna August.

In mijlociu, într'un an sunt 102 zile senine, 118 zile acoperite și 145 zile noroase.

Dat fiind că în Comuna Domnești nu funcționează decât o stațiune pluviometrică, cifrele de mai sus, au fost deduse din observațiunile făcute la Câmpulung pe o perioadă de 20 ani și din cele făcute la Curtea de Argeș cu începere din 1933, dată când a luat ființă stațiunea din această localitate. Drept care s'a eliberat prezentul certificat.

Director, *(ss) Enric Oteteleșanu*

Șeful Serviciului, *(ss) Eftahache*

XXXIII. — **INFIINȚAREA DISPENSARULUI ASIG. SOCIALE DIN DOMNEȘTI.**

Proces Verbal
Astăzi 8 August 1940

Noi, A. Vernescu șeful Oficiului Asigurărilor Sociale din Câmpu-Lung Muscel și Doctor N. Cojanu Medicul Diriginte al Dispensarului Oficiului de Asigurări Sociale Câmpulung-Muscel, în baza delegației dată de Casa de Asigurări Sociale Pitești cu Nr. 7270/940, ne-am deplasat în comuna Domnești județul Muscel, pentru a închiria un local pentru Dispensarul din această comună.

In scopul de a se închiria un local pentru Dispensar, s'a mai deplasat în comuna Domnești D-l Director al Casei de Asigurări Sociale Pitești împreună cu d-l Director Dr. Gh. Enescu. Locuitorul Nicolae M. Diaconescu a făcut rezerve la unele clauze din contract, care urmează a se soluționa în viitor de onorata Casă de Asigurare. Anume: d-l Nicolae M. Diaconescu arată că la punctul 1. al. 2. unde se prevede construirea unei sobe de teracotă și instalarea luminei electrice, care ar costa mai mult decât chiria pe un an, n'ar putea primi a semna contractul, decât obligându-se a face soba însă de zid, sau de fier. Acest lucru datorită și împrejurării că în actuala stare de mobilizare, n'ar avea cine s'o monteze ușor, în Domnești nefiind meseriaș de specialitate. Dânsul acceptă celelalte condițiuni și roagă a se vedea că este întemeiată argumentația sa.

Pentru a se putea înființa imediat Dispensarul care să funcționeze cât mai urgent, ne-am prezentat la Primăria comunei Domnești, unde am găsit pe D-l Primar al comunei și pe D-l Dr. Petre Ionescu-Muscel, cărora le-am cerut sprijinul necesar pentru găsirea unui imobil.

D-l Dr. Petre Ionescu-Muscel cu foarte multă bună voință și dorind ca în comuna Domnești să ia cât mai repede ființă Dispensarul Asigurărilor Sociale, instituție pe care D-sa o consideră de mare folos, ne pune la dispoziție în mod gratuit până la 1 Aprilie 1941, dacă nu se soluționează până la acea dată cererea d-lui Nicolae Diaconescu cu modificarea clauzelor arătate mai sus, trei camere din imobilul „Fundația Domnești", care se găsesc sub localul băncii populare „Agricola Bradul". Camerele cari se dau în scopul de mai sus gratuit sunt proprietatea Doamnei Lavinia Petre Ionescu-Muscel, soția D-sale.

Deasemenea, D-l Dr. Petre Ionescu-Muscel și numai în camerele ce ni se pun la dispoziție gratuit, ne pune la dispoziție mobilierul necesar, adică un dulap, una masă, un scaun și două bănci. Astfel că Dispensarul poate să înceapă funcționarea în câteva zile.

Se va fixa o zi apropiată din August 1940, când d-l Dr. Cojanu medicul prim al oficiului, se va prezenta din nou în comuna Domnești, împreună cu subsemnatul, pentru aducerea medicamentelor și instalarea d-lui Medic.

Drept care am dresat prezentul proces verbal în 4 exemplare, semnat de noi. (Urmează semnăturile [1]).

* * *

Inșiruirea documentelor, vechi și noui, succesiv, după data când ele s'au produs, redă momentele cele mai de seamă din istoria comunei Domnești.

Frământările, ce au fost, până la definitivarea așezării locuitorilor în sat, constituiesc istoria comunei.

Se constată că acești locuitori erau și răsvrătiți: erà urmarea firească a personalității lor și a unui caracter ce cinstește pe om.

Ei au suferit mereu, pentruca să poată nădăjdui totul; ei au fost loiali în ținuta lor, de prietenie sau de răsvrătiți. Căci, cine numai calculat este prieten cu toată lumea, nu poate aveà prieteni; prin asta au dovedit tăria lor de caracter.

Ei au cunoscut numai o singură cale: lupta, fără de renunțări la drepturile lor ca oameni și la însușirile pe cari le dădeau lor puterea unui individualism desvoltat.

Prin veac, de veac, s'a clădit aci satul și oamenii din Domnești, pe cari îi arată aceste documente și actuala lor structură sufletească.

---

[1]) Procesul Verbal este semnat de d-nii: Dr. N. Cojanu, Vernescu și Petre Ionescu-Muscel.

STUDII PUBLICATE

de D-l PETRE IONESCU-MUSCEL

I.

FELURITE

„Mişcările Naţionale şi Justiţia“. Lucrare susţinută în ziua de 19 Febr. 1924, (dreptul penal), la Universitatea din Bucureşti. Tipărită la C.-Lung în 1924.

„Origina dreptului şi viaţa politică“. Lucrare prezentată la dreptul constituţional şi tipărită în C. S., Nr. 26—25.

„Pedeapsa cu moarte“. Lucrare prezentată la examenul de licenţă drept penal.

„Din viaţa şi opera lui St. O. Iosif“. Studiu literar publicat în Revista „Victoria“ Nr. 59—61, Bucureşti.

„Juris-consultul Dem. Alexandresco“. Discurs ţinut la moartea lui Alexandresco, în Sfânta Mitropolie din Iaşi, în ziua de 15 Febr. 1925 şi publicat în ziarul „Lumea“ din Iaşi şi în „Curierul Judiciar“ Nr. 7. An. XXXIV din 15.II.1925.

„Visuri Studenţeşti“. Dramă în 3 acte şi 5 tablouri. Ed. Steaua, în 1923 Bucureşti.

„Calea Studenţească“. Publicată la Iaşi, în 1925.

„Memoriul Studenţilor în drept din Iaşi“. In ziarul „Universul“ Nr. 48 din 20 Febr. 1925.

„Frontul studenţesc cultural-naţional“. In C. S. Nr. 34 din Febr. 1926.

„Gânduri despre ţăranul român“. Publicat în Rev. „Zorile luminei“ din Iaşi Nr. 5-6.

„Pildă pentru toţi Românii“. In ziarul „Clujul Românesc“, din Cluj, Nr. 7, An. IV.

„Ce este Org. Curentul Studenţesc“. In ziarul „Universul“, din 30 Noemb. 1925.

„Studenţii şi ţărănimea“. Publicat în C. S. Nr. 1.

„Generaţie de Ofensivă“. In C. S. din 16.III.1915.

„Personalitatea Naţiunii“. In C. S., 1925.

„Renaşterea Studenţească“. In C. S. din 23 Martie 1925.

„Profesorii Universitari şi Tineretul universitar“. In „Curentul Studenţesc“ Nr. 4 din 1925.

„Studenţii din Bucureşti încep activitatea culturală“. Publ. în ziarul „Universul“ Nr. 83 din 10.IV.1925.

„Soc. culturale la sate“. In ziarul „Viitorul“ din 11 Apr. 1925.

„Curentul Studenţesc la sate“. In „Universul“ din 28.IV.1925.

„O nouă îndrumare studenţească“. Ziarul „Universul“ din 19 Aprilie 1925.

„Să întărim zidul apărării noastre naţionale“. In „C. S.“, Nr. 18.

„Acum“. In Revista „Glasul Ţării“ Nr. Iulie-August 1923.

„Sufletul populaţiunei basarabene“. Publicat în „Cuvântul Studenţesc“ Nr. 20, Iulie 1923.

„Ce se petrece la Asistenţa Socială". In ziarul „Aurora", Aprilie 1923.
„Note şi impresii din Basarabia". In ziarul „Cuvântul Studenţesc" Nr. 21 Iulie 1923.
„Examenele în bloc la Fac. de Drept Bucureşti". In „Aurora", Nr. 7—9, 10 Iunie 1924.
„Intrunirea studenţilor în drept". In „Lupta" Nr. 700, 18 Aprilie 1024.
„Examenele dela Fac. de drept din Bucureşti". In „Lupta" Nr. 718, din 4 Maiu 1924.
„Doi ani de luptă". In ziarul „Glasul Dreptăţii". Nr. 3—4, anul IV.
„Profesorii şi mişcările studenţeşti". In ziarul „Lupta".
„Memoriul studenţilor din Iaşi". In ziarul „Universul" Nr. 48 din Februarie 1925.
„Studenţimea la sate". In ziarul „Clujul românesc", din Cluj, Nr. 16 din 3 Maiu 1925.
„Ziua Eroilor". Cuvântare ţinută la biserica „Iancu Nou" din Bucureşti, în ziua de 23 Maiu 1925 şi publicată în „C. S.", Nr. 11—12.

„O nedreptate în lumea ştiinţei naţionale". (Demisia profesorilor dela Iaşi), în „C. S." Nr. 11—12.

„Spre un bloc studenţesc". In „C. S." Nr. 17.
„Studenţii şi moartea lui Matei Cantacuzino". In ziarul „Dimineaţa" Nr. 6730 din 15 August 1925.

„Mişcarea studenţească şi noul an universitar". C. S. Nr. 26, 10 Octombrie 1925.
„Cele 646 biblioteci înfiinţate de „Curentul Studenţesc". In „C. S." Nr. 34.
„Scrisoarea d-lui Prof. Dr. S. P. Voiteşti dela Cluj". In „C. S." Nr. 31—32 din 25 Ianuarie 1926.

„Rezultatele „C. S." în cultura la sate". In „C. S." din 22 Februarie 1924.
„Visul adolescenţei". Nuvelă, publicată în „Orizontul". Câmpulung-Muscel.
„Scrisoarea unui Colonel". In revista „Victoria", Nr. 54—6.
„Dobrescu—Argeş". Ziarul „Lupta" din 8 Maiu 1924.
„Studenţii la preşedinţia Consiliului de Miniştri". Ziarul „Cuvântul Studenţesc" din Decembrie 1924.

„Ideia naţională". In revista „Gândul neamului", Chişinău Nr. 10—11 din 7 Mai 1924.
„Construirea unui local propriu „C. S." în Bucureşti". Articol publicat în ziarul „Indreptarea" Nr. 550 din 26.X.1924.

„Autorii mişcării naţionale şi Justiţia". Articol publicat în ziarul „Robia modernă" din Craiova, Nr. 11 din August 1924.

„Politicianii şi mişcarea noastră". Ziarul „Cuvântul nostru". din Februarie 1923.
„Ce facem cu Universitatea?". In ziarul „Presa", Oct. 1924.
„Marea mişcare antisemită". In ziarul „Cuvântul Studenţesc", 1924.
„Reîncepe mişcarea studenţească". In „Cuvântul Studenţesc", anul 1924.
„Studentul deputat". In „C. S." Nr. 40.
„Mişcările studenţeşti şi Minorităţile". Publicat în ziarul „C. S." din 20 Decembrie 1926, Nr. 46.

„Cinstirea Eroilor la sate". Publicat în „C. S." Nr. 50 din 20.XII.1926.
„Universitatea din Roma". In „Universul" din 25.XII.1928.
„Italia de astăzi". In „Universul" din 25 Decembrie 1927.
„Dela Universitatea din Roma". In „Universul" din 2 Ianuarie 1927.
„Positivismul penal" — Principii di diritto criminale. Publ. în Rev. „Pandectele Române" pag. 36—37, din caetul 3, anul VII, 1928.
„Dl. Prof. Nicolae Iorga şi propaganda în străinătate". Publicat în „Glasul Dreptăţii" din Iulie 1928.
„Visuri de Eri". (teatru), Ed. 1938, Bucureşti, 176 pag.

II.

FILOSOFIE, DREPT, ISTORIE

Istoria dreptului penal român. (Buc. 1931, 210 pag.).
Doctrina Positivă Penală. (Conceptul, metoda, aplicarea). Ed. 1928, Bucureşti.
Sociologia Criminală. (Studiu sintetic, după opera lui Enrico Ferri, cu o prefaţă de Constantin Rătescu, Preşedintele Casaţiei II, Bucureşti 1934).
Enrico Ferri. Profesorul şi opera. Publicată în l. italiană şi în „Revista positivă", Nr. 1, din 1929.
Antropologia criminală şi Şcoala positivă de drept penal. „Revista positivă", Nr. 2—3, din 1929.
Cesare Lombroso, opera sa „L'uomo delinquente". Studiu publicat la Craiova în „Mişcarea medicală" (Nr. 7—8 din Aug. 1920).
Jurisprudenţa Italiană, („Dreptul" Nr. 17, 1929).
„Contravenţiunea în lege şi doctrină", („Dreptul" Nr. 29 şi 31, 1929).
Consideraţiuni asupra viitorului cod penal al României întregite, „Dreptul" Nr. 39, 1929).
Penaliştii şi opera lor: Ferdinando Puglia şi Tuozzi Pasquale, „Dreptul" Nr. 40, 1929).
Enrico Ferri, V. Lanza şi Luigi Luchini, „Dreptul" Nr. 41, 1929).
Congresul inter. de drept penal, ţinut în 1928, la Roma; Actele, desbaterile, deciziunile, („Pandectele Române", caetul 4—5, 1929).
Actualul şi viitorul C. P. („Pandectele Române", caetul 9, 1929).
Evoluţia doctrinei penale, dela sălbatici şi până astăzi, („Pandectele Române" caetul 10, 1929)
Observaţiuni asupra proiectului de c. p., („Curierul Judiciar" Nr. 2, 1929).
Lucrările d. De Mauro: „La violazione degli obblighi di asistenza familiare" şi „Sul concetto di pericolosità", („Curierul Judiciar" Nr. 9, 1929).
Doctrina şi dogmatica penală în România şi ţările civilizate. Opera d. d. Iulian Teodorescu, Traian Pop, etc. („Pandectele Române", caetul 2, 1930).
Operele de doctrină şi dogmatică penală. Opera lui Luigi Mayno. Ludovico Mortara şi Ugo Aloisi, Vittorio Marchetti, Cesare Baldi, („Dreptul" Nr. 7, Februarie 1930).
Progetto del 1928. — Publicat la Roma, în „Giustizia penale", din 8 Oct. 1929.
Projecto di codigo penal rumano del 1928. („Boletin dela biblioteca nacional de criminologia j. ciencios afines, din Buenos Aires, 1928, Nr. 2, pag. 191 şi urm., reprodus din „Scuola positiva").
Il progetto di codice penale rumano del 1928, publicat în Milano, („Scuola positiva", Nr. 5—6, 1928).
Nouvi leggi e nouvi progetti di legge in Rumenia: 1) Legge per la riorganizzazione dei penitenziari ed instituti din prevenzione (1929); 2) Legge per la riorganizzazione della polizia generale della stato 1929, („Giustizia penale" Roma, 3 Noembrie 1929).
Congresso penale di Bucarest: 6—12 Ottobre 1929, („Giustizia penale". Fasc. 1 Ianuar, 1930, Roma.
El derecho penal en Rumania. (Publicat în „Revista general de legislacion j. jurisprudencia Nr. 1, Tom. 156 din Ianuarie 1930) Madrid p. 79—88 (Tradus fiind studiul din l. Italiană, de d. prof. Mariano Ruiz-Funes).
Umanizarea pedepselor. („Dreptul" Nr. 16), 1930.

Publicaţiuni după anul 1928, când a obţinut titlul de doctor în drept.

Poliţia şi formarea unei noui instanţe judecătoreşti. (Revista „Poliţia Modernă" Nr. 50, 1930).

Ministerul Public şi Apelul penal. Dacă procurorul poate cere majorarea pedepsei, în apelul condamnatului. („Dreptul" Nr. 12), 1930.

„Sur le droit pênal roumain", publicat în „Revue de droit pénal et de criminologie" Nr. 1, Ianuarie 1930, Bruxelles; în limba Italiană: **„Sul diritto penale in Roumania",** publicat la Roma în „Giustizia penale" (din 8 Oct. 1929), în limba română: **„Asupra dreptului penal român",** publicat în „Pandectele Române" caetul 9 din 1929.

Un processo alla Corte d'Assise di Bucarest, publicat în Revista „Scuola Positiva" Nr. 12 din 1929, Milano şi limba română în „Pandectele Române", caetul 1 din 1930.

Clasicii penalişti: Enrico Pessina, P. Rossi, Mittermeyer. („Dreptul", Nr. 28 din 1930).

„Spre o nouă justiţie penală". (Critică, în „Dreptul", Nr. 30—31 din 1930).

Socotirea prevenţiei în pedeapsă. („Dreptul" Nr. 32 din 1930).

Congresul Inter. de Poliţie Crim. („Poliţia Modernă", Nr. 55, 1930).

Instituţiuni penale din timpul lui I. Gh. Carageà. (Curierul Judiciar Nr. 36, 1930).

Enrico Ferri. „Viaţa şi opera sa". Gazeta Trib. Nr. 5 din 1932.

Influenţa franceză asupra dreptului penal românesc. Ibidem Nr. 8, anul XII, 1932.

Primele studii aprofundate de drept penal în România. Ibidem din Iunie 1932.

Penalistul român I. Tanoviceanu. Ibidem, Iulie 1932.

Procesul, condamnarea şi executarea lui Iisus. „Curierul nostru", (Câmpulung-Muscel Nr. 2, 3, 4, 5 din 1932).

Filosofia penală şi penalistul român I. Tanoviceanu. Gazeta Trib. din Sept 1932.

Doctrina penală şi I. Tanoviceanu. — Pedeapsa cu moartea. Ibidem din Oct. 1932.

Penalişti români în secolul al XIX-lea. (Const. Eraclide, Al. Creţiescu, G. Costa-Foru, Ioan I. Condeescu). Ibidem din Febr. 1933.

Ante-proiect pentru modificarea unor dispoziţiuni referitoare la instrucţia penală „Dreptul" Nr. 30—31 din 1931.

Precursori moderni în literatura penală română. — (Vasilache Petroni, Basile Boerescu). „Gazeta Trib.", din Noembrie 1932.

Justiţia penală în Principate sub Ipsilanti. Ibidem din Aprilie 1933.

Unificarea Legislaţiei penale în Principatele Române. Ibidem din Iunie 1933.

Primele coduri penale în Principatele Române. (Condica criminalicească). Tribuna Avocaţilor, Nr. 6 din 15 Mai 1934.

Justiţia penală în Principatele Române. (In vremea regulamentelor organice). Tribuna avocaţilor, Nr. 7—8 din 15 Iunie 1934.

Salvatore Ottolenghi. Contribuţia sa la doctrina şcoalei positive penale. Tribuna avocaţilor, Nr. 9 din 15 Iulie 1934.

Dispoziţiuni penale şi canonice în Pravila lui Matei Basarab. Tribuna avocaţilor, Nr. 11 din 1934.

Consideraţiuni asupra noului cod penal. (Istorie, Drept, Doctrină), Bucureşti 1935.

Noul cod penal votat de Senat. — Gazeta Trib. Nr. 4, 1935.

Contribuţii la Istoria comunei Domneşti, jud. Muscel, Ed. 1940, Bucureşti, pag. 64.

III.

SOCIALE

Rolul tineretului în viaţa politică. Conferinţă ţinută la Cercul de Studii P. N. L., şi tipărită în 1929. Bucureşti, Ed. Astra.

Emil Costinescu. Omul şi opera. Conferinţă ţinută la Cercul de Studii P. N. L., Tip. Bucureşti 1934.

După doui ani de muncă. Discurs ţinut la 22 Noembrie 1936, la Congresul P. N. L., din Domneşti-Muscel. Tip. Bucureşti 1937.

„Origina dreptului şi viaţa politică". Lucrare prezentată la dreptul constituţional şi tipărită în C. S., Nr. 26—24.

Consideraţiuni istorice şi principii în politica externă. („Evoluţie şi renaştere. Naţiune şi pace"). (Publicat în „Orizontul" Câmpulung-Muscel) Nr. 15—16 1931.

Viaţa Socială în Italia de astăzi. Conferinţă ţinută în ziua de 10 Iulie 1938, la Voineşti-Muscel şi tipărită Bucureşti, 1938, Tip. Rom. Unite.

Organizarea şi funcţionarea creditului agricol în Portugalia. (Publ. în „Ec. rurală" Nr. 4, Aug. 1939.

Doctrina Asigurărilor Sociale. (Mişcările muncitoreşti şi evoluţia conceptului de Stat asupra lor). Publicat în „Gazeta Muncii" Nr. 43, 1940.

IV.

TRADUCERI

Opera lui Enrico Ferri, **„Principi di diritto criminale",** 2 volume: vol. I, a) Partea filosofică şi b) deliquentul. Vol. II, a) Delictul şi b) proiectul c. p. positivist în colaborare.

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE
MARVAN S. A. R.
BUCUREŞTI, B-DUL PR. MIRCEA 10

PREŢUL LEI 120.—